

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**

Кваліфікаційна наукова
праця на правах рукопису

ГОЮАНЬ РЕНЬ

УДК 378:377(510):005.5:330.34

ДИСЕРТАЦІЯ

**ФУНКЦІОНУВАННЯ І РОЗВИТОК ВИЩИХ ПРОФЕСІЙНИХ
КОЛЕДЖІВ КИТАЙСЬКОЇ НАРОДНОЇ РЕСПУБЛІКИ В УМОВАХ
СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ ВИКЛИКІВ**

011 «Освітні, педагогічні науки»

01 «Освіта/Педагогіка»

Подається на здобуття ступеня доктора філософії

Дисертація містить результати власних досліджень. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело

Signed by:
任国园 Гоюань РЕНЬ
EC82416D03F145E...

Науковий керівник
Наталія ГРЕЧАНИК
доктор педагогічних наук,
професор

КИЇВ – 2026

АНОТАЦІЯ

Рень Гоюань. Функціонування і розвиток вищих професійних коледжів Китайської Народної Республіки в умовах соціально-економічних викликів. Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 011 «Освітні, педагогічні науки» (01 «Освіта/Педагогіка») Національний університет біоресурсів і природокористування України. Київ, 2026.

Дисертаційне дослідження присвячено комплексному теоретико-методологічному обґрунтуванню та системному аналізу функціонування і розвитку вищих професійних коледжів Китайської Народної Республіки в умовах сучасних соціально-економічних викликів. Актуальність теми зумовлена необхідністю забезпечення відповідності системи професійної освіти КНР процесам цифровізації, нової індустріалізації, трансформації структури зайнятості на ринку праці, глобальної конкуренції за людський капітал і підвищення вимог до якості професійної підготовки.

Мета дослідження полягає в теоретичному обґрунтуванні моделі функціонування і розвитку вищих професійних коледжів Китайської Народної Республіки в умовах сучасних соціально-економічних викликів і розробці практичних рекомендацій щодо вдосконалення якості їх освітньої діяльності.

В роботі здійснено системний аналіз стану наукової розробленості проблеми в китайському, європейському та українському науковому дискурсі. Встановлено, що наявні дослідження висвітлюють окремі напрями модернізації професійної освіти (інституційні реформи, дуальна підготовка, цифрова трансформація, стандартизація та системи забезпечення якості), проте не формують цілісного бачення розвитку вищих професійних коледжів як складної соціально-економічної системи, інтегрованої в національну стратегію розвитку людського капіталу. Це зумовило необхідність міждисциплінарного підходу, що поєднує *інституційний, соціально-*

економічний, управлінський і культурно-освітній виміри дослідження порушеної проблеми.

Проаналізовано еволюцію професійної освіти Китаю та ключові державні ініціативи, які формують сучасну модель функціонування та розвитку вищих професійних коледжів КНР, зокрема її спрямованість на інтеграцію освіти й виробництва, розвиток індустріально-освітніх альянсів, цифрову трансформацію освітнього середовища та підвищення якості підготовки фахівців.

Охарактеризовано вплив стратегічних ініціатив держави («Double High Plan», Національний план реформування професійної освіти та інші програми інтеграції освіти й виробництва) на підвищення якості підготовки здобувачів освіти, посилення інноваційної спроможності професійних закладів освіти та їх інтеграцію в індустріально-освітні кластери.

Уточнено сутність понять «функціонування» та «розвиток» вищих професійних коледжів, зокрема: *функціонування вищих професійних коледжів* трактується як багатовекторний процес реалізації освітньої, економічної та соціальної місії закладу освіти в межах нормативно-правового регулювання, управлінської організації та ресурсного забезпечення; *розвиток вищих професійних коледжів* визначається як стратегічно зумовлена системна модернізація змісту підготовки, організаційної структури, управлінських механізмів, цифрової інфраструктури та партнерських зв'язків закладу освіти з виробничим сектором відповідно до динаміки зовнішнього середовища.

Сформульовано визначення ключових понять дослідження, а саме: *соціально-економічні виклики*, що є комплексом об'єктивно зумовлених демографічних, економічних, технологічних, соціокультурних і інституційних змін та суперечностей, які порушують усталені моделі функціонування систем і вимагають від них перебудови, оновлення та вироблення нових механізмів реагування задля сталого розвитку та ефективного функціонування; *функціонування і розвиток вищих професійних коледжів КНР в умовах соціально-економічних викликів* як процес

забезпечення стабільності, модернізації та інноваційного зростання закладу освіти в умовах демографічних, економічних, культурних, технологічних, управлінських та нормативних трансформацій.

З'ясовано, що структурно цей процес реалізується через взаємодію ключових компонентів: *адаптаційно-стратегічного, організаційно-управлінського, освітньо-професійного, практико-виробничого, кадрового, матеріально-технічного, фінансово-економічного, соціально-інтеграційного, інноваційно-технологічного та регуляторно-нормативного.*

Кожен із компонентів виконує окрему функцію в забезпеченні стійкості системи вищих професійних коледжів та її здатності до інституційного оновлення. Визначено, що ефективне функціонування і розвиток професійних коледжів в сучасних умовах можливе лише за узгодженості між цими елементами, що дозволяє формувати гнучку освітню модель, адаптовану до потреб ринку праці та глобальних технологічних змін.

Доведено, що сучасна модель розвитку вищих професійних коледжів КНР ґрунтується на поєднанні централізованого стратегічного управління з поступовим розширенням інституційної автономії, формуванням галузевих альянсів та цифровою трансформацією освітнього й управлінського середовища. Обґрунтовано, що ефективність функціонування та розвитку таких закладів визначається не лише нормативною підтримкою, а й рівнем управлінської гнучкості, інтеграції з роботодавцями, інноваційності змісту підготовки та здатності адаптуватися до потреб регіонального й національного ринку праці.

Розроблено та обґрунтовано *модель функціонування і розвитку вищих професійних коледжів Китайської Народної Республіки в умовах соціально-економічних викликів*, яка слугує аналітичною рамкою для забезпечення стратегічної адаптації закладів до динамічних трансформацій у глобальному та національному середовищі. Запропонована модель базується на осмисленні досліджуваних процесів як складної відкритої системи, що функціонує на основі *цільового, змістового, операційно-практичного та*

результативного модулів, кожен з яких структурно взаємопов'язаний із відповідними підсистемами управління, освіти, інфраструктури, кадрового потенціалу, фінансів і партнерства та, зокрема, інтегрує такі взаємопов'язані блоки: *стратегічний*, що визначає цілі й пріоритети розвитку відповідно до державної освітньої політики та соціально-економічних викликів; *нормативно-правовий*, який забезпечує регуляторну основу функціонування закладів; *організаційно-управлінський*, спрямований на реалізацію механізмів управління, розвиток інституційної автономії та управлінської гнучкості; *освітньо-змістовий*, що відображає модернізацію змісту професійної підготовки відповідно до вимог ринку праці та індустрії 4.0; *ресурсно-технологічний*, який охоплює кадрове, матеріально-технічне та цифрове забезпечення; *результативно-оцінний*, що передбачає систему критеріїв і показників оцінювання ефективності освітньої діяльності вищих професійних коледжів.

Функціональні зв'язки між компонентами моделі забезпечують реалізацію основної мети – підготовки конкурентоспроможних, інноваційно-адаптивних професіоналів, здатних ефективно інтегруватися у вимоги регіонального та національного ринку праці. Модель охоплює рівневу систему управління освітньою діяльністю (*стратегічний - державний, тактичний - інституційний, операційний – освітній та індивідуальний*), що забезпечує ефективне втілення стратегічних орієнтирів у конкретних організаційних механізмах.

Визначено, що вдосконалення функціонування та розвитку вищих професійних коледжів КНР в умовах соціально-економічних викликів має ґрунтуватися на сукупності взаємопов'язаних *принципів*: системності та цілісності розвитку; інтеграції морально-ціннісного виховання та компетентнісної професійної підготовки в освітньому процесі; багаторівневої адаптивності до динамічних змін ринку праці; інтеграції освіти й виробничої сфери; орієнтації професійної освіти на потреби соціально-економічного розвитку країни, професійного становлення та самореалізації особистості;

інноваційності та цифровізації освітнього середовища; поєднання інституційної автономії з підзвітністю результатів діяльності. Реалізація цих принципів забезпечує узгодженість стратегічних і операційних рівнів управління та підвищує здатність закладів освіти до ефективного реагування на сучасні соціально-економічні виклики.

Визначено ключові напрями вдосконалення досліджуваних процесів: *підвищення якості освіти* (перехід від кількісного збільшення освітніх програм до якісної модернізації змісту, стандартів і результатів навчання); *інтеграція освіти з виробництвом* (розвиток дуальної освіти, навчально-виробничих баз і участь представників підприємств у формуванні освітніх програм); *цифрова трансформація освіти* (впровадження онлайн-платформ, штучного інтелекту, VR/AR та аналітики даних в освітній процес); *розширення доступу та гнучкості освіти* (альтернативні траєкторії вступу, програми навчання впродовж життя, кредитні системи та визнання результатів навчання); *підвищення статусу професійної освіти* (трансформація коледжів у професійні університети та формування позитивного суспільного іміджу профосвіти); *розвиток кадрового потенціалу* (залучення викладачів-практиків і підвищення їх професійної кваліфікації відповідно до вимог ринку праці); *інтернаціоналізація освіти* (розвиток міжнародних програм, освітніх партнерств і експорт освітніх моделей); *прогностичне управління розвитком* (орієнтація на довгострокове планування та узгодження освіти з демографічними й економічними трендами).

З'ясовано, що вищі професійні коледжі КНР виконують подвійну функцію: *економічну* – забезпечення стратегічних секторів економіки кваліфікованими кадрами та *соціальну* – створення умов для підвищення соціальної мобільності та розширення доступу громадян до професійної освіти. Водночас окреслено необхідність подальшого вдосконалення балансу між централізованим управлінням і розвитком інституційної гнучкості закладів освіти.

Визначено, що забезпечення якості освітньої діяльності вищих професійних коледжів КНР досягається через впровадження комплексних механізмів, які поєднують внутрішні та зовнішні інструменти контролю і розвитку якості освіти. До таких *механізмів* віднесено: *інституційні* – забезпечують нормативно-управлінську основу розвитку через автономізацію закладів, стратегічне планування та індикаторний моніторинг якості та орієнтують діяльність коледжів на національні пріоритети; *економічні* – формують фінансово-ресурсну базу функціонування через державне фінансування, державно-приватне партнерство та інвестиції в інфраструктуру, забезпечують сталість і конкурентоспроможність закладу освіти; *педагогічні* – визначають зміст і технології навчання на основі компетентнісного, дуального та міждисциплінарного підходів, спрямовані на підготовку фахівців, релевантних ринку праці; *цифрові* – забезпечують цифрову трансформацію змісту освіти та його реалізації через LMS, онлайн-платформи, VR/AR й аналітику даних, підвищують доступність, гнучкість і ефективність навчання; *соціально-партнерські* – реалізують інтеграцію освіти, бізнесу та влади через впровадження дуальної освіти, спільні центри підготовки та альянси, забезпечують працевлаштування випускників і відповідність змісту підготовки потребам економіки країни.

Сформульовані практичні рекомендації щодо вдосконалення функціонування та розвитку вищих професійних коледжів КНР: *короткострокові (оперативні)* (розширити дуальну освіту, оновити освітні програми, підвищити кваліфікацію викладачів-практиків, масштабування цифровізації освітнього процесу, розширити доступ до освіти, підвищити престиж профосвіти, посилити регіональну підтримку); *довгострокові (стратегічні)* (запровадити стійку модель фінансування, розвинути систему управління за результатами якості освіти, інституціоналізувати інтеграцію з виробництвом, розвинути систему кваліфікацій і кредитів, розширити вертикальні освітні траєкторії, сформувати систему навчання впродовж життя, посилити інтернаціоналізацію освітніх послуг).

Рекомендації зорієнтовані на поєднання оперативних змін (зміст, кадри, цифровізація) із системними трансформаціями (фінансування, управління, інтеграція з економікою), що забезпечує стійке функціонування та, водночас, окреслює перспективи випереджального розвитку вищих професійних коледжів КНР в умовах соціально-економічних викликів.

Також на *рівні державної освітньої політики* рекомендовано забезпечити узгодження стратегій розвитку професійної освіти з національними соціально-економічними пріоритетами, посилити нормативно-правову підтримку інтеграції освіти й виробництва, розширити механізми фінансування інноваційних освітніх проєктів, а також стимулювати участь роботодавців у формуванні освітніх стандартів й оновленні кваліфікаційних вимог.

Обґрунтовано, що *на інституційному рівні* є актуальною доцільність упровадження стратегічного управління розвитком вищих професійних коледжів на основі розробленої структурно-функціональної моделі, що передбачає посилення управлінської гнучкості, розвиток цифрової інфраструктури, модернізацію освітніх програм відповідно до вимог Індустрії 4.0, а також розширення партнерської взаємодії з підприємствами через індустріально-освітні альянси та дуальні форми підготовки студентів.

Особливу увагу приділено вдосконаленню системи забезпечення якості освітньої діяльності, що включає розбудову ефективної внутрішньої системи моніторингу якості, використання цифрових інструментів оцінювання результатів навчання, впровадження сучасних механізмів зовнішнього оцінювання та акредитації, а також застосування чітко визначених критеріїв і показників ефективності функціонування та розвитку вищих професійних коледжів КНР.

Таким чином, дисертація є цілісним науковим дослідженням, у якому сформовано концептуальні та прикладні засади функціонування і розвитку вищих професійних коледжів КНР як відкритої, адаптивної та стратегічно зорієнтованої системи в умовах соціально-економічних трансформацій.

Перспективи подальших досліджень пов'язані з поглибленням аналізу цифрової трансформації професійної освіти, розвитком компаративних досліджень моделей модернізації професійних коледжів у міжнародному контексті та вдосконаленням інструментарію моніторингу їх стратегічної результативності.

Ключові слова: вища професійна освіта; вищі професійні коледжі; Китайська Народна Республіка; професійна підготовка; функціонування; розвиток; соціально-економічні виклики; модернізація освіти; державна освітня політика; управління освітньою діяльністю; управління закладом освіти; нормативно-правове забезпечення; структурна модель; організаційно-управлінський супровід; освітні технології; інституційна автономія; інтеграція освіти і виробництва; дуальне навчання; студенти; індустріально-освітні альянси; цифрова трансформація; забезпечення якості освіти; стратегічне управління; конкурентоспроможність випускників; людський капітал.

ABSTRACT

Ren Guoyuan. Functioning and development of higher vocational colleges of the People's Republic of China in the conditions of socio-economic challenges. Qualification scientific work in the form of a manuscript.

Dissertation for the degree of Doctor of Philosophy in the specialty 011 "Education/Pedagogy". National University of Life Resources and Environmental Sciences of Ukraine. Kyiv, 2026.

The dissertation research is devoted to a comprehensive theoretical and methodological substantiation and a systematic analysis of the functioning and development of higher vocational colleges of the People's Republic of China under conditions of contemporary socio-economic transformations. The relevance of the study is determined by the need to ensure that the PRC's vocational education system corresponds to the processes of digitalisation, new industrialisation, transformations in the structure of labour market employment, global competition

for human capital, and the growing demands placed on the quality of vocational training.

The purpose of the study is to provide a theoretical substantiation of a model for the functioning and development of higher vocational colleges of the People's Republic of China under contemporary socio-economic challenges and to develop practical recommendations aimed at improving the quality of their educational activities.

The dissertation presents a systematic analysis of the current state of scientific elaboration of the problem within the Chinese, European, and Ukrainian scholarly discourse. It has been established that existing studies address particular aspects of vocational education modernisation (institutional reforms, dual training, digital transformation, standardisation, and quality assurance systems); however, they do not provide a holistic understanding of the development of higher vocational colleges as a complex socio-economic system integrated into the national strategy for human capital development. *This necessitated the adoption of an interdisciplinary approach combining institutional, socio-economic, managerial, and cultural-educational dimensions in the study of the problem under consideration.*

The evolution of vocational education in China and the key state initiatives shaping the contemporary model of functioning and development of higher vocational colleges in the PRC have been analysed, with particular emphasis on their orientation towards *education-industry integration*, the development of industry-education alliances, the digital transformation of the educational environment, and the enhancement of the quality of specialist training.

The influence of strategic state initiatives (Double High Plan, the National Plan for Vocational Education Reform, and other programmes promoting education-industry integration) on improving the quality of student training, strengthening the innovative capacity of educational institutions, and enhancing their integration into industry-education clusters has been characterised.

The essence of the concepts of “functioning” and “development” of higher vocational colleges has been clarified. Functioning is interpreted as a multidimensional process of fulfilling the educational, economic, and social missions of an educational institution within the framework of legal regulation, managerial organisation, and resource provision. Development is defined as a strategically determined systemic modernisation of training content, organisational structure, managerial mechanisms, digital infrastructure, and the institution’s partnerships with the industrial sector in accordance with changes in the external environment.

Definitions of the key concepts of the study have been formulated. In particular, *socio-economic challenges* are understood as a complex of objectively determined demographic, economic, technological, sociocultural, and institutional changes and contradictions that disrupt established models of system functioning and necessitate their restructuring, renewal, and the development of new response mechanisms aimed at ensuring sustainable development and effective operation. *The functioning and development of higher vocational colleges in the PRC under socio-economic challenges* are defined as a process of ensuring institutional stability, modernisation, and innovative growth under demographic, economic, cultural, technological, managerial, and regulatory challenges.

It has been established that *structurally, this process is implemented through the interaction of the following key components*: adaptive-strategic, organisational-managerial, educational-professional, practice-oriented and industrial, human-resource, material and technical, financial-economic, socio-integrative, innovation-technological, and regulatory components.

Each component performs a distinct function in ensuring the resilience of the higher vocational college system and its capacity for institutional renewal. It has been determined that the effective functioning of colleges is possible only under conditions of coherence among these subsystems, which makes it possible to establish a flexible educational model adapted to labour market demands and global technological changes.

It has been demonstrated that the contemporary model of higher vocational college development in the PRC is based on the combination of centralised strategic governance with the gradual expansion of institutional autonomy, the establishment of sectoral alliances, and the digital transformation of educational and managerial environments. It has been substantiated that the effectiveness of the functioning and development of such institutions depends not only on regulatory support but also on the level of managerial flexibility, integration with employers, the innovativeness of training content, and the capacity to adapt to the needs of regional and national labour markets.

A structural model for the functioning and development of higher vocational colleges in the PRC under socio-economic challenges has been developed. Specifically, the model integrates the following interrelated blocks: the *strategic block*, which determines institutional goals and development priorities in accordance with state educational policy and socio-economic challenges; the *regulatory and legal block*, which provides the normative framework for institutional functioning; the *organisational and managerial block*, aimed at implementing governance mechanisms and fostering institutional autonomy and managerial flexibility; the *educational-content block*, reflecting the modernisation of training content in line with labour market requirements and the principles of *Industry 4.0*; the *resource and technological block*, encompassing human, material, technical, and digital resources; and the *performance and evaluation block*, which incorporates a system of criteria and indicators for assessing institutional effectiveness.

The model reflects the interrelationship between state policy, mechanisms of institutional autonomy, the digitalisation of management, partnership interaction with the industrial sector, and systems of internal and external quality assurance. Its implementation ensures the integrity of strategic institutional development planning and enhances the competitiveness of higher vocational colleges.

Criteria and indicators for assessing the effectiveness of the functioning and development of higher vocational colleges have been developed. These encompass

adaptability to labour market changes, the quality of educational programmes, the level of innovative activity, integration with the industrial environment, the effectiveness of graduate training, and the social accessibility of education. The expediency of combining expanded institutional autonomy with mechanisms of accountability, strategic management, and monitoring of the quality of educational activities has been substantiated.

It has been determined that the improvement of the functioning and development of higher vocational colleges in the PRC under socio-economic challenges should be based on a set of interrelated principles, including the systemic and holistic nature of development; the integration of moral and value-based education with competence-oriented vocational training within the educational process; multilevel adaptability to dynamic labour market changes; the integration of education and industry; the orientation of vocational education towards the socio-economic development needs of the country, professional formation, and individual self-realisation; innovation and digitalisation of the educational environment; and the combination of institutional autonomy with accountability for performance outcomes. The implementation of these principles ensures coherence between strategic and operational levels of management and enhances the capacity of educational institutions to respond effectively to contemporary socio-economic challenges.

*Key directions for improving the processes under study have been identified. These include: improving the quality of education (shifting from the quantitative expansion of educational programmes to the qualitative modernisation of content, standards, and learning outcomes); strengthening *education-industry integration* (through the development of dual education, training and production facilities, and the involvement of enterprise representatives in curriculum design); promoting the digital transformation of education (through the implementation of online platforms, artificial intelligence, VR/AR technologies, and data analytics in the educational process); expanding access to and flexibility of education (through alternative admission pathways, lifelong learning programmes, credit systems, and*

the recognition of learning outcomes); enhancing the status of vocational education (through the transformation of colleges into vocational universities and the establishment of a positive public image of vocational education); developing human resources (through the engagement of practitioner-teachers and the continuous upgrading of their professional qualifications in accordance with labour market demands); fostering the internationalisation of education (through international programmes, educational partnerships, and the export of educational models); and implementing predictive development management (through long-term planning and alignment with demographic and economic trends).

It has been established that higher vocational colleges in the PRC perform a dual function: an economic function, which consists in supplying strategic sectors of the economy with qualified personnel, and a social function, aimed at creating conditions for enhancing social mobility and expanding citizens' access to vocational education. At the same time, the need to further improve the balance between centralised governance and the development of institutional flexibility within educational institutions has been emphasised.

It has been determined that the quality assurance of educational activities in higher vocational colleges in the PRC is achieved through the implementation of comprehensive mechanisms that combine internal and external instruments for quality control and enhancement. These mechanisms include: institutional mechanisms, which provide the regulatory and managerial foundation for development through institutional autonomy, strategic planning, and indicator-based quality monitoring while aligning institutional activities with national priorities; economic mechanisms, which establish the financial and resource base for institutional functioning through public funding, public-private partnerships, and infrastructure investments, thereby ensuring institutional sustainability and competitiveness; pedagogical mechanisms, which define educational content and teaching technologies based on competence-based, dual, and interdisciplinary approaches aimed at preparing labour market-relevant specialists; digital mechanisms, which support the digital transformation of educational content and

its delivery through learning management systems (LMS), online platforms, VR/AR technologies, and data analytics, thus enhancing accessibility, flexibility, and effectiveness; and *social partnership mechanisms*, which facilitate the integration of education, business, and government through the implementation of dual education, joint training centres, and alliances, thereby ensuring graduate employability and the alignment of training content with the needs of the national economy.

Practical recommendations for improving the functioning and development of higher vocational colleges in the PRC have been formulated. These include *short-term (operational) recommendations*—expanding dual education, updating educational programmes, improving the qualifications of practitioner-teachers, scaling up the digitalisation of the educational process, broadening access to education, enhancing the prestige of vocational education, and strengthening regional support—and *long-term (strategic) recommendations*—establishing a sustainable funding model, developing a quality-oriented management system, institutionalising education-industry integration, advancing the qualifications and credit system, expanding vertical educational pathways, creating a lifelong learning system, and strengthening the internationalisation of educational services.

The recommendations are aimed at combining operational changes (content, human resources, and digitalisation) with systemic transformations (funding, governance, and integration with the economy), thereby ensuring the sustainable functioning of higher vocational colleges in the PRC while simultaneously outlining prospects for their proactive development under conditions of socio-economic challenges.

*At the level of state educational policy, it is recommended to ensure the alignment of vocational education development strategies with national socio-economic priorities, strengthen the regulatory and legal support for *education-industry integration*, expand financing mechanisms for innovative educational projects, and encourage employers' participation in the development of educational standards and the updating of qualification requirements.*

At the institutional level, the expediency of implementing strategic development management for higher vocational colleges based on the proposed structural-functional model has been substantiated. This approach envisages enhancing managerial flexibility, developing digital infrastructure, modernising educational programmes in accordance with the requirements of Industry 4.0, and expanding cooperation with enterprises through industry-education alliances and dual forms of student training.

Particular attention has been paid to improving the system of quality assurance of educational activities, which includes the development of an effective internal quality monitoring system, the use of digital tools for assessing learning outcomes, the implementation of contemporary mechanisms for external evaluation and accreditation, as well as the application of clearly defined criteria and indicators for assessing the effectiveness of the functioning and development of higher vocational colleges in the PRC.

Thus, the dissertation constitutes an integrated scientific study in which the conceptual and applied foundations for the functioning and development of higher vocational colleges in the PRC have been established. These institutions are considered as an open, adaptive, and strategically oriented system operating under conditions of socio-economic transformations.

Prospects for further research are associated with deepening the analysis of the digital transformation of vocational education, advancing comparative studies of vocational college modernisation models in the international context, and improving the instruments for monitoring their strategic performance.

Keywords: higher vocational education; higher vocational colleges; People's Republic of China; vocational training; functioning; development; socio-economic challenges; educational modernisation; state educational policy; management of educational activities; educational institution management; regulatory and legal support; structural model; organisational and managerial support; educational technologies; institutional autonomy; education-industry integration; dual education; students; industry-education alliances; digital transformation; quality

assurance in education; strategic management; graduate competitiveness; human capital.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Статті у наукових виданнях, включених до Переліку наукових фахових видань України

1. Рень Гоюань, Гречаник Н.І. Нормативний супровід розвитку вищої професійної освіти і функціонування вищих професійних коледжів у Китайській Народній Республіці. *Актуальні питання у сучасній науці*. № 8(26), 2024. С. 914-931. [https://doi.org/10.52058/2786-6300-2024-8\(26\)-914-931](https://doi.org/10.52058/2786-6300-2024-8(26)-914-931) (Рень Гоюань здійснено аналіз нормативного забезпечення й наукових першоджерел та узагальнення ключових позицій. Гречаник Н. І. сформульовано вступну частину та висновки).

2. Рень Гоюань. Функціонування та розвиток вищих професійних коледжів Китаю: інноваційність, інтегрованість, адаптивність до сучасних викликів. *Вісник науки та освіти*. 2024. № 12(30) 2024. С. 1033-1048. [https://doi.org/10.52058/2786-6165-2024-12\(30\)-1033-1048](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2024-12(30)-1033-1048)

3. Рень Гоюань. Структурно-функціональна модель розвитку вищих професійних коледжів КНР у контексті соціально-економічних трансформацій. *Наукові інновації та передові технології*. 2(54). 2026. С. 1855-1866. [https://doi.org/10.52058/2786-5274-2026-2\(54\)-1855-1866](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2026-2(54)-1855-1866)

Статті у науко-метричних міжнародних виданнях:

4. Oseredchuk, O., Guoyuan, R., Hrechanyk, N., Ilichuk, L., Nyshchak, I., Komar, O. (2025). Monitoring in higher education: high-quality training of future specialists. *Revista Conrado*, 21(107), e4415. <https://www.webofscience.com/wos/woscc/full-record/WOS:001650075600014>

(Oseredchuk O. – здійснено концептуалізацію проблеми моніторингу як

інструменту забезпечення якості вищої освіти, проаналізовано міжнародні та європейські підходи до систем внутрішнього і зовнішнього моніторингу якості підготовки фахівців; Guoуuan R. – досліджено особливості впровадження моніторингових механізмів у системах вищої освіти різних країн (зокрема в азійському освітньому просторі), окреслено їх роль у підвищенні конкурентоспроможності майбутніх спеціалістів; Hrechanyk N. – обґрунтовано управлінський аспект моніторингу як складника стратегічного розвитку закладу вищої освіти та інструменту прийняття доказових управлінських рішень щодо підвищення якості освітнього процесу; Піісчик L. – здійснено системний аналіз критеріїв, показників і процедур оцінювання якості підготовки майбутніх фахівців у межах внутрішніх систем забезпечення якості; Nyshchak I. – підібрано та обґрунтовано методологію дослідження, визначено методи збору й аналізу емпіричних даних щодо ефективності моніторингових процедур у вищій освіті; Kotar O. – проведено узагальнення та інтерпретацію результатів дослідження, сформульовано практичні рекомендації щодо вдосконалення моніторингу як інструменту забезпечення високоякісної підготовки майбутніх фахівців).

Тези наукових доповідей:

5. Рень Гоюань. Професійні коледжі між традицією і проривом: нова роль у китайському суспільстві. Achievements of 21st Century Scientific Community: Proceedings of the 3rd International Scientific and Practical Internet Conference, September 18-19, 2025. FOP Marenichenko V.V., Dnipro, Ukraine, С. 177-179. 244 p.

6. Рень Гоюань. Соціальні акценти функціонування вищих професійних коледжів Китайської Народної Республіки. Сучасні соціокультурні трансформації: медіа, мова, комунікації: зб. матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції (Київ, 15 лютого 2024 р.). Київ, 2024. С. 119-121. 128 с.

7. Рень Гоюань. Національна зорієнтованість вищої професійної освіти КНР. Економіка, менеджмент та соціальні науки (глобальний

сценарій)» / Матеріали міжнародної дистанційної наукової конференції, м. Київ, 2 жовтня 2024 р. Київ : НУБіП України. 2024. С. 124-127. 176 с.

8. Рень Гоюань. Фінансування вищих професійних коледжів кнр у контексті державної підтримки та економічних обмежень. Міжнародна і міжкультурна комунікація у формуванні іміджу України: стратегії розвитку: зб. матеріалів Міжнародної наук.-практ. конф. Київ, 01 травня, 2025 р. Київ: Міленіум, 2025. 162-164с.

9. **Рень Гоюань**, Гречаник Н. І. Стратегічне управління закладами освіти Китаю в невизначених умовах. Україна та світ в умовах російської збройної інтервенції (з 2014 р.) / за матеріалами Міжнародної науково-практичної конференції, Київ, 6 червня 2024 р. К., 2024. С. 350-252. (*Рень Гоюань розкриває специфіку функціонування системи освіти Китайської Народної Республіки, здійснює аналіз державної політики та інституційних механізмів стратегічного управління в умовах невизначеності, Гречаник Н. І. – зосереджується на теоретико-методологічному обґрунтуванні стратегічного управління, інтерпретації адаптивних управлінських моделей, а також узагальненні підходів до впровадження інноваційних і антикризових практик у діяльності закладів освіти*)

ЗМІСТ

ВСТУП.....	19
РОЗДІЛ I. ФУНКЦІОНУВАННЯ І РОЗВИТОК ВИЩИХ ПРОФЕСІЙНИХ КОЛЕДЖІВ КИТАЙСЬКОЇ НАРОДНОЇ РЕСПУБЛІКИ В УМОВАХ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ ВИКЛИКІВ ЯК СУЧАСНА ОСВІТНЯ ПРОБЛЕМА	29
1.1 Стан теоретичної розробленості проблеми функціонування і розвитку вищих професійних коледжів Китайської Народної Республіки в умовах соціально-економічних викликів	29
1.2.Ретроспективний аналіз функціонування й розвитку вищих професійних коледжів Китайської Народної Республіки в умовах соціально-економічних викликів	53
1.3.Функціонування і розвиток вищих професійних коледжів Китайської Народної Республіки в умовах соціально-економічних викликів: сутність і зміст	74
Висновки до першого розділу	95
Список літератури до розділу 1	98
РОЗДІЛ II. ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЗМІСТОВИЙ СУПРОВІД ФУНКЦІОНУВАННЯ І РОЗВИТКУ ВИЩИХ ПРОФЕСІЙНИХ КОЛЕДЖІВ КИТАЙСЬКОЇ НАРОДНОЇ РЕСПУБЛІКИ В УМОВАХ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ ВИКЛИКІВ	112
2.1. Нормативно-правове забезпечення функціонування й розвитку вищих професійних коледжів Китайської Народної Республіки в умовах соціально-економічних викликів	112
2.2. Механізми функціонування й розвитку вищих професійних коледжів Китайської Народної Республіки в умовах соціально-економічних викликів	134

2.3. Мета, цілі й завдання функціонування та розвитку вищих професійних коледжів Китайської Народної Республіки в умовах соціально-економічних викликів182

2.4. Обґрунтування моделі функціонування та розвитку вищих професійних коледжів Китайської Народної Республіки в умовах соціально-економічних викликів182

Висновки до другого розділу215

Список літератури до розділу 2220

РОЗДІЛ III. СТРАТЕГІЧНІ ЗАСАДИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ФУНКЦІОНУВАННЯ ТА РОЗВИТКУ ВИЩИХ ПРОФЕСІЙНИХ КОЛЕДЖІВ КИТАЙСЬКОЇ НАРОДНОЇ РЕСПУБЛІКИ В УМОВАХ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ ВИКЛИКІВ.....235

3.1. Принципи й напрями вдосконалення функціонування та розвитку вищих професійних коледжів Китайської Народної Республіки в державній прогностичній політиці.....235

3.2. Забезпечення якості освітньої діяльності вищих професійних коледжів Китайської Народної Республіки в умовах соціально-економічних викликів260

3.3. Практичні рекомендації з використання прогресивного досвіду щодо вдосконалення функціонування та розвитку вищих професійних коледжів Китайської Народної Республіки в умовах соціально-економічних викликів..... 308

Висновки до третього розділу337

Список літератури до розділу 3341

ВИСНОВКИ.....348

ДОДАТКИ.....360

ВСТУП

Актуальність дослідження. В зв'язку з глобальними соціально-економічними змінами, що впливають на різні сфери людської діяльності, освітня система постає перед необхідністю глибокої трансформації. Вищі професійні коледжі Китайської Народної Республіки, що становлять фундамент підготовки кваліфікованих кадрів для економіки, зіштовхуються з численними викликами, пов'язаними зі стрімкими технологічними інноваціями, зміною структури зайнятості та динамікою попиту на ринку праці. Це актуалізує та загострює питання відповідності традиційних освітніх моделей новим соціально-економічним реаліям і вимагає переосмислення засад професійної підготовки.

Основна складність полягає у визначенні стратегій, які дозволили б вищим професійним коледжам не лише зберегти належний рівень навчання, а й забезпечити ефективну адаптацію до динамічних умов соціально-економічного середовища. Це зумовлює потребу в комплексному дослідженні функціонування та розвитку закладів цього типу, що охоплює як зміст освітніх програм й інструментів викладання, так і управлінські моделі, інфраструктурні, цифрові та кадрові ресурси тощо.

Науковий дискурс, присвячений функціонуванню та розвитку вищих професійних коледжів Китайської Народної Республіки в умовах соціально-економічних викликів, демонструє високу динаміку й розмаїття підходів, що свідчить про актуальність проблематики як в національному, так і в глобальному контексті. В центрі уваги китайських дослідників перебувають інституційна модернізація, інтеграція освіти з виробництвом, цифрова трансформація освітнього середовища, підвищення якості освітніх програм, регіональні диспропорції та інтернаціоналізація професійної освіти.

Так, М. Хуей (Men Hui) аналізує механізми поєднання теоретичного навчання з практичною підготовкою в межах дуальної моделі освіти. Праці Лі Мін (Li Min), Чжао Ліня (Zhao Lin) та Лі Цзюнь (Li Jun) зосереджуються на стратегічному оновленні змісту програм і впровадженні підходу «1+X» як

інструменту сертифікації здобутих компетентностей в спектрі технічних спеціальностей. Хуанг Жень (Huang Zhen) та Лю Ян (Liu Yan) акцентують роль міжнародної кооперації в трансформації китайських коледжів у глобальні інститути освіти. Значний внесок у теоретичне обґрунтування процесів цифровізації зроблено Яном Лю (Yan Liu), Сін Сін Фен (Feng Xin-xin), а також Чжан Юем та Цаєм Сяюю (Zhang Yue, Cai Xiao), які розглядають цифрові платформи, віртуальні майстерні та штучний інтелект як засоби підвищення доступності та якості освіти.

Дослідження Ван Чжуна (Wang Zhong), Чжоу Хун'юя (Zhou Hongyu) та Сін Шаня (Xing Shan) зосереджені на стандартизації освітніх програм, забезпеченні якості та запровадженні нових рамок кваліфікацій.

Окремі автори, зокрема Чжан Жуй (Zhang Rui), Лю Хуей (Liu Hui), Джу Ган (Zhu Gang), пропонують спроби концептуалізації системних зрушень, зокрема через теорії п'ятиелементної інтеграції (five-element integration theory), взаємозв'язку між новою продуктивністю та розвитком професійної освіти (Liu et al., 2025), а також у контексті модернізації китайської моделі освіти.

Разом із тим, в європейських та міжнародних наукових студіях також простежується стійкий інтерес до трансформації китайської системи професійної освіти. Зокрема, Дж. Постільйоне (G. Postiglione) та М. Тан (M. Tang) аналізують китайський досвід у контексті взаємодії професійної освіти з індустріальним сектором, акцентуючи увагу на значенні освітньо-виробничої кооперації для розвитку менш економічно розвинених провінцій [44]. А. Вергер (A. Verger), Л. Парсеріса (L. Parcerisa), М. Пажес (M. Pagès) та М. Кампхейзен (M. Camphuijsen) розглядають автономію закладів освіти й механізми підзвітності як важливі інструменти модернізації освітніх систем згідно з європейськими підходами до балансування державного контролю та інституційної самостійності. С. Джеймс Реллі (S. James Relly) акцентує увагу на проблемі престижу професійної освіти, її соціальної привабливості та ролі у формуванні рівних освітніх можливостей.

Разом із тим, український науковий дискурс також містить вагомий напрацювання, релевантні для аналізу функціонування та розвитку професійної освіти Китаю. Зокрема, проблеми управління освітою, освітньої політики, інституційного розвитку закладів освіти та модернізації освітніх систем висвітлено у працях С. Алпатова, О. Васюк, О. Біди, І. Буцик, Н. Гречаник, К. Гнезділової, С. Кубицького, Е. Лузік, В. Лугового, В. Кременя, В. Олійника, І. Семенець-Орлової, І. Шумілової, С. Яценко та інших учених, що створює теоретичне підґрунтя для осмислення управлінських механізмів розвитку закладів професійної освіти в умовах сучасних трансформацій.

Питання цифровізації освіти, упровадження інноваційних освітніх технологій, розвитку відкритого освітнього середовища та адаптації професійної підготовки до викликів цифрового суспільства досліджують С. Амеліна, В. Ковальчук, О. Спирін, С. Толочко, А. Чичук, М. Шишкіна та ін., праці яких є важливими для аналізу цифрової трансформації професійної освіти КНР.

Проблеми професійної підготовки, формування компетентностей, розвитку людського капіталу, інтеграції освіти і виробництва та забезпечення якості професійної освіти розкрито в працях Н. Ничкало, Л. Пуховської, В. Радкевич, О. Щербак, О. Коваленко, О. Бородієнко, В. Ковальчука, О. Пометун, С. Сисоєвої, що дає підстави для порівняльного аналізу механізмів підготовки фахівців і функціонування системи професійної освіти в різних країнах.

Однак всупереч наявності значних наукових досліджень, присвячених аналізу порушеної проблеми актуальність дослідження підсилюється наявністю низки суперечностей, що простежуються на різних рівнях:

- *на державному рівні* – між задекларованими стратегічними пріоритетами розвитку інноваційної економіки та обмеженою готовністю системи вищої професійної освіти оперативно реагувати на виклики нової індустріалізації, цифровізації та глобалізації;

- *на інституційному рівні* – між потребою забезпечення гнучкості та інноваційності в організації освітнього процесу і збереженням жорстко ієрархізованої та бюрократизованої структури управління вищими професійними коледжами;

- *на особистісному рівні* – між запитами студентів на практико-орієнтоване, персоналізоване та сучасне навчання і традиційними формами викладання, що залишаються недостатньо чутливими до змін у мотиваційній та ціннісній сфері молоді.

Відтак актуальність проблеми, її теоретико-практична значущість зумовили вибір теми дисертаційного дослідження: **«Функціонування і розвиток вищих професійних коледжів Китайської Народної Республіки в умовах соціально-економічних викликів»**, що передбачає комплексний аналіз визначених суперечностей у міждисциплінарному контексті.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Дисертаційна робота виконана в межах науково-дослідної роботи кафедри педагогіки Національного університету біоресурсів і природокористування України за темою «Теоретико-методичні основи навчально-виховної роботи у природоохоронних та аграрних вищих навчальних закладах» (номер державної реєстрації 0115U003561).

Тему дисертаційного дослідження затверджено (протокол № 5 від 21.12.2022 р.).

Мета дослідження полягає в теоретичному обґрунтуванні моделі функціонування і розвитку вищих професійних коледжів Китайської Народної Республіки в умовах соціально-економічних викликів та розробленні практичних рекомендацій щодо забезпечення якості їх освітньої діяльності.

Відповідно до мети дослідження поставлені такі **завдання**:

- з'ясувати стан наукової розробленості проблеми функціонування й розвитку вищих професійних коледжів Китайської Народної Республіки в умовах соціально-економічних викликів;

- здійснити ретроспективний аналіз функціонування й розвитку вищих професійних коледжів Китайської народної республіки в умовах соціально-економічних викликів;

- визначити та обґрунтувати сутнісно-змістову характеристику функціонування та розвитку вищих професійних коледжів КНР в умовах соціально-економічних викликів;

- розробити модель функціонування та розвитку вищих професійних коледжів Китайської народної республіки в умовах соціально-економічних викликів;

- обґрунтувати принципи й напрями вдосконалення функціонування та розвитку вищих професійних коледжів КНР в умовах соціально-економічних викликів і визначити ефективні механізми забезпечення якості їх освітньої діяльності;

- розробити практичні рекомендації щодо вдосконалення якості функціонування та розвитку вищих професійних коледжів КНР в умовах соціально-економічних викликів.

Об'єкт дослідження – процес здійснення освітньої діяльності у вищих професійних коледжах Китайської Народної Республіки.

Предмет дослідження – модель функціонування і розвитку вищих професійних коледжів Китайської Народної Республіки в умовах соціально-економічних викликів.

Для вирішення поставлених завдань у роботі використано такі **методи дослідження**:

теоретичні: абстрагування, аналіз, синтез, порівняння педагогічної, психологічної, науково-методичної літератури, а також нормативно-правових документів – для вивчення стану розробленості досліджуваної проблеми; узагальнення та систематизація отриманої інформації – для уточнення понятійно-категоріального апарату дослідження; контент-аналіз освітніх програм, методичних і нормативних матеріалів, що регламентують та

забезпечують здійснення освітньої діяльності у вищих професійних коледжах КНР;

емпіричні: діагностичні (анкетування, опитування, бесіди, тестування, спостереження) для вивчення та виявлення стану функціонування та розвитку вищих професійних коледжів Китайської народної республіки в умовах соціально-економічних викликів.

математичної статистики та обробки результатів дослідження: метод статистичної обробки результатів на основі критерію Пірсона для кількісного та якісного аналізу результатів дослідницько-експериментальної роботи.

Експериментальна база та організація дослідження.

Експериментальне дослідження проводилося в період із 2022 до 2025 р. на базі: Піндіншанський політехнічний коледж (Pingdingshan Polytechnic College, КНР), Цзясінський коледж професійної освіти (Jiaxing Vocational and Technical College), Ханьданський професійно-технічний педагогічний коледж (Handan Technical Teachers College). Загальна вибірка експерименту склала 340 учасників, до складу якої входили: 190 здобувачів освіти, 95 педагогічних працівників та 55 представників адміністративного персоналу коледжів.

Наукова новизна та теоретичне значення одержаних результатів дослідження полягають у тому, що *вперше*:

сформульовано визначення ключових понять дослідження, а саме: *соціально-економічні виклики*, що є комплексом об'єктивно зумовлених демографічних, економічних, технологічних, соціокультурних і інституційних змін та суперечностей, які порушують усталені моделі функціонування систем і вимагають від них перебудови, оновлення та вироблення нових механізмів реагування задля сталого розвитку та ефективного функціонування; *функціонування і розвиток вищих професійних коледжів КНР в умовах соціально-економічних викликів* – це процес забезпечення стабільності, модернізації та інноваційного зростання закладу в

умовах демографічних, економічних, культурних, технологічних, управлінських та нормативних трансформацій;

розроблено та обґрунтовано модель функціонування і розвитку вищих професійних коледжів Китайської Народної Республіки в умовах соціально-економічних викликів, яка базується на осмисленні досліджуваних процесів як складної відкритої системи, що функціонує на основі *цільового, змістового, операційно-практичного та результативного модулів*, кожен із яких структурно взаємопов'язаний із відповідними підсистемами управління, освіти, інфраструктури, кадрового потенціалу, фінансів і партнерства та, зокрема, інтегрує такі взаємопов'язані блоки: *стратегічний*, що визначає цілі й пріоритети розвитку відповідно до державної освітньої політики та соціально-економічних викликів; *нормативно-правовий*, який забезпечує регуляторну основу функціонування закладів; *організаційно-управлінський*, спрямований на реалізацію механізмів управління, розвиток інституційної автономії та управлінської гнучкості; *освітньо-змістовий*, що відображає модернізацію змісту професійної підготовки відповідно до вимог ринку праці та індустрії 4.0; *ресурсно-технологічний*, який охоплює кадрове, матеріально-технічне та цифрове забезпечення; *результативно-оцінний*, що передбачає систему критеріїв і показників оцінювання ефективності освітньої діяльності вищих професійних коледжів. Модель охоплює рівневу систему управління освітньою діяльністю (*стратегічний - державний, тактичний - інституційний, операційний – освітній та індивідуальний*), що забезпечує ефективне втілення стратегічних орієнтирів у конкретних організаційних механізмах.

сформульовано комплекс специфічних принципів щодо вдосконалення функціонування та розвитку вищих професійних коледжів Китайської Народної Республіки в умовах соціально-економічних викликів: системності та цілісності розвитку, адаптивності до динамічних змін ринку праці, інтеграції освіти і виробництва, інноваційності та цифровізації освітнього

середовища, поєднання інституційної автономії з підзвітністю результатів діяльності;

визначено систему механізмів щодо вдосконалення функціонування та розвитку вищих професійних коледжів Китайської Народної Республіки в умовах соціально-економічних викликів: розбудову системи внутрішнього забезпечення якості (моніторинг освітніх результатів, оцінювання ефективності програм, цифрові інструменти аналітики); впровадження зовнішнього оцінювання та акредитаційних процедур; розвиток системи стандартів і кваліфікацій; посилення ролі роботодавців у формуванні змісту підготовки; а також використання критеріїв і показників ефективності, що відображають адаптивність, інноваційність, результативність підготовки та рівень працевлаштування випускників;

уточнено та вдосконалено зміст функціонування і розвитку вищих професійних коледжів КНР в умовах соціально-економічних викликів, а також класифікацію соціально-економічних викликів Китаю з урахуванням специфіки досліджуваної цільової аудиторії, що сприяє поглибленню теоретичних засад дослідження та розширює можливості їх практичного застосування;

дістали подальшого розвитку теоретичні й методичні засади вдосконалення управління розвитком вищих професійних коледжів КНР в умовах соціально-економічних викликів, що ґрунтуються на адаптації управлінських стратегій до динамічних умов сучасності, цифровізації освітнього середовища та впровадженні інноваційних підходів до організації освітньої діяльності.

Практичне значення одержаних результатів дослідження полягає в можливості використання розробленої структурної моделі, визначених напрямів і механізмів, а також сформульованих практичних рекомендацій для вдосконалення організаційно-управлінських, нормативно-методичних і змістових засад функціонування та розвитку вищих професійних коледжів Китайської Народної Республіки в умовах сучасних соціально-економічних

викликів. Комплекс критеріїв і показників оцінювання ефективності їх діяльності може бути використаний щодо модернізації професійної освіти в умовах цифровізації та трансформації ринку праці.

Отримані результати можуть бути використані в діяльності органів управління освітою, закладів професійної освіти та розробників освітньої політики для вдосконалення стратегій розвитку, механізмів забезпечення якості освітньої діяльності та управлінських процесів, розвитку партнерської взаємодії з виробничим сектором, підготовки навчально-методичних матеріалів і програм підвищення кваліфікації педагогічних кадрів.

Апробація результатів дослідження. Результати дослідження обговорювалися на міжнародних науково-практичних конференціях: Міжнародна науково-практична конференція «Сучасні соціокультурні трансформації: медіа, мова, комунікації» (Київ, 2024 р.); Міжнародна науково-практична конференція «Україна та світ в умовах російської збройної інтервенції» (Київ, 2024 р.); Міжнародна науково-практична конференція «Міжнародна і міжкультурна комунікація у формуванні іміджу України: стратегії розвитку» (Київ, 2025 р.); Міжнародна науково-практична конференція «The 1st International Scientific and Practical Conference Scientific Research: Emerging Theories and Practical Breakthroughs» (Edinburgh, Scotland, 2025); Міжнародна конференція «International Symposium on International Education, Technology and Management» (West Covina, California 2023).

Публікації. Основний зміст і результати дисертаційної роботи відображено у 9 публікаціях, із яких: 3 статті опубліковано в наукових фахових виданнях України та 1 – у виданні, що входить до міжнародної наукометричної бази Web of Science; 5 публікацій, що засвідчують апробацію результатів дослідження у матеріалах конференцій.

Структура й обсяг дисертації. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел 251 найменувань та __ додатків. Загальний обсяг дисертації складає 342 сторінках, основний текст викладено на 280 сторінках. Робота містить 15 таблиць і 12 рисунків.

РОЗДІЛ I. ФУНКЦІОНУВАННЯ І РОЗВИТОК ВИЩИХ ПРОФЕСІЙНИХ КОЛЕДЖІВ КИТАЙСЬКОЇ НАРОДНОЇ РЕСПУБЛІКИ В УМОВАХ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ ВИКЛИКІВ ЯК СУЧАСНА ОСВІТНЯ ПРОБЛЕМА

1.1 Стан теоретичної розробленості проблеми функціонування і розвитку вищих професійних коледжів Китайської Народної Республіки в умовах соціально-економічних викликів

У контексті трансформацій освітньої політики Китайської Народної Республіки, зумовлених глобальними соціально-економічними викликами, посилюється науковий інтерес до інституційного аналізу системи вищої професійної освіти як складової механізмів соціального та економічного розвитку. Інституційний підхід розглядається як ключова аналітична парадигма, що дозволяє здійснювати комплексну оцінку структурних, нормативно-правових та управлінських засад діяльності вищих професійних коледжів як специфічних освітніх інституцій, інтегрованих у ширший соціальний контекст. У межах цього підходу професійна освіта тлумачиться як елемент інституціоналізованої системи, що функціонує під впливом нормативних актів, державних програм, адміністративного регулювання, а також через взаємодію з ринком праці, підприємницьким сектором та регіональними спільнотами.

Згідно з позицією українських учених С. Алпатова та Е. Лузік, інституційний підхід передбачає розгляд освітнього середовища як «структурованої системи з просторово-предметними, соціальними, інформаційними, нормативно-правовими та культурними компонентами» [68]. Така площина актуалізує значення законодавчого, організаційного та культурного контекстів як детермінант розвитку освітніх інституцій, зокрема професійних коледжів.

У КНР інституціоналізація професійної освіти відбулася в декілька етапів, що поступово сформували сучасну модель вищих професійних коледжів. Знаковим етапом цього процесу стало ухвалення Закону КНР «Про професійну освіту» (1996), в якому вперше було офіційно закріплено поняття вищої професійної освіти та окреслено вектори її інтеграції до загальнонаціональної освітньої системи. Подальші роки характеризувалися активним структурним оновленням: середня професійна освіта була інституційно закріплена як базовий рівень, а вищі професійні коледжі стали центральною ланкою підготовки фахівців прикладного профілю.

Як зазначають китайські дослідники [54; 58], наприкінці ХХ – на початку ХХІ століття система професійної освіти зазнала значного розширення під впливом державних реформ і політики стимулювання конкуренції. Було започатковано низку масштабних ініціатив, серед яких – формування мережі національних зразкових і ключових коледжів, а також реалізація програми «Подвійних високих стандартів», спрямованої на підвищення якості та автономії закладів на різних рівнях – від національного до муніципального.

Особливої уваги заслуговує факт про включення 197 коледжів до вищезазначеної програми в 2019 році, що, як стверджується в китайських джерелах, «підкреслює реальну автономію вищої професійної освіти та символізує початок дослідження її унікального шляху розвитку» [69]. Відтак, інституційний вимір професійної освіти в КНР нерозривно пов'язаний з державною політикою, що проявляється в ініціюванні нових типів закладів, стандартів і моделей функціонування, що дозволяє зробити висновок, що інституційна логіка розвитку професійної освіти в КНР визначається потужною організаційною підтримкою з боку держави, зокрема за участі партійного керівництва, Міністерства освіти та бізнес-сектору, що є унікальною рисою китайської освітньої моделі [69].

Інституційні засади функціонування професійної освіти в європейських країнах демонструють значну варіативність, зумовлену історичним,

економічним і соціокультурним контекстом кожної держави. Однією з найбільш вивчених є дуальна система освіти в Німеччині, яка репрезентує класичну модель співпраці між державними структурами, роботодавцями та торгово-промисловими палатами. В цій системі теоретична підготовка в професійних школах органічно поєднується з практичним навчанням на підприємствах, що забезпечує високий рівень відповідності освітніх результатів потребам економіки [70].

Крім того, в практиці інституційного розвитку професійної освіти наявні такі моделі, як британська система ВТЕС, французькі ліцеї професійної освіти, австралійська система TAFE тощо. Незважаючи на відмінності в структурі та механізмах управління, спільною рисою успішних моделей є наявність чітких освітніх стандартів, розроблених у тісній взаємодії з ринком праці, а також стратифікація рівнів підготовки відповідно до національної кваліфікаційної структури [69].

Своєю чергою, в новітніх дослідженнях підкреслюється, що професійна освіта в Європі вже давно перестала розглядатися як другорядна або суто середня ланка. Натомість вона активно інтегрується в систему вищої освіти, а саме – в багатьох країнах функціонують коледжі прикладних наук, а також реалізуються програми професійного бакалаврату, що поєднують академічні стандарти з прикладною спрямованістю [71]. Це явище отримало назву інституційного зближення академічної та професійної освіти, що виявляється в зростанні мобільності між рівнями та формами підготовки, а також у розвитку інтегрованих моделей освітньо-кваліфікаційного зростання.

Важливою інституційною тенденцією в ЄС є також гармонізація кваліфікаційних структур і забезпечення прозорості професійних кваліфікацій через механізми Європейської рамки кваліфікацій (EQF) та відповідних національних рамок. Це сприяє підвищенню міждержавної еквівалентності дипломів, мобільності студентів і фахівців, а також створенню спільного європейського простору професійної освіти. В низці країн відбувається децентралізація управління, що дозволяє регіональним та

локальним освітнім установам оперативніше реагувати на зміни в економіці та запити локального бізнес-середовища.

Таким чином, європейський інституційний підхід орієнтований на створення гнучкої, багаторівневої та прозорої системи професійної освіти, що ґрунтується на принципах співуправління, відповідності потребам ринку праці й забезпечення якості через стандартизацію та зовнішнє оцінювання. В порівнянні з китайською моделлю, де провідну роль відіграє централізована державна політика, європейський контекст демонструє плюралізм управлінських рішень, децентралізацію повноважень і значно вищий ступінь інституційної автономії освітніх закладів.

Аналіз наукових джерел дає підстави стверджувати, що інституційний розвиток професійної освіти значною мірою детермінується характером державної політики, масштабом реформ і наявністю нормативної підтримки [7; 39; 43; 65; 89]. У випадку Китайської Народної Республіки домінує модель централізованого управління, де стратегічну роль відіграє партійно-державне лідерство [19; 37; 83]. Саме завдяки цьому було створено унікальну ієрархізовану систему професійної освіти Китаю з виразною інституційною специфікою, що інтегрує національні стандарти, типи закладів і механізми акредитації в єдине освітнє поле [23; 33; 34; 69; 96].

Європейський досвід, натомість, демонструє плюралізм інституційних форм і підходів: від дуальної системи Німеччини до коледжів прикладних наук у країнах Скандинавії та Центральної Європи. Незважаючи на відмінності, загальною тенденцією є послідовне підвищення статусу професійної освіти, її інтеграція до системи вищої освіти та розбудова механізмів відповідності освітніх результатів вимогам ринку праці [71; 72; 76; 77; 82; 84].

Узагальнюючи, слід підкреслити, що *інституційний підхід* дозволяє проаналізувати структуру, нормативно-правове забезпечення, типологію закладів та механізми організації професійної освіти в різних країнах [68; 71]. Він окреслює «правила гри», визначає інституційні рамки, але не охоплює

повною мірою чинники якості, ефективності та результативності освітнього процесу. Успішність інституційних реформ у сфері професійної освіти значною мірою залежить від супровідних механізмів – рівня фінансування, гнучкості управління, кадрової автономії, інноваційної спроможності, а також суспільного визнання професійної освіти як соціально престижної [72; 76; 77; 80; 82; 84]. Ці аспекти потребують розгляду в межах інших підходів – насамперед *соціально-економічного, управлінського та культурно-освітнього*.

В цій площині *соціально-економічний підхід* розширює аналітичну рамку, дозволяючи розглядати професійні коледжі не лише як елемент освітньої системи, а й як чинник регіонального та національного розвитку. Його головним фокусом є зв'язок між професійною освітою, структурою зайнятості, економічною мобільністю та соціальними трансформаціями [36; 44; 60; 70; 74; 99].

В межах цього підходу професійна освіта трактується як адаптивна підсистема, здатна оперативно реагувати на зміну кон'юнктури ринку праці, трансформацію індустріального ландшафту, появу нових технологій і потребу в перенавчанні дорослого населення. Як зазначають українські дослідники С. Алпатов та Е. Лузік, професійна освіта має забезпечувати підготовку фахівців, здатних до інноваційного та підприємницького мислення, а також до багаторазової перекваліфікації впродовж життя [68].

Українські науковці акцентують увагу на багатовимірності сучасних соціально-економічних викликів, що постають перед системою освіти [68; 73; 76; 78; 81]. Зокрема, А. Ломоносов виокремлює низку ключових проблем, серед яких недостатнє фінансування, повільне впровадження інноваційних технологій, а також відсутність дієвих механізмів забезпечення соціального добробуту учасників освітнього процесу. Науковець підкреслює, що наразі відсутній системний підхід до подолання таких викликів, про що засвідчує брак інтегрованої стратегії реагування на структурні трансформації вищої освіти в Україні та світі. Такий висновок корелює з необхідністю формування

комплексної політики у сфері професійної освіти, орієнтованої на збалансування інтересів основних стейкхолдерів – держави, бізнесу та студентства [44; 71; 76; 77]).

Соціально-економічний підхід до реформування вищої освіти передбачає не лише ідентифікацію проблем (наприклад, дефіцит бюджетного фінансування або технологічне відставання), а й розроблення ефективних механізмів їх подолання через залучення ресурсів як державного, так і приватного сектору [36; 44; 60; 70; 76]. Такий підхід передбачає інтеграцію освітньої політики в загальну стратегію національного соціально-економічного розвитку.

В Китайській Народній Республіці професійна освіта розглядається як один із системоутворювальних факторів соціально-економічного зростання [39; 83; 103]. В умовах прискореної модернізації, цифровізації економіки та розвитку індустрії високих технологій професійні коледжі КНР виконують ключову роль у підготовці конкурентоспроможних кадрів [5; 15; 26; 40; 80]. Аналітичні дослідження останніх років засвідчують наявність структурного дисбалансу на ринку праці: з одного боку, фіксується низький рівень працевлаштування випускників, що зумовлено нестачею практико-зорієнтованих навичок, з іншого – дефіцит висококваліфікованих спеціалістів у галузях ІТ та високоточної техніки [36; 60; 70; 74; 85]. Станом на 2020 рік у Китаї зареєстровано брак приблизно 7,5 млн фахівців у сферах, критичних для технологічного прориву (James Relly) [72].

Відповіддю державної політики стала масштабна трансформація змісту професійної освіти згідно з викликами Індустрії 4.0. Професійні коледжі були зорієнтовані на підготовку кадрів для стратегічно важливих секторів, зокрема: сучасного сільського господарства, передового виробництва, індустрії послуг. На інституційному рівні урядом проголошено рівноцінність професійної й загальної освіти, що підвищило її соціальний статус і стратегічне значення [103]. Голова КНР Сі Цзіньпін неодноразово наголошував на пріоритетності розвитку професійної освіти як передумови

реалізації концепції «Китайської мрії» – ідеї національного відродження та побудови добробутної держави [55].

Крім економічної, професійна освіта в Китаї виконує важливу соціальну функцію. Починаючи з 2005 року, було реалізовано низку заходів, спрямованих на підтримку соціально вразливих груп населення, насамперед молоді з малозабезпечених сімей. Серед них – запровадження безкоштовного навчання у професійно-технічних закладах, стипендіального забезпечення та системи цільової державної фінансової підтримки. Це сприяло перетворенню професійної освіти на дієвий механізм подолання бідності та забезпечення соціальної мобільності [88; 99].

Таким чином, китайські дослідники та політичні лідери визначають дві ключові функції професійних коледжів: по-перше, забезпечення високотехнологічної економіки якісними кадрами; по-друге, сприяння соціальній справедливості через розширення доступу до освіти [23; 37; 55; 89]. Прикладом реалізації першого напряму є державна ініціатива «Double High Plan» («Подвійна висота»), спрямована на створення освітньо-виробничих хабів для технологічних галузей [32; 33; 34]. Прикладом реалізації другого – політика скасування плати за навчання для молоді з сільської місцевості та представників етнічних меншин [13; 88; 99].

У контексті дослідження соціальної структури студентського контингенту професійної освіти китайські науковці акцентують увагу на стійких соціальних нерівностях, які зумовлюють відмінності в освітніх і професійних досягненнях здобувачів освіти. Зокрема, А. Ван (A. Wang) та Д. Го (D. Guo) встановили наявність суттєвих соціальних відмінностей, що впливають на академічну успішність і подальші кар'єрні траєкторії випускників закладів технічної та професійної освіти. На думку дослідників, представники різних соціальних груп мають неоднаковий доступ до освітніх ресурсів, а також механізмів формальної й неформальної підтримки, що позначається на їхніх можливостях професійної самореалізації та подальших життєвих перспективах [74].

Зазначене дослідження резонує з ширшою проблемою низького соціального престижу професійної освіти в КНР, а саме – традиційно профколеджі розглядалися як менш статусна альтернатива класичним університетам. Така ієрархія призводила до обмеження кар'єрних перспектив випускників коледжів. Утім, з 2019 року державна політика декларує рівнозначність професійної та академічної освіти, що має на меті підвищити соціальний статус профтехосвіти та сприяти поступовому вирівнюванню соціально-економічних можливостей її випускників.

Порівняльні європейські дослідження також підтверджують тісний зв'язок між професійною освітою, соціальною мобільністю та доступом до якісного працевлаштування. Зокрема, в працях Р. Брукса (R. Brooks) та Дж. Вотерса (J. Waters) наголошується, що навіть у країнах з високим рівнем економічного розвитку молоді особи, які обирають професійно-технічні траєкторії, можуть стикатися з обмеженнями на ринку праці та відчувати ефект так званої «скляної стелі» [75].

Разом із тим аналіз матеріалів Європейського центру розвитку професійної освіти (Cedefop) засвідчує, що в більшості європейських країн простежується тенденція до зниження престижу початкової професійної освіти, особливо на рівні середньої школи. Результати досліджень свідчать, що молодь із вищим соціально-економічним статусом частіше обирає академічні освітні траєкторії, тоді як професійна освіта нерідко розглядається як альтернатива для здобувачів із нижчими освітніми досягненнями [71].

Отже, у європейському контексті професійна освіта також стикається з викликами соціальної легітимації. Водночас позитивні приклади функціонування дуальної моделі в Німеччині, Австрії та Швейцарії засвідчують, що тісна інтеграція професійної освіти з ринком праці, активна участь роботодавців у підготовці кадрів, а також стабільний рівень працевлаштування випускників забезпечують високий соціальний престиж цієї освітньої траєкторії. Як підкреслено у звіті Cedefop, такі системи

«володіють власною легітимністю та високим престижем», забезпечуючи плавний перехід випускників до професійної діяльності [71].

Відтак, успішна модель професійної освіти повинна враховувати як економічні, так і соціальні параметри стосовно забезпечення рівного доступу до ресурсів, зменшення соціально-статусних бар'єрів, визнання цінності різноманітних здібностей студентів та створення механізмів їх повноцінної інтеграції в економіку. Тож професійна освіта, яка спирається на принципи соціальної справедливості та інклюзивного зростання, здатна відігравати ключову роль у подоланні нерівностей та підвищенні людського капіталу.

Варто зазначити, що в сучасному науковому дискурсі спостерігається певна суголосність щодо ролі професійних коледжів як ключового інструменту реагування на комплексні соціально-економічні виклики. З позицій соціально-економічного підходу наукові джерела засвідчують наявність тісного взаємозв'язку між ефективністю функціонування системи професійної освіти та здатністю національної економіки забезпечувати соціальну інтеграцію молоді, зменшення соціальної нерівності й нарощування людського капіталу.

Своєю чергою, у країнах пострадянського простору, зокрема в Україні, основними бар'єрами виступають хронічне недофінансування, недостатній рівень матеріально-технічного забезпечення закладів освіти, а також невідповідність змісту освітніх програм актуальним потребам ринку праці [76; 77; 78]. Як наголошується в працях українських і зарубіжних дослідників, відсутність комплексної політики розвитку професійної освіти з урахуванням інтересів держави, роботодавців і здобувачів освіти призводить до зниження престижу галузі та обмежує можливості працевлаштування випускників [72; 76; 77; 84].

Натомість у Китаї спостерігається успішна реалізація моделі, що поєднує економічні та соціальні цілі. Державна політика у сфері професійної освіти характеризується поєднанням економічних і соціальних пріоритетів та орієнтована на підготовку кваліфікованих кадрів для галузей пріоритетного

розвитку, зокрема високотехнологічного виробництва, сільського господарства та цифрових індустрій, водночас забезпечуючи розширення доступу до освіти для молоді з малозабезпечених сімей і сільських територій.

Критичний аналіз наведених моделей дає підстави стверджувати, що соціально-економічна ефективність професійних коледжів значною мірою визначається їхньою здатністю забезпечувати випускникам не лише працевлаштування, а й належний соціальний статус та можливості професійної самореалізації. За таких умов формується позитивне суспільне ставлення до професійної освіти й зростає її привабливість серед молоді. Натомість відсутність чіткого зв'язку між результатами професійної підготовки та соціально-економічними перспективами випускників призводить до відтворення негативної тенденції, що виявляється у зниженні престижу професійної освіти, обмеженості ресурсного забезпечення та погіршенні якості освітніх результатів [71; 72; 74; 84].

За такого підходу особливого значення набуває узгоджена взаємодія держави, бізнесу та закладів освіти, спрямована на оновлення змісту професійної підготовки відповідно до потреб економіки, модернізацію матеріально-технічної бази, а також розширення механізмів фінансової та соціальної підтримки здобувачів освіти, насамперед представників соціально вразливих категорій молоді [31; 44; 80; 83; 103].

Управлінський підхід до аналізу розвитку професійної освіти акцентує увагу на організаційних, процедурних і лідерських засадах функціонування закладів освіти [76; 81]. Він охоплює такі ключові компоненти, як управлінська автономія, система фінансування, інструменти забезпечення якості, а також взаємодія з основними заінтересованими сторонами – роботодавцями, місцевою владою та батьківською спільнотою [77; 80]. Особливу роль відіграє розвиток управлінської компетентності керівників освітніх установ та їхня здатність упроваджувати інноваційні моделі адміністрування, зокрема цифрові рішення [16; 78; 81].

У межах цього підходу ефективність коледжу розглядається як похідна від якості управління, що передбачає наявність гнучкої організаційної структури, прозорих процедур ухвалення рішень, дієвих механізмів внутрішнього моніторингу та здатності оперативно реагувати на зовнішні зміни [64; 77]. Відтак управлінський вимір розвитку професійної освіти постає не лише як сукупність організаційних механізмів, а й як стратегічний чинник забезпечення її стійкості та конкурентоспроможності в умовах сучасної економіки [54; 64].

Одним із центральних питань управлінського підходу щодо розвитку професійної освіти є ступінь автономії закладів у процесі ухвалення управлінських, фінансових та академічних рішень. У багатьох країнах простежується тенденція до децентралізації освітнього управління, що супроводжується розширенням повноважень закладів освіти в межах національних реформ. Зокрема, за аналітичними даними Європейського фонду освіти, в Україні в останні роки спостерігається цілеспрямований рух у напрямі посилення автономії закладів професійної (професійно-технічної) освіти, що розглядається як важливий чинник модернізації галузі. Відповідні зміни охоплюють надання ширших управлінських, фінансових та академічних повноважень, що має сприяти адаптивності закладів до потреб регіонального ринку праці [76].

Розширення автономії дозволяє керівництву коледжів гнучко реагувати на локальні виклики, зокрема шляхом запровадження нових освітніх програм, реструктуризації бюджетів, укладання стратегічних партнерств із бізнесом та роботодавцями. Проте, як підкреслюють дослідники, автономність має супроводжуватися ефективними механізмами підзвітності, що відповідає сучасним концепціям управління освітою, зокрема моделі «autonomy with accountability» [77]. Відповідно до цієї парадигми, управлінська самостійність має поєднуватися з відповідальністю за досягнення цільових показників якості освіти, працевлаштування випускників і ефективності використання ресурсів.

У Китаї управлінський підхід до розвитку професійної освіти прослідковується у створенні інституційних умов для підвищення гнучкості функціонування професійних коледжів, посилення їхньої взаємодії з роботодавцями та розширення ролі регіональних механізмів управління [31; 39; 103]. Державна політика сприяла формуванню «альянсів промисловості та освіти», які функціонують як консорціуми закладів освіти та підприємств і забезпечують спільне проектування програм підготовки кадрів [20; 66]. Упродовж останніх років у КНР було створено низку індустріально-освітніх кластерів, що дали змогу професійним закладам оперативніше адаптувати зміст навчання до потреб виробничої сфери [28; 29].

Паралельно розвивається інфраструктура підтримки провідних закладів професійної освіти. «Центри передового досвіду» отримують цільове фінансування, розширені повноваження та можливості для впровадження освітніх і управлінських інновацій [33; 34]. Такі інституції поступово перетворюються на регіональні центри розвитку професійних компетентностей, які функціонують у тісній взаємодії з підприємствами та професійними спільнотами [18; 41]. Зокрема, у транспортній галузі реалізуються моделі інтеграції освіти й виробництва, у межах яких представники бізнесу та закладів освіти спільно розробляють навчальні плани й стандарти підготовки фахівців [44; 85].

Подібний підхід засвідчує поступовий перехід від жорстко централізованої моделі управління до ширшого залучення заінтересованих сторін, коли до вироблення стратегічних рішень долучаються представники індустрії, місцевої влади та професійних спільнот [19; 89]. Попри те, що автономія китайських професійних коледжів і надалі обмежується державними нормативними рамками, у процесі реалізації реформ простежується тенденція до її поступового розширення [48; 83; 103]. Зокрема, участь закладів у проєкті «Double High Plan» передбачає розширення академічної, кадрової та фінансової автономії, що створює

умови для формування власних стратегій розвитку та реалізації програм підвищення якості [32].

Управлінський ефект цих реформ полягає у відході від уніфікованих моделей організації освітнього процесу та підтримці інституційної диференціації з урахуванням регіональних потреб і наявних ресурсів [67; 89]. Дослідники наголошують, що модернізація професійної освіти в КНР пов'язана не лише з оновленням змісту підготовки, а й із упровадженням управлінських інновацій, зокрема цифрової трансформації освітнього менеджменту, розвитку цифрових кампусів, використання ІТ-рішень для моніторингу якості та управління персоналом [15; 16; 40]. Це засвідчує зростання ролі ефективного освітнього управління як одного з ключових чинників системного розвитку професійної освіти в умовах глобальної конкуренції [54; 64; 80].

Цифрова трансформація управління освітою постала як самостійний вектор розвитку систем професійної підготовки, істотно прискорений наслідками пандемії COVID-19. У наукових дослідженнях фіксується, що пандемічна криза стала каталізатором вимушеного переходу професійних коледжів на дистанційні формати навчання та роботи, що актуалізувало роль цифрових технологій в управлінських процесах. Як зазначає українська дослідниця В. Ковальчук, цифровізація освіти стала інструментом підвищення її ефективності та адаптації до нових викликів, що зумовлює її включення до антикризових стратегій закладів професійної освіти. Висновки дослідниці свідчать, що впровадження технологічних інновацій – від онлайн-платформ до електронного документообігу – стало не просто технічним нововведенням, а складником системної управлінської модернізації [78].

Окремим проявом цифрової трансформації системи професійної освіти Китаю стало посилення ролі цифрових управлінських та освітніх практик у період пандемії COVID-19. Згідно з дослідженням Х. Хана (X. Han) і Ц. Чжоу (Q. Zhou), у 2020 році відбувся масовий перехід професійних закладів на дистанційне навчання, що виявило як низку проблем, пов'язаних із

недостатнім рівнем цифрових компетентностей викладачів і цифровою нерівністю, так і потенціал для довгострокового розвитку змішаних форматів навчання [79].

Керівники закладів, які змогли оперативнo адаптувати організаційні процеси та забезпечити дистанційну підтримку студентів і викладачів, зазнали менших втрат у якості освітнього процесу, що засвідчує стратегічне значення цифрових компетентностей у сфері освітнього управління.

Своєю чергою, в Європейському Союзі цифровізація професійної освіти також розглядається як ключовий напрям реформ. Спільні дослідження Європейської Комісії (European Commission) окреслюють основні чинники успішної цифрової трансформації закладів професійної освіти і навчання (Vocational Education and Training, VET), серед яких важливе місце посідає використання цифрових інструментів управлінського моніторингу та самооцінювання, зокрема інструменту SELFIE (Self-reflection on Effective Learning by Fostering the use of Innovative Educational Technologies) [80]. Це відповідає загальносвітовому тренду, а саме – дані, ІКТ та аналітичні системи дедалі частіше виступають основою для прийняття стратегічних рішень в освіті.

На такому тлі зростає роль цифрових компетентностей управлінського та викладацького персоналу. Так, дослідження Е. Біна (E. Bin) та А. Іслама (A. Islam) засвідчують, що ефективне впровадження ІКТ у професійну освіту неможливе без системного підвищення цифрової грамотності персоналу та інтеграції технологій в щоденну освітню практику [18].

Також в межах управлінського підходу ключове місце посідає питання лідерства і професійної компетентності керівного персоналу професійних закладів. Наявність управлінської автономії не гарантує ефективності, якщо не підкріплена відповідними знаннями, вміннями й навичками. В сучасній науковій літературі, зокрема українській, акцентується на компетентнісному підході до управління освітою, що передбачає володіння керівниками

знаннями в сфері стратегічного планування, фінансового управління, партнерської взаємодії та освітнього лідерства [81].

В цьому контексті важливого значення набувають міжнародні ініціативи, спрямовані на посилення управлінського потенціалу системи професійної освіти. Зокрема, програма EU4Skills («Кращі навички для сучасної України») передбачає розвиток лідерських компетентностей керівників закладів професійної (професійно-технічної) освіти, вдосконалення навичок стратегічного планування, аналітичного управління ресурсами та взаємодії з роботодавцями. Відтак, підвищення професійної компетентності управлінців виступає необхідною передумовою реалізації інституційної автономії та ефективного використання її інструментів [76; 77; 81].

Аналіз сучасних досліджень підтверджує, що ефективне управління є прихованим, але визначальним чинником успішного розвитку професійної освіти. До ключових складників управлінського підходу належать інституційна автономія, партнерська взаємодія з ринком праці, цифровізація управлінських процесів та управлінська компетентність керівників закладів освіти [77; 80].

Досвід Китаю засвідчує переваги проактивної державної політики, зорієнтованої на створення індустріально-освітніх альянсів, розширення автономії закладів та інвестування в цифрову інфраструктуру [31; 33; 103]. Натомість країни Європейського Союзу та Україна демонструють поступове утворення моделі «автономії з підзвітністю», яка розглядається як одна з концептуальних засад сучасної управлінської парадигми в освіті [76]. Водночас ефективність цієї моделі значною мірою залежить від наявності необхідних ресурсів, професійної спроможності управлінського персоналу та трансформації бюрократичної культури в напрямі відкритості, інноваційності й стратегічного мислення [77; 80].

Важливою умовою результативності управлінських реформ є забезпечення балансу між автономією та механізмами забезпечення якості.

Автономія без належного ресурсного забезпечення, так само як і надмірний контроль за відсутності управлінської ініціативи, не сприяють досягненню сталих результатів. Найбільш ефективними є моделі, що поєднують гнучкість і відповідальність, державну підтримку та інституційну ініціативу закладів освіти [71; 76]. Загалом саме якість управління визначає здатність системи професійної освіти адаптуватися до сучасних викликів, оновлювати зміст і формати підготовки, розвивати партнерські зв'язки та підтримувати належний рівень якості освітніх результатів. Відтак ефективність функціонування професійної освіти значною мірою залежить від спроможності управлінських механізмів забезпечувати її соціальну значущість та економічну результативність [54].

Культурно-освітній, або соціокультурний, підхід до аналізу розвитку системи професійної освіти акцентує увагу на ціннісних орієнтаціях, освітніх традиціях, суспільних уявленнях і педагогічних практиках, які визначають характер її функціонування та суспільного сприйняття [82; 84]. В межах цього підходу професійна освіта розглядається не лише як економічна чи інституційна підсистема, а як соціокультурний феномен, інтегрований у структури суспільної свідомості, стереотипів і культурних наративів. Його концептуальні акценти охоплюють престиж різних освітніх траєкторій, суспільну легітимність робітничих професій, культурні установки щодо праці та знань, а також домінуючі дидактичні парадигми, зокрема знанневу та компетентнісну [71; 73; 82].

Історично в багатьох країнах, особливо тих, де сформувалися потужні академічні традиції, професійна освіта посідала нижчі позиції в суспільній ієрархії порівняно з університетською. Такий стан значною мірою був зумовлений тривалим домінуванням культури академічної елітарності, що сприяло маргіналізації прикладних і робітничих професій та знижувало їхній соціальний престиж [72; 84].

Показовим прикладом є Китай, де конфуціанська освітня традиція впродовж століть формувала суспільну ієрархію, в якій пріоритет надавався

академічно освіченим верствам, тоді як ремісники, технічні працівники та особи, зайняті фізичною працею, мали нижчий соціальний статус [22; 67]. Як зазначають сучасні китайські дослідники, такий ціннісний код і нині впливає на освітній вибір молоді. Характерно, що професійні коледжі частіше обирають ті вступники, які не пройшли конкурсний відбір до академічних закладів вищої освіти, а сама траєкторія професійної підготовки все ще поступається за престижністю університетській освіті в суспільній свідомості [36; 57; 74; 90].

Зокрема, китайський дослідник Л. Ян (L. Yang) у своїх працях закликає до переосмислення цінності праці, стверджуючи, що «навички заслуговують на повагу, а праця є шляхетною» [57]. Такий підхід ілюструє зусилля частини інтелектуальної спільноти, спрямовані на деконструкцію культурної стигми та формування нових уявлень про майстерність як соціально значущу компетенцію [82].

На рівні державної політики відбувається послідовне закріплення цієї ціннісної переорієнтації. Так, у 2019 році в КНР було оприлюднено Національний план реформування професійної освіти, в якому закріплено принцип «рівної важливості професійної та загальної освіти» [83]. Це рішення, підтримане на найвищому державному рівні, відображає глибшу культурну трансформацію, пов'язану з подоланням статусної ієрархії між освітніми траєкторіями та утвердженням професійної освіти як повноправної складової національної освітньої системи [55; 93].

Зміна суспільних установок, безумовно, є тривалим процесом. Водночас уже сьогодні в КНР простежуються позитивні тенденції у сфері соціальної мобільності випускників професійних коледжів. Зокрема, розширюються можливості вертикального освітнього просування: випускники можуть продовжувати навчання на бакалаврському та магістерському рівнях, що ще донедавна було суттєво обмежено [14; 95; 100]. Така інституційна гнучкість підвищує привабливість професійної освіти

для молоді, орієнтованої на поєднання практичної підготовки з академічними кваліфікаціями.

В зв'язку з цим культурно-освітній підхід дає змогу виявити глибинні чинники, що впливають на функціонування професійної освіти, розширюючи аналітичну рамку від економічного виміру до ціннісного, ідеологічного та ментального. Він акцентує увагу на необхідності світоглядної трансформації, яка передує структурним реформам, оскільки без зміни суспільного ставлення до праці, професійної майстерності та робітничих професій навіть найефективніші управлінські й економічні рішення можуть виявитися недостатньо результативними [82; 84].

В європейському освітньому просторі культурне сприйняття професійної освіти є неоднорідним і значною мірою залежить від соціально-економічного контексту конкретних країн. У суспільствах із розвиненою економікою знань простежується тенденція до домінування академічного дискурсу, що виявляється у надмірній орієнтації на університетську освіту та поступовому відході від професійної, особливо з кінця ХХ століття [71; 84].

Внаслідок цього в багатьох країнах батьки надавали перевагу академічній освітній траєкторії, розглядаючи професійну освіту як альтернативу для молоді з нижчим рівнем академічних досягнень. Подібні уявлення спричинили дисбаланс між потребами ринку праці та освітніми орієнтаціями населення: поряд із гострою потребою в кваліфікованих кадрах спостерігалось масове прагнення до здобуття університетської освіти, що зумовлювало надлишкову теоретизацію підготовки [71; 72; 84].

У ХХІ столітті відбувається поступове переосмислення ролі професійної освіти. Зокрема, реалізуються масштабні європейські ініціативи, спрямовані на підвищення її престижу, серед яких Європейський тиждень професійних навичок та інформаційно-просвітницькі кампанії в країнах Східної Європи [71; 80]. Емпіричні дослідження засвідчують зростання соціального статусу випускників коледжів у низці країн. Так, у Швейцарії та Нідерландах професійна траєкторія фактично прирівнюється до академічної,

оскільки забезпечує доступ до конкурентоспроможних і високооплачуваних професій [72; 84]. Натомість у Франції та Великій Британії, згідно з аналітичними матеріалами Cedefop, початкова професійна освіта на рівні середньої школи (IVET) нерідко сприймається як альтернатива для учнів із нижчими навчальними досягненнями, що негативно позначається на її суспільному іміджі [71].

Таким чином, культурні уявлення про соціальну значущість професійної освіти виступають одним із вирішальних чинників її привабливості. У суспільствах, де визнається цінність праці кваліфікованих фахівців і забезпечується престиж професійних освітніх траєкторій, спостерігається вищий рівень залучення молоді до професійної освіти та підготовки [72; 82; 84].

Разом із тим, культурно-освітній підхід в процесі аналізу професійної освіти підсилює фокус розгляду еволюції педагогічних моделей. Традиційно система професійно-технічної освіти тяжіла до однієї з двох крайнощів, а саме – або орієнтація на знаннєву парадигму з домінуванням теоретичних знань, або суто практичний тренінг без глибокого опанування концептуальних основ. Нині ж дедалі більшого поширення набуває компетентнісна модель, що поєднує знання, вміння та ключові соціальні навички – комунікацію, критичне мислення, командну роботу тощо.

Згідно зі спостереженнями китайських дослідників Ю. Лінга (Y. Ling) і Лі Вана (Li Wang), в системі професійної освіти КНР відбувається системний перехід до моделі, зорієнтованої на розвиток компетентностей. Особлива увага приділяється практичній складовій, інноваційним формам викладання та впровадженню цифрових освітніх технологій, що забезпечують інтерактивне, гнучке та персоналізоване навчання. Схожі процеси спостерігаються і в країнах Європейського Союзу, де концепція «skills and competences» стала основою Європейської рамки кваліфікацій (EQF), а орієнтація на потреби здобувача освіти розглядається як ключовий освітній принцип [80].

Отже, трансформація педагогічної культури професійної освіти пов'язана з переходом від моделі, зорієнтованої переважно на пасивне засвоєння знань, до компетентнісної парадигми, що передбачає активне формування здатності випускників до професійної діяльності, саморозвитку та успішної інтеграції в соціальне середовище. Водночас суттєвого впливу на цей процес набуває цифровізація, яка дедалі глибше проникає в освітній простір, змінюючи зміст, форми та організацію професійної підготовки. Сучасні здобувачі освіти, які належать до покоління «цифрових аборигенів», демонструють запит на нові формати взаємодії та дидактичні стратегії, внаслідок чого цифрова грамотність поступово перетворюється з окремої технологічної навички на важливу складову нової освітньої культури.

За таких умов професійна майстерність уже не обмежується володінням традиційними виробничими операціями, а охоплює здатність працювати з автоматизованими системами, САД-програмами, програмувати обладнання з числовим керуванням та використовувати сучасні цифрові технології. Це зумовлює трансформацію внутрішньої культури професійних коледжів, для якої характерними стають відкритість, інноваційність та адаптивність замість жорстко регламентованих ієрархічних моделей взаємодії. Додатковим каталізатором цих змін стала пандемія COVID-19, яка прискорила впровадження дистанційних і змішаних форматів навчання, зробивши їх невід'ємною складовою нової освітньої реальності.

Як засвідчують результати дослідження Дж. Мула-Фалькон (J. Mula-Falcón), навіть заклади освіти з усталеними академічними традиціями були змушені адаптуватися до гібридних форматів навчання у відповідь на надзвичайні обставини, що водночас стало поштовхом до глибших структурних змін в освітньому процесі. Для професійної освіти це означало активне впровадження нових цифрових інструментів, зокрема віртуальних лабораторій, онлайн-стажувань, відеокурсів та інших засобів цифрової взаємодії, які заклали підґрунтя для становлення нової педагогічної культури професійної освіти [57].

Таким чином, культурно-освітній підхід дає змогу розглядати професійну освіту не лише як механізм підготовки кадрів, а й як важливий простір формування ціннісних орієнтацій особистості та відтворення культурних смислів, пов'язаних із працею, професійною майстерністю та соціальною відповідальністю. Саме в системі цінностей суспільства закладаються уявлення про престиж професійної діяльності, гідність праці, можливості самореалізації та значущість професійних компетентностей для особистісного й суспільного розвитку [82; 84].

Відповідно до зазначеного вище ефективність реформування професійної освіти значною мірою залежить від того, наскільки суспільство сприймає кваліфіковану працю як соціальну цінність, а професійну майстерність – як важливу складову людського капіталу та основу економічного добробуту. Відповідно, модернізація професійної освіти потребує не лише інституційних перетворень і вдосконалення механізмів управління, а й послідовної трансформації ціннісних орієнтирів, подолання стереотипів щодо «другорядності» робітничих професій та утвердження культури поваги до праці, творчості й професійного самовдосконалення [71; 72; 82].

Водночас культурно-освітній підхід підкреслює, що стійкі зміни в системі професійної освіти неможливі без узгодження освітньої політики з історичними традиціями, суспільними очікуваннями та морально-ціннісними установками. Саме тому поряд із економічними, інституційними та управлінськими чинниками дедалі більшого значення набувають аксіологічні засади розвитку професійної освіти, які визначають її соціальну місію, гуманістичну спрямованість та здатність забезпечувати не лише професійне становлення, а й гармонійний розвиток особистості [71; 82; 84].

Нижче представимо порівняльну характеристику поглядів китайських та європейських науковців (та практиків) щодо ключових аспектів функціонування і розвитку вищих професійних коледжів (табл. 1.1).

Таблиця 1.1. Порівняння позицій китайських та європейських дослідників щодо функціонування та розвитку професійних коледжів

Підхід	Позиція китайських учених	Позиція європейських учених
Інституційний	Розвиток професійних коледжів розглядається як складова централізованої стратегії модернізації освіти. Ключовими є інституційні реформи зверху вниз, ініційовані державою. Прикладами є запуск ініціативи «Подвійних високих стандартів», створення національної системи професійної сертифікації, а також посилення вертикальної інтеграції освітніх рівнів (система «3+2», «3+4»).	Європейська модель базується на багаторівневій інституційній взаємодії, де ключову роль відіграють як національні уряди, так і регіональні органи самоврядування. Професійні коледжі інтегруються у систему формальної освіти через Європейську рамку кваліфікацій (EQF), національні кваліфікаційні рамки та партнерські мережі між закладами освіти, роботодавцями й громадами.
Соціально-економічний	Професійні коледжі розглядаються як інструмент подолання соціальних дисбалансів, зменшення освітньої нерівності між містом і селом, а також як важіль для підтримки зайнятості. Держава запроваджує механізми пільгового доступу, надає фінансування для навчання у сільських регіонах, підтримує трудову мобільність випускників.	Європейські дослідники трактують професійну освіту як чинник забезпечення соціальної інклюзії та економічної стабільності. Вона сприяє зниженню молодіжного безробіття, підтримці вразливих груп населення та інтеграції мігрантів. Cedefop та OECD підкреслюють важливість поєднання профосвіти з ринком праці через дуальні моделі, стажування, центри зайнятості.
Управлінський	Модель управління професійними коледжами в КНР залишається ієрархічною, з домінуванням державного регулювання. Водночас відбувається поступове делегування повноважень на рівень коледжів, що інтерпретується як «контрольована автономія». Інститути отримують певну свободу в розробці програм та кадровій політиці, але в межах національної стратегії розвитку.	Управлінський підхід у європейських країнах спирається на принципи децентралізації, автономії та підзвітності (autonomy with accountability). Роль коледжів як суб'єктів управління зростає, а їх успішність оцінюється через систему внутрішнього і зовнішнього моніторингу, незалежного оцінювання якості, а також публічної підзвітності.
Культурно-освітній	Значну увагу приділено зміні суспільного дискурсу щодо престижу робітничих професій. Китайська держава активно підтримує наратив про «рівність освітніх шляхів» і «шляхетність праці». Формується нова	У європейському контексті культурний підхід пов'язаний із подоланням стереотипів щодо професійної освіти як «другорядної». Підкреслюється важливість змін у суспільній свідомості, зокрема через

	культура професійної освіти через інформаційні кампанії, медіа, включення роботодавців до освітнього процесу. Також наголошується на впровадженні компетентнісного та практикоорієнтованого навчання як інструменту залучення молоді.	просвітницьку діяльність, медіапроекти, участь лідерів думок. Освітня культура орієнтується на студентоцентрованість, розвиток ключових компетентностей і міждисциплінарність навчання.
--	---	---

Отже, аналіз наукових джерел засвідчив, що проблема функціонування та розвитку вищих професійних коледжів Китайської Народної Республіки характеризується багатовимірністю та розглядається в сучасному науковому дискурсі крізь призму *інституційного, соціально-економічного, управлінського та культурно-освітнього підходів*. Їх застосування забезпечує комплексне осмислення досліджуваної проблеми та дозволяє виявити ключові тенденції розвитку професійної освіти в умовах сучасних трансформацій.

Зокрема, *інституційний підхід* дає змогу простежити еволюцію нормативно-правових засад, організаційних форм і механізмів функціонування професійної освіти, а також визначити роль державної політики у модернізації системи вищих професійних коледжів. *Соціально-економічний підхід* актуалізує взаємозв'язок професійної освіти з потребами ринку праці, процесами цифрової та технологічної трансформації економіки, соціальною мобільністю та людським капіталом. *Управлінський підхід* дозволяє виявити значення інституційної автономії, освітнього лідерства, партнерської взаємодії та цифровізації управлінських процесів як чинників забезпечення якості й конкурентоспроможності професійної освіти. *Культурно-освітній підхід* дозволяє висвітлювати ціннісні, аксіологічні та соціокультурні аспекти розвитку професійної освіти, пов'язані з престижем робітничих професій, трансформацією педагогічної культури та формуванням нових суспільних уявлень про роль професійної підготовки.

Разом з тим на підставі викладеного вище констатуємо, що провідними тенденціями наукової розробленості порушеної проблеми є *посилення уваги*

до інтеграції освіти і виробництва, розвитку дуальної освіти, цифровізації освітнього середовища, забезпечення якості, стандартизації підготовки фахівців, розширення партнерської взаємодії та модернізації управлінських механізмів. Водночас переважна більшість досліджень має галузевий і фрагментарний характер, зосереджуючись на окремих аспектах модернізації професійної освіти без їх системного узгодження.

Отже, вважаємо, що попри наявність значного масиву праць китайських, європейських та українських учених, недостатньо розробленими залишаються питання комплексного осмислення функціонування і розвитку вищих професійних коледжів КНР як цілісної соціально-економічної та освітньої системи. Це дає підстави констатувати наявність наукової прогалини та підтверджує доцільність подальшого дослідження щодо практичних засад, чинників, механізмів і напрямів функціонування та розвитку вищих професійних коледжів Китайської Народної Республіки в умовах соціально-економічних викликів.

1.2. Ретроспективний аналіз функціонування й розвитку вищих професійних коледжів Китайської Народної Республіки в умовах соціально-економічних викликів

Розвиток мережі вищих професійних коледжів Китайської Народної Республіки (КНР) відбувається в тісному взаємозв'язку із соціально-економічною динамікою держави, що виявляється в системній трансформації освітньої політики у відповідь на внутрішні та зовнішні виклики. Кожен етап реформування сфери освіти демонструє адаптаційні можливості освітньої системи до нових потреб економіки – від індустріалізації та ринкових перетворень 1980-х років до цифровізації та впровадження інновацій у 2020-х роках. Професійна освіта розглядається урядом КНР як один із ключових стратегічних ресурсів модернізації держави, що зумовлює впровадження відповідних нормативно-правових рішень, адміністративних механізмів та

управлінських стратегій. У цій площині доцільно виокремити чотири основні періоди розвитку системи вищої професійної освіти: реформування у 1980-х роках, інституціоналізацію у 1990–2000-х роках, модернізацію у 2010-х роках та цифрову трансформацію у 2020-х роках.

Початок реформування системи вищої професійної освіти доцільно пов'язувати із завершенням 1970-х років, коли проголошений Ден Сяопіном курс на «реформи та відкритість» започатковує глибоку трансформацію соціально-економічного устрою Китайської Народної Республіки [56; 57]. В цей період освіта вперше починає розглядатися як стратегічний інструмент економічної модернізації, покликаний забезпечити потреби індустріального розвитку та технологічного оновлення країни [22; 56]. Лібералізація зовнішньоекономічної політики сприяє не лише залученню іноземних інвестицій, а й створює умови для інтеграції китайської освіти до світового освітнього простору. Відбувається активне запозичення зарубіжного досвіду, адаптація сучасних навчальних програм і педагогічних технологій, розвиток міжнародної академічної мобільності студентів і викладачів, що закладає підґрунтя для подальшої інтернаціоналізації професійної освіти [75; 89].

Саме в цей період формуються інституційні засади сектору вищої професійної освіти (Higher Vocational Education, HVE). У 1980 році розпочинають діяльність перші тринадцять вищих професійних коледжів, серед яких одним із перших став Цзінлінський професійний коледж, на базі якого згодом було створено Нанкінський технологічний інститут [85; 97].

Законодавче та політичне забезпечення реформ у сфері професійної освіти у 1980-х роках відображає цілеспрямовану стратегію держави щодо модернізації освітньої системи відповідно до потреб соціально-економічного розвитку. Важливим етапом стала Постанова Центрального комітету Комуністичної партії Китаю «Про реформу системи освіти» (1985 р.), в якій офіційно проголошено курс на активний розвиток професійно-технічної освіти [86]. В документі підкреслюється необхідність створення та розширення мережі закладів професійної освіти, орієнтованих на підготовку

фахівців прикладного профілю. Таким чином, освіта вперше стала визнана одним із ключових ресурсів модернізації країни, а її реформування стало складовою ширшої стратегії економічних перетворень [57; 86].

Особлива увага приділяється поєднанню централізованого управління із поступовим розширенням повноважень регіональних і місцевих органів влади, що заклало передумови для подальшої диверсифікації освітньої системи [56; 57]. В результаті реалізації цієї політики в другій половині 1980-х років відбувається розширення мережі професійно-технічних училищ і коледжів, а зміст освітніх програм поступово набуває більш практикоорієнтованого характеру та адаптується до потреб економіки [57; 65].

Загалом реформи 1980-х років закладають ідеологічні, нормативні та організаційні основи розвитку системи вищої професійної освіти КНР. Поєднання державної підтримки освітнього сектору як важливого чинника економічної модернізації з відкритістю до міжнародного досвіду сприяє оновленню змісту навчання, впровадженню нових освітніх технологій та розширенню міжнародного співробітництва [56; 75; 89]. Вищі професійні коледжі поступово орієнтуються на підготовку кадрів для галузей, що визначають індустріальний розвиток країни, насамперед інженерно-технічної та виробничої сфер. До кінця 1980-х років у Китаї формується інституційне підґрунтя системи вищої професійної освіти як важливої складової національної освітньої системи, покликаної забезпечувати підготовку кваліфікованого людського капіталу та підтримувати стратегію соціально-економічного розвитку держави [57; 65; 89].

Упродовж 1990-х – початку 2000-х років Китайська Народна Республіка вступає в етап стрімкого економічного зростання, що супроводжується глибокими трансформаціями виробничої, інфраструктурної та соціальної сфер. Інтенсивна індустріалізація, урбанізація, а також активна інтеграція КНР у світову економіку, зокрема вступ до Світової організації торгівлі у 2001 році, зумовлюють зростання попиту на висококваліфікованих

технічних фахівців у ключових секторах економіки – промисловості, будівництві, транспорті, інформаційних технологіях, логістиці та енергетиці [56; 57]. У відповідь на нові виклики держава реалізує політику масштабного розширення мережі вищих професійних коледжів, насамперед у промислово розвинених регіонах, де відчувається найбільша потреба у кваліфікованому кадровому потенціалі [22; 59].

Заклади нового типу дедалі більше орієнтуються на підготовку фахівців прикладного профілю, забезпечуючи формування не лише теоретичних знань, а й практичних умінь, необхідних для безпосереднього включення випускників у виробничі процеси. Освітні програми розробляються з урахуванням кадрових потреб підприємств та узгоджуються з роботодавцями, що підвищує їх відповідність вимогам ринку праці [44; 59; 97]. У структурі державної освітньої політики професійна освіта поступово перетворюється з периферійного сегмента на стратегічно важливий інструмент забезпечення економіки фахівцями середньої ланки, передусім в інженерно-технічній сфері [27; 65].

Саме в цей період відбувається інституціоналізація масової вищої професійної освіти, що виявляється у стрімкому зростанні кількості закладів, контингенту студентів та обсягів державного фінансування галузі [22; 56; 57]. Це сприяє збалансуванню національної освітньої системи, зміцненню професійної траєкторії як важливої складової підготовки людського капіталу та формуванню інституційного підґрунтя для подальшої модернізації професійної освіти в умовах глобалізації [65; 85].

Упродовж 1990-х – початку 2000-х років освітня політика Китайської Народної Республіки переходить від окремих реформаторських заходів до системного та інституціоналізованого розвитку професійної освіти. Цей етап характеризується формуванням цілісної нормативно-правової бази, яка закріплює правовий статус професійної освіти та визначає її місце в соціально-економічній стратегії держави. Важливим кроком у цьому напрямі стає ухвалення Державною радою КНР у лютому 1993 року Програми

реформ і розвитку освіти, яка визначає стратегічні орієнтири модернізації освітньої системи та закладає підвалини для подальшого розвитку вищої професійної освіти [7; 58].

У 1995 році було ухвалено Закон КНР «Про освіту», який закріпив фундаментальні принципи державного управління у сфері освіти, а вже у травні 1996 року прийнято спеціалізований Закон КНР «Про професійну освіту», який уперше визначив правові засади функціонування і розвитку професійних шкіл і коледжів, зобов'язавши місцеві органи влади активно сприяти їхній розбудові [85]. В 1998 році законодавча основа була доповнена ухваленням Закону КНР «Про вищу освіту», що визначив структуру системи вищої освіти, включаючи дворічні та трирічні програми підготовки молодших спеціалістів, які реалізовувалися у вищих професійних коледжах. З початку 2000-х років Міністерство освіти КНР здійснило низку кроків, спрямованих на уніфікацію та стандартизацію освітнього процесу в професійних коледжах. Зокрема, в 2000 році були запроваджені державні стандарти щодо матеріально-технічного забезпечення таких закладів, які фіксували мінімальні вимоги до інфраструктури та освітнього середовища [85]. Подальшим кроком стала ініціатива створення мережі «Національних зразкових вищих професійних коледжів», яка стартувала у 2005 році, а саме – перші сто відібраних закладів отримали цільове державне фінансування та методичну підтримку для впровадження передових освітніх практик і управлінських інновацій [88].

Інституціоналізація професійної освіти у 1990–2000-х роках суттєво впливає на трансформацію освітнього простору КНР. Законодавче закріплення статусу вищих професійних коледжів не лише легітимізує їх як повноцінні освітні інституції, а й створює передумови для залучення державних інвестицій, розширення мережі закладів та диверсифікації спектра спеціальностей, насамперед технічного профілю [3; 7; 57]. Центральна влада послідовно акцентує увагу на стандартизації освітніх програм і вдосконаленні матеріально-технічного забезпечення, що сприяє

забезпеченню єдиних вимог до якості підготовки фахівців у різних регіонах країни [56; 65]. У межах політики багаторівневого управління уряди провінцій отримують ширші повноваження щодо розвитку мережі коледжів відповідно до потреб місцевих економік, що посилює відповідальність регіональних органів влади за формування трудового потенціалу [57; 89].

Реалізація зазначених заходів сприяє суттєвому зростанню кількості випускників, які оперативнo поповнюють ринок праці та забезпечують потреби галузей, що динамічно розвиваються [22; 59]. Водночас унаслідок стрімкого розширення сектору вищої освіти професійні коледжі стикаються з проблемою сприйняття їх як менш престижної альтернативи університетам, що породжує певні соціальні стереотипи [57; 90]. У відповідь держава посилює інформаційну підтримку професійної освіти, реалізує програми підвищення якості підготовки, модернізації управління та стимулювання інноваційної діяльності [17; 46]. До кінця 2000-х років у Китаї формується цілісна, нормативно врегульована система вищої професійної освіти, інтегрована в державну стратегію розвитку людських ресурсів, що створює інституційні передумови для переходу до наступного етапу – модернізації змісту та якості освіти в умовах глобальних викликів і цифрової трансформації [23; 65; 89].

У 2010-х роках Китайська Народна Республіка вступає в нову фазу соціально-економічного розвитку, що характеризується поступовим переходом від моделі, заснованої на трудомісткому виробництві, до економіки знань, інновацій, високих технологій і сфери послуг [5; 9; 94]. Стратегічним орієнтиром державної політики стає забезпечення якісного економічного зростання, що актуалізує потребу у формуванні нового покоління висококваліфікованих фахівців у галузях робототехніки, інформаційних технологій, нових матеріалів, автоматизованих виробництв та сучасної інженерії [24; 67; 70]. Зміна соціально-економічних пріоритетів у напрямі підвищення продуктивності праці, інноваційності та конкурентоспроможності зумовлює переосмислення ролі професійної освіти

як одного з ключових інструментів розвитку людського капіталу, покликано забезпечити перехід від моделі «світової фабрики» до виробництва високотехнологічної продукції та послуг із високою доданою вартістю [23; 90; 94].

Варто зазначити, що в 2010-х роках професійна освіта в Китайській Народній Республіці отримує безпрецедентну інституційну підтримку з боку держави. В Державній програмі середньострокової та довгострокової реформи і розвитку освіти на 2010–2020 роки модернізація професійної освіти визначається одним із пріоритетних напрямів національної освітньої політики [2]. Подальшим кроком стає ухвалення Державною радою КНР у червні 2014 року Рішення «Про прискорення розвитку сучасної професійної освіти», у якому декларується необхідність створення до 2020 року системи професійної освіти світового рівня з урахуванням китайської специфіки [17; 37]. Документ орієнтує систему підготовки кадрів на забезпечення потреб сучасного сільського господарства, передового машинобудування, сфери послуг, високотехнологічних виробництв та соціального управління. Одночасно передбачаються модернізація матеріально-технічної бази закладів, підвищення кваліфікації педагогічних працівників, а також розширення участі приватного сектору та недержавних організацій у формуванні змісту й ресурсного забезпечення професійних програм [17; 39].

Реалізація цієї політики сприяє істотному розширенню доступу молоді до професійної освіти. За статистичними даними, у 2013 році в КНР функціонувало понад 13,6 тис. закладів професійної освіти середнього та вищого рівнів, у яких навчалось понад 29 млн осіб, а щорічний випуск фахівців із вищих професійних коледжів наближався до 6 млн осіб, що фактично відповідало масштабам випуску університетів [8; 49]. Такі показники засвідчують утвердження професійної освіти як повноцінного сегмента системи підготовки людських ресурсів та досягнення відносного паритету між академічною й професійною освітніми траєкторіями.

Модернізація професійної освіти у 2010-х роках здійснюється в межах комплексних державних програм, спрямованих на забезпечення відповідності підготовки кадрів потребам інноваційної економіки. Реалізація положень Державної програми реформ і розвитку освіти на 2010–2020 роки створює підґрунтя для поглиблення взаємодії між системою освіти та виробництвом [2]. Особлива увага приділяється розвитку дуальної підготовки, організації виробничих стажувань, створенню навчально-виробничих баз та центрів практичної підготовки, що має на меті посилення практико-орієнтованого характеру навчання та підвищення конкурентоспроможності випускників [44; 88].

Паралельно держава реалізує інформаційно-політичний курс, спрямований на підвищення престижу професійної освіти. У керівних документах щодо розвитку сучасної професійної освіти наголошується на рівнозначності професійної та загальноакадемічної освіти як важливих складових соціально-економічного розвитку країни [17; 39]. Це сприяє посиленню суспільного статусу професійних коледжів та їх інтеграції у загальну систему вищої освіти.

Важливим напрямом реформ стає забезпечення наскрізності освітніх траєкторій, що розширює можливості випускників професійних коледжів щодо продовження навчання на бакалаврському та подальших рівнях вищої освіти [14; 95]. Водночас окремі прикладні програми університетів трансформуються у професійно орієнтовані, що посилює їх зв'язок із ринком праці та практичною підготовкою.

Кульмінацією реформ стає ухвалення у 2019 році Національного плану реформування професійної освіти, який започатковує системну трансформацію структури вищої освіти КНР [39; 83]. Документ передбачає створення професійних університетів, здатних поєднувати академічну та практико-орієнтовану підготовку із присвоєнням ступеня прикладного бакалавра. Для реалізації цих завдань держава спрямовує значні фінансові ресурси на модернізацію закладів професійної освіти та створення мережі

високорівневих коледжів і пріоритетних спеціальностей, орієнтованих на стратегічні та нові галузі економіки [32; 33; 34].

Таким чином, упродовж 2010-х років професійна освіта остаточно перетворюється на один із ключових інструментів формування людського капіталу та забезпечення інноваційного розвитку Китайської Народної Республіки.

Запровадження зазначених реформ стає стратегічною відповіддю на низку взаємопов'язаних викликів, серед яких дисбаланс між надлишком випускників традиційних університетів і дефіцитом кваліфікованих технічних кадрів, зростання соціальної напруги, пов'язаної з високою конкуренцією за вступ до академічних закладів, а також необхідність створення для молоді привабливої та перспективної альтернативи у вигляді якісної професійної освіти [36; 90]. Внаслідок цього у 2010-х роках формується нова парадигма розвитку професійної освіти, зорієнтована на адаптивність, технологічність і здатність оперативно реагувати на потреби інноваційної економіки та глобального ринку праці [23; 67].

Впродовж цього десятиліття система вищих професійних коледжів Китайської Народної Республіки набуває якісно нових характеристик, вступаючи в етап глибокої модернізації, спрямованої на підвищення ефективності, гнучкості та відповідності підготовки потребам сучасної економіки. Пріоритетами державної політики стають оновлення змісту освіти, удосконалення форм і методів навчання, а також забезпечення відповідності освітніх програм запитам високотехнологічних виробництв і сфери послуг. Навчальні плани модернізуються з акцентом на формування практичних умінь, цифрових компетентностей та готовності до професійної діяльності в умовах технологічних змін [15; 40; 90].

Однією з провідних тенденцій стає посилення участі бізнесу в управлінні професійною освітою. Представники підприємств і роботодавців долучаються до діяльності дорадчих органів коледжів, беруть участь у розробленні професійних стандартів та оновленні освітніх програм.

Одночасно держава стимулює розвиток державно-приватного партнерства, заохочуючи інвестиції в навчальну інфраструктуру, модернізацію обладнання, створення виробничо-навчальних центрів і реалізацію спільних освітніх програм [31; 44; 66]. Така взаємодія сприяє скороченню розриву між освітнім процесом і виробничою практикою, забезпечуючи швидшу адаптацію випускників до професійного середовища.

На концептуальному рівні здійснюється переосмислення суспільного сприйняття професійної освіти. На державному рівні послідовно утверджується принцип рівнозначності професійної та академічної освіти, підкреслюється їх функціональна, а не статусна відмінність [39; 83]. В інформаційному просторі активно популяризується ідея, що професійна майстерність і володіння сучасними навичками є важливими чинниками професійної самореалізації в умовах структурної модернізації економіки [55; 90].

Одним із ключових управлінських викликів стає забезпечення балансу між кількісним розширенням системи та підтриманням високих стандартів якості. Реформи кінця десятиліття, зокрема створення професійних університетів, упровадження національних стандартів підготовки та вдосконалення системи контролю якості, сприяють професіоналізації педагогічних кадрів, модернізації матеріально-технічної бази, активізації міжнародного співробітництва та адаптації зарубіжних освітніх практик [32; 33; 34]. У результаті до 2020 року система вищої професійної освіти КНР перетворюється на цілісну, структурно інтегровану та функціонально гнучку підсистему, здатну реагувати на виклики цифрової економіки та глобальної конкуренції [23; 67].

Разом із тим, початок 2020-х років позначається появою нових викликів, що актуалізують необхідність подальшого реформування системи вищої професійної освіти. Пандемія COVID-19 суттєво впливає на функціонування освітніх інституцій, спричинивши масовий перехід понад 1300 вищих професійних коледжів на дистанційний формат навчання [51; 79;

92]. Попри значні організаційні та технічні труднощі, система демонструє здатність реалізувати принцип «навчання без перерв», що стає потужним стимулом для прискорення цифрової трансформації професійної освіти. Активно розбудовується цифрова інфраструктура, упроваджуються онлайн-платформи, симуляційні середовища, технології доповненої реальності та інші інноваційні рішення, які забезпечують можливість формування професійних компетентностей у дистанційному форматі [15; 40; 79]. Водночас пандемія виявляє й низку системних обмежень, насамперед складність повноцінної реалізації лабораторної та практичної підготовки у віддаленому режимі, що особливо відчутно для технічних спеціальностей [79; 92].

Одночасно посилюється вплив демографічних і економічних чинників. Скорочення темпів приросту молодіжного населення, зумовлене тривалою політикою демографічного регулювання, актуалізує необхідність розвитку освіти дорослих, поширення концепції навчання впродовж життя та забезпечення стабільного відтворення людського капіталу [60; 94]. Паралельно Китай вступає в етап глибокої цифрової трансформації та четвертої промислової революції, що супроводжується стрімким зростанням попиту на фахівців у сферах штучного інтелекту, великих даних, автоматизації, фінансових технологій та інших високотехнологічних галузях [24; 67; 70]. За таких умов система професійної освіти дедалі більше орієнтується на випереджальне оновлення змісту підготовки, спрямоване на формування цифрових, міждисциплінарних і адаптивних компетентностей, необхідних для функціонування в економіці знань.

У відповідь на нові соціально-економічні та технологічні виклики китайський уряд ініціює черговий етап комплексного реформування професійної освіти, який охоплює нормативно-правову, інституційну та змістову складові. Визначальним кроком стає ухвалення 20 квітня 2022 року нової редакції Закону КНР «Про професійну освіту», що набирає чинності з 1 травня 2022 року та є першою масштабною ревізією цього нормативного акта

з часу його прийняття у 1996 році [48; 93; 100]. Оновлений закон підтверджує існування двох взаємодоповнювальних підсистем освіти – академічної та професійної, які мають різне функціональне призначення, але визнаються рівнозначними за своїм значенням для розвитку держави [83; 93]. Документ передбачає розширення можливостей переходу між професійною та загальною освітою, посилення автономії професійних коледжів, удосконалення механізмів участі роботодавців у підготовці кадрів та зміцнення гарантій державного фінансування. Стратегічною метою реформ визначається підвищення якості та суспільного престижу професійної освіти, а також її здатності забезпечувати модернізацію промисловості та структурну перебудову економіки [48; 93].

Подальший розвиток реформ відбувається в контексті реалізації положень 14-го п'ятирічного плану на 2021–2025 роки та узгоджується зі стратегічними орієнтирами, визначеними програмою «Модернізація освіти Китаю до 2035 року» [5; 94]. В цих документах професійна освіта розглядається як один із ключових чинників соціально-економічної трансформації країни. Пріоритетними напрямками визначаються підвищення адаптивності системи підготовки кадрів до потреб динамічного ринку праці, стимулювання інституційних та змістових інновацій, а також утвердження концепції навчання впродовж життя як нової освітньої парадигми [5; 64; 94].

З метою реалізації цих завдань держава розгортає програми підвищення якості сучасної професійної освіти, спрямовані на розвиток мережі високорівневих закладів та модернізацію пріоритетних спеціальностей [33; 38; 103]. Особлива увага приділяється розширенню професійного бакалаврату, який поєднує фундаментальну підготовку з прикладними компетентностями та забезпечує нові можливості академічного й професійного зростання випускників [93; 100]. Одним із пріоритетів стає поступове збільшення кількості закладів, наділених правом присуджувати ступінь прикладного бакалавра, що сприяє диверсифікації системи вищої освіти та розширенню освітніх траєкторій.

Перші результати реалізації цієї політики засвідчують її ефективність. Якщо у 2019 році до пілотної групи професійних університетів було включено лише 15 закладів, то вже у 2023 році їх кількість перевищує 50 [14; 95]. Новостворені професійні університети отримують право присуджувати ступінь бакалавра, дипломи якого визнаються еквівалентними дипломам традиційних академічних закладів вищої освіти [95; 100]. Відповідно до державних орієнтирів, до 2025 року частка студентів, які навчаються в закладах прикладного типу, має становити не менше 10 % від загального контингенту вищої професійної освіти, що відображає послідовний курс на диверсифікацію моделей підготовки та створення конкурентоспроможної альтернативи академічному бакалаврату [94; 95].

Таким чином, упродовж 2020-х років у Китаї формується новий тип закладів вищої професійної освіти прикладного спрямування, які поєднують академічний рівень підготовки з практичною орієнтацією, тісною взаємодією з роботодавцями та індустріальними партнерами [31; 103]. Такі інституції поступово перетворюються на своєрідні центри розвитку професійної освіти, покликані забезпечувати високотехнологічні галузі кваліфікованими фахівцями, сприяти підвищенню престижу професійної освіти та зміцненню її конкурентоспроможності як у національному, так і в глобальному освітньому просторі [67; 95; 96].

Щодо сучасного етапу розвитку професійної освіти в Китайській Народній Республіці, то варто зазначити, що він характеризується поглибленням взаємодії освітньої сфери з економікою, цифровими технологіями та процесами індустріальної трансформації, що зумовлює формування нових стратегічних орієнтирів і функціональних моделей діяльності вищих професійних коледжів [67; 70; 96]. Однією з провідних тенденцій стає широке впровадження змішаних форматів навчання, які поєднують традиційні аудиторні заняття з онлайн-курсами, використанням національних освітніх платформ, масових відкритих онлайн-курсів (МООС) та інтерактивних цифрових середовищ для реалізації теоретичної підготовки

[40; 79; 80]. Одночасно держава стимулює створення мережі так званих «розумних професійних коледжів», оснащених хмарними сервісами, технологіями штучного інтелекту для персоналізації освітнього процесу, засобами віртуальної реальності та симуляційними системами, що дають змогу моделювати виробничі процеси безпосередньо в навчальному середовищі [40; 63; 96].

Також пріоритетним напрямом модернізації виступає формування цифрових компетентностей здобувачів освіти, що зумовлено переходом економіки Китаю до моделі Індустрії 4.0, в якій визначальне значення мають фахівці, здатні працювати в умовах автоматизованого виробництва, великих даних, штучного інтелекту та кіберфізичних систем [24; 67; 70]. Пандемія COVID-19 стає не лише каталізатором цифрової трансформації, а й чинником формування нових освітніх практик. Адаптація викладачів і студентів до цифрових інструментів сприяє інтеграції онлайн-компонентів у структуру освітнього процесу навіть після стабілізації епідеміологічної ситуації [79; 92]. Це, своєю чергою, розширює можливості гнучкого навчання дорослого населення, перепідготовки кадрів, підвищення кваліфікації працівників та реалізації концепції навчання впродовж життя [64; 80; 94].

Ще одним важливим напрямом розвитку виступає посилення інтернаціоналізації професійної освіти. Вищі професійні коледжі КНР активно залучають іноземних студентів та розширюють співпрацю із закордонними освітніми установами, зокрема в межах ініціативи «Один пояс – один шлях» [89; 96]. За наявними статистичними даними, вже у 2019 році в професійних коледжах Китаю навчалося понад 17 тис. іноземних студентів, а кількість програм міжнародного академічного обміну перевищувала 330 [96]. Це свідчить про посилення міжнародного впливу китайської моделі професійної освіти та поступове зростання її експортного потенціалу [89; 102].

З управлінського погляду, для державної освітньої політики 2020-х років характерним є прагнення забезпечити баланс між масовістю

професійної освіти та підтриманням високих стандартів її якості [64; 103]. Одним із пріоритетних завдань стає подолання територіальних диспропорцій у якості підготовки фахівців, що передбачає уніфікацію освітніх стандартів, модернізацію матеріально-технічної бази коледжів менш розвинених регіонів, а також удосконалення системи національних кваліфікацій [60; 64; 103]. Водночас у межах просування стратегії підвищення конкурентоспроможності професійної освіти держава підтримує розвиток обмеженої кількості високорівневих закладів, які виконують функції «центрів досконалості» та виступають осередками освітніх інновацій, апробації нових моделей навчання, трансферу технологій і галузевого розвитку [33; 34; 80; 103].

Відтак, цифрова трансформація 2020-х років суттєво переорієнтовує модель функціонування професійної освіти КНР у напрямі технологічної, адаптивної та інтегрованої парадигми розвитку. Її характерними ознаками стають цифровізація освітнього середовища, розширення можливостей безперервного навчання, посилення міжнародної взаємодії та орієнтація на потреби інноваційної економіки, що забезпечує відповідність системи професійної освіти як запитам внутрішнього ринку праці, так і викликам глобального суспільства знань [67; 70; 96].

Отже, еволюція системи вищих професійних коледжів Китайської Народної Республіки впродовж 1980–2025 років відображає послідовне узгодження освітньої політики з пріоритетами соціально-економічного розвитку держави. Зміна характеру економічних і технологічних викликів зумовлює трансформацію цілей, змісту та механізмів функціонування професійної освіти, а кожен етап реформ створює передумови для наступних перетворень.

Зокрема, в Китаї впродовж 1980-х років, в умовах реалізації політики «реформ і відкритості», професійна освіта поступово набуває статусу одного із засобів модернізації країни. Орієнтація на індустріалізацію та залучення міжнародного досвіду актуалізує потребу у підготовці технічних кадрів для

нових секторів економіки. В цей період формуються організаційні засади системи вищої професійної освіти, започатковується діяльність перших вищих професійних коледжів, а практична спрямованість підготовки стає важливим принципом державної освітньої політики [56; 85; 86].

У 1990–2000-х роках розвиток вищої професійної освіти супроводжується переходом від окремих реформаторських заходів до системної інституціоналізації галузі. Прискорене економічне зростання та поглиблення інтеграції КНР у світову економіку зумовлюють потребу у масштабній підготовці фахівців для промисловості, транспорту, будівництва та сфери послуг. Ухвалення законів КНР «Про освіту» (1995), «Про професійну освіту» (1996) та «Про вищу освіту» (1998) забезпечує нормативне оформлення системи професійної освіти й закріплює місце вищих професійних коледжів у структурі національної освітньої системи [3; 4; 87]. Розширення мережі закладів та залучення регіональних ресурсів сприяють підвищенню доступності освіти й створюють передумови для формування масового сектора вищої професійної підготовки [22; 56; 89].

Характерним є те, що починаючи з 2010-х років, державна політика зміщується від пріоритету кількісного зростання до забезпечення якості та інноваційного розвитку. Перехід Китаю до моделі економіки знань, орієнтованої на високотехнологічне виробництво та інновації, актуалізує необхідність підготовки конкурентоспроможних фахівців, здатних до творчої діяльності, використання цифрових технологій та швидкої адаптації до змін. У відповідь реалізуються програми модернізації матеріально-технічної бази, посилюється взаємодія з підприємствами, розширюються можливості практичної підготовки, а професійна освіта розглядається як один із ключових чинників забезпечення високоякісного економічного зростання [2; 33; 39; 89].

Своєю чергою, реалізація низки державних ініціатив, зокрема програм зі створення закладів «першого класу», розвитку мережі центрів дуальної освіти та запровадження конкурсних механізмів фінансування, стимулювала

підвищення якості освітньої діяльності й сприяла поступовій професіоналізації викладацького складу. Впродовж десятиліття якість підготовки фахівців помітно зросла, про що свідчить стабільно високий рівень працевлаштування випускників професійних коледжів, який становив близько 90 % [33; 91]. Водночас загальне підвищення якості вищої освіти, хоча й більшою мірою проявлялося у дослідницьких університетах, позитивно позначилося і на професійному секторі. Наприкінці 2010-х років КНР досягла безпрецедентного розширення доступу до вищої освіти: валовий показник охоплення зріс із 30 % у 2012 році до 57,8 % у 2021 році, а чисельність студентів перевищила 44 млн осіб, що зробило китайську систему вищої освіти найбільшою у світі [49; 98]. Таке зростання стало можливим завдяки паралельному розвитку університетів і вищих професійних коледжів, які спільно забезпечували підготовку десятків мільйонів фахівців для модернізованої економіки КНР.

Період 2020-х років у розвитку вищої професійної освіти Китайської Народної Республіки позначається формуванням нової освітньої парадигми, в основі якої лежать гнучкість, цифровізація та інтеграція з національними пріоритетами соціально-економічного розвитку. Сукупність пандемічних, технологічних і демографічних викликів актуалізує потребу в адаптивних та інноваційно орієнтованих стратегіях. Система професійної освіти КНР демонструє здатність до швидкої трансформації: у 2020 році в умовах пандемії було здійснено масштабний перехід на дистанційне навчання, що забезпечило безперервність освітнього процесу [79; 92]. Надалі сформовані цифрові практики отримали інституційне закріплення через розвиток змішаних форматів навчання, інвестиції в цифрову інфраструктуру та розширення доступу до відкритих онлайн-курсів і національних освітніх платформ [16; 40; 96].

Уряд КНР розглядає розвиток цифрових компетентностей і підготовку кадрів для цифрової економіки як необхідну умову підтримання конкурентоспроможності країни на глобальному ринку. Це супроводжується

переорієнтацією освітньої політики на реалізацію концепції «навчання впродовж життя», яка передбачає не лише підготовку молоді, а й активне залучення дорослого населення до програм перепідготовки та підвищення кваліфікації [5; 94]. Водночас демографічні тенденції, пов'язані зі зниженням темпів приросту молодіжного населення, стимулюють оптимізацію мережі професійних коледжів і розширення їхніх функцій у контексті забезпечення соціальної стабільності та рівного доступу до освіти [94].

Професійні коледжі дедалі активніше інтегруються в реалізацію державних програм соціально-економічного розвитку. Зокрема, вони виконують функцію формування кадрового потенціалу для реалізації програм подолання бідності, розвитку внутрішнього ринку та зміцнення регіональної збалансованості. За даними China Daily, професійна освіта виступає важливим чинником соціальної мобільності та розширення можливостей для молоді із сільських територій, сприяючи подоланню міжрегіональних диспропорцій і розриву в рівні добробуту [90; 99].

В політичному вимірі професійна освіта залишається одним із ключових елементів державної стратегії розвитку. Положення «Стратегії модернізації освіти до 2035 року» та програмних документів, пов'язаних із реалізацією 14-го п'ятирічного плану, закріплюють курс на формування сучасної, технологічно розвиненої, відкритої та соціально орієнтованої освітньої системи [5; 94]. В цьому контексті вищі професійні коледжі дедалі більше виконують роль важливих елементів національної інноваційної екосистеми, забезпечуючи не лише підготовку кадрів, а й підтримку структурної модернізації економіки та суспільства.

Таким чином, ретроспективний аналіз засвідчує поступовий перехід від етапу становлення системи до її інституційного оформлення, а згодом – до модернізації та орієнтації на інноваційний розвиток. Це дає підстави розглядати вищі професійні коледжі КНР не лише як елемент освітньої інфраструктури, а як важливий інструмент реалізації державної стратегії

розвитку людського капіталу, здатний адаптуватися до змін економічного та технологічного середовища [67; 70; 89].

Підсумовуючи викладене, слід підкреслити, що соціально-економічні виклики, які постають перед освітньою системою КНР упродовж останніх чотирьох десятиліть, виступають не лише чинниками тиску, а й потужними каталізаторами інституційних і змістових трансформацій. Очевидно, що, починаючи з реформ періоду Ден Сяопіна, китайська освітня політика проходить шлях від екстенсивного розширення системи до пріоритету якості, від адаптації зарубіжних моделей до формування й поширення власного досвіду. Встановлено, що вищі професійні коледжі КНР еволюціонували від периферійної ланки освітньої системи до одного з ключових чинників соціально-економічного розвитку країни, а їх подальший розвиток є важливою передумовою підтримання економічного зростання та зміцнення позицій Китаю у глобальному технологічному просторі. Узагальнену періодизацію досліджуваного аспекта порушеної проблеми представляємо нижче в табличному форматі (таблиця 1.2).

Таблиця 1.2 Систематизація основних етапів функціонування і розвитку вищих професійних коледжів КНР

Етап (період)	Ключові соціально-економічні події та освітні тенденції	Нормативно-правове та програмне забезпечення	Основні результати та наслідки
Реформування 1980-х років	<ul style="list-style-type: none"> - Започаткування курсу економічної лібералізації та інтеграції в глобальний економічний простір. - Переорієнтація освітньої політики: трактування освіти як інструменту модернізації економіки. - Формування первинної мережі вищих професійних коледжів (перші 13 з 	<ul style="list-style-type: none"> – Постанова ЦК КПК «Про реформування системи освіти» (1985 р.). – Політика міжнародної відкритості в освітній сфері (1980-ті 	<ul style="list-style-type: none"> - Сформовано інституційну базу вищої професійної освіти. - Освіта набула прикладного спрямування, зростає її адаптивність до економічних потреб. - Випускники коледжів забезпечили кадрове наповнення індустріалізації.

	<p>1980 р.).</p> <ul style="list-style-type: none"> - Орієнтація на практичну підготовку кадрів, використання зарубіжного досвіду. 		
Інституціоналізація 1990–2000-х років	<ul style="list-style-type: none"> - Інтенсивне розширення мережі коледжів у відповідь на потреби швидкого економічного зростання та урбанізації. - Посилення запиту на технічну робочу силу у промисловості, ІТ-секторі, будівництві. - Розбудова інфраструктури, впровадження державних освітніх стандартів. - Посилення взаємодії з підприємствами в частині дуального навчання. 	<ul style="list-style-type: none"> - Програма реформ і розвитку освіти (Держрада КНР, 1993 р.). - Закон КНР «Про освіту» (1995 р.). - Закон КНР «Про професійну освіту» (1996 р.). - Закон КНР «Про вищу освіту» (1998 р.). - Стандарти створення профколеджів (Наказ МО, 2000 р.). - Програма «100 зразкових профколеджів» (2005 р.). 	<ul style="list-style-type: none"> - Закладено нормативну та управлінську архітектуру системи професійної освіти. - Досягнуто масовості освітніх послуг і доступності у регіонах. - Посилено кореляцію між професійною освітою та потребами ринку праці
Модернізація 2010-х років	<ul style="list-style-type: none"> - Стратегічний перехід до інноваційної економіки, що потребувала високотехнологічних кадрів. - Фокус на якості підготовки та репутаційній інституціоналізації професійної освіти. - Активне впровадження дуальної моделі навчання, модернізація освітніх програм. - Розвиток партнерств з бізнесом та міжнародних програм мобільності. 	<ul style="list-style-type: none"> - Державна програма реформи та розвитку освіти на 2010–2020 рр. (2010 р.). - Рішення Держради КНР щодо розвитку сучасної професійної освіти (2014 р.). - Керівні вказівки щодо модернізації профосвіти (2014 р.). - План дій із трансформації коледжів у прикладні університети (2019 р.). 	<ul style="list-style-type: none"> - Професійна освіта здобула суспільне визнання та наблизилася до статусу університетської альтернативи. - Показник працевлаштування випускників зріс до 90%. - Сформовано ядро елітних установ (пілотні коледжі, прикладні університети). - Китайська модель профосвіти отримала міжнародне визнання.
Цифрова трансформація 2020-х років	<ul style="list-style-type: none"> - Вплив пандемії COVID-19: масштабна діджиталізація 	<ul style="list-style-type: none"> - Закон КНР «Про професійну освіту» (нова редакція, 2022 р.). 	<p>—</p> <p>Інституціоналізовано цифрову компоненту професійної освіти.</p>

	<p>навчального процесу.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Орієнтація на цифрову економіку та Індустрію 4.0: інтеграція IT, AI, VR у підготовку кадрів. - Демографічні зміни: акцент на освіті дорослих і перепідготовці. - Поступова інтеграція професійної та академічної освіти (бакалаврські програми прикладного спрямування). - Посилення інтернаціоналізації та участі у глобальних ініціативах. 	<ul style="list-style-type: none"> - 14-й п'ятирічний план (2021–2025 рр.). - Стратегія модернізації освіти до 2035 року. 	<ul style="list-style-type: none"> - Розпочато перехід до моделі «освіти впродовж життя». - Зміцнено міжнародні позиції КНР у сфері експорту освітніх послуг. - Освіта інтегрована в національні стратегії технологічного та соціального розвитку.
--	---	---	---

Отже, аналіз еволюції професійної освіти та вищих професійних коледжів Китайської Народної Республіки засвідчує, що їх розвиток відбувався в тісному взаємозв'язку зі змінами соціально-економічних пріоритетів держави. Кожен етап модернізації економіки КНР супроводжується переосмисленням ролі професійної освіти та відповідними змінами у нормативно-правовому, інституційному й змістовому забезпеченні її функціонування.

Своєю чергою, узагальнення результатів дослідження дає підстави стверджувати, що соціально-економічні виклики в різні історичні періоди виступали не лише чинниками зовнішнього впливу, а й каталізаторами структурних і функціональних перетворень системи вищої професійної освіти. Це забезпечило її трансформацію у важливий інструмент розвитку людського капіталу, підвищення конкурентоспроможності національної економіки та підтримки соціальної мобільності населення, що визначає стратегічне значення вищих професійних коледжів у сучасній освітній політиці Китайської Народної Республіки.

1.3. Функціонування і розвиток вищих професійних коледжів Китайської Народної Республіки в умовах соціально-економічних викликів: сутнісно-змістова характеристика

Розвиток системи вищої освіти Китайської Народної Республіки тісно корелює з соціально-економічною динамікою країни, відображаючи її перехід від централізованої планової моделі до ринково зорієнтованої, інноваційної економіки в якій вищі професійні коледжі (ВПК) КНР відіграють ключову роль у підготовці фахівців прикладного профілю та забезпечують кадрове наповнення промислового, інженерного та технологічного секторів країни [100].

Починаючи з кінця 1970-х років, у період реалізації курсу на «реформи й відкритість», урядом Китаю було ініційовано масштабне розширення доступу до вищої освіти з метою забезпечення економічного зростання, технічної модернізації та соціальної мобільності населення. Завдяки системній освітній політиці, зорієнтованій на інвестиції в людський капітал, упродовж 1998–2019 років показник охоплення вищою освітою зріс із 9,8 % до 50 %, що знаменувало перехід до універсального етапу вищої освіти [100].

Вищі професійні коледжі поряд з університетами відіграють важливу роль у забезпеченні динамічного розвитку китайської економіки, формуючи кадрову основу для промисловості, сфери послуг та наукоємних виробництв. В умовах реалізації стратегії «Made in China 2025» зростає потреба у висококваліфікованих технічних кадрах нового покоління, що зумовлює необхідність поглибленої модернізації системи професійної освіти. Така модернізація охоплює оновлення змісту освітніх програм, упровадження нових форм взаємодії з роботодавцями, розвиток дуальної освіти та цифровізацію освітнього середовища [101; 54; 67].

Функціонування та розвиток вищих професійних коледжів КНР являє собою цілісну систему, що інтегрує реалізацію освітніх програм прикладного

характеру, практичну підготовку, тісну взаємодію з виробничим середовищем та безперервну інфраструктурну модернізацію. Основною метою цього процесу є забезпечення відповідності підготовки фахівців потребам національної економіки, вимогам ринку праці та тенденціям глобальної цифрової трансформації. Вищі професійні коледжі, як структурні елементи інноваційної освітньої екосистеми Китаю, функціонують на засадах неперервності, адаптивності, інтеграції та відкритості, що забезпечує їхню конкурентоспроможність на національному й міжнародному рівнях. У такій парадигмі розвиток ВПК виступає одним із ключових інструментів реалізації державної стратегії підвищення якості людського капіталу та забезпечення соціально-економічного зростання [69; 70; 103].

Розвиток системи вищих професійних коледжів Китайської Народної Республіки впродовж останніх десятиліть відбувається під впливом складних соціально-економічних умов, які визначають пріоритети державної освітньої політики, напрями модернізації професійної освіти та особливості управління закладами. Ці умови формуються під дією сукупності взаємопов'язаних чинників, що безпосередньо впливають на функціонування та розвиток вищих професійних коледжів. Аналіз сучасних тенденцій дає підстави виокремити три ключові групи таких чинників: *демографічні, економічні та соціокультурні*.

По-перше, *демографічні зміни*, зокрема старіння населення, зумовлюють зростання попиту на програми перепідготовки та підвищення кваліфікації дорослого населення, одночасно актуалізуючи потребу в підготовці фахівців у галузях охорони здоров'я, геріатрії та соціального догляду. Зниження народжуваності, характерне для сучасної демографічної динаміки КНР, спричиняє скорочення молодіжного контингенту та створює ризики дефіциту абітурієнтів, що ускладнює стабільне функціонування професійних коледжів. Крім того, внутрішня міграція населення посилює регіональні диспропорції у розподілі трудових ресурсів: сільські території характеризуються надлишком некваліфікованої робочої сили, тоді як

індустріальні центри відчувають дефіцит технічних кадрів. Ці тенденції зумовлюють необхідність територіального переформатування мережі коледжів та впровадження гнучких регіональних моделей освітнього забезпечення [60; 70].

По-друге, *економічні чинники* тісно пов'язані зі зміною моделі розвитку Китаю. Перехід до інноваційної економіки та реалізація стратегії «Made in China 2025» зумовлюють попит на фахівців нового покоління, здатних працювати в умовах цифрової трансформації, автоматизації та Індустрії 4.0. У зв'язку з цим професійна освіта потребує оновлення змісту програм, упровадження міждисциплінарних модулів та формування компетентностей у галузях мехатроніки, Інтернету речей, штучного інтелекту, Big Data тощо. Конкуренція між регіонами та секторами економіки за висококваліфіковану робочу силу зумовлює необхідність тісної взаємодії коледжів із роботодавцями, розширення дуальної моделі підготовки кадрів та індивідуалізації освітніх траєкторій. Водночас значні диспропорції у розвитку східних і західних регіонів країни виявляються в нерівності матеріально-технічного забезпечення ВПК, що потребує цілеспрямованої державної підтримки та вирівнювання освітніх можливостей [24; 66; 70].

По-третє, *соціокультурні чинники* відіграють дедалі важливішу роль у трансформації професійної освіти. Незважаючи на підвищення якості підготовки та активні державні зусилля щодо зміцнення статусу професійних коледжів, у суспільстві зберігаються стереотипні уявлення про їх нижчу престижність порівняно з академічними університетами. Це негативно впливає на вибір освітніх траєкторій молоддю та їхніми батьками, зумовлюючи дефіцит талановитих абітурієнтів у технічних галузях [100; 84]. Водночас зростають очікування студентської молоді щодо якості освітнього процесу, умов навчання, практичної підготовки, кар'єрного супроводу та можливостей особистісного розвитку. Це вимагає від закладів вищої професійної освіти забезпечення високих стандартів навчання, створення

гнучких траєкторій «коледж – університет – професія» та розбудови сучасної освітньої інфраструктури, орієнтованої на потреби покоління Z [74; 75].

Отже, сукупність *демографічних, економічних і соціокультурних чинників* формує нові умови розвитку вищої професійної освіти КНР, одночасно актуалізуючи низку проблем і суперечностей, що ускладнюють реалізацію її стратегічних завдань. Саме тому зазначені чинники доцільно розглядати як *підґрунтя соціально-економічних викликів*, які впливають на зміст, організацію, управління та результати діяльності вищих професійних коледжів КНР.

Разом із тим, суттєвий вплив на функціонування та розвиток вищих професійних коледжів КНР справляють *технологічні фактори*, пов'язані з масштабною цифровою трансформацією виробництва та поширенням концепції Індустрії 4.0 [101]. Це зумовлює необхідність системного оновлення освітніх програм у напрямках автоматизації, робототехніки, аналізу даних, управління цифровими системами та впровадження сучасних виробничих технологій [90]. Швидкі темпи науково-технічного прогресу ускладнюють своєчасне оновлення професійних стандартів, освітніх програм і кваліфікацій, що актуалізує потребу в підвищенні гнучкості та проактивності освітньої системи. Не менш важливою є проблема модернізації матеріально-технічної бази вищих професійних коледжів, адже якісна практична підготовка передбачає використання високотехнологічного обладнання, цифрових лабораторій і симуляційних середовищ, здатних максимально наблизити навчальний процес до реальних умов виробництва [96].

Також варто звернути увагу на *інституційно-управлінські проблеми*, що виявляються у необхідності зміцнення партнерських відносин між професійними коледжами та підприємствами [89]. Ефективне функціонування дуальної освіти передбачає чіткий розподіл відповідальності між учасниками освітнього процесу, упровадження стимулюючих механізмів та належне правове регулювання практичної підготовки студентів [90].

Водночас істотна диференціація рівнів автономії, ресурсного забезпечення та управлінської ефективності між провінціями зумовлює нерівномірність якості освітніх послуг. Особливої актуальності набуває проблема оновлення кадрового потенціалу, оскільки сучасний викладач має поєднувати володіння інноваційними дидактичними технологіями з практичним досвідом роботи у відповідній галузі виробництва [96]. Крім того, нерідко спостерігається розрив між темпами державних реформ та реальними можливостями їх імплементації на місцевому рівні, що створює додаткове навантаження на освітні інституції [93].

Важливого значення набувають *соціокультурні проблеми*, пов'язані зі зростанням суспільних очікувань щодо якості професійної освіти та її здатності забезпечувати кар'єрне зростання й соціальну мобільність [83]. Значна частина молоді та їхніх родин продовжує надавати перевагу академічній траєкторії, сприймаючи професійну освіту як менш престижну [100]. У зв'язку з цим особливого значення набуває реалізація інформаційної політики, спрямованої на підвищення суспільної довіри до професійних коледжів. Одночасно сучасна економіка висуває вимоги до формування у випускників не лише фахових компетентностей, а й *soft skills*, здатності до креативного мислення, самонавчання та підприємницької ініціативи [74]. Важливими залишаються також питання інтеграції студентів із соціально вразливих груп, зокрема вихідців із сільських регіонів та родин трудових мігрантів, що потребує додаткових механізмів підтримки та освітньої адаптації.

Окрему групу становлять *ринково-трудова проблеми*, зумовлені високою динамікою трансформацій на ринку праці, яка нерідко випереджає темпи оновлення змісту професійної підготовки [72]. Унаслідок цього виникають ситуації, коли випускники демонструють профіцит застарілих кваліфікацій і водночас не володіють компетентностями, які користуються попитом у роботодавців. Останні дедалі частіше висувають запит на фахівців широкого профілю, здатних до міждисциплінарної діяльності, адаптації до

змін та ефективної комунікації [90]. За таких умов професійна освіта має трансформуватися відповідно до нової логіки формування кадрового потенціалу через інтеграцію загальнокультурних, цифрових і міжгалузевих компонентів у структуру підготовки.

До кола чинників, що істотно впливають на розвиток вищої професійної освіти КНР, належать також *правові та регуляторні аспекти*. Важливим етапом стало ухвалення нової редакції Закону КНР «Про професійну освіту» у 2022 році [93], який не лише закріпив принцип рівнозначності професійної та загальної освіти, а й підвищив вимоги до якості професійної підготовки. Це зумовило необхідність комплексного коригування діяльності професійних коледжів, зокрема в аспектах організації освітнього процесу, оцінювання результатів навчання та сертифікації набутих компетентностей.

Водночас із зазначеним вище зростає потреба у *нормативному забезпеченні повноцінної реалізації дуальної моделі освіти* [90], що передбачає стандартизацію співпраці закладів освіти з підприємствами, формалізацію вимог до проходження практики, сертифікацію професійних навичок студентів, а також визнання результатів неформального та інформального навчання. Не менш важливим є забезпечення відповідності національних освітніх стандартів динамічним змінам ринку праці, оскільки система кваліфікацій має оперативно реагувати на появу нових професій, пов'язаних із цифровою трансформацією виробництва, зберігаючи при цьому високі вимоги до якості підготовки та академічної доброчесності.

Таким чином, сукупність *технологічних, інституційно-управлінських, соціокультурних, ринково-трудова і нормативно-правових проблем* зумовлює утворення складного комплексу зовнішніх і внутрішніх впливів, які визначають умови функціонування та перспективи розвитку вищих професійних коледжів КНР. Саме така сукупність взаємопов'язаних обставин і суперечностей створює підґрунтя для осмислення сутності поняття

«соціально-економічні виклики», які виступають важливим чинником трансформації професійної освіти в сучасних умовах.

Узагальнюючи, слід констатувати, що соціально-економічні виклики функціонування та розвитку системи вищих професійних коледжів КНР є багатовимірними за своєю природою, так як охоплюють демографічний, економічний, соціальний, технологічний, інституційний, культурний, ринковий і правовий виміри. У відповідь на ці виклики система професійної освіти потребує глибокої модернізації, яка включає оновлення змісту та структури підготовки фахівців, трансформацію методів навчання й оцінювання результатів, посилення цифрового компонента освітнього процесу, розвиток дуальної моделі, а також підвищення професійної кваліфікації педагогічних працівників.

Отже вважаємо, що соціально-економічні виклики є комплексом об'єктивно зумовлених демографічних, економічних, технологічних, соціокультурних і інституційних змін та суперечностей, які порушують усталені моделі функціонування систем і вимагають від них перебудови, оновлення та вироблення нових механізмів реагування задля сталого розвитку та ефективного функціонування.

Китайська держава, усвідомлюючи стратегічне значення вищої професійної освіти для забезпечення соціально-економічної стабільності та підтримки процесів модернізації країни, послідовно реалізує політику, орієнтовану на підвищення її ролі у формуванні людського капіталу [93]. Зокрема, у новій редакції Закону КНР «Про професійну освіту» закріплено принцип рівнозначності професійної та загальної освіти [93], розширено інституційні механізми взаємодії закладів освіти з підприємствами та іншими соціальними партнерами [90], а також визначено пріоритети подальшої модернізації професійної підготовки в контексті реалізації стратегій «Made in China 2025» та «Модернізація освіти Китаю до 2035 року» [94]. Внаслідок цього професійна освіта розглядається не лише як засіб підготовки кваліфікованих кадрів, а й як важливий інструмент забезпечення соціальної

мобільності, інноваційного розвитку та підвищення конкурентоспроможності Китайської Народної Республіки в умовах глобальних трансформацій [95; 100].

З урахуванням системи виявлених соціально-економічних викликів вважаємо доцільним запропонувати трактування поняття функціонування та розвитку вищих професійних коледжів Китайської Народної Республіки в умовах соціально-економічних викликів *як динамічний, цілеспрямований і багаторівневий процес забезпечення стабільної діяльності, модернізації та інноваційного зростання закладів професійної освіти під впливом демографічних, економічних, соціокультурних, технологічних, інституційно-управлінських, ринкових і нормативно-правових змін.*

У цьому процесі ключовими напрямками є адаптація змісту освітніх програм, трансформація форм організації навчального процесу, запровадження дуальних механізмів взаємодії з підприємствами, розвиток кадрового потенціалу та оновлення матеріально-технічної бази коледжів. Метою таких трансформацій виступає підвищення якості професійної підготовки, її відповідність актуальним і прогнозованим запитам ринку праці, а також сприяння соціальній мобільності та кар'єрній реалізації молоді. У стратегічній перспективі йдеться про формування стійких інституційних умов для довгострокового розвитку й конкурентоспроможності системи професійної освіти, інтеграції Китаю у глобальний освітній та економічний простір.

Таким чином, функціонування і розвиток вищих професійних коледжів в умовах соціально-економічних викликів доцільно розглядати через призму цілісної адаптивної системи, що охоплює взаємодію кількох ключових підсистем: *управлінської, освітньої, соціально-економічної та цифрової.* Кожна з них є складовою єдиного механізму, який забезпечує як реакцію на зовнішні виклики, так і реалізацію внутрішніх стратегій ефективності та інституційної стійкості коледжів (рис. 1.1).

Рис. 1.1. Блочна схема системи функціонування та розвитку вищих професійних коледжів КНР

Рис. 1.1. створено за допомогою ШІ на основі авторської розробки

Рис. 1.1. Блочна схема функціонування та розвитку вищих професійних коледжів КНР

Отже, в системному контексті функціонування та розвитку вищих професійних коледжів КНР, відображає взаємодію чотирьох ключових підсистем: *управлінської* (система менеджменту, політики, фінансування, нормативне забезпечення), *освітньої* (зміст підготовки, педагогічні кадри, дуальні моделі), *соціально-економічної* (взаємодія з ринком праці, підприємствами, соціальна мобільність), *цифрової* (освітні технології, онлайн-платформи, цифрова інфраструктура).

Інтеграція цих підсистем формує здатність ВПК адаптуватися до змін у зовнішньому середовищі, реалізовувати функцію підготовки конкурентоспроможних фахівців та забезпечувати сталий інституційний розвиток.

Для поглибленого теоретичного осмислення функціонування та розвитку вищих професійних коледжів КНР доцільно виокремити їх

структурні компоненти, які відображають системну організацію освітньої діяльності в умовах сучасних соціально-економічних трансформацій. Проведений аналіз дає підстави виокремити низку взаємопов'язаних компонентів, кожен із яких виконує визначену функцію у забезпеченні адаптивності, стабільності та інноваційної спроможності системи професійної освіти.

Адаптаційно-стратегічний компонент охоплює механізми проактивного реагування закладу освіти на зміни зовнішнього середовища. Його зміст передбачає стратегічне планування розвитку коледжу відповідно до національних пріоритетів, зокрема реалізації стратегії «Made in China 2025», прогнозування потреб ринку праці та коригування змісту освітніх програм відповідно до динаміки попиту на фахівців. У межах цього компонента забезпечується адаптація до демографічних змін, регіональних диспропорцій і технологічних тенденцій. Практичним виявом стратегічної гнучкості є трансформація традиційних вищих професійних коледжів у заклади прикладного спрямування, орієнтовані на підготовку високотехнологічних кадрів для нових галузей економіки, що відповідає курсу держави на технологічне оновлення та інноваційний розвиток [90; 102].

Організаційно-управлінський компонент визначає внутрішню архітектоніку управління закладом освіти, включаючи структури, механізми та процеси прийняття рішень в умовах нестабільності й реформ. До його змісту входить формування системи забезпечення якості освітнього процесу, впровадження сучасних управлінських підходів (зокрема, проєктного менеджменту, системи контролю стратегічних показників, антикризового управління), ефективне розподілення ресурсів згідно з цілями розвитку. Особливу роль відіграє баланс між централізованими директивами органів державної влади та автономією коледжів, що є критично важливим в умовах китайської моделі «подвійного підпорядкування» освітніх закладів (центральним і місцевим органам управління освітою).

Важливою складовою організаційно-управлінського компонента є розвиток партнерських моделей взаємодії за схемою «*коледж – підприємство – органи влади*», поширення яких стимулюється державною політикою та відповідними інституційними механізмами. Зокрема, нова редакція Закону КНР «Про професійну освіту» передбачає активне залучення підприємств до розроблення й реалізації освітніх програм, організації практичної підготовки здобувачів освіти, а також спільного управління навчально-виробничими базами та центрами [100]. Така модель партнерства забезпечує узгодження змісту підготовки з актуальними потребами галузей і регіональних економік, сприяє модернізації матеріально-технічної інфраструктури та підвищує ефективність функціонування вищих професійних коледжів як регіональних центрів професійного розвитку та підготовки кадрів.

Освітньо-професійний компонент функціонування та розвитку вищих професійних коледжів КНР охоплює сукупність елементів, що визначають безпосередню організацію освітнього процесу: зміст підготовки, структуру освітніх програм, методи й технології навчання, а також форми освітньої діяльності. В умовах динамічних соціально-економічних змін, цифрової трансформації виробництва та оновлення кваліфікаційних вимог ринку праці цей складник системи постійно модернізується [90].

Зміст освітніх програм систематично оновлюється відповідно до національних професійних стандартів і потреб галузей, у яких передбачається працевлаштування випускників. Зокрема, до навчальних планів інтегруються модулі з робототехніки, аналітики великих даних, мережевих технологій та індустріального Інтернету речей (IIoT), що забезпечує відповідність набутих знань і вмінь потребам високотехнологічних секторів економіки [90; 100].

Визначальним принципом є реалізація компетентнісного підходу, відповідно до якого освітні програми формуються не лише на основі академічних дисциплін, а й з урахуванням комплексу професійних,

комунікативних і цифрових компетентностей. Важливе значення має інтеграція теоретичної та практичної підготовки, яка забезпечується через розширення ролі лабораторних і виробничих практик, проєктного навчання, симуляцій виробничих процесів і проблемно-орієнтованих завдань [90].

Особлива увага приділяється цифровізації освітнього процесу. Широкого поширення набули онлайн-курси, віртуальні симулятори, електронні освітні платформи, гібридні форми навчання та мікромодульні програми. Пандемія COVID-19 прискорила впровадження дистанційних форматів і стимулювала розроблення інноваційних моделей навчання з підвищеним рівнем персоналізації та адаптивності [92]. В сучасному освітньому просторі КНР поширюються концепції «метаосвіти», що ґрунтуються на використанні технологій віртуальної й доповненої реальності (VR/AR), цифрових двійників та штучного інтелекту, які дають змогу моделювати виробниче середовище й формувати практичні навички в умовах, максимально наближених до реальних [100].

Практико-виробничий компонент (дуальна складова) забезпечує органічний зв'язок між професійною освітою та ринком праці. Його реалізація передбачає організацію виробничих практик, стажувань на підприємствах, створення навчально-виробничих центрів, а також активне залучення роботодавців до освітнього процесу [90]. В китайській практиці підприємства не лише надають бази для проходження практики, а й беруть участь у створенні освітньої інфраструктури коледжів — навчальних майстерень, лабораторій і симуляційних полігонів, розміщених безпосередньо на виробництві [100].

Важливе місце посідають механізми наставництва, за яких за здобувачами освіти закріплюються досвідчені фахівці підприємств. Така взаємодія сприяє формуванню практичних умінь, релевантних сучасним виробничим умовам, що підтверджується високими показниками працевлаштування випускників та позитивними оцінками їхньої професійної підготовленості з боку роботодавців [91; 100].

Крім того, коледжі спільно з промисловими партнерами систематично оновлюють зміст виробничої практики відповідно до вимог Індустрії 4.0. Студенти залучаються до реальних виробничих проєктів і отримують доступ до сучасного обладнання, що підвищує рівень їхньої конкурентоспроможності [90]. Вагому роль у розвитку дуальної складової відіграє державна політика, зокрема впровадження системи сертифікації «1+X», яка дає змогу здобувачам освіти поряд із дипломом отримувати додаткові сертифікати професійних компетентностей, посилюючи їхню професійну мобільність та інтеграцію у сферу праці [100.]

Кадровий компонент забезпечує функціональну спроможність системи професійної освіти через формування та розвиток педагогічного й управлінського персоналу коледжів. В умовах переходу економіки до інноваційної моделі підвищуються вимоги до викладачів, які мають поєднувати ґрунтовну теоретичну підготовку з практичним досвідом у відповідній галузі, володінням сучасними виробничими технологіями, цифровими платформами та інструментами професійної підготовки [101].

У КНР активно розвивається інститут викладачів «подвійної кваліфікації», що передбачає поєднання педагогічної та виробничої компетентностей [100]. З метою підвищення якості викладання державна політика передбачає стажування молодих викладачів на підприємствах перед початком професійної діяльності, а також періодичне підвищення кваліфікації досвідчених педагогів на передових виробничих базах. Паралельно впроваджуються механізми залучення до освітнього процесу практиків і галузевих експертів, особливо у викладанні дисциплін прикладного спрямування [100; 102].

Система мотивації та оцінювання персоналу вдосконалюється шляхом запровадження показників ефективності, які враховують якість підготовки здобувачів освіти, рівень працевлаштування випускників, результати демонстраційних іспитів та інші показники професійної діяльності. Формування гнучкої, кваліфікованої та інноваційно орієнтованої кадрової

структури виступає необхідною передумовою реалізації інших функціональних компонентів діяльності вищих професійних коледжів [100].

Матеріально-технічний і технологічний компонент визначає ресурсну основу функціонування та розвитку вищих професійних коледжів КНР і є важливою умовою забезпечення якості професійної підготовки. В умовах стрімкого технологічного розвитку створення інфраструктури, здатної відтворювати сучасне виробниче середовище, стає необхідною передумовою формування релевантних професійних компетентностей у здобувачів освіти. У зв'язку з цим держава здійснює масштабні інвестиції в модернізацію матеріально-технічної бази коледжів, зокрема у створення навчальних полігонів, лабораторій і майстерень, обладнаних відповідно до вимог Індустрії 4.0, включаючи робототехнічні комплекси, ЧПУ-технології, промислові мережі, системи VR/AR та цифрові двійники [100; 102].

Особлива увага приділяється цифровізації освітнього середовища. Коледжі впроваджують високошвидкісний інтернет, хмарні сервіси для розміщення освітнього контенту, електронні бібліотеки, системи управління навчанням (LMS), а також засоби симуляційного навчання, які дають змогу моделювати виробничі чи клінічні процеси у віртуальному середовищі [92; 100]. Водночас важливою складовою є створення комфортного освітнього простору, що охоплює студентські гуртожитки, спортивні комплекси та культурні центри, забезпечуючи повноцінну реалізацію освітнього потенціалу здобувачів освіти.

Окрему увагу держава приділяє подоланню регіональних диспропорцій у матеріально-технічному забезпеченні. В межах національних програм підтримки менш розвинених територій здійснюється інвестування в розвиток коледжів західних провінцій, що сприяє вирівнюванню освітніх можливостей і підвищенню якості професійної підготовки в масштабах країни [101].

Фінансово-економічний компонент забезпечує ресурсну спроможність і розвиткову динаміку вищих професійних коледжів, формуючи інституційні можливості для реалізації стратегічних ініціатив. У КНР фінансування

професійної освіти здійснюється за рахунок поєднання централізованого та місцевих бюджетів, які забезпечують базові потреби функціонування закладів, а також альтернативних джерел — платних освітніх послуг, грантів, спонсорської підтримки підприємств і доходів від науково-виробничої діяльності коледжів [100]. Така модель ґрунтується на диверсифікації фінансових надходжень і стимулює адміністрації закладів до залучення додаткових ресурсів [101].

Успішні коледжі налагоджують партнерські відносини з представниками бізнесу, отримуючи інвестиції в освітню інфраструктуру в обмін на підготовку фахівців, адаптованих до конкретних виробничих потреб. Це створює передумови для реалізації спільних програм, розроблення галузевих стандартів і підвищення релевантності освітнього процесу [102]. З метою забезпечення фінансової стійкості активно впроваджуються механізми державно-приватного партнерства, що розширює ресурсну базу закладів і сприяє інтеграції професійної освіти в регіональні економічні стратегії [100].

Важливою складовою фінансово-економічного компонента є раціональне управління ресурсами, що передбачає оптимізацію витрат, спрямування коштів на пріоритетні напрями розвитку та дотримання принципів ефективності, економності й прозорості. Крім того, цей компонент охоплює механізми соціальної підтримки здобувачів освіти, зокрема системи стипендій, грантів і пільг, які забезпечують доступність професійної освіти для соціально вразливих категорій населення та сприяють їхній соціальній інтеграції [100; 101].

Соціально-інтеграційний компонент відображає соціальну місію вищих професійних коледжів КНР та забезпечує їхню взаємодію зі студентською молоддю, місцевими громадами й суспільством загалом. В умовах збереження стереотипів щодо меншої престижності професійної освіти, поширення освітнього кренціалізму та нерівності між міськими й сільськими студентами ключовим завданням цього компонента є

забезпечення інклюзивності, підвищення привабливості професійної освіти та зміцнення її суспільного статусу [100]. Її реалізація передбачає підтримку студентів із соціально вразливих категорій, насамперед вихідців із сільських територій та малозабезпечених сімей, розвиток підготовчих програм, механізмів академічної адаптації, а також системи стипендій і соціальних пілґ [101].

Чільне місце посідає формування професійної ідентичності та позитивного ставлення до обраного фаху через проведення конкурсів професійної майстерності, зустрічей з успішними випускниками, реалізацію волонтерських ініціатив і залучення студентів до соціально значущих проєктів. Одночасно розвиваються механізми студентського самоврядування, лідерства та участі здобувачів освіти у процесах ухвалення рішень [102]. Коледжі активно взаємодіють із місцевими громадами, долучаючись до реалізації регіональних соціальних програм, профорієнтаційної роботи в школах та організації освітніх заходів для дорослого населення.

Важливим завданням цього компонента є забезпечення рівності можливостей для подальшого професійного й освітнього зростання випускників. Відповідні положення закріплені в новій редакції Закону КНР «Про професійну освіту», яка проголошує рівнозначність професійної та академічної освітніх траєкторій і створює умови для вертикальної академічної мобільності випускників професійних закладів [100]. Таким чином, соціально-інтеграційний компонент сприяє посиленню соціальної ролі вищих професійних коледжів, підвищенню їхньої привабливості та забезпеченню соціальної мобільності молоді.

Інноваційно-технологічний компонент виступає рушієм модернізації системи професійної освіти, забезпечуючи її здатність до адаптації та випереджального розвитку відповідно до глобальних технологічних тенденцій. Він охоплює цифрову трансформацію організації освітнього процесу та управління закладом, зокрема впровадження електронного документообігу, адаптивних освітніх платформ з елементами штучного

інтелекту, VR/AR-технологій і хмарних сервісів для зберігання та поширення освітнього контенту [101; 102].

У межах цього компонента у вищих професійних коледжах створюються інноваційні середовища, зокрема бізнес-інкубатори, стартап-центри, спільні з підприємствами лабораторії та maker spaces для реалізації студентських проєктів. Високий рівень інтеграції матеріально-технічної бази з освітнім процесом створює умови для залучення здобувачів освіти до науково-дослідної та експериментальної діяльності. Результати такої взаємодії можуть трансформуватися у виробничі інновації або підприємницькі ініціативи [100].

Важливою складовою інноваційно-технологічного компонента є розвиток міжнародної кооперації, що передбачає участь у міжнародних проєктах, академічних обмінах, конкурсах професійної майстерності та співпрацю із зарубіжними освітніми установами. Це сприяє інтеграції китайських вищих професійних коледжів у світовий освітній простір, поширенню освітніх послуг у межах ініціативи «Один пояс – один шлях» та запозиченню передових міжнародних практик [101; 102].

Регуляторно-нормативний компонент визначає відповідність функціонування вищих професійних коледжів КНР державній політиці та національним пріоритетам у сфері професійної освіти. Оскільки саме держава виступає провідним суб'єктом формування стратегічних орієнтирів розвитку освіти, заклади професійної освіти мають забезпечувати імплементацію положень ключових законодавчих і програмних документів, які визначають напрями модернізації галузі [100].

Зміст цього компонента охоплює реалізацію загальнонаціональних стратегічних ініціатив, зокрема Плану дій щодо підвищення якості професійної освіти, положень 14-го П'ятирічного плану, а також «Настанов щодо підвищення якості сучасної професійної освіти» (2021), у яких визначено орієнтири щодо розширення професійного бакалаврату, підвищення якості підготовки та перетворення професійної освіти Китаю на

одну з провідних у світі до 2035 року [103]. Відповідні документи також передбачають збільшення частки студентів професійної освіти у структурі вищої освіти та посилення її ролі у формуванні людського капіталу [100; 103].

Регуляторно-нормативний компонент охоплює також стандартизацію змісту освітніх програм відповідно до національної системи кваліфікацій, участь у механізмах взаємовизнання професійних кваліфікацій і сертифікатів, а також виконання нормативних вимог щодо організації виробничої практики, підготовки наставників та інструкторів виробничого навчання [100]. Особливої ваги цей компонент набуває в умовах розвитку дуальної освіти, оскільки передбачає нормативно врегульовану взаємодію між закладами освіти та підприємствами.

Поряд із зовнішнім нормативним регулюванням важливе значення має локальна нормотворча діяльність коледжів, що включає розроблення внутрішніх положень, регламентів і процедур, які конкретизують загальнодержавні вимоги з урахуванням особливостей регіону або галузі підготовки. Завдяки цьому забезпечується нормативна легітимність функціонування закладу, визначаються межі його відповідності державній політиці та створюються передумови для досягнення цільових показників розвитку, серед яких розширення контингенту здобувачів освіти, підвищення якості підготовки, працевлаштування випускників та інтернаціоналізація освітніх програм [100; 103]. Схему-модель обґрунтованого компонентного конструкту представлено в рис. 1.2.

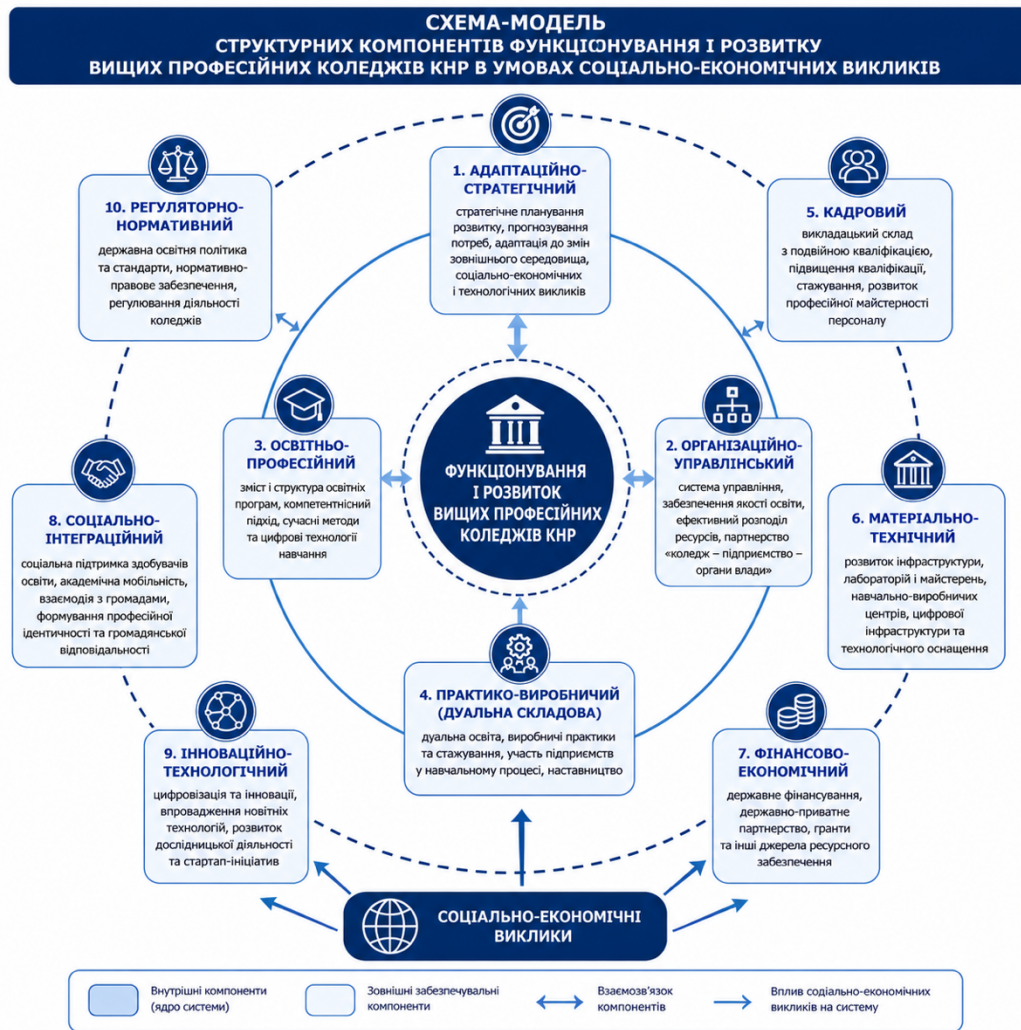

Рис.1.2 створено за допомогою ШІ на основі авторської розробки

Рис. 1.2 Структурна схема-модель компонентного змісту функціонування і розвитку вищих професійних коледжів КНР в умовах соціально-економічних викликів

Отже, всі обґрунтовані структурні компоненти функціонування та розвитку ВПК КНР утворюють специфічну систему, яка інтегрує організаційні, освітні, кадрові, інфраструктурні, фінансові, соціокультурні та нормативні підсистеми (рис. 1.1). Їх взаємозумовленість є необхідною умовою забезпечення адаптивності, стійкості та ефективності професійних коледжів у відповідь на динамічні соціально-економічні трансформації. У таблиці 1.3 представлено систематизовану характеристику кожного з компонентів у співставленні з ключовими індикаторами їх результативності,

що дозволяє здійснити комплексне оцінювання функціонального стану ВПК та ефективності реалізованих освітніх і управлінських стратегій.

Таблиця 1.3 Компоненти функціонування та розвитку ВПК КНР в умовах соціально-економічних викликів – характеристика та індикатори ефективності.

Компонент	Змістова характеристика	Ключові показники ефективності
Адаптаційно-стратегічний	Стратегічне планування і гнучкість реагування на зовнішні зміни, адаптація до змін економіки, ринку праці, демографічних умов.	Оновлена стратегія; частота перегляду програм; кількість нових спеціальностей на рік.
Організаційно-управлінський	Ефективне управління, партнерство з бізнесом і владою, забезпечення автономії та якості освітніх послуг.	Кількість угод з бізнесом; сертифікація системи якості; автономія у прийнятті рішень.
Освітньо-професійний	Оновлення змісту та методів навчання, акцент на компетентності, цифровізація навчального процесу.	Частка практичних занять; задоволеність студентів; відповідність кваліфікацій вимогам ринку.
Практико-виробничий (дуальний)	Реалізація дуальної освіти, стажування, навчально-виробничі бази, наставництво, оцінка в реальних умовах.	Стажування (%); партнерські бази; працевлаштування за спеціальністю.
Кадровий (педагогічний)	Підвищення кваліфікації викладачів, залучення практиків, атестація персоналу, розвиток людського капіталу.	Викладачі з виробничим досвідом (%); годин підвищення кваліфікації; результати атестації.
Матеріально-технічний	Модернізація інфраструктури, обладнання, цифрові кампуси, доступ до сучасних технологій.	Фінансування оновлення бази; нові лабораторії; коефіцієнт оснащеності.
Фінансово-економічний	Збалансоване бюджетне фінансування, залучення позабюджетних коштів, економічна стійкість.	Загальний бюджет; частка позабюджетних коштів; виконання фінансового плану.
Соціально-інтеграційний	Соціальна підтримка студентів, підвищення престижу професійної освіти, зв'язок із громадою.	Підтримка пільгових студентів (%); умови проживання; популяризаційні заходи.
Інноваційно-технологічний	Впровадження інновацій і цифрових технологій, участь у наукових проєктах, міжнародна співпраця.	Цифрові курси; студентські стартапи; міжнародні угоди та обміни.
Регуляторно-	Дотримання державних	Акредитовані програми (%);

нормативний	стандартів, національних сертифікація, забезпечення.	участь у програмах, нормативне	участь у проєктах; виконання державних індикаторів.
-------------	--	--------------------------------	---

З огляду на зазначене вище – ефективне функціонування системи вищих професійних коледжів КНР в умовах соціально-економічних викликів є багатовимірним феноменом, який доцільно оцінювати через призму проявів, що відображають різні аспекти діяльності закладів. Кожен із виокремлених компонентів відіграє специфічну роль у досягненні цілісного результату від стратегічної адаптивності, інституційної гнучкості, змістової оновленості освітніх програм до соціальної інклюзивності, відповідності національним пріоритетам та інноваційної орієнтації. Ефективність реалізації місії професійного коледжу можлива лише за умови скоординованого та збалансованого функціонування усіх елементів підсистем (*управлінської, освітньої, соціально-економічної, цифрової*) шляхом актуалізації всіх компонентів – *адаптаційно-стратегічного, організаційно-управлінського, освітньо-професійного, практико-виробничого, кадрового, матеріально-технічного, фінансово-економічного, соціально-інтеграційного, інноваційно-технологічного та регуляторно-нормативного*.

Таким чином, функціонування та розвиток вищих професійних коледжів Китайської Народної Республіки в умовах соціально-економічних викликів слід розглядати не як статичну структурну одиницю освітньої системи, а як активну, гнучку та інноваційно зорієнтовану систему, що динамічно реагує на виклики глобалізованого світу і формує нову генерацію професіоналів для економіки майбутнього.

Висновки до першого розділу

Аналіз наукової літератури, нормативних документів і концептуальних підходів дав змогу виявити багаторівневий характер розроблення проблеми функціонування і розвитку вищих професійних коледжів КНР, а також

окреслити провідні напрями її дослідження в межах інституційної, соціально-економічної, управлінської та культурно-освітньої парадигм.

Із позицій інституційного підходу встановлено, що функціонування професійних коледжів КНР розглядається як складова державної стратегії модернізації освітнього простору. Управлінський підхід акцентує увагу на необхідності підвищення управлінської спроможності закладів, розширення їх автономії, децентралізації управлінських рішень, цифровізації внутрішніх процесів і впровадження нових моделей підзвітності. Культурно-освітній підхід дає змогу охарактеризувати ціннісний і символічний виміри функціонування професійної освіти. В межах соціально-економічного підходу встановлено, що соціально-економічні виклики являють собою комплекс об'єктивно зумовлених демографічних, економічних, технологічних, соціокультурних та інституційних змін і суперечностей, які порушують усталені моделі функціонування соціально-економічних систем та потребують їх структурної перебудови, інноваційного оновлення і вироблення нових механізмів реагування для забезпечення сталого розвитку та ефективного функціонування.

З'ясовано, що професійні коледжі розглядаються як важливий інструмент подолання регіональної нерівності, підвищення рівня зайнятості, забезпечення соціальної мобільності та розвитку людського капіталу.

Узагальнено, що історичний розвиток вищих професійних коледжів КНР характеризується тісним взаємозв'язком із соціально-економічними трансформаціями держави. На всіх етапах розвитку – від інституційного становлення у 1980-х роках, нормативної консолідації у 1990–2000-х роках до якісного оновлення у 2010-х роках і цифрової трансформації у 2020-х роках – зміст, структура та механізми функціонування коледжів адаптувалися до потреб ринку праці, індустріального розвитку та інноваційної економіки.

Встановлено, що в умовах сучасних викликів система вищої професійної освіти КНР набула ознак цілісності та адаптивності, а розвиток

партнерства з бізнесом, упровадження дуальної освіти, цифрових технологій і компетентнісного підходу посилили роль вищих професійних коледжів у формуванні людського капіталу та забезпеченні соціально-економічного розвитку країни. Уточнено, що функціонування і розвиток вищих професійних коледжів КНР в умовах соціально-економічних трансформацій є багаторівневою, динамічною та інституційно інтегрованою системою, яка поєднує стратегічне управління, освітньо-професійну діяльність, соціальну взаємодію та цифрову трансформацію.

Обґрунтовано авторське визначення функціонування і розвитку вищих професійних коледжів КНР як процесу забезпечення стабільності, модернізації та інноваційного зростання закладів освіти в умовах демографічних, економічних, соціокультурних, технологічних, управлінських і нормативно-правових викликів. Визначено, що структурно цей процес реалізується через взаємодію десяти взаємопов'язаних компонентів: адаптаційно-стратегічного, організаційно-управлінського, освітньо-професійного, практико-виробничого, кадрового, матеріально-технічного, фінансово-економічного, соціально-інтеграційного, інноваційно-технологічного та регуляторно-нормативного.

Встановлено, що кожен із виокремлених компонентів виконує специфічну функцію у забезпеченні стійкості системи вищих професійних коледжів та її здатності до інституційного оновлення. Ефективне функціонування коледжів забезпечується за умови узгодженої взаємодії всіх структурних компонентів, що створює передумови для формування гнучкої освітньої моделі, адаптованої до сучасних потреб ринку праці та глобальних технологічних змін.

Список літератури до розділу 1.

1. «Визначний момент» професійно-технічної освіти Китаю в 2023 році. Бу Ханьвей Янлю.
https://zhijiao.eol.cn/detail/2024/01/10/1704874361_21755.html
2. Державна програма середньотермінової і довготермінової реформ і розвитку освіти на 2010-2020 рр. URL: http://www.moe.gov.cn/jyb_xwfb/moe_176/201112/t20111229_128730.htm (Дата звернення: 20.06.2025)
3. Закон «Про вищу освіту». URL: http://www.moe.gov.cn/srcsite/A08/s7056/199811/t19981127_162623.html
4. Закон «Про освіту». URL: http://www.moe.gov.cn/srcsite/A08/s7056/199811/t19981127_162623.htm
5. Модернізація освіти Китаю до 2035 року». URL: http://www.gov.cn/zhengce/2019-02/23/content_5367987.htm
6. «План сприяння просуванню університетів світового рівня та загальний план побудови першокласних дисциплін». URL: http://www.moe.gov.cn/jyb_xxgk/moe_1777/moe_1778/201511/t20151105_217823.html 2021
7. Програма реформ і розвитку освіти від 13 лютого 1993 року. URL: http://www.moe.gov.cn/jyb_sjzl/moe_164/201002/t20100220_3430.html.
8. Статистичний бюлетень розвитку національної освіти: URL: http://www.moe.gov.cn/jyb_sjzl/sjzl_fztjgb/202209/t20220914_660850.html
9. 13-й п'ятирічний план економічного і соціального розвитку Китаю (2016-2020 рр.) URL: http://www.moe.gov.cn/jyb_xxgk/moe_1777/moe_1778/201603/t20160318_234148.html
10. China to further promote the Double First-Class Initiative. URL: http://en.moe.gov.cn/news/press_releases/202203/t20220301_603547.html.

11. Contestant. Do vocational colleges and universities replace higher vocational schools to see the difference? URL: https://www.sohu.com/a/358977564_9995561 (date of access: 31.10.2020).
12. Di L. Ruminations on the improvement path of vocational education and training system under the “1+X” certificate system. *Modern Vocational Education*. 2020. Vol. 216, No. 42. P. 218–219.
13. Donglu W. Latest release: Give full play to the advantages of the system to promote education equity. Promote fairness with funding, and promote the reform and development of education. URL: http://www.jyb.cn/rmtzgjyb/201909/t20190930_264828.html (date of access: 31.10.2025).
14. Fan C. 21 new pilot colleges and universities are coming: between undergraduate and junior college, college students can be appointed after graduation. Toutiao. 2020. URL: <https://www.toutiao.com/a6812619711604326924/> (date of access: 31.10.2025).
15. Fang Z., Jili C. C. Reflections and suggestions on the digitization of vocational education. *China Training*. 2022. Vol. 402, No. 09. P. 95–97. DOI: <https://doi.org/10.14149/j.cnki.ct.2022.09.028>.
16. Feng Xin-xin. Research on the Constituent Elements of Digital Governance in Higher Education. URL: https://kns.cnki.net/kcms/detail/detail.aspx?dbcode=CJFD&dbname=CJFDAUTO&filename=XJJS202202004&uniplatform=NZKPT&v=QnQVYTPdsmYISnbOqRofVku8e3MoX2-j8E_tuFGnukn_0oAgly9BAafHRidJdDs. (date of access: 31.10.2025).
17. Gao L. Vocational education starts a tough battle to improve quality and upgrade. *China Education Newspaper*. 2019. URL: <http://edu.people.com.cn/n1/2019/0220/c1006-30807548.html> (date of access: 31.10.2025).
18. Gu X. Improving quality and cultivating excellence, speeding up the construction of vocational education innovation and development highland-taking

the reform and development of Changzhou higher vocational education as an example. *Advances in Education*. 2023. Vol. 13. P. 688–693.

19. Jiang E., Li Yong, Qin Hongxia. From Leadership to Overall Leadership of the Communist Party of China: The Triple Logic of the Development of Higher Education under the Leadership of the Communist Party of China. URL: <https://kns.cnki.net/kcms/detail/detail.aspx?dbcode=CJFR&dbname=CJFRLAST&filename=ZGGJ202108004> (date of access: 31.10.2025).

20. Liu J., He Z. The Chinese Plan for the Construction of Modern Vocation Integration Area News Education System. *China Education Newspaper*. 2019. URL: <https://www.tech.net.cn/news/show87676.html> (date of access: 31.10.2025).

21. Iimedia. 2019 Higher Vocational Education Development Market Status, Problems and Prospect Analysis. 2019. URL: https://www.sohu.com/a/329539145_533924 (date of access: 31.10.2025).

22. Lei H. Three stages of the historical development of higher education in China. *Journal of Heilongjiang Higher Education Research*. 2001. Vol. 6. P. 40–41.

23. Li J., Xiao H., Xia M. The trajectory, achievement and prospect of China's vocational education development since the 18th National Congress. *Vocational Education Development Research*. 2022. Vol. 14, No. 3. P. 1–11.

24. Li H., Khattak S. I., Lu X., Khan A. Greening the way forward: A qualitative assessment of green technology integration and prospects in a Chinese technical and vocational institute. *Sustainability*. 2023. Vol. 15, No. 6. P. 1–16. DOI: <https://doi.org/10.3390/su15065187>. (date of access: 31.10.2025).

25. Li M. A study on improving vocational education and training system: taking Changsha City as an example. *Modern Vocational Education*. 2019. Vol. 170, No. 32. P. 54–55.

26. Lin X., Yan Y., Li Y. Attributes, directions and paths of vocational education informatization to accurately serve students' learning. *Vocational Education Forum*. 2022. Vol. 38, No. 12. P. 5–13.
27. Lin Y. Review and reflection on the development of higher vocational education since the 21st century. *China Vocational and Technical Education*. 2022. Vol. 811, No. 15. P. 5–12.
28. Liu H. Research on promoting vocational education cooperation in the Guangdong-Hong Kong-Macao Greater Bay Area. *Exploration of Higher Vocational Education*. 2021. Vol. 8. P. 16–20.
29. Liu H. Research on promoting innovative development of vocational and technical education in Guangdong, Hong Kong and Macao under the new development pattern. *Journal of Henan Radio and Television University*. 2022. Vol. 35, No. 3. P. 21–26.
30. Liu H. Research on promoting vocational skills of new generation migrant workers in Guangdong under the perspective of the construction of Guangdong-Hong Kong-Macao Greater Bay Area. *Journal of Henan Radio and Television University*. 2020. Vol. 4. P. 84–90.
31. Ministry of Education and Ministry of Industry and Information Technology of the People's Republic of China. A guide for the establishment of modern industrial academy. 2020. URL: Ministry of Education China.
32. Ministry of Education of the People's Republic of China. Announcement on the proposed units of high-level vocational schools with Chinese characteristics and professional construction plans. 2019. URL: <https://baike.baidu.com/en/item/Double%20High-level%20Plan/1538263> (date of access: 31.10.2025).
33. Ministry of Education of the People's Republic of China. "Double High Plan" leads the high-quality development of vocational education in the new era. 2019. URL: http://www.moe.gov.cn/jyb_xwfb/xw_zt/moe_357/jyzt_2019n/2019_zt8/zjjd/2019_04/t20190424_379349.html (date of access: 31.10.2025).

34. Ministry of Education and Ministry of Finance of the People's Republic of China. Opinions on the Implementation of the High-level Higher Vocational Schools and Professional Construction Plan with Chinese Characteristics. 2019. URL: http://www.moe.gov.cn/srcsite/A07/moe_737/s3876_qt/201904/t20190402_376471.html (date of access: 31.10.2025).

35. Ministry of Education of the People's Republic of China. MOE press conference introduces measures to improve vocational education. 2022. URL: http://en.moe.gov.cn/news/press_releases/202203/t20220301_603559.html. (date of access: 31.10.2025).

36. Mok K. H., Qian J. Massification of higher education and youth transition: Skills mismatch, informal sector jobs and implications for China. *Journal of Education and Work*. 2018. Vol. 31, No. 4. DOI: <https://doi.org/10.1080/13639080.2018.1436762>. (date of access: 31.10.2025).

37. Ni G. Xi Jinping made important instructions on accelerating the development of vocational education; Li Keqiang met with representatives of the National Vocational Education Working Conference and delivered a speech. *People's Daily*. 2014. URL: <http://cpc.people.com.cn/n/2014/0624/c64094-25189804.html> (date of access: 31.10.2025).

38. Ministry of Education of the People's Republic of China. Notice of the Ministry of Education and other nine departments on printing and distributing the Action Plan for Quality Improvement and Excellence of Vocational Education (2020–2023). 2020. URL: http://www.moe.gov.cn/srcsite/A07/zcs_zhgg/202009/t20200929_492299.html (date of access: 24.12.2025).

39. State Council of the People's Republic of China. Notice of the State Council on Issuing the National Vocational Education Reform Implementation Plan. 2019. URL: http://www.moe.gov.cn/jyb_xxgk/moe_1777/moe_1778/201904/t20190404_376701.html (date of access: 31.10.2025).

40. Qian J. Research themes and development trend of digital transformation of higher vocational education in China: visual analysis based on key words of core journal literature. *Journal of Guangzhou Radio and Television University*. 2023. Vol. 23, No. 01. P. 32–109.
41. Qin J., Li Y. The road to high-quality development of vocational education. *China Quality Miles*. 2021. Vol. 345, No. 12. P. 74–76.
42. Qu J. Exploring the informatization of vocational education. *National General Language Teaching and Research*. 2022. Vol. 153, No. 06. P. 76–78.
43. Peng Y., Peng X. Research on the evolution of basic orientation policy of vocational education in China. *Education Science*. 2022. Vol. 38, No. 6. P. 76–83.
44. Postiglione G., Tang M. International experience in TVET-industry cooperation for China's poorest province. *International Journal of Training Research*. 2019. Vol. 17, No. sup1. P. 131–143.
45. Ran F. Research on the same direction of information technology and vocational education development: a review of introduction to vocational education informatization research. *China Science and Technology Paper*. 2022. Vol. 17, No. 10. P. 1182.
46. Ministry of Education of the People's Republic of China. State Council encourages vocational education reform. 2019. URL: http://en.moe.gov.cn/news/press_releases/201902/t20190214_369280.html. (date of access: 31.10.2025).
47. State Council of the People's Republic of China. Notice of the State Council on Issuing the National Vocational Education Reform Implementation Plan. 2019. URL: http://www.moe.gov.cn/jyb_xxgk/moe_1777/moe_1778/201904/t20190404_376701.html (date of access: 31.10.2025).
48. Sun S. Research on the legislative direction, system framework, and key concepts of the new vocational education law. *China Vocational and Technical Education*. 2022. Vol. 812, No. 16. P. 30–39.

49. Ministry of Education of the People's Republic of China. The development of higher education in China. URL: <http://www.moe.gov.cn/>. (date of access: 31.10.2025).

50. State Council of the People's Republic of China. Notice of the State Council on Printing and Distributing the Implementation Plan of National Vocational Education Reform. 2019. URL: <http://www.gov.cn/zhengce/content/2019-02/13/content>. (date of access: 31.10.2025).

51. The world's largest vocational education system. URL: http://en.moe.gov.cn/features/VocationalEdc/figures/201905/t20190531_383833.html (date of access: 31.10.2025).

52. Xie X. 3 + X Model Vocational and Technical Education and Higher Education Consistently System. 2018. URL: https://k.sina.cn/article_6435747472_17f99b69000100aguh.html (date of access: 31.10.2025).

53. Xie S. The Influence of Educational Modernization on the Teaching Reform of Ideological and Political Courses in Colleges and Universities. URL: https://kns.cnki.net/kcms/detail/detail.aspx?dbcode=CJFD&dbname=CJFDLAST2021&filename=LNGD202101007&uniplatform=NZKPT&v=uTahgL Tahqedc-7bfc0H0ptNXoCOYO9MWZFT_XnVWospI6YAHwysWsop9mrelWG. (date of access: 31.10.2025).

54. Xing S. Building a high-quality vocational education system and enhancing the adaptability of vocational education. *China Vocational and Technical Education*. 2021. Vol. 763, No. 3. P. 12–18.

55. Xinhua A. Xi Jinping: To develop vocational education, I support you! 2019. URL: http://www.gov.cn/xinwen/2019-08/21/content_5423005.htm (date of access: 31.10.2025).

56. Xu P. A brief introduction to the development history of higher education in contemporary China. *Journal of Shang Qing*. 2013. Vol. 52. P. 187-198.

57. Yan L. Crisis in the restructuring of China's vocational education system, 1980–2010. *Chinese Education and Society*. 2013. Vol. 46, No. 4. P. 22–29. DOI: <https://doi.org/10.2753/CED1061-1932460402>.
58. Yang W. Tracing the Important Policies of Higher Vocational Education in China. 2019. URL: http://ex.cssn.cn/jyx/jyx_jydj/201909/t20190927_4978348.shtml (date of access: 27.03.2026).
59. Yuan M. Analysis of the current situation of vocational education and training system. *Modern Economic Information*. 2019. No. 25. P. 442-449.
60. Han Y., Ni R., Deng Y., Zhu Y. Supply and demand of higher vocational education in China: comprehensive evaluation and geographical representation from the perspective of educational equality. *PLOS ONE*. 2023. DOI: <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0293132>. URL: <https://journals.plos.org/plosone/article?id=10.1371/journal.pone.0293132>. (date of access: 31.10.2025).
61. Zhang T. Interpretation Policy of China's Vocational Education. 2020. URL: <https://36kr.com/p/1724995928065> (date of access: 31.10.2025).
62. Zhang T. The Spring of Vocational Education: Vocational Education Series Research Report (1). 2019. URL: <https://36kr.com/p/1724508110849> (date of access: 31.10.2025).
63. Zhang Y., Cai X. Meta-universe + vocational education: a new trend in the development of future virtual-real integration of vocational education. *Education and Career*. 2023. Vol. 1026, No. 02. P. 5–11.
64. Zhou H., Li Y. On the Construction of High-quality Education System. URL: <https://kns.cnki.net/kcms/detail/detail.aspx?dbcode=CJFD&dbname=CJFDLAST2022&filename=LNGD202201001&uniplatform=NZKPT&v=f3qx3RNFjM8h0hIjc uXywKk22o4IQfwRLbt9jKfCBei9AJpk7TO>. (date of access: 31.02.2026).
65. Zhou G. The Establishment of a Modern Vocational Education System. *Education Policy and Reform in China*. Singapore : Palgrave Macmillan,

2019. DOI: https://doi.org/10.1007/978-981-13-6492-1_5 (date of access: 31.02.2026).

66. Zhou H. Suggestions on vigorously promoting the integration of industry and education in vocational education. *China Science and Technology Industry*. 2022. Vol. 393, No. 03. P. 24-36.

67. Zhuang X. Modernization of Chinese-style vocational education: connotation, picture and path. *China Higher Education Research*. 2023. Vol. 354. P. 96–101.

68. Алпатов С., Лузік Е. Інституційний підхід у формуванні освітнього середовища. *Вісник НАУ*. 2020. № 3. С. 27–33.

69. Zhu G., Zhu G., Baylon J. How China's vocational education formed its distinctive system: a five-element integration theory perspective. *Frontiers in Education*. 2025. Vol. 10. DOI: <https://doi.org/10.3389/feduc.2025.1608450>. URL: <https://doi.org/10.3389/feduc.2025.1608450> (date of access: 15.12.2025).

70. Liu X., Wang Y., Li S., Chen L., Li F., Zhang H. Research on the coupling coordination relationship between new quality productivity and high vocational education sustainable development. *Asian Education and Development Studies*. 2025. Vol. 14. P. 241–266. DOI: <https://doi.org/10.1108/AEDS-07-2024-0152>.

71. Cedefop. The changing nature and role of vocational education and training in Europe. Volume 1: Conceptions of vocational education and training: an analytical framework. Luxembourg : Publications Office of the European Union, 2017. 54 p.

72. James Relly S. Levelling the playing field: vocational education as a prestigious pathway. *Education and Employers*. URL: <https://www.educationandemployers.org/wp-content/uploads/2021/07/Susan-James-Relly-updated.pdf> (date of access: 16.12.2025).

73. Компетентнісний підхід в управлінні. *Освіта.UA*. URL: https://osvita.ua/school/method/646/#google_vignette (дата звернення: 16.12.2025).

74. Wang A., Guo D. Social structure of TVET students in China: inequalities in academic success and career prospects. *International Journal of Educational Development*. 2020. Vol. 76. DOI:[10.1080/13636820.2018.1535519](https://doi.org/10.1080/13636820.2018.1535519)
75. Brooks R., Waters J. Student mobilities, migration and the internationalization of higher education. London : Palgrave Macmillan, 2011. DOI:[10.1057/9780230305588](https://doi.org/10.1057/9780230305588)
76. Galvin Arribas J. M. Vocational education and training (VET) school autonomy and accountability: an analytical framework to contribute on moving forward VET policies and system in Ukraine. *HAPSc Policy Briefs Series*. 2022. Vol. 3, No. 1. DOI: <https://doi.org/10.12681/hapscpbs.30989>. URL: <https://doi.org/10.12681/hapscpbs.30989>.
77. Verger A., Parcerisa L., Pagès M., Camphuijsen M. School autonomy with accountability as a cross-national policy model: diverse adoptions, practices and impacts. *Nordic Journal of Studies in Educational Policy*. 2024. Vol. 10, Issue 3. P. 167–179. DOI: <https://doi.org/10.1080/20020317.2024.2430706>.
78. Ковальчук В. Цифровізація освіти як інструмент адаптації до викликів. *Освіта та розвиток*. 2021. № 4(39). С. 15–22.
79. Han X., Zhou Q., Shi W., Yang S. Online Learning in Vocational Education of China during COVID-19: Achievements, Challenges, and Future Developments. *Journal of Educational Technology Development and Exchange*. 2020. Vol. 13, No. 2. DOI: <https://doi.org/10.18785/jetde.1302.06>. URL: <https://aquila.usm.edu/jetde/vol13/iss2/4/>
80. Herrero C., Arroyo Sagasta A., Castaño Muñoz J., Centeno C., Coenen J. et al. Supporting the digital transformation of Vocational Education and Training / eds. C. Herrero, M. Lopez Cobo. Luxembourg : Publications Office of the European Union, 2025. DOI: <https://doi.org/10.2760/9727987>.
81. Yatsenko S. Управління формуванням професійної компетентності керівника закладу дошкільної освіти. *Витоки педагогічної майстерності*. 2019. № 23. С. 243–247. DOI: <https://doi.org/10.33989/2075-146x.2019.23.183294>.

82. Dignity of labour and vocational education. *UNESCO*. URL: <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000148021> (date of access: 16.12.2025).
83. 中华人民共和国国务院. 国家职业教育改革实施方案 = Implementation Plan for the National Vocational Education Reform. 北京 : 国务院, 2019. URL: https://www.gov.cn/zhengce/content/2019-02/13/content_5365341.htm (дата звернення: 16.12.2025).
84. James Relly S., Randhawa A., Robson J., Emms K., Pinto V. Levelling the playing field: vocational education as a prestigious pathway. Oxford : Education and Employers ; SKOPE Research Centre ; The Edge Foundation, 2021. 16 p.
85. Zhang J., Chen Z., Wu Z., Hora M. T. An introduction to technical and vocational education in China: implications for comparative research and practice on internships. Madison, WI : Center for Research on College-Workforce Transitions, University of Wisconsin–Madison, 2020. 24 p.
86. China Economic Net. The decision of the Central Committee of CPC on education system reform. 2007. URL: http://www.ce.cn/xwzx/gnsz/szyw/200706/14/t20070614_11750610.shtml (date of access: 01.09.2025).
87. State Council of the People's Republic of China. Higher education law of the People's Republic of China. 2018. URL: <https://flk.npc.gov.cn/detail?id=ff8080816f135f46016f20df64ec16c5> (date of access: 01.09.2025).
88. State Council of the People's Republic of China. Decision of the State Council on Vigorously Developing Vocational Education. 2005. URL: http://www.gov.cn/zwggk/2005-11/09/content_94296.htm. (date of access: 01.09.2025).
89. Chen Z., Pei W., Zhang J., Wu X. The transformation of Chinese vocational education in the era of globalization. *Vocation, Technology &*

Education. 2025. Vol. 2, No. 3. DOI: <https://doi.org/10.54844/vte.2025.1023> (date of access: 15.12.2025).

90. Zhao Y., Luo W. Reform needed for vocational education. *China Daily*. 2014. URL: https://www.chinadaily.com.cn/china/2014-06/24/content_17610342.htm (date of access: 15.12.2025).

91. Zhao Y., Luo W. Reform needed for vocational education. *China Daily*. 2014. URL: https://www.chinadaily.com.cn/china/2014-06/24/content_17610342.htm (дата звернення: 15.12.2025)

92. Han X., Zhou Q., Shi W., Yang S. Online learning in vocational education of China during COVID-19: achievements, challenges, and future developments. *Journal of Educational Technology Development and Exchange*. 2020. Vol. 13, No. 2. DOI: <https://doi.org/10.18785/jetde.1302.06> (date of access: 15.12.2025).

93. China revises vocational education law. *China Justice Observer*. 2022. URL: <https://www.chinajusticeobserver.com/a/china-revises-vocational-education-law> (date of access: 15.12.2025).

94. Center for Security and Emerging Technology. Translation: The 14th Five-Year Plan for National Economic and Social Development of the People's Republic of China and the Outline of the Long-Range Goals for 2035. Washington, DC : Georgetown University, 2021. 146 p.

95. China's vocational universities attract more students with broader job opportunities. *Xinhua News Agency*. 2024. URL: <https://english.news.cn/20240809/703b153ecb63410ab3fb999811faa58e/c.html> (date of access: 15.12.2025).

96. Zhu G., Zhu G., Baylon J. How China's vocational education formed its distinctive system: a five-element integration theory perspective. *Frontiers in Education*. 2025. Vol. 10. DOI: <https://doi.org/10.3389/feduc.2025.1608450> (date of access: 15.12.2025).

97. Zhang J., Chen Z., Wu Z., Hora M. T. An introduction to technical and vocational education in China: implications for comparative research and

practice on internships. Madison, WI : Center for Research on College-Workforce Transitions, University of Wisconsin–Madison, 2020. 24 p.

98. China's higher education enrollment rate reaches 57.8 pct. *Xinhua News Agency*. 2022. URL: <https://english.news.cn/20220517/7a966400279b4a648801c9d294c67ce6/c.html> (date of access: 15.12.2025).

99. Zhang Q., Song Y. Vocational education helps youth break the cycle of poverty. *China Daily*. 2025. URL: <https://www.chinadaily.com.cn/a/202511/12/WS6913c3aca310fc20369a483b.html> (date of access: 15.12.2025).

100. Vocational education in China: New law promotes sector's growth. *China Briefing*. 2022. URL: <https://www.china-briefing.com/doing-business-guide/china/sector-insights/vocational-education-in-china-new-law-promotes-sector-s-growth> (date of access: 15.12.2025).

101. China unveils 3-year plan for higher vocational education. *British Council. Opportunities & Insight*. 2015. URL: <https://opportunities-insight.britishcouncil.org/short-articles/news/china-unveils-3-year-plan-higher-vocational-education> (date of access: 15.12.2025).

102. Emulating China's vocational education to produce a new generation of quality productive workforce. *MCITVET*. URL: <https://www.mcitvet.com/post/emulating-china-s-vocational-education-to-produce-a-new-generation-of-quality-productive-workforce> (date of access: 15.12.2025).

103. General Office of the CPC Central Committee, General Office of the State Council of the People's Republic of China. Guidelines on promoting the high-quality development of modern vocational education. Beijing, 2021. URL: https://english.www.gov.cn/policies/latestreleases/202110/13/content_WS61676e4ec6d0df57f98e1a1b.html (date of access: 15.12.2025).

РОЗДІЛ II. ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЗМІСТОВИЙ СУПРОВІД ФУНКЦІОНУВАННЯ І РОЗВИТКУ ВИЩИХ ПРОФЕСІЙНИХ КОЛЕДЖІВ КИТАЙСЬКОЇ НАРОДНОЇ РЕСПУБЛІКИ В УМОВАХ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ ВИКЛИКІВ

2.1. Нормативно-правове забезпечення функціонування й розвитку вищих професійних коледжів Китайської Народної Республіки в умовах соціально-економічних викликів

Вища професійна освіта Китайської Народної Республіки (КНР) виконує стратегічну функцію у забезпеченні національної економіки висококваліфікованими кадрами, здатними відповідати сучасним потребам ринку праці. В умовах динамічних соціально-економічних трансформацій держава послідовно реалізує політику вдосконалення нормативно-правового забезпечення системи вищої професійної освіти. Починаючи з 2014 року, державна освітня політика зазнала істотних змін, спрямованих на реформування професійної освіти з метою підвищення її якості, престижу та адаптивності до потреб індустріального й постіндустріального розвитку [65; 90].

Нормативно-правова база вищої професійної освіти трансформувалася у відповідь на низку внутрішніх і глобальних чинників, серед яких демографічні зміни, структурна перебудова економіки, прискорення науково-технологічного розвитку та наслідки пандемії COVID-19 [15; 40; 41]. У зв'язку з цим особливої актуальності набуває аналіз чинного законодавства й державних програм КНР, що регулюють діяльність вищих професійних коледжів, з погляду їхньої здатності забезпечувати адаптацію системи професійної освіти до нових суспільних потреб.

Правову основу функціонування вищих професійних коледжів Китаю становлять закони загальнодержавного рівня та підзаконні нормативні акти, ухвалені органами державної влади. Ключовим нормативним документом є Закон Китайської Народної Республіки «Про професійну освіту», прийнятий

у 1996 році та суттєво оновлений у 2022 році [70; 94]. Нова редакція закону, що набула чинності 1 травня 2022 року, ознаменувала новий етап розвитку системи нормативно-правового регулювання професійної освіти в КНР [19; 71].

Однією з принципових новацій стало законодавче закріплення рівнозначності професійної та академічної освіти. Оновлений закон визначає, що професійна освіта має однакову суспільну цінність і значущість із загальноакадемічною, а тому не повинна розглядатися як освітня траєкторія нижчого статусу [19; 70]. Таке положення спрямоване на подолання усталених соціальних стереотипів щодо другорядності професійної підготовки та забезпечення рівних можливостей для випускників різних типів освітніх програм.

Закон також гарантує здобувачам професійної освіти право на продовження навчання та працевлаштування на умовах, еквівалентних умовам для випускників академічних програм відповідного рівня [70; 71]. Такий підхід сприяє посиленню інституційного статусу професійної освіти та забезпечує її органічну інтеграцію в національну систему освіти.

Окрім закріплення принципу рівності освітніх траєкторій, редакція Закону КНР «Про професійну освіту» 2022 року містить низку положень, спрямованих на стимулювання подальшого розвитку галузі. Зокрема, значну увагу приділено залученню недержавного сектору до розвитку професійної освіти. Передбачено розширення механізмів підтримки професійних закладів, створених за участю приватного капіталу, а також унормовано можливості участі іноземних юридичних і фізичних осіб у заснуванні професійних навчальних закладів у КНР [70; 25].

Зазначені положення є відповіддю на потребу модернізації освітньої інфраструктури, диверсифікації джерел фінансування та впровадження кращих міжнародних практик у систему професійної підготовки. Законодавче стимулювання державно-приватного партнерства створює додаткові можливості для інвестицій, сприяє зміцненню матеріально-

технічної бази закладів і підвищенню відповідності змісту освітніх програм актуальним потребам економіки [25; 33].

Оновлене законодавство також посилює вимоги до змісту та результатів професійної підготовки. Закон акцентує увагу на необхідності створення цілісної системи забезпечення якості професійної освіти, яка передбачає моніторинг, оцінювання та підтримку якості на всіх етапах підготовки фахівців [70; 78]. Професійна освіта розглядається як один із стратегічних пріоритетів держави, а її розвиток пов'язується з поглибленням інтеграції з виробничою сферою через реалізацію спільних освітніх програм, стажувань та інших форм практико-орієнтованої підготовки кадрів у співпраці з підприємствами [85; 93].

Окрім спеціального Закону КНР «Про професійну освіту», нормативно-правове регулювання діяльності вищих професійних коледжів забезпечується також низкою базових законодавчих актів, які формують загальне освітнє середовище країни. Так, Закон КНР «Про освіту» (1995 р., зі змінами) визначає основні принципи державної освітньої політики, закріплює право громадян на освіту та встановлює загальні вимоги до організації освітнього процесу. Своєю чергою, Закон КНР «Про вищу освіту» (1998 р., із подальшими змінами) регламентує засади функціонування закладів вищої освіти, зокрема питання ліцензування, акредитації, фінансування та академічної автономії [90; 83].

Попри те, що зазначений документ переважно орієнтований на діяльність класичних університетів, його положення поширюються й на вищі професійні коледжі, оскільки вони є складовою системи вищої освіти КНР [90]. Це означає, що такі заклади підпадають під дію нормативних приписів, які регламентують освітні стандарти, процедури забезпечення якості, механізми підзвітності та інші аспекти освітньої діяльності. У такий спосіб формується багаторівнева нормативно-правова система функціонування професійної освіти – від загальнодержавних законодавчих засад до

спеціалізованих підзаконних актів, що деталізують організаційно-управлінські та академічні аспекти діяльності закладів освіти.

Важливою складовою нормативного поля є стратегічні документи та рішення Державної ради КНР, які визначають концептуальні орієнтири розвитку професійної освіти. Одним із ключових документів у цій сфері став «План реалізації реформи професійної освіти» («国家职业教育改革实施方案»), оприлюднений 13 лютого 2019 року [92; 96]. Цей документ став концептуальною основою модернізації професійної освіти в умовах соціально-економічної трансформації китайського суспільства. У ньому визначено сім стратегічних напрямів і двадцять основних заходів, спрямованих на посилення відповідності професійної освіти актуальним потребам економіки та підвищення її адаптивності.

Ухвалення зазначеного плану стало реакцією на загострення структурних дисбалансів на ринку праці КНР. Так, у 2018 році в системі професійної освіти навчалося близько 26,9 млн осіб, однак країна продовжувала відчувати дефіцит кваліфікованих кадрів [31]. Це було зумовлено як якісними, так і кількісними змінами демографічної структури населення. За офіційними даними, упродовж 2011–2018 років чисельність населення працездатного віку скоротилася майже на 3 %, а його частка в загальній структурі населення знизилася приблизно до 65 % [15; 19].

Таким чином, професійна освіта КНР розвивається на основі складної нормативної системи, що охоплює як загальні освітні положення, так і спеціалізовані акти, спрямовані на її модернізацію та адаптацію до потреб сучасної економіки. Послідовне вдосконалення законодавства та реалізація комплексних програм розвитку забезпечують формування гнучкої й водночас стабільної інституційної основи функціонування вищих професійних коледжів.

Згідно з демографічними прогнозами, до 2030 року частка працездатного населення у структурі населення Китайської Народної Республіки може знизитися до 57 %, що створює серйозні ризики для

економіки, яка потребує стабільного поповнення кваліфікованими кадрами [15]. Усвідомлюючи ці тенденції, Центральний комітет Комуністичної партії Китаю та Державна рада КНР у «Плані реалізації реформи професійної освіти» («国家职业教育改革实施方案») від 13 лютого 2019 року визначили одним із стратегічних завдань підвищення престижу професійної освіти та переорієнтацію політики з кількісного розширення мережі закладів на забезпечення якості професійної підготовки [92; 96].

Відповідно до цього документа було поставлено завдання змінити суспільне сприйняття професійної освіти як «нижчого щабля» порівняно з академічною підготовкою. В плані наголошується на необхідності формування суспільного визнання професійної освіти як рівноцінної академічній, що згодом знайшло нормативне закріплення у новій редакції Закону КНР «Про професійну освіту» (2022) [70; 94].

«План реалізації реформи професійної освіти» («国家职业教育改革实施方案») передбачає комплексне оновлення системи професійної підготовки, зокрема модернізацію освітніх стандартів і змісту програм відповідно до сучасних потреб виробництва, упровадження нових механізмів оцінювання та сертифікації кваліфікацій, удосконалення системи підготовки й професійного розвитку педагогічних кадрів, а також розширення партнерської взаємодії між закладами освіти та підприємствами [92; 96; 85].

Для координації реалізації зазначених реформ було створено Національний керівний комітет з питань професійної освіти (职业教育指导咨询委员会), до складу якого увійшли представники органів державної влади, галузевих підприємств і освітніх установ. Його діяльність спрямована на координацію державної політики, надання експертно-консультативної підтримки та моніторинг процесу реформування професійної освіти [92; 93].

Значну увагу у «Плані реалізації реформування системи професійної освіти» (国家职业教育改革实施方案), схваленому Центральним комітетом Комуністичної партії Китаю та Державною радою КНР у лютому 2019 року, приділено підвищенню якості кадрового забезпечення системи професійної освіти [19; 92]. У документі зазначено, що станом на 2018 рік менш ніж 40 % із приблизно 1,3 млн викладачів, задіяних у системі професійної освіти, поєднували належний рівень педагогічної майстерності з практичним досвідом роботи у виробничій сфері [19]. Наявність значної кількості викладачів без безпосереднього досвіду професійної діяльності негативно позначалася на якості практичної підготовки студентів, що зумовило необхідність комплексного оновлення кадрової політики.

Одним із ключових рішень стало встановлення вимоги щодо наявності щонайменше трирічного стажу роботи у відповідній галузі для викладачів спеціальних дисциплін поряд із педагогічною кваліфікацією [19; 85]. Водночас започатковано механізм залучення до викладання фахівців-практиків на умовах часткової зайнятості, що дає змогу поєднувати академічну підготовку з передачею актуальних знань і навичок безпосередньо з виробничого середовища. Крім того, починаючи з 2020 року, було обмежено можливості працевлаштування молодих фахівців без виробничого досвіду: вакантні посади у вищих професійних коледжах та прикладних університетах, як правило, не пропонуються випускникам закладів вищої освіти без відповідного практичного стажу [19]. Сукупність цих заходів спрямована на гармонізацію змісту професійної підготовки з потребами технологічного розвитку та підвищення прикладної компетентності майбутніх фахівців.

Окремий акцент у зазначеному плані зроблено на поглибленні інтеграції професійної освіти з ринком праці. Передбачається активне залучення роботодавців до формування змісту освітніх програм, участі в оцінюванні результатів навчання та створенні спільних навчально-виробничих центрів при закладах професійної освіти [19; 24]. Така модель

відображає перехід від екстенсивної стратегії розвитку, орієнтованої на розширення мережі закладів і збільшення контингенту студентів, до моделі, зосередженої на якості професійної підготовки, відповідності її змісту потребам економіки та професіоналізації викладацької діяльності.

Відповідний якісний зсув знайшов відображення і в офіційній термінології. Якщо раніше державна політика була переважно зорієнтована на розширення доступу до професійної освіти, то нині стратегічним гаслом стало «提质培优» (tízhi péiyōu) – «підвищення якості та досягнення досконалості». Саме цей підхід покладено в основу «Плану дій з підвищення якості та досконалості професійної освіти на 2020–2023 роки» (职业教育提质培优行动计划), затвердженого Міністерством освіти КНР у вересні 2020 року [20]. Документ став логічним продовженням реформ, започаткованих у 2019 році, та містив конкретні кількісні орієнтири й проекти, розраховані на реалізацію у 2020–2023 роках. Основну увагу було зосереджено на підвищенні якості професійної освіти, модернізації освітньої інфраструктури, розвитку цифрових ресурсів, удосконаленні практикоорієнтованих програм та підтримці інституційного розвитку вищих професійних коледжів [20; 24].

Диверсифікація шляхів доступу до професійної освіти стала однією з важливих складових політики модернізації системи вищої професійної освіти Китайської Народної Республіки. Одним із перших нормативних кроків у цьому напрямі стало ухвалення Постанови Державної ради КНР «Щодо впровадження поглибленої реформи системи вступу на основі екзамену» (《关于深化考试招生制度改革的实施意见》) від 4 вересня 2014 року [65].

Документом було запроваджено альтернативні механізми вступу до закладів професійної освіти, що стали важливою інновацією у сфері розширення доступу до вищої освіти. Зокрема, було дозволено проведення спеціалізованих вступних випробувань за моделлю «культурні знання + фахові навички», які організовуються місцевими органами управління

освітою або самими вищими професійними коледжами. Це надало можливість абітурієнтам, які не набрали необхідної кількості балів на загальнонаціональному вступному іспиті (гаокао), вступати до закладів вищої професійної освіти за більш практикоорієнтованими критеріями [65; 66].

Реалізація цієї ініціативи сприяла розширенню соціальної бази професійної освіти та підвищенню її інклюзивності, зокрема завдяки залученню молоді з вираженими практичними здібностями, але нижчими академічними показниками. Із нормативно-правової точки зору впровадження альтернативних форматів вступу потребувало оновлення правил прийому, що було забезпечено через ухвалення відповідних регуляторних актів Міністерства освіти КНР та місцевих органів управління освітою [65].

Таким чином, Постанова Державної ради КНР 2014 року започаткувала перехід до багатоканальної системи зарахування та заклала інституційні передумови для подальших реформ, спрямованих на формування більш гнучкої, відкритої та соціально орієнтованої системи вищої професійної освіти [65; 66].

Як уже зазначалося, ухвалення «Плану реалізації реформування системи професійної освіти» (国家职业教育改革实施方案) у лютому 2019 року стало стратегічним кроком уряду КНР у напрямі модернізації професійної освіти [19; 92]. Документ визначив середньострокові орієнтири розвитку до 2022–2023 років та окреслив пріоритетні напрями державної політики у цій сфері. Для практичної реалізації визначених завдань було ініційовано низку системних заходів, спрямованих на зміцнення інституційної спроможності закладів вищої професійної освіти, підвищення якості підготовки фахівців і посилення взаємодії між освітою та виробництвом [20; 24].

Однією з ключових ініціатив, безпосередньо пов'язаних з імплементацією положень «Плану реалізації реформування системи

професійної освіти» (国家职业教育改革实施方案), стала програма створення закладів і спеціальностей високого рівня, відома як «Double High-Level Plan» (双高计划). Її реалізація розпочалася у 2019 році та стала одним із провідних інструментів модернізації професійної освіти КНР [19; 20]. Метою програми є формування мережі зразкових вищих професійних коледжів, здатних відповідати міжнародним стандартам, а також створення еталонних освітніх програм, орієнтованих на пріоритетні галузі національної економіки.

В межах реалізації ініціативи передбачалося зосередження державної підтримки на розвитку 50 високорівневих вищих професійних коледжів і 150 спеціальностей, визначених як стратегічні напрями підвищення якості освітніх послуг та наближення до світових стандартів [19; 20]. Цільове фінансування, організаційно-методичний супровід і нормативна підтримка були спрямовані на формування групи інституцій-лідерів, які мали продемонструвати високі результати за показниками академічної якості, матеріально-технічного забезпечення, інтернаціоналізації та співпраці з підприємствами [20; 84].

На регіональному рівні програма передбачала відбір близько 300 професійних коледжів та 600 спеціальностей (спеціальностей-комплексів) для модернізації з урахуванням специфіки соціально-економічного розвитку окремих провінцій і кадрових потреб регіонів [20]. Таким чином, ініціатива «Double High-Level Plan» реалізує принцип вибіркової модернізації через підтримку найуспішніших практик із подальшим поширенням їх на систему професійної освіти загалом. У контексті реалізації реформи 2019 року ця програма виступає важливим механізмом підвищення інституційної якості, впровадження інновацій та стандартизації освітнього середовища відповідно до міжнародних критеріїв [19; 84].

Однією з ключових інновацій, передбачених «Планом реалізації реформування системи професійної освіти» (国家职业教育改革实施方案) 2019 року, стала сертифікаційна модель «1+X» [19]. Її концепція передбачає,

що випускники вищих професійних коледжів, крім державного диплома про завершення освітньої програми («1»), можуть отримувати один або декілька додаткових сертифікатів («X»), які засвідчують володіння конкретними прикладними професійними компетентностями [84].

Основною метою цієї системи є зближення освітньої та виробничої сфер шляхом визнання результатів навчання, здобутих як у межах формальної, так і неформальної освіти, що сприяє підвищенню гнучкості професійної підготовки та забезпечує підтвердження практичних компетентностей у формі сертифікованих кваліфікацій [46, с. 18–25; 84].

Модель «1+X» була офіційно запроваджена у 2019 році як складова реформи професійної освіти та відразу апробована в пілотному форматі на базі окремих вищих професійних коледжів і прикладних університетів [46, с. 18–25]. Починаючи з березня 2019 року, у сотнях закладів освіти було започатковано видачу сертифікатів з окремих професійних кваліфікацій паралельно з основним дипломом. До 2022 року Міністерство освіти КНР визначило завдання масштабування цієї системи на національному рівні, щоб кожен випускник мав можливість підтвердити декілька актуальних професійних компетентностей, необхідних для успішної діяльності на ринку праці [19; 84].

Для забезпечення ефективного функціонування моделі «1+X» були розроблені нові стандарти оцінювання практичних навичок, а до створення змісту сертифікаційних іспитів залучено представників роботодавців і галузевих асоціацій [84]. У результаті в китайській системі професійної освіти сформувався новий інструмент сертифікації професійних навичок, інтегрований із формальними освітніми програмами.

Запровадження моделі «1+X» стало відповіддю на проблему невідповідності між теоретичною підготовкою та реальними потребами виробництва. Вона дає змогу студентам опанувати й офіційно підтверджувати кілька професійних кваліфікацій упродовж навчання, що сприяє підвищенню мобільності випускників, їхньої адаптивності до змін на

ринку праці та посиленню взаємозв'язку між освітою й економікою [46, с. 18–25; 84].

Важливою складовою стратегії реформування професійної освіти, започаткованої в КНР після 2014 року, стало створення умов для впровадження ступеневої структури професійної підготовки. Ідея підвищення рівня освітніх програм у вищих професійних коледжах до бакалаврського рівня активно обговорювалася в науковому та політичному дискурсі, а нормативне закріплення отримала у «Плані реалізації реформування системи професійної освіти» (国家职业教育改革实施方案), ухваленому у 2019 році [19; 86, с. 62].

В межах реалізації цього положення було започатковано пілотний проєкт трансформації окремих вищих професійних коледжів у професійні університети (职业大学, Vocational Universities), які поєднують академічну та практико-орієнтовану підготовку відповідно до потреб сучасної економіки [86, с. 62; 95]. Новостворені заклади отримали право присуджувати ступінь бакалавра прикладного спрямування, що дало змогу розширити освітні траєкторії для студентів професійних коледжів і заклало підґрунтя для формування багаторівневої системи професійної освіти без необхідності інтеграції до традиційного академічного сектору [95].

Станом на 2020 рік Міністерство освіти Китайської Народної Республіки офіційно схвалило трансформацію 22 вищих професійних коледжів у професійні університети в межах пілотного проєкту модернізації професійної освіти [20]. Його кінцевою метою є формування безперервної багаторівневої системи професійної освіти, яка охоплює професійно-технічні училища, коледжі, програми прикладного бакалаврату та, у перспективі, професійні магістерські програми. Така вертикально інтегрована структура розширює можливості академічної мобільності здобувачів освіти, водночас зберігаючи професійно-прикладний характер підготовки [86].

У нормативно-правовій площині це зумовило необхідність перегляду класифікації закладів освіти та адаптації освітніх стандартів для нової категорії установ – університетів прикладного типу (应用型本科院校). Для них визначено окремі вимоги до змісту освітніх програм, кваліфікації викладацького складу, обсягів виробничої практики та обов’язкової взаємодії з промисловими підприємствами [20].

Запровадження бакалаврських програм прикладного спрямування відповідає потребам ринку праці, насамперед у підготовці висококваліфікованих фахівців техніко-технологічного й управлінського профілю – інженерів, технологів, техніків і менеджерів середньої ланки. Такий підхід не лише сприяє підвищенню суспільного статусу професійної освіти, а й забезпечує безперервність освітньої траєкторії випускників коледжів без необхідності переходу до класичних університетів, що узгоджується із загальною логікою професіоналізації вищої освіти КНР [86].

Разом із тим реалізація прикладних бакалаврських програм у вищих професійних коледжах є складовою ширшої державної політики диференціації системи вищої освіти. Ще у 2015 році уряд Китаю задекларував необхідність трансформації частини традиційних університетів у заклади прикладного типу, орієнтовані на підготовку фахівців для реального сектору економіки. Передбачалося переорієнтування їхнього освітнього профілю на посилення виробничої практики, розширення співпраці з підприємствами та впровадження проєктного навчання як невід’ємного елементу освітніх програм [20]. Зазначений напрям реформування доповнює розвиток вищих професійних коледжів, формуючи нову модель прикладної вищої освіти як самостійного та рівнозначного сегмента освітньої системи.

«План дій з підвищення якості професійної освіти на 2020–2023 роки» (职业教育提质培优行动计划), ухвалений Міністерством освіти КНР у 2020 році, конкретизував завдання, визначені реформаторським планом 2019 року

[20]. Документ передбачав реалізацію комплексу національних проєктів, спрямованих на оновлення змісту професійної освіти, розвиток інфраструктури, удосконалення кадрового забезпечення та зміцнення інституційної спроможності закладів. Серед пріоритетів окреслено створення системи акредитації професійних спеціальностей, стандартизацію освітніх програм і поступове міжнародне визнання результатів навчання [20].

Одним із механізмів реалізації зазначеного плану став конкурсний відбір 300 провідних вищих професійних закладів та 600 демонстраційних освітніх програм, які отримали статус базових майданчиків поширення інноваційного досвіду. Таким чином було продовжено логіку ініціативи «Double High-Level» (双高计划), що ґрунтується на концентрації ресурсів і підтримки на закладах-лідерах, здатних забезпечити поширення ефективних практик у масштабах усієї системи професійної освіти КНР [20].

Важливим напрямом модернізації стало створення системи кредитного банку професійної освіти. Йдеться про формування Національного банку освітніх кредитів, у якому накопичуються відомості про результати формального й неформального навчання, отримані сертифікати та результати програм підвищення кваліфікації [20]. Такий механізм дає можливість здійснювати перезарахування результатів навчання, здобутих у різних освітніх середовищах, для отримання офіційних кваліфікацій.

Запровадження кредитного банку є складовою реалізації концепції навчання впродовж життя (lifelong learning), актуальність якої зростає в умовах швидкої зміни технологій і професійних вимог. Його функціонування розширює можливості безперервного оновлення компетентностей дорослого населення, сприяє професійній мобільності кадрів та підвищує адаптивність системи професійної освіти до динаміки ринку праці [20].

Помітне місце в «Плані дій з підвищення якості професійної освіти на 2020–2023 роки» (职业教育提质培优行动计划) відведено розширенню короткострокового професійного навчання та перепідготовки дорослого

населення. Документом передбачено, що провідні заклади вищої професійної освіти мають щорічно забезпечувати охоплення програмами підвищення кваліфікації та професійного навчання дорослих у кількості, яка щонайменше вдвічі перевищує чисельність студентів денної форми навчання [20]. Такий підхід відображає переорієнтацію професійної освіти КНР на реалізацію принципів безперервного навчання та посилення її ролі у формуванні людського капіталу впродовж усього життя.

Таким чином, вищі професійні коледжі КНР поступово трансформуються на регіональні центри безперервної освіти, які надають освітні послуги не лише молоді, а й різним категоріям дорослого населення – працюючим фахівцям, безробітним, особам передпенсійного та пенсійного віку. У межах реалізації «Плану дій з підвищення якості професійної освіти на 2020–2023 роки» (职业教育提质培优行动计划) передбачено створення мережі демонстраційних центрів освіти дорослих, зокрема «університетів для літніх людей» (老年大学), які забезпечують доступність неформального навчання та сприяють розвитку життєвих і цифрових компетентностей осіб старшого віку [20].

Розширення функціонального профілю професійних закладів відображає ширший концептуальний зсув у розвитку професійної освіти – від орієнтації переважно на підготовку молоді до формування інклюзивної системи навчання впродовж життя, здатної реагувати на виклики цифровізації, структурних змін в економіці та демографічного старіння населення [20].

Ще одним важливим напрямом, визначеним у Плані дій, стало поглиблення інтеграції освіти з виробничою сферою. Документом передбачено створення єдиної платформи координації взаємодії між професійною освітою та промисловістю, що включає формування бази галузевих експертів, розроблення «дорожніх карт» співпраці для ключових

секторів економіки та визначення стандартів освітньо-виробничої взаємодії [20].

Окреме місце відведено підтримці щонайменше 50 міст як пілотних центрів інтеграції освіти та промисловості. До співпраці із закладами професійної освіти планується залучити понад 10 тис. підприємств, які мають брати участь не лише в організації виробничої практики, а й у розробленні змісту освітніх програм [20]. Крім того, одним із пріоритетних завдань визначено створення 1000 стажувальних баз для викладачів професійних дисциплін, що сприятиме постійному оновленню їхніх фахових компетентностей відповідно до сучасних технологій і виробничих потреб [20].

Реалізація зазначених заходів покликана мінімізувати розрив між теоретичною та практичною складовими професійної підготовки, забезпечити студентам доступ до сучасного обладнання, а викладачам – до актуального виробничого досвіду. Це, своєю чергою, підвищує гнучкість та адаптивність системи професійної освіти до динамічних змін в економіці [20].

Починаючи з 2020 року, в умовах трансформації ринку праці та прискорення технологічних змін уряд Китайської Народної Республіки активізував реалізацію масштабних програм професійного навчання і перепідготовки за межами формальної освіти. Їхнім призначенням є забезпечення оперативного реагування системи підготовки кадрів на виклики цифровізації, демографічного старіння та структурної модернізації виробництва [21].

Важливим етапом стало затвердження у січні 2022 року першого Національного п'ятирічного плану розвитку професійних навичок на 2021–2025 роки, спеціально присвяченого питанням професійної підготовки та перепідготовки трудових ресурсів [21]. Документ визначає кількісні та якісні орієнтири розвитку системи професійного навчання упродовж 14-ї п'ятирічки. Зокрема, державними програмами передбачено охопити понад 75

млн осіб, у тому числі щонайменше 30 млн трудових мігрантів із сільських територій [21].

Планом також передбачено, що не менше 40 млн осіб мають завершити навчання з отриманням офіційного сертифіката професійної кваліфікації або рівня професійних навичок, причому понад 8 млн осіб повинні досягти високого рівня майстерності, здобувши кваліфікацію техника або старшого майстра [21].

Координація реалізації зазначених заходів здійснюється за участю Міністерства людських ресурсів та соціального забезпечення КНР (MoHRSS), Міністерства освіти, галузевих відомств та місцевих органів влади [21]. Особлива роль у цій системі належить вищим професійним коледжам, які виступають основними провайдерами короткотермінових курсів, програм перепідготовки та адаптаційного навчання дорослого населення. Це істотно розширює їхні функції, перетворюючи такі заклади на багатофункціональні центри розвитку компетентностей упродовж життя.

В умовах загострення глобальної конкуренції за висококваліфіковані трудові ресурси Китайська Народна Республіка послідовно позиціонує себе як одного зі світових лідерів у сфері розвитку професійних навичок. Одним із інструментів міжнародного представлення досягнень у цій галузі стала активна участь КНР у русі WorldSkills. Проведення WorldSkills Shanghai 2022 – 46-го світового чемпіонату професійної майстерності – розглядалося не лише як можливість продемонструвати потенціал китайської системи професійної освіти, а й як важливий засіб популяризації робітничих професій серед молоді та зміцнення міжнародного авторитету Китаю у сфері підготовки висококваліфікованих кадрів [21].

Підготовка до проведення конкурсу стимулювала подальше вдосконалення стандартів професійної підготовки. Зокрема, було посилено вимоги до результатів навчання, змісту освітніх програм і матеріально-технічного забезпечення коледжів, що сприяло наближенню китайської моделі професійної освіти до провідних міжнародних практик [21].

Модернізація нормативно-правового забезпечення професійної освіти відбувається в умовах масштабних соціально-економічних трансформацій, які безпосередньо впливають на кадрову політику держави. Одним із найсуттєвіших чинників реформування виступають демографічні зміни. Упродовж останнього десятиліття Китай зіткнувся зі стійкою тенденцією до скорочення чисельності працездатного населення, що створює довгострокові ризики для економіки, орієнтованої на високотехнологічне виробництво та інноваційний розвиток. За прогнозними оцінками, до 2030 року чисельність робочої сили може становити близько 830 млн осіб при загальній чисельності населення 1,45 млрд, що актуалізує необхідність підвищення якості людського капіталу та посилення ролі професійної освіти у забезпеченні економічного зростання [14; 21].

За таких умов знижується ефективність традиційної стратегії розвитку, що спиралася на демографічне зростання. Це змушує державу переорієнтуватися на якісне вдосконалення трудового потенціалу та пояснює системний акцент політики КНР на масовому розвитку професійних навичок як у молоді, так і в дорослого населення. Формується цілісна модель, у межах якої професійна освіта й короткострокове навчання розглядаються як інструменти адаптації країни до нової демографічної реальності та технологічної перебудови національного виробництва [14; 21].

На тлі демографічного спаду та трансформації економіки в напрямі високотехнологічного виробництва Китайська Народна Республіка вжила низку нормативно-правових заходів, спрямованих на масштабне оновлення системи професійної освіти. Одним із ключових індикаторів пріоритетності цього напрямку стало розширення державного фінансування програм підвищення кваліфікації та перепідготовки кадрів. Так, у березні 2019 року прем'єр Державної ради КНР Лі Кецянь оголосив про рішення спрямувати 100 млрд юанів із фонду страхування на випадок безробіття на реалізацію програми масового професійного навчання працівників. Ці ресурси мали забезпечити перепідготовку 15 млн осіб, що засвідчило намір держави

компенсувати кількісні демографічні втрати через якісне підвищення компетентності трудових ресурсів [19].

Паралельно з фінансовими ініціативами відбувається нормативне оновлення законодавства, зокрема через ухвалення нової редакції Закону КНР «Про професійну освіту» у 2022 році, який закріпив обов'язок держави сприяти високоякісному розвитку професійної освіти відповідно до потреб модернізованої економіки [70; 94]. Для ефективної імплементації закону було ухвалено підзаконні акти, що визначають механізми заохочення підприємств до участі у професійній підготовці майбутніх фахівців, зокрема податкові пільги, субсидії на створення навчальних центрів і підтримку спільних освітніх програм. Такий комплекс заходів став відповіддю на недостатній рівень залучення роботодавців до освітнього процесу [71; 85].

Узгоджено з нормативними трансформаціями економічна політика Китаю орієнтується на технологічну перебудову промисловості, що потребує кардинального оновлення профілю підготовки кадрів. Зміна виробничого ландшафту в умовах Індустрії 4.0, реалізація ініціативи «Made in China 2025», розвиток автоматизованих систем, цифрових технологій та сфери послуг зумовили потребу у кваліфікованих техніках, наладчиках, інженерах і майстрах середньої ланки [42; 69].

Однак традиційна освітня система не завжди встигає адаптуватися до швидких технологічних змін, що спричиняє дисбаланс між запитами промисловості та пропозицією кваліфікацій. Водночас тривале скорочення частки працездатного населення додатково актуалізує потребу в підвищенні продуктивності праці шляхом інвестування в освіту. У цьому сенсі технологічний прогрес і демографічні зміни діють синергійно, посилюючи тиск на систему професійної освіти та формуючи національний запит на її структурне оновлення [14; 42].

Реакцією на ці обставини стало посилення інтеграції освіти й виробництва, закріплене в Законі КНР «Про професійну освіту» (2022), який визначає одним із пріоритетів поглиблення співпраці закладів освіти з

промисловістю [70; 94]. Це положення узгоджується із загальнодержавною стратегією, зафіксованою в «Плані реалізації реформування системи професійної освіти» (国家职业教育改革实施方案) 2019 року, де наголошено, що технічна модернізація галузей потребує кадрового супроводу у формі прискореної підготовки фахівців відповідного рівня кваліфікації [19; 92].

Таким чином, вектор реформування нормативно-правового поля професійної освіти в Китаї є відповіддю на комплекс взаємопов'язаних демографічних, економічних і технологічних чинників, що вимагають системної адаптації освітньої політики до нових реалій глобального розвитку.

Відповіддю на потребу тіснішої інтеграції професійної освіти з реальним сектором економіки стало посилення нормативного забезпечення участі підприємств у підготовці кадрів. Через відповідні підзаконні акти держава стимулює створення баз практики, розроблення дуальних програм і запровадження спільних освітніх стандартів, орієнтованих на галузеві вимоги [85; 93]. Одним із практичних результатів цієї політики стало укладання професійними коледжами договорів із провідними підприємствами щодо реалізації моделі дуального навчання, яка передбачає регулярне залучення студентів до виробничого середовища ще на етапі здобуття кваліфікації. На загальнодержавному рівні було прийнято типові положення про навчання на виробництві, а компаніям, які активно інвестують у співпрацю із закладами освіти, надається статус «інтегрованих підприємств-освіти» з відповідними податковими та адміністративними преференціями [71; 85].

Отже, нормативна база спрямована на забезпечення відповідності професійної освіти сучасним технологічним змінам і реальним потребам ринку праці.

Паралельно з цим уряд КНР зіткнувся з іншим гострим соціально-економічним викликом – зростанням безробіття серед молоді на тлі невідповідності між отриманою освітою та запитами ринку праці. Незважаючи на рекордні показники випуску бакалаврів з університетів,

значна частина молоді має труднощі з працевлаштуванням, особливо за фахом. Водночас низка промислових галузей відчуває дефіцит кваліфікованих робітників середньої ланки. Ситуація загострилася внаслідок пандемії COVID-19, що спричинила уповільнення економічного зростання та посилила конкуренцію за обмежену кількість робочих місць [16; 41; 56].

У відповідь на цей дисбаланс уряд посилив роль професійної освіти як інструменту регулювання молодіжної зайнятості. Після 2020 року в нормативно-правових актах посилюється акцент на практичній орієнтації освітніх програм і розвитку підприємницьких компетентностей студентів професійних коледжів. Важливим кроком стало закріплення у новій редакції Закону КНР «Про професійну освіту» (2022) принципу недискримінації випускників професійних програм під час працевлаштування, що має на меті подолання бар'єрів у доступі таких фахівців до якісних робочих місць [70; 94].

Доповненням до нормативних зобов'язань стали механізми економічного стимулювання. Уряд рекомендує місцевим органам влади надавати субсидії компаніям, які працевлаштовують випускників професійних коледжів, а також розширювати практику оплачуваних стажувань і дуальної освіти. Це дає змогу не лише знижувати рівень молодіжного безробіття, а й підвищувати конкурентоспроможність випускників, які здобувають практичні навички в реальних виробничих умовах ще до завершення навчання [18; 41].

Змістові реформи у сфері професійної освіти КНР спрямовані на забезпечення відповідності між освітніми результатами та вимогами робочого місця. У цій площині особливої уваги заслуговує концепція «1+X», відповідно до якої випускник коледжу, крім диплома, може отримати додаткові сертифікати, що підтверджують його компетентності за окремими видами професійної діяльності [46; 84]. Такі сертифікати розробляються на основі галузевих професійних стандартів і визнаються роботодавцями, що підвищує шанси випускників на успішне працевлаштування. Крім того,

державні програми сприяють розширенню мережі короткострокових курсів і програм перепідготовки, орієнтованих на молодь, яка шукає роботу або прагне змінити професію [20; 21].

Усе це свідчить про перетворення професійних коледжів на багатофункціональні центри сприяння зайнятості. Вони не лише готують фахівців до первинного працевлаштування, а й забезпечують перенавчання та підтримку кар'єрного розвитку впродовж життя. Така багаторівнева функція закріплюється у стратегічних державних документах і є складовою загальнонаціональної політики розвитку людського капіталу [20; 21].

Одним із чинників, що зумовили активізацію нормативно-правового реформування, є соціальна нерівність і нерівномірна доступність освіти, зокрема між міськими та сільськими регіонами. Уряд КНР розглядає професійну освіту як інструмент вирівнювання освітніх можливостей і соціальної підтримки вразливих груп населення. Так, ще у «Плані реалізації реформування системи професійної освіти» 2019 року було зафіксовано ціль щодо забезпечення паритетного розподілу випускників базової школи між загальноосвітніми і професійно-технічними закладами, що засвідчує намір подолати стигматизацію професійної освіти як траєкторії для учнів із нижчими академічними результатами [19; 92].

Для реалізації цієї політики було запроваджено національні стипендії для студентів середніх професійних училищ, а також збільшено обсяги державного фінансування професійних коледжів. Це дозволяє зменшувати фінансові бар'єри для молоді з малозабезпечених родин і підвищувати загальну привабливість професійного навчання [19; 35].

Особлива увага приділяється інтеграції маргіналізованих соціальних груп у систему професійної освіти. Держава нормативно закріпила зобов'язання щодо створення умов для здобуття професійної освіти ветеранами, звільненими військовослужбовцями, відставними спортсменами, безробітними особами та мігрантами із сільських регіонів, які раніше мали обмежений доступ до освітніх послуг [19; 100]. Ці заходи підкреслюють

функцію соціальної мобільності та інклюзії, яку виконує професійна освіта в умовах соціально-економічних трансформацій Китаю.

Варто зазначити, що для реалізації політики соціальної інклюзії в системі професійної освіти КНР місцевим органам влади доручено розробляти адаптивні програми навчання для соціально вразливих категорій населення, зокрема ветеранів, безробітних і мігрантів, із урахуванням гнучких графіків та можливості компенсаторного навчання з базових дисциплін. Після оголошення у 2020–2021 рр. про успішне подолання бідності одним із ключових напрямів політики сільського розвитку стало формування мережі центрів професійного навчання дорослих у сільській місцевості. Держава ініціювала створення демонстраційних повітів професійної та дорослої освіти, які реалізують програми підтримки сільського господарства, ремесел і місцевого підприємництва [20; 100]. Такі рішення відображають синхронізацію освітньої, соціальної та регіональної політики КНР.

У цих умовах професійні коледжі набувають ширшого соціального мандату: від закладів підготовки молоді вони поступово трансформуються в багатофункціональні центри громадського розвитку, що забезпечують перекваліфікацію дорослого населення, реінтеграцію ветеранів у мирне життя, навчання осіб старшого віку та підтримку соціально вразливих груп. Такий розширений функціонал закріплюється як у державних програмах, так і в положеннях оновленого законодавства про професійну освіту [20; 70; 94].

Окрему роль у трансформації системи відіграла пандемія COVID-19, яка стала своєрідним стрес-тестом для освітніх інституцій, зокрема у сфері практикоорієнтованої підготовки. Закриття закладів освіти у 2020 р. спричинило масовий перехід на дистанційне навчання, що особливо загостило проблему організації лабораторних, виробничих і практичних занять [24; 36]. Уряд КНР оперативно розгорнув цифрову інфраструктуру освіти, посиливши реалізацію моделі «Інтернет+освіта». Міністерство освіти КНР забезпечило запуск онлайн-платформ для студентів професійних

коледжів, а також підтримало розроблення віртуальних симуляторів і цифрових тренажерів для формування практичних навичок [24; 36].

У 2021–2022 рр. активізувався розвиток онлайн-навчання, змішаних форматів, технологій доповненої реальності (AR) та віртуальних лабораторій, що підвищило гнучкість і доступність професійної підготовки. Як зазначає Фу Шаньшань (Fu Shanshan), пандемія не започаткувала, а суттєво прискорила вже наявну тенденцію до цифровізації освітніх програм і розширення ринку професійного навчання [32; 33].

На нормативному рівні це знайшло продовження у рішеннях щодо цифрового оновлення професійної освіти. Зокрема, передбачено розроблення й упровадження цифрових навчальних ресурсів, електронних курсів і сучасних підручників для основних професійних напрямів, що має забезпечити технологічне оновлення змісту підготовки та підтримати розвиток змішаного навчання [63].

Таким чином, поєднання соціальних, економічних і епідеміологічних чинників активізувало реформування не лише змісту, а й форм організації професійної освіти в КНР, посиливши її цифрову, інклюзивну та практикоорієнтовану спрямованість. У зв'язку з детальним обґрунтування нормативної бази, що містить перелік документів систематизуємо ключові нормативні документи КНР та їх вплив на управління вищими професійними коледжами у табл. 2.1.

Таблиця 2.1 Нормативне забезпечення функціонування та розвитку вищих професійних коледжів КНР в умовах соціально-економічних викликів

Документ	Рік	Зміст	Вплив на управління коледжами
Закон КНР «Про професійну освіту»	1996	Перше комплексне правове регулювання системи професійної освіти. Визначає поняття, суб'єкти, функції, цілі	Заклав основу для функціонування вищих професійних коледжів. Регламентував статус, права, обов'язки та державну підтримку.
Закон КНР «Про освіту»	1996 (зміни 2015)	Загальні принципи освітньої політики,	Нормативне поле для організації управління

		права громадян, організація навчального процесу	та освітніх процесів у коледжах як складових системи освіти.
Закон КНР «Про вищу освіту»	1998	Регламентує функціонування закладів вищої освіти	Поширюється на вищі професійні коледжі: ліцензування, акредитація, автономія, фінансування.
Постанова Держради КНР про вступні іспити	2014	Альтернативні механізми вступу до професійних коледжів	Гнучкість доступу до професійної освіти, підвищення її інклюзивності.
План реформування системи професійної освіти (国家职业教育改革实施方案)	2019	7 стратегічних цілей, 20 заходів; акцент на якості, інтеграції з ринком, сертифікації «1+X»	Створення керівного комітету; сертифікація навичок; перетворення коледжів у регіональні хаби розвитку.
Ініціатива «Double High-Level Plan» (双高计划)	2019	Підтримка 50 топ-коледжів і 150 спеціальностей	Формування мережі зразкових коледжів; стратегія модернізації й інтернаціоналізації.
План дій з підвищення якості профосвіти (职业教育提质培优行动计划)	2020	Цілі на 2020–2023: інфраструктура, цифровізація, інституційний розвиток	Формування демонстраційних центрів, модернізація управлінських практик.
Закон КНР «Про професійну освіту»	2022	Принцип рівності професійної та академічної освіти; державно-приватне партнерство; іноземна участь; інтеграція з виробництвом	Посилення престижу освіти; розширення джерел фінансування; залучення підприємств; оновлення програм.
14-й п'ятирічний план з розвитку професійних навичок	2021–2025	Перепідготовка 75+ млн. осіб, зокрема з села	Підвищення ролі коледжів як центрів lifelong learning.
Національний план цифровізації освіти	2021–2025	Цифрові курси, платформи, AR/VR, EdTech	Цифрова трансформація освітнього середовища, нові моделі управління.

Підсумовуючи, зазначимо, що протягом останнього десятиліття система вищої професійної освіти Китайської Народної Республіки набула високої динаміки розвитку під впливом внутрішніх і глобальних чинників, серед яких структурна трансформація економіки, демографічні зміни,

потреба в безперервному оновленні компетентностей, цифровізація та інтернаціоналізація освіти. Одним із провідних напрямів модернізації стало впровадження змішаних форматів навчання, розвиток цифрових платформ, віртуальних лабораторій, технологій VR/AR та інших інструментів, що розширюють можливості практикоорієнтованої підготовки у вищих професійних коледжах.

Пандемія COVID-19 прискорила цифрову трансформацію професійної освіти та сприяла закріпленню концепції цифрового освітнього середовища як однієї з основ нової моделі підготовки фахівців. Водночас важливим досягненням стало законодавче закріплення в новій редакції Закону КНР «Про професійну освіту» (2022) принципу рівнозначності професійної й академічної освіти, що посилює інституційний статус вищих професійних коледжів та розширило освітні траєкторії здобувачів через розвиток прикладних бакалаврських програм і професійних університетів.

Відбувається також функціональна диверсифікація діяльності вищих професійних коледжів, які поступово перетворюються на регіональні центри навчання впродовж життя, поєднуючи професійну підготовку молоді з перепідготовкою дорослого населення, соціальною адаптацією та підтримкою вразливих груп. Одночасно посилюється інтернаціоналізація професійної освіти через розширення міжнародного співробітництва, участь у глобальних ініціативах і впровадження світових практик оцінювання та сертифікації професійних компетентностей.

Загалом розвиток нормативно-правових та інституційних засад вищої професійної освіти КНР відбувається в руслі комплексної модернізації, що охоплює технологічний, соціальний, економічний і міжнародний виміри. В результаті формується адаптивна модель професійної освіти, здатна забезпечувати гнучку підготовку кадрів, підтримувати соціальну мобільність населення та сприяти зміцненню конкурентоспроможності китайської економіки в умовах глобальних трансформацій.

2.2. Механізми функціонування і розвитку вищих професійних коледжів Китайської Народної Республіки в умовах соціально-економічних викликів

У сучасному освітньому дискурсі вищі професійні коледжі КНР виступають ключовими інституціями професійної підготовки, що забезпечують формування кадрів, спроможних ефективно діяти в умовах динамічного соціально-економічного середовища та сприяти його поступальному розвитку [66]. Глобальні трансформації, зумовлені стрімким технологічним прогресом, демографічними зрушеннями, економічною турбулентністю та культурними перетвореннями, створюють складні виклики для системи професійної освіти, які істотно впливають на функціонування й траєкторії розвитку вищих професійних коледжів у різних країнах [50]. Зазначені виклики набувають різноманітних форм, передусім у вигляді швидких технологічних змін, що актуалізують необхідність систематичного оновлення освітніх програм з метою забезпечення їх відповідності потребам ринку праці та підвищення конкурентоздатності випускників [39].

Фактори економічної нестабільності та мінливості ринку вимагають від освітніх систем адаптивності й здатності до своєчасного реагування на зміни в структурі попиту з боку індустріального сектору. Демографічні зрушення, своєю чергою, зумовлюють трансформацію соціального складу студентських контингентів і модифікацію змісту освітніх програм. Посилення значущості екологічної сталості, принципів соціальної відповідальності та інклюзивності ініціює впровадження новітніх парадигм у сферу професійної освіти [11].

В контексті Китайської Народної Республіки розвиток вищих професійних коледжів відбувається з урахуванням впливу ключових соціально-економічних періодів, серед яких вирізняються *доепідемічний, пандемічний та постпандемічний етапи* [49]. Кожен із них виявляє специфічні виклики й потенційні вектори оновлення освітньої політики. Так,

період пандемії COVID-19 супроводжувався істотними зрушеннями в структурі ринку праці та системах управління освітнім процесом, що актуалізувало потребу в інноваційних підходах до організації освітньої й адміністративної діяльності [35]. Постпандемічна реальність, своєю чергою, позначена зростанням уваги до зорієнтованої на працевлаштування підготовки фахівців і приведення змісту навчання у відповідність до тенденцій економічної модернізації [41].

В площині трансформації національної системи освіти Китайської Народної Республіки дедалі більшого значення набуває рівень бакалаврської освіти у професійних галузях, що визнається одним із ключових чинників модернізації освітнього простору країни [30]. Відповідно зростає стратегічна роль вищих професійних коледжів, які не лише виконують функцію професійної підготовки, а й відіграють провідну роль в адаптації освітніх програм до динамічних соціально-економічних умов [81]. Вищі професійні коледжі КНР активно реагують на потреби економіки, що постійно змінюється, розробляючи навчальні програми, орієнтовані на розвиток технічних і практичних компетентностей, які є критично важливими для сучасного ринку праці.

Попит на висококваліфіковану, технічно підготовлену робочу силу слугує основою для впровадження адаптивних освітніх стратегій, які не лише відповідають вимогам часу, але й формують перспективи соціально-економічного розвитку країни [51]. Зусилля професійних коледжів у цьому напрямі виходять за межі пасивного реагування на зовнішні виклики – вони становлять активну стратегію впливу на економічне середовище шляхом підготовки кадрів, здатних забезпечити інноваційний розвиток і технологічну модернізацію.

Таким чином, функціонування та розвиток вищих професійних коледжів у Китаї в умовах багатовекторних соціально-економічних викликів характеризуються широким спектром адаптаційних моделей, модернізаційних ініціатив і інноваційних підходів. Ці процеси формуються

як під впливом внутрішніх освітніх чинників, так і з урахуванням глобальних тенденцій, що відображають потребу в системній інтеграції локального й міжнародного досвіду. Результати досліджень і практичних напрацювань у цій сфері становлять значну цінність для педагогічної спільноти, управлінців у сфері освіти та розробників освітніх політик, особливо в умовах зростання нестабільності на ринку праці та посилення міждисциплінарних вимог до підготовки фахівців.

Слід зазначити, що соціально-економічні виклики, які впливають на освітню політику, виникають на перетині соціальних і економічних чинників, зумовлюючи багаторівневі наслідки для розвитку суспільства [54]. Вважають, що до типових проявів таких викликів належать зростання соціальної нерівності, безробіття, бідність, обмежений доступ до якісної освіти й охорони здоров'я [87]. У більш широкому контексті вони охоплюють демографічні зміни, урбанізаційні процеси та трансформацію ринку праці під впливом технологічного прогресу [33].

Соціально-економічні проблеми виступають однією з ключових детермінант формування державної політики, оскільки їхня природа вимагає системного та міждисциплінарного підходу до подолання диспропорцій розвитку та забезпечення соціальної справедливості [68]. Наслідки таких проблем виявляються на рівнях індивідуального благополуччя, структурної трансформації соціальних інститутів, а також впливають на загальні економічні показники, зокрема динаміку зайнятості, продуктивність праці та рівень економічного зростання [8]. Ефективна протидія зазначеним викликам передбачає інтеграцію економічних і соціальних стратегій, що має безпосереднє відображення на функціонуванні та модернізації системи професійної освіти, зокрема вищих професійних коледжів [26].

Розвиток мережі вищих професійних коледжів у Китайській Народній Республіці зумовлений історичними процесами індустріалізації та модернізації, в межах яких сформувався стійкий запит на підготовку фахівців прикладного профілю для задоволення потреб національної економіки [49].

Звідси держава виступила ініціатором системного реформування вищої професійної освіти, зосередивши політику на забезпеченні доступності освітніх послуг, підвищенні якості навчання та адаптації змісту освіти до реальних потреб ринку праці [10]. В умовах сучасних соціально-економічних трансформацій вищі професійні коледжі КНР функціонують як активні суб'єкти відповіді на виклики, пов'язані з технологічною нерівністю, старінням населення, урбанізаційними процесами та переходом до інноваційної моделі економіки [73].

Пріоритетним напрямом трансформації професійної освіти виступає оновлення освітніх програм з урахуванням сучасних технологій, розвиток креативного потенціалу студентів, формування ключових компетентностей та інтеграція практико-орієнтованих підходів до підготовки фахівців [43]. Інтернаціоналізація освітнього процесу, що реалізується через міжнародну академічну мобільність, впровадження двомовних програм і партнерські освітні проекти, додатково посилює конкурентоспроможність професійної освіти КНР у глобальному освітньому просторі [48]. Зважаючи на соціальну поляризацію, важливого значення набуває питання рівного доступу до якісної освіти, зокрема для мешканців сільських територій та представників соціально вразливих груп [67].

Цифровізація освітнього середовища, включно з інтеграцією електронного навчання, віртуальних лабораторій і використанням сучасного матеріально-технічного забезпечення, докорінно змінює методологію викладання та зміст освітнього процесу. В цих умовах особливого значення набуває посилення взаємозв'язку між професійною освітою та виробничим сектором, що реалізується через механізми дуальної освіти, виробничої практики, залучення промислових партнерів до освітнього процесу та виконання спільних прикладних досліджень [42;85]. Актуалізується також інституціоналізація принципів сталого розвитку, що передбачає включення екологічного, соціального та етичного вимірів у структуру освітніх програм і діяльність закладів освіти [82].

У межах загальної парадигми розвитку сучасної освіти спостерігається перехід до студентоцентричного підходу, що передбачає формування критичного мислення, навичок вирішення проблем і адаптивного навчання, а також створення інтерактивного навчального середовища [89]. Водночас визначальним чинником подальшого розвитку професійної освіти залишається фінансова забезпеченість, яка охоплює як державне інвестування, так і залучення приватного сектору [74].

З огляду на зазначене, вищі професійні коледжі КНР постають як ключові елементи освітньої інфраструктури, здатні виконувати функцію інституційних провайдерів інноваційного розвитку. В умовах прискорених технологічних змін, зростання вимог до кадрового потенціалу та ускладнення соціальної структури суспільства, зазначені заклади освіти повинні забезпечити гнучкість, динамічність і відповідність освітніх послуг стратегічним потребам держави [58]. Їхній безперервний розвиток розглядається як необхідна умова задоволення як поточних, так і прогнозованих потреб китайського суспільства та економіки.

В своєму розвитку вищі професійні коледжі Китайської Народної Республіки пройшли динамічний і трансформаційний шлях, який суттєво залежав від соціально-економічних періодів, включаючи доковідний етап, саму пандемію та постпандемічну добу. В період, що передував пандемії, ці інституції переживали фазу активної експансії та модернізації, яка супроводжувалась значним державним фінансуванням [90]. Цей етап відзначався розбудовою інфраструктури та акцентом на узгодження освітніх результатів із зростаючими потребами китайської економіки [76]. Професійна освіта була спрямована насамперед на формування в студентів навичок для сфери виробництва, технологій і послуг [91]. Політичні ініціативи того часу були зорієнтовані на узгодження освітніх пропозицій із потребами ринку праці, з особливою увагою до співпраці між індустрією та академічним середовищем, а також до практичної підготовки [90].

Втім, початок пандемії COVID-19 поставив перед закладами вищої професійної освіти безпрецедентні виклики [41]. Коледжі змушені були оперативно адаптуватися до онлайн-навчання, долаючи цифрову нерівність та впроваджуючи дистанційні педагогічні інструменти [35]. Цей період ознаменувався інноваційними підходами до освітнього процесу, зокрема використанням віртуального моделювання та дистанційного навчання, що забезпечило неперервність професійної освіти [38;17].

У постпандемічну добу ці інституції продемонстрували стійкість і орієнтацію на відновлення [45]. Актуальна тенденція полягає в оснащенні студентів навичками, адаптивними до умов змінного світу, завдяки навчальним планам, які все більше охоплюють сфери штучного інтелекту, зеленої енергетики та біотехнологій [64]. Цей період характеризується переходом до сталого розвитку та більш тісною інтеграцією професійної освіти з потребами цифрової й глобалізованої економіки [29].

Вплив соціально-економічних проблем на функціонування та розвиток вищих професійних коледжів створює складне поле взаємодії освітньої політики, економічних змін і соціальних трансформацій [40]. Ці освітні заклади, які функціонують переважно в умовах стрімких економічних перетворень у Китаї, змушені постійно адаптувати свої освітні програми до потреб економіки, що переходить від традиційних галузей до високотехнологічного виробництва та сектора послуг [30]. Така трансформація передбачає посилення акценту на спеціалізованій технічній підготовці, особливо в новітніх галузях, таких як інформаційні технології, автоматизація та відновлювані джерела енергії [9].

Водночас суттєва урбанізація Китаю справила глибокий вплив на систему професійної освіти. Міграція населення з сільських у міські райони спричинила підвищення попиту на професійну підготовку, що, в свою чергу, посилило дисбаланс у доступі до освітніх ресурсів і якості навчання між урбанізованими й сільськими територіями [77]. Подолання цієї нерівності

вимагає стратегічного планування та перерозподілу ресурсів задля підвищення якості освіти в менш розвинених регіонах [34].

Крім того, високі темпи технологічного прогресу створюють як виклики, так і можливості. Вищі професійні коледжі мають постійно оновлювати навчальні плани, інвестувати в нові технології та методики викладання, щоби відповідати сучасним технологічним тенденціям і забезпечувати формування цифрової грамотності та технічних навичок у студентів [73].

Державна політика та механізми розподілу фінансування відіграють визначальну роль у формуванні траєкторії розвитку професійної освіти [25]. Зміни в політиці можуть суттєво впливати на пріоритети й напрями професійної підготовки, а обсяг фінансування визначає можливості модернізації, розширення й підвищення якості навчання [75]. Досягнення балансу між бюджетними обмеженнями та потребою у високоякісній професійній освіті залишається постійним викликом [53].

Нарешті, глобалізація зумовила зростання конкуренції та потребу в узгодженні професійної освіти з міжнародними стандартами [59]. Така глобальна орієнтація спонукала китайські професійні коледжі до активного пошуку міжнародного партнерства та впровадження найкращих світових практик з метою підготовки висококваліфікованої робочої сили як для внутрішнього, так і для світового ринку праці [31].

Отже, траєкторія розвитку вищих професійних коледжів Китаю безпосередньо залежить від комплексу соціально-економічних викликів, що вимагає стабільності, адаптивності й інноваційності у відповідь на динамічні запити економіки та суспільства країни.

Актуальність окресленої проблематики зумовила визначення напряму дисертаційного дослідження, що полягає у виявленні домінантних чинників, які впливають на функціонування вищих професійних коледжів Китайської Народної Республіки, а також у комплексному аналізі механізмів реагування цих інституцій на виклики трансформаційного середовища. Однією з цілей

дослідження є також розроблення практико зорієнтованих рекомендацій, спрямованих на підвищення стійкості та адаптаційного потенціалу зазначених закладів у контексті сучасних соціально-економічних змін.

У межах емпіричного дослідження були сформульовані такі завдання:

1. Здійснити кількісний аналіз динаміки змін основних показників державного фінансування, обсягів інвестицій та рівня технологічного забезпечення вищих професійних коледжів у трьох часових періодах: до пандемії COVID-19, у період пандемії та в постпандемічний етап. Для статистичного аналізу змін у часовому вимірі було застосовано непараметричний критерій Фрідмана, що дозволяє оцінити достовірність відмінностей за відсутності нормального розподілу даних.

2. Ідентифікувати ключові соціально-економічні виклики, що впливають на організацію та зміст освітнього процесу, шляхом анкетування трьох цільових груп учасників освітнього середовища: студентів, викладацького складу та адміністративного персоналу. Для поглибленого аналізу міжгрупових позицій і соціального контексту проблем застосовано фокус-групові методи.

3. Визначити потенційні стратегії реагування на соціально-економічні виклики, які респонденти вважають ефективними, з подальшою верифікацією та узагальненням конструктивних пропозицій через якісний аналіз результатів фокус-групових дискусій.

Для забезпечення емпіричної верифікації були зібрані кількісні дані щодо основних параметрів функціонування вищих професійних коледжів. Вибірка охопила три часові відрізки: допандемічний період (червень 2019 р.), період пандемії (червень 2021 р.) та постпандемічний етап (червень 2023 р.). Дані було надано адміністраціями обраних коледжів. До показників фінансування віднесено обсяги державних субвенцій, грантів, стипендіального забезпечення та капіталовкладень у розвиток освітньої інфраструктури.

Рівень технологічного розвитку оцінювався за двома параметрами: стан цифрової інфраструктури (включаючи доступ до високошвидкісного інтернету, наявність комп'ютерних лабораторій, цифрових сервісів та освітніх платформ) та ступінь інтеграції цифрових освітніх технологій (використання онлайн-платформ, мобільних застосунків, елементів віртуальної та доповненої реальності, хмарних технологій тощо). Кожен параметр оцінювався за шкалою від 1 до 10 балів, де 1 – мінімальний рівень, 10 – максимально можливий. Сукупна оцінка дозволила визначити узагальнений індекс цифрової зрілості закладу.

Із метою виявлення пріоритетних соціально-економічних викликів, з якими стикаються учасники освітнього процесу, був розроблений стандартизований опитувальник (Додаток А). Його структура була сформована на основі узагальнення наукових джерел і власних спостережень дослідника. У перелік проблем увійшли: фінансові труднощі студентів і викладачів, висока вартість навчання та підвищення кваліфікації, нестача державного фінансування, низький рівень оплати праці, відсутність достатніх стипендій, обмежений доступ до ресурсів, перевантаженість, емоційне вигорання, нестабільність зайнятості, обмеженість стажувань і кар'єрних перспектив, соціальна ізоляція, випадки дискримінації, труднощі поєднання роботи з навчанням, зміни у державному регулюванні та фінансуванні, нестача адміністративної підтримки, технологічна нерівність, управлінська неефективність, вплив глобалізаційних процесів та економічної нестабільності.

Анкетування дозволило охопити як кількісні, так і якісні аспекти соціально-економічних впливів, а фокус-групові обговорення розкрити глибинні механізми сприйняття проблем і шляхів їхнього розв'язання на рівні конкретних інституцій.

Загальна структура опитувальника передбачала включення двадцяти соціально-економічних викликів, із якими, згідно з гіпотезою дослідження, можуть стикатися представники кожної з трьох категорій респондентів —

здобувачі освіти, педагогічні працівники та адміністративний персонал. Учасникам дослідження було запропоновано здійснити ранжування зазначених чинників за критерієм вираженості їх впливу протягом останніх п'яти років (вересень 2018 р. – червень 2023 р.). Рангові значення варіювалися від «1» (найбільш значущий виклик) до «20» (найменш значущий). Зібрані емпіричні дані дали змогу проаналізувати інтенсивність впливу кожного соціально-економічного чинника, а також відмінності в його сприйнятті представниками різних цільових груп.

Окрім того, з метою виявлення можливих інституційних стратегій реагування на означені виклики, респондентів було залучено до оцінювання попередньо сформульованих варіантів відповідей, які стосувалися можливих управлінських, організаційних та педагогічних заходів. Респонденти мали надати оцінку запропонованим стратегіям за трьома параметрами: доцільність, обґрунтованість і реалістичність реалізації в умовах конкретного освітнього закладу. Формулювання запитань, відповідей, а також структура шкал наведено в Додатку А.

Валідація дослідницького інструментарію здійснювалась поетапно. *На початковій стадії дослідження* було проведено пілотне тестування опитувальника серед обмеженої вибірки, що дозволило оцінити зрозумілість формулювань, відповідність змісту поставленим цілям і наявність потенційних когнітивних викривлень у респондентів. Надалі було застосовано метод внутрішньої узгодженості для визначення надійності опитувальника. Розрахунок коефіцієнта α Кронбаха для основних шкал показав значення 0,85 і 0,86 відповідно, що свідчить про високий рівень внутрішньої консистентності отриманих результатів.

Емпірична частина дослідження була реалізована на базі Політехнічного коледжу м. Піндіншань (Pingdingshan Polytechnic College, КНР). Загальна вибірка склала 140 учасників, до складу якої входили: 80 здобувачів освіти п'ятого курсу (середній вік – 22,46 року; стандартне відхилення – 0,84), 40 викладачів (середній вік – 45,08 року; стандартне

відхилення – 8,32) та 20 представників адміністративного персоналу (середній вік – 42,12 року; стандартне відхилення – 6,14). Із загального числа респондентів 77 становили жінки, 63 – чоловіки.

Формування вибірки здійснювалося на основі добровільної згоди шляхом інформування потенційних учасників через офіційні внутрішні комунікаційні ресурси закладу освіти. Всі респонденти надали інформовану згоду на участь у дослідженні. Етичні аспекти були дотримані відповідно до чинних норм академічної етики та політики захисту персональних даних. Конфіденційність отриманої інформації була забезпечена на всіх етапах збору, обробки та зберігання даних, що гарантує достовірність отриманих результатів та збереження приватності учасників дослідження. Результати вибірки представлено в табл. 2.2.

Таблиця 2.2 Характеристика вибірки респондентів

Категорія	Всього	Жінки	Чоловіки	Середній вік (М)	Ст. відхилення (SD)
Студенти	80	42	38	22,46	0,84
Науково-педагогічні працівники	40	27	13	45,08	8,32
Адміністрація	20	8	12	42,12	6,14

Загалом дослідження, спрямоване на вивчення впливу соціально-економічних викликів на функціонування та розвиток вищих професійних коледжів Китайської Народної Республіки, було реалізоване відповідно до структурованої дослідницької схеми. *На першому етапі* здійснено збір цифрових даних щодо обсягів державного фінансування, інвестицій та рівня технологічного забезпечення закладів освіти за три репрезентативні часові періоди: допандемічний, пандемічний і постпандемічний. Метою цього етапу було формування емпіричної бази для аналізу динаміки зміни фінансових і технологічних ресурсів, що використовуються у процесах функціонування та розвитку вищих професійних коледжів КНР.

На другому етапі дослідження, з метою ідентифікації основних соціально-економічних викликів, які впливають на діяльність освітніх інституцій, було здійснено поширення стандартизованого опитувальника серед трьох цільових груп: здобувачів освіти, викладацького складу та адміністративного персоналу. Анкетування було здійснено стосовно 20 окремих соціально-економічних викликів, кожен з яких респонденти мали ранжувати за критерієм інтенсивності впливу на їхню навчальну або професійну діяльність у період з 2018 по 2023 рік.

Третій етап дослідження був присвячений аналізу стратегій подолання означених викликів. Респондентам було запропоновано оцінити доцільність і практичну реалізованість запропонованих варіантів реагування. Отримані результати дали змогу виокремити найбільш релевантні підходи до мінімізації негативних ефектів соціально-економічних впливів із позиції кожної з досліджуваних категорій учасників освітнього процесу.

Для статистичної обробки зібраного емпіричного матеріалу було використано програмне забезпечення SPSS (версія 25), що забезпечило можливість застосування адекватних статистичних методів для аналізу кількісних показників. Зокрема, для перевірки статистичної значущості міжгрупових відмінностей та змін у часовому розрізі застосовувалися непараметричні критерії. Додатково, використання методу фокус-груп дозволило здійснити якісне доповнення кількісного аналізу через глибшу інтерпретацію соціального контексту виявлених проблем і механізмів їх сприйняття різними категоріями респондентів.

Усі учасники дослідження надали письмову згоду, що засвідчувала добровільність їх участі та ознайомлення з метою, процедурою й умовами дослідження. Програма дослідження пройшла попередню експертну оцінку та була офіційно схвалена Етичним комітетом Політехнічного коледжу м. Піндіншань, який провів всебічну перевірку відповідності методологічних підходів чинним етичним стандартам закладу. Всі дослідницькі процедури було розроблено та реалізовано з дотриманням принципів академічної

доброчесності, поваги до автономії особистості, недопущення заподіяння шкоди та забезпечення прав учасників дослідження. Особливу увагу приділено захисту конфіденційності персональних даних респондентів, що передбачало впровадження комплексу заходів, спрямованих на мінімізацію ризиків розголошення інформації, а також запобігання несанкціонованому доступу, використанню чи поширенню зібраних даних третіми особами.

Головною метою цього емпіричного етапу дослідження було здійснення кількісного аналізу змін у ключових параметрах функціонування вищих професійних коледжів Китайської Народної Республіки протягом трьох хронологічно визначених періодів: допандемічного, періоду пандемії та постпандемічного етапу. Об'єктом аналізу виступали індикатори державного фінансування, обсягів інвестицій та рівня технологічного розвитку. Для статистичної перевірки наявності достовірних змін між зазначеними часовими зрізами було застосовано непараметричні методи обробки даних, зокрема критерій Фрідмана, який є релевантним за умов порушення нормальності розподілу або роботи з повторними вимірюваннями (Додаток Б, Додаток В.).

У таблиці 2.3 представлено узагальнені результати аналізу динаміки показників державного фінансування та інвестицій у вищі професійні коледжі, виражені в доларах США. Таке подання забезпечує порівняльну уніфікацію отриманих результатів і дозволяє інтерпретувати фінансові дані в міжнародному контексті.

Таблиця 2.3 Індикатори обсягів державного фінансування та інвестицій у вищий професійний коледж у трьох часових вимірах (у доларах США)

	Фінансування до пандемії (червень 2019 р.)	Під час пандемії (червень 2021 р.)	Після пандемії (червень 2023 р.)
Середнє значення	622 142,80	213 285,70	467 714,30
Стандартне відхилення	145 418	93 920	203 992
Стандартна похибка середнього	14 520	10 461	11 362
Дисперсія	101 602	85 183	99 763

Ексцес	-1,987	-1,478	-1,897
Асиметрія	-,278	-,369	-,187
Критерій χ^2 (тест Фрідмана)	145,690		
Асимптотична значущість	,000		

Результати аналізу свідчать, що в допандемічний період (червень 2019 року) середній обсяг державного фінансування вищого професійного коледжу був найвищим і становив 622 142,80 дол. США. Це значення відображає відносно стабільну макроекономічну ситуацію та пріоритетність інвестування в освітній сектор на етапі інтенсивного розвитку інституцій. У період пандемії COVID-19 (червень 2021 року) зафіксовано найнижчий середній показник фінансування – 213 285,70 дол. США, що може бути пов'язано із загальним скороченням бюджетних видатків, переорієнтацією фінансових ресурсів на сферу охорони здоров'я та антикризові заходи.

У постпандемічний період (червень 2023 року) простежується тенденція до часткового відновлення обсягів фінансування – середнє значення становить 467 714,30 дол. США. Зазначене свідчить про поступове повернення держави до стратегічного курсу підтримки освітньої сфери та намагання компенсувати втрати, спричинені кризовими процесами попередніх років.

Показники стандартного відхилення та дисперсії, отримані для кожного з періодів, свідчать про суттєву варіативність обсягів фінансування, що відображає нестабільність економічної ситуації та нерівномірність державних інвестицій. Значення коефіцієнтів ексцесу та асиметрії у вибіркового розподілі вказують на наявність відхилень від нормальної форми розподілу, що може бути зумовлено специфічними умовами, політичними рішеннями або форс-мажорними обставинами в окремі часові відрізки. У табл. 2.4 представлено узагальнені дані щодо рівня технологічного розвитку Піндіншанського політехнічного коледжу за аналогічні часові періоди.

Таблиця 2.4 Індикатори технологічного розвитку Піндіншанського політехнічного коледжу за параметрами цифрової інфраструктури та рівнем інтеграції освітніх технологій

	Червень 2019 р.	Червень 2021 р.	Червень 2023 р.	Червень 2019 р.	Червень 2021 р.	Червень 2023 р.
Середнє значення	5,37	6,50	7,52	3,98	5,98	7,68
Стандартне відхилення	1,055	,506	,506	,862	,768	,474
Стандартна похибка середнього	,167	,080	,080	,136	,121	,075
Дисперсія	1,112	,256	,256	,743	,589	,225
Екセス	-1,082	-2,108	-2,097	-1,674	-1,264	-1,473
Асиметрія	,278	,000	-,104	,049	,043	-,777
Критерій χ^2 (тест Фрідмана)	62,470			75,510		
Асимптотична значущість	,000			,000		

Згідно з результатами аналізу, у допандемічний період (червень 2019 року) показники за обома підшкалами – цифрової інфраструктури та рівня інтеграції освітніх технологій – були найнижчими. Зокрема, середнє значення цифрової інфраструктури становило 5,37 бала, тоді як інтеграція освітніх технологій оцінювалася на рівні 3,98 бала. В період пандемії (червень 2021 року) зафіксовано зростання обох індикаторів: цифрова інфраструктура – 6,50 бала, інтеграція технологій – 5,98 бала. Отримані результати свідчать про активізацію заходів, спрямованих на технологічну трансформацію освітнього середовища, зумовлену необхідністю забезпечення безперервності навчального процесу в умовах глобальної кризи.

У постпандемічний період (червень 2023 року) було досягнуто найвищих значень за обома показниками: 7,52 бала – для рівня цифрової інфраструктури та 7,68 бала – для ступеня інтеграції освітніх технологій. Така динаміка свідчить про стійку тенденцію до розвитку цифрового освітнього середовища, адаптацію до актуальних технологічних викликів і збереження набутого потенціалу трансформації навіть після завершення

надзвичайного стану пандемії. Отримані результати вказують на посилення уваги з боку адміністрацій освітніх закладів до впровадження цифрових рішень та інтеграції інформаційно-комунікаційних технологій у навчальний процес як стратегії довготривалого розвитку (Додаток Г).

Наступним етапом дослідження було виявлення соціально-економічних викликів, з якими стикаються основні категорії учасників освітнього процесу: здобувачі освіти, педагогічні працівники та представники адміністративного персоналу. Для забезпечення комплексного аналізу результатів анкетування було залучено фокус-групові дискусії, що дозволило отримати глибше розуміння внутрішньогрупових позицій і динаміки сприйняття. В межах цього етапу дослідницької роботи було прийнято рішення сконцентрувати увагу на п'яти найбільш релевантних соціально-економічних викликах для кожної з досліджуваних груп.

Рис. 2.1. Соціально-економічні виклики, що ускладнюють становище студентської молоді

На основі представленої градації (рис. 2.1) було визначено ключові соціально-економічні виклики, з якими найчастіше стикаються здобувачі

освіти під час освітнього процесу. За результатами кількісного ранжування респондентами студентської категорії, найбільш значущим викликом було визнано недостатнє фінансування освітніх програм, яке посіло перше місце у рейтингу. Зазначений фактор істотно ускладнює забезпечення належної якості навчального процесу, обмежуючи доступ студентів до сучасних освітніх ресурсів і технологій.

На другій позиції було ідентифіковано відсутність стипендіального забезпечення, що значно посилює фінансову вразливість студентської молоді, знижуючи мотивацію до навчання та ускладнюючи процес соціальної адаптації. Третє місце посіла проблема недостатньої практичної підготовки та браку стажувань, що унеможлиблює повноцінне засвоєння професійних компетентностей і перешкоджає ефективному переходу від теоретичного навчання до реальної фахової діяльності.

Четвертим за значущістю викликом виявлено надмірне навчальне навантаження, яке спричиняє підвищений рівень стресу, перевантаження та негативно позначається на психоемоційному благополуччі здобувачів освіти. П'яту позицію посіла проблема обмежених кар'єрних перспектив, що породжує відчуття невизначеності та тривожності щодо майбутнього професійного становлення після завершення навчання.

Кількісні результати були підтвержені якісними даними, отриманими в ході фокус-групових дискусій. Так, один із респондентів зазначив: «Ми відчуваємо невизначеність через недостатнє фінансування, яке обмежує не лише доступ до якісних ресурсів, а й можливості комфортного навчання». Інший учасник наголосив на актуальності стипендіального забезпечення: «Стипендії – це як золота медаль, яку важко здобути, і навіть якщо отримаєш, то вона все одно не покриває базових фінансових потреб». У контексті проблем із практичною підготовкою було зазначено: «Теорії багато, але коли доходить до реальної роботи, ми не готові – або принаймні маємо серйозні сумніви щодо цього».

Ці висловлювання узгоджуються з кількісними результатами та поглиблюють розуміння суб'єктивного сприйняття соціально-економічних викликів студентською аудиторією, що має суттєве значення для формування інституційних стратегій підтримки.

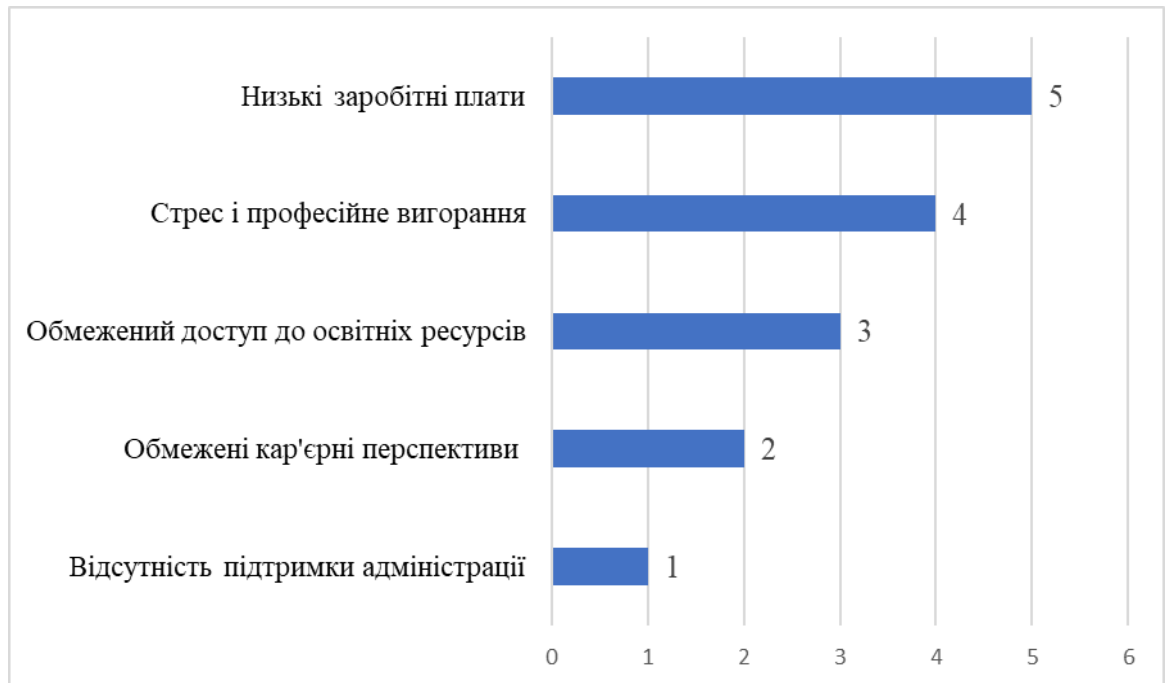

Рис. 2.2 Соціально-економічні виклики, що ускладнюють професійну діяльність педагогічних працівників

Аналіз даних, представлених у градації для педагогічних працівників (рис. 2.3), засвідчив, що провідною проблемою, яка найчастіше згадується респондентами, є відсутність належної підтримки з боку адміністрації. Зазначений виклик знижує суб'єктивне відчуття професійної безпеки та ускладнює реалізацію викладацьких функцій, що вказує на дефіцит ефективної внутрішньої комунікації й інституційного супроводу.

До числа пріоритетних викликів також віднесено обмежені можливості кар'єрного просування, недостатній доступ до сучасних освітніх ресурсів, високий рівень професійного стресу та симптоми емоційного вигорання, а також низький рівень матеріального забезпечення. Така сукупність викликів комплексно відображає актуальні бар'єри, з якими стикаються викладачі в умовах функціонування сучасного освітнього середовища.

Отримані кількісні результати узгоджуються з якісними даними, зібраними в межах фокус-групових обговорень. Зокрема, один з учасників наголосив: «Ми відчуваємо брак інформації та підтримки з боку адміністрації, що не лише гальмує наш професійний розвиток, але й формує відчуття ізольованості в робочому середовищі», акцентуючи на інституційному аспекті проблеми. Інший респондент зауважив: «Я реально стикаюся з обмеженнями професійного зростання, коли зусилля не призводять до просування чи покращення умов праці», вказуючи на застій у кар'єрній динаміці. В площині ресурсного забезпечення було висловлено таку думку: «Ми не можемо надати студентам належну кількість практичних занять через обмеження бюджету та ресурсів, що позначається на практичній стороні навчання».

Узагальнення зазначених тверджень свідчить про актуальність виявлених проблем і обґрунтовує необхідність системного вдосконалення умов професійної діяльності педагогічного складу. Зокрема, доцільним вбачається впровадження механізмів посилення адміністративної підтримки, підвищення рівня заробітної плати, розширення доступу до освітніх ресурсів, а також створення сприятливих умов для професійного розвитку та реалізації кар'єрного потенціалу.

Рис. 2.3. Соціально-економічні виклики, що впливають на діяльність адміністративного персоналу в освітній сфері

Аналіз ранжованих соціально-економічних проблем, визначених адміністративним персоналом закладів вищої професійної освіти, засвідчив, що найактуальнішим викликом є надмірне службове навантаження, яке посідає перше місце у відповідному рейтингу. Це свідчить про високий рівень відповідальності, багатофункціональність посадових обов'язків і високу інтенсивність адміністративної праці, що здатні чинити негативний вплив як на фізичне, так і на психоемоційне благополуччя працівників.

На другій позиції розташовано проблему, пов'язану зі швидкоплинними змінами в освітній політиці та механізмах фінансування, що вказує на підвищений рівень професійної невизначеності та потребу в постійному перегляді стратегій управління в умовах нормативно-правової турбулентності. Третє місце посіли стрес і емоційне вигорання, які становлять серйозну загрозу психологічній стійкості персоналу та негативно позначаються на ефективності організаційної діяльності. Четверту та п'яту позиції відповідно займають низький рівень заробітної плати та недостатнє фінансування освітніх програм – чинники, що засвідчують наявність системних фінансових обмежень як на рівні інституційного розвитку, так і в особистому житті працівників.

Зазначені висновки отримали якісне підтвердження в результатах фокус-групових обговорень. Один із респондентів зауважив: «Кількість завдань зростає, а час і ресурси залишаються незмінними – це виснажує», окреслюючи характер навантаження та пов'язані з ним ризики. Інший учасник підкреслив: «Коли змінюється фінансування, ми повинні оперативно реагувати, і завдання знайти спосіб зробити більше лягає саме на нас», звертаючи увагу на напруження, спричинене фінансовою нестабільністю (Додаток Д). Узагальнену схему-модель соціально-економічних викликів за цільовими аудиторіями вищих професійних коледжів КНР представлено в рис. 2.4.

Рис. 2.4 створено за допомогою ШІ на основі авторської розробки

Рис. 2.4 Схема-модель соціально-економічних викликів за цільовими аудиторіями вищих професійних коледжів КНР

Таким чином, отримані результати вказують на необхідність запровадження системного підходу до оптимізації організаційної структури управління в закладах вищої освіти, а також на потребу в удосконаленні політик підтримки адміністративного персоналу, зокрема в аспектах фінансової стабільності, психологічного супроводу та підвищення функціональної ефективності.

У межах третього дослідницького завдання було визначено перелік відповідей-реакцій на соціально-економічні виклики, які представники кожної з трьох цільових груп респондентів (студенти, педагогічні працівники, адміністративний персонал) вважають доцільними до впровадження в межах освітньої інституції. Для поглиблення аналізу та розкриття міжгрупової динаміки поглядів ці дані було доповнено матеріалами фокус-групових дискусій. Узагальнені результати відображено у рис. 2.5.

Рис. 2.5. Передбачувані стратегічні реакції на соціально-економічні виклики в уявленнях трьох груп респондентів

Аналіз градації відповідей на соціально-економічні виклики, запропонованих респондентами, засвідчив чіткий розподіл пріоритетів серед трьох цільових груп учасників освітнього процесу. Для здобувачів освіти найбільш релевантними заходами реагування виступають: розширення програм стипендіального та грантового забезпечення; розвиток партнерств із роботодавцями з метою організації практичної підготовки та стажувань; створення механізмів сприяння працевлаштуванню; збільшення

фінансування освітніх програм; запровадження фінансової допомоги для зниження соціального тиску, пов'язаного з економічною нестабільністю.

Для педагогічних працівників ключовими напрямками реагування визначено: адаптацію освітньої політики до трансформацій соціально-економічного середовища; активізацію комунікативної взаємодії з адміністративним керівництвом; впровадження технологічних інновацій в освітній процес; оптимізацію навчального навантаження; налагодження партнерств із представниками реального сектору економіки з метою підвищення практичної складової підготовки здобувачів освіти.

Адміністративний персонал, своєю чергою, акцентує на таких пріоритетах: розроблення стратегій сталого інституційного розвитку; підвищення рівня оплати праці працівників; забезпечення стабільного фінансування освітніх програм; інституціоналізація інновацій як інструменту подолання кризових явищ.

Якісні дані, отримані під час фокус-групових дискусій, підтверджують та конкретизують зазначені пріоритети. Так, один зі студентів зазначив: «Розширення стипендій дасть нам простір і можливість зосередитися на навчанні, відсунувши інші фактори на другий план». Представник педагогічного складу наголосив: «Підвищення заробітної плати сприятиме залученню й утриманню кваліфікованих кадрів, що позитивно вплине на якість освіти. Водночас варто підвищувати престиж технічної освіти». Представник адміністрації підкреслив: «Адаптація управлінських політик до реалій сьогодення є ключем до успіху освітнього закладу».

Узагальнення отриманих емпіричних матеріалів свідчить про наявність спільної орієнтації представників усіх трьох респондентських груп на покращення умов функціонування освітньої системи шляхом розширення фінансової підтримки, зміцнення практичної складової професійної підготовки та підвищення інституційної ефективності управління.

З метою посилення репрезентативності результатів та забезпечення емпіричної верифікації отриманих даних, дослідницьку вибірку було

розширено за рахунок включення ще двох вищих професійних коледжів освіти Китайської Народної Республіки, які функціонують у різних соціально-економічних контекстах та відображають регіональні особливості реалізації політики професійної підготовки. До вибірки увійшли:

1. Цзясінський коледж професійної освіти (Jiaxing Vocational and Technical College), провінція Чжецзян – представник розвиненого індустріального регіону з високим рівнем урбанізації та динамічним ринком праці;

2. Професійно-технічний педагогічний коледж м. Ханьдань (Handan Technical Teachers College), провінція Хебей – освітня установа, що функціонує в умовах помірного економічного зростання та високого соціального навантаження.

Загальна кількість респондентів, залучених до повторного дослідження, становила 200 осіб, тобто 60 студентів, 30 викладачів, 15 адміністраторів Цзясінського коледж; та 50 студентів, 25 викладачів, 20 адміністраторів Ханьданського коледжу.

Рівень інформованої згоди, етичні процедури та заходи захисту персональних даних було дотримано у повному обсязі відповідно до затверджених протоколів Етичного комітету кожного закладу.

Таблиця 2.5. Характеристика вибірки респондентів (узагальнені дані по коледжах)

Категорія	Усього	Жінки	Чоловіки	Середній вік (М)	Ст. відхилення (SD)
Студенти	110	59	51	22,30	0,83
Науково-педагогічні працівники	55	36	19	44,17	7,78
Адміністрація	35	13	22	42,14	6,55

Ключовою ціллю цього підетапу емпіричного дослідження було вивчення трансформацій у фінансово-ресурсному забезпеченні

функціонування вищих професійних коледжів КНР протягом трьох визначених хронологічних періодів: допандемічного (2019 р.), пандемічного (2021 р.) та постпандемічного (2023 р.) етапів. Предметом кількісного аналізу виступали показники обсягів державного фінансування, інвестиційних вливань та індексів ресурсної підтримки інфраструктури. Для виявлення достовірності змін між часовими зрізами було застосовано непараметричний критерій Фрідмана, що дає змогу адекватно інтерпретувати динаміку в умовах порушення нормального розподілу та за повторними спостереженнями.

Зведені дані для двох досліджуваних коледжів подано у таблиці 2.6. Представлення у доларах США дозволяє уніфікувати фінансові оцінки та забезпечити міжінституційне порівняння в контексті міжнародного академічного аналізу.

Таблиця 2.6. Динаміка обсягів фінансування та інвестицій у двох професійних коледжах КНР (у доларах США)

Показник	2019 (до пандемії)	2021 (пандемія)	2023 (після пандемії)
Середнє значення	518 720,00	248 330,00	438 910,00
Стандартне відхилення	129 480	97 240	176 530
Стандартна похибка середнього	13 920	10 550	11 940
Дисперсія	95 460	79 270	98 320
Екссес	-1,754	-1,390	-1,865
Асиметрія	-0,321	-0,377	-0,198
Критерій χ^2 (Фрідмана)	112,480		
Асимптотична значущість (p-value)	,000		

Проведений кількісний аналіз дозволяє виявити суттєві зміни в обсягах фінансово-інвестиційного забезпечення функціонування вищих професійних коледжів КНР у трьох часових періодах: допандемічному (2019 р.), пандемічному (2021 р.) та постпандемічному (2023 р.). Середнє значення фінансування у 2019 році становило 518 720,00 дол. США, що свідчить про стабільну економічну ситуацію та пріоритетність інвестування в професійну освіту на тлі активної модернізації освітнього сектору.

Період пандемії COVID-19 (2021 р.) характеризується різким зниженням середнього рівня фінансування до 248 330,00 дол. США, що зумовлено перерозподілом державних ресурсів на користь сектору охорони здоров'я, антикризових заходів та підтримки соціально вразливих груп населення. Це падіння супроводжувалося зростанням невизначеності у функціонуванні освітніх установ, затримками в реалізації капітальних проєктів та скороченням грантової підтримки.

У 2023 році зафіксовано тенденцію до відновлення фінансових потоків, при цьому середнє значення становить 438 910,00 дол. США, що наближається до допандемічного рівня. Це свідчить про повернення державної політики до стратегічного фокусу на розвитку освіти, а також про поступову стабілізацію макроекономічної ситуації.

Показники стандартного відхилення та дисперсії підтверджують наявність значної варіативності обсягів фінансування як між коледжами, так і між роками. Зниження дисперсії у 2021 році може бути пов'язане з уніфікацією фінансової підтримки у кризових умовах, тоді як зростання цього показника у 2023 році свідчить про диференціацію підходів до фінансування, зокрема в залежності від регіональних та інституційних особливостей.

Негативні значення ексцесу та асиметрії в усіх трьох періодах вказують на відхилення емпіричного розподілу від нормального та переважання менших за середні значень у вибірці, що свідчить про нерівномірність фінансування серед закладів.

Застосування критерію Фрідмана ($\chi^2 = 112,480$; $p < 0,001$) надало можливість достовірно підтвердити статистично значущі відмінності між показниками фінансування у трьох часових періодах. На основі отриманих даних, можемо констатувати, що динаміка змін у фінансовому забезпеченні має системний характер і залежить як від загальнодержавної економічної ситуації, так і від особливостей адаптації освітніх інституцій до зовнішніх викликів.

Таким чином, результати дослідження підтверджують гіпотезу про вплив соціально-економічних кризових викликів на обсяг державного фінансування вищих професійних коледжів. Водночас тенденція до відновлення у 2023 році свідчить про наявність потенціалу стабілізації та подальшого розвитку цих інституцій за умови цілеспрямованої політики підтримки сфери професійної освіти.

З метою оцінювання динаміки цифрової трансформації освітнього середовища вищих професійних коледжів було здійснено порівняльний аналіз рівня технологічного розвитку у трьох хронологічних зрізах: до пандемії COVID-19 (2019 р.), у період пандемії (2021 р.) та на постпандемічному етапі (2023 р.). Оцінювання здійснювалося за двома ключовими параметрами: стан цифрової інфраструктури (матеріально-технічна база, доступ до високошвидкісного інтернету, наявність комп'ютерних лабораторій, освітніх платформ тощо); ступінь інтеграції цифрових освітніх технологій (використання онлайн-сервісів, мобільних застосунків, елементів віртуальної та доповненої реальності, хмарних рішень у навчальному процесі).

Для забезпечення статистичної достовірності результатів застосовано непараметричний критерій Фрідмана, який дозволяє виявити відмінності між часовими періодами за умов порушення нормальності розподілу даних.

Узагальнені результати аналізу подано в таблиці 2.7

Таблиця 2.7. Індикатори технологічного розвитку вищих професійних коледжів (Цзясинський та Ханьданський) у 2019–2023 рр.

Показник	Цифрова інфраструктура			Інтеграція освітніх технологій		
	2019 (до пандемії)	2021 (пандемія)	2023 (після пандемії)	2019 (до пандемії)	2021 (пандемія)	2023 (після пандемії)
Середнє значення	5,42	6,45	7,36	4,07	5,82	7,59
Стандартне відхилення	1,03	0,52	0,48	0,88	0,73	0,46
Стандартна похибка середнього	0,17	0,08	0,07	0,14	0,11	0,07

Дисперсія	1,06	0,27	0,23	0,77	0,53	0,21
Експес	-1,105	-2,093	-2,084	-1,641	-1,231	-1,464
Асиметрія	0,265	-0,015	-0,098	0,037	0,056	-0,725
Критерій χ^2 (Фрідмана)	58,920			71,180		
Асимптотична значущість (p- value)	,000			,000		

Результати, наведені в таблиці 2.7, засвідчують виразну позитивну динаміку у сфері цифрової трансформації вищих професійних коледжів КНР (на прикладі двох коледжів) протягом аналізованого періоду 2019–2023 рр. Середні значення за показником цифрової інфраструктури демонструють поступове зростання: з 5,42 бала у 2019 році до 6,45 бала у 2021 році та 7,36 бала у 2023 році. Подібна тенденція простежується і в інтеграції освітніх технологій, де показник підвищився із 4,07 бала у допандемічний період до 5,82 бала у пандемічний і досяг 7,59 бала на постпандемічному етапі. Такі результати свідчать про системну активізацію процесів цифровізації освітнього середовища, спричинену як екзогенними кризовими чинниками (зокрема пандемією COVID-19), так і інституційною відповіддю на виклики цифрової економіки.

Важливим аспектом є зменшення стандартного відхилення та дисперсії упродовж зазначеного періоду за обома параметрами, що може свідчити про підвищення стабільності й однорідності впровадження цифрових технологій у межах освітніх закладів. Зниження розсіювання даних, зафіксоване у 2023 році, вказує на процеси стандартизації та уніфікації технологічного розвитку, а також на досягнення певного рівня технологічної зрілості в обох інституціях. Водночас від’ємні значення експесу та асиметрії протягом усіх періодів свідчать про відхилення емпіричних розподілів від нормального, що є типовим у соціогуманітарних дослідженнях, де на результати суттєво впливають інституційні, регіональні та управлінські особливості.

Застосування критерію Фрідмана дозволило підтвердити статистично значущі відмінності між показниками цифрової інфраструктури ($\chi^2 = 58,920$;

$p < 0,001$) та інтеграції освітніх технологій ($\chi^2 = 71,180$; $p < 0,001$) у трьох часових зрізах. Отримані значення свідчать про те, що зростання відповідних показників не є випадковим, а відображає реальні структурні зрушення, зумовлені як політичними ініціативами в галузі цифровізації професійної освіти, так і внутрішніми інституційними стратегіями реагування на нові вимоги до освітнього середовища.

Загалом отримані емпіричні дані підтверджують наявність стійкої тенденції до розвитку цифрового потенціалу вищих професійних коледжів. Активне впровадження елементів цифрової інфраструктури та освітніх технологій не лише забезпечує адаптацію до умов постпандемічного світу, а й створює передумови для трансформації змісту та форм професійної підготовки відповідно до викликів цифрової економіки. Враховуючи стратегічне значення цифрової компетентності для майбутніх фахівців, зафіксовані зміни можуть розглядатися як один із ключових чинників підвищення якості професійної освіти в умовах глобальних трансформацій.

У межах даного етапу дослідження було здійснено ідентифікацію ключових соціально-економічних перешкод, що суттєво впливають на освітню активність та професійне самовизначення студентів обох досліджуваних коледжів. З метою забезпечення глибини аналізу було застосовано змішану методологію: кількісне опитування у поєднанні з фокус-груповими обговореннями, які дозволили виявити не лише частотність згадуваних проблем, а й особливості їх суб'єктивного сприйняття.

На основі результатів анкетування встановлено п'ять провідних соціально-економічних чинників, які, на думку здобувачів освіти, суттєво ускладнюють їхнє становище в освітньому середовищі.

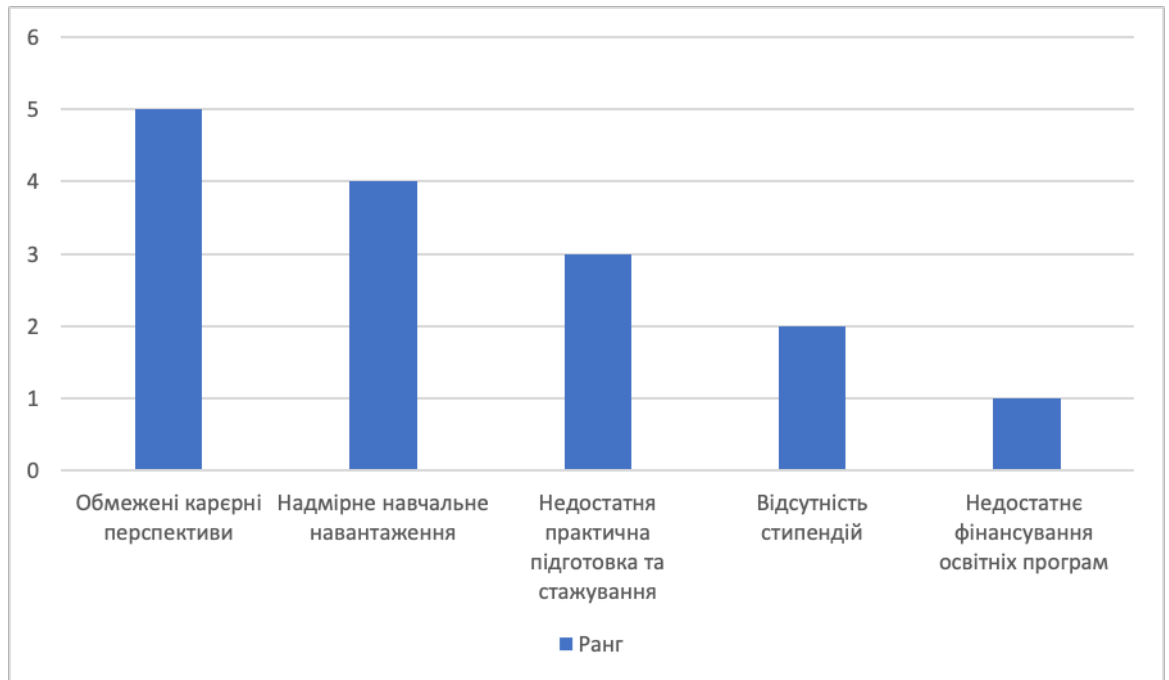

Рис. 2.6 Соціально-економічні виклики, що ускладнюють професійну діяльність педагогічних працівників

Візуалізовані на рис. 2.5 результати відображають інтегральну оцінку соціально-економічних чинників, які, на думку респондентів, найбільше впливають на умови професійної реалізації педагогічного складу у двох вищих професійних коледжах. Найвищу позицію в системі пріоритетів (ранг 5) зайняла проблема обмеженості можливостей кар'єрного зростання, що вказує на ключову роль професійного розвитку та просування в освітній сфері як домінантної мотиваційної категорії. На другому і третьому рівнях значущості було зафіксовано надмірне навчальне навантаження (ранг 4) та дефіцит якісної практичної підготовки й стажування (ранг 3), що корелює із загальною проблематикою диспропорції між навчальними вимогами та реальними умовами підвищення кваліфікації. Менше значення респонденти надали питанням відсутності стипендій (ранг 2) та недостатнього фінансування освітніх програм (ранг 1), що може свідчити про відносну адаптивність педагогів до обмежених ресурсних умов або про домінування нематеріальних мотивацій. Отриманий розподіл рангових оцінок засвідчує

переорієнтацію пріоритетів із суто матеріального забезпечення на умови професійної самореалізації та перспективи у сфері освіти.

Аналіз результатів, отриманих у ході опитування педагогічних працівників обох коледжів (рис. 2.6), дозволяє констатувати, що найгострішим викликом для респондентів виявилася проблема недостатнього забезпечення сучасними освітніми ресурсами, що посіла перше місце в ієрархії проблем (ранг 5). Така оцінка відображає критичну важливість матеріально-технічної бази для ефективної реалізації освітніх програм і вказує на стримувальний вплив ресурсного дефіциту на якість педагогічного процесу.

На другому місці за значущістю (ранг 4) було відзначено низький рівень оплати праці, що, на думку викладачів, є вагомим чинником демотивації та кадрової нестабільності у сфері професійної освіти. Третє місце (ранг 3) посіла обмеженість можливостей професійного й кар'єрного зростання, що свідчить про наявність структурних бар'єрів для реалізації внутрішнього потенціалу викладачів.

Четверта позиція (ранг 2) дісталася високому рівню професійного стресу та симптомам емоційного вигорання, що є показником психоемоційного навантаження на педагогів в умовах зростаючих освітніх вимог і нестачі підтримки. Найменший пріоритет (ранг 1) отримала проблема недостатньої управлінсько-адміністративної підтримки, хоча за якісними даними фокус-груп вона має вагоме значення для формування відчуття професійної стабільності.

Кількісні результати знаходять підтвердження в експліцитних висловлюваннях учасників фокус-групових обговорень. Один з педагогів зауважив: *«Нам бракує ресурсів не лише для забезпечення занять, а й для власного професійного зростання»*, наголошуючи на багаторівневому характері проблеми. Інший респондент додав: *«Фінансова винагорода не відповідає обсягу й складності роботи, що демотивує та сприяє відтоку кадрів»*. Було також підкреслено: *«У системі практично відсутні механізми*

просування. Навіть високі результати не гарантують жодного розвитку», що відображає глухий кут у кар'єрній динаміці.

Систематизація отриманих емпіричних даних дозволяє зробити висновок про необхідність цілісного оновлення кадрової політики в коледжах професійної освіти. Передусім йдеться про підвищення фінансової стабільності викладачів, удосконалення інституційних механізмів підтримки, модернізацію освітньої інфраструктури та створення умов для безперервного професійного розвитку як ключових чинників підвищення якості викладацької праці.

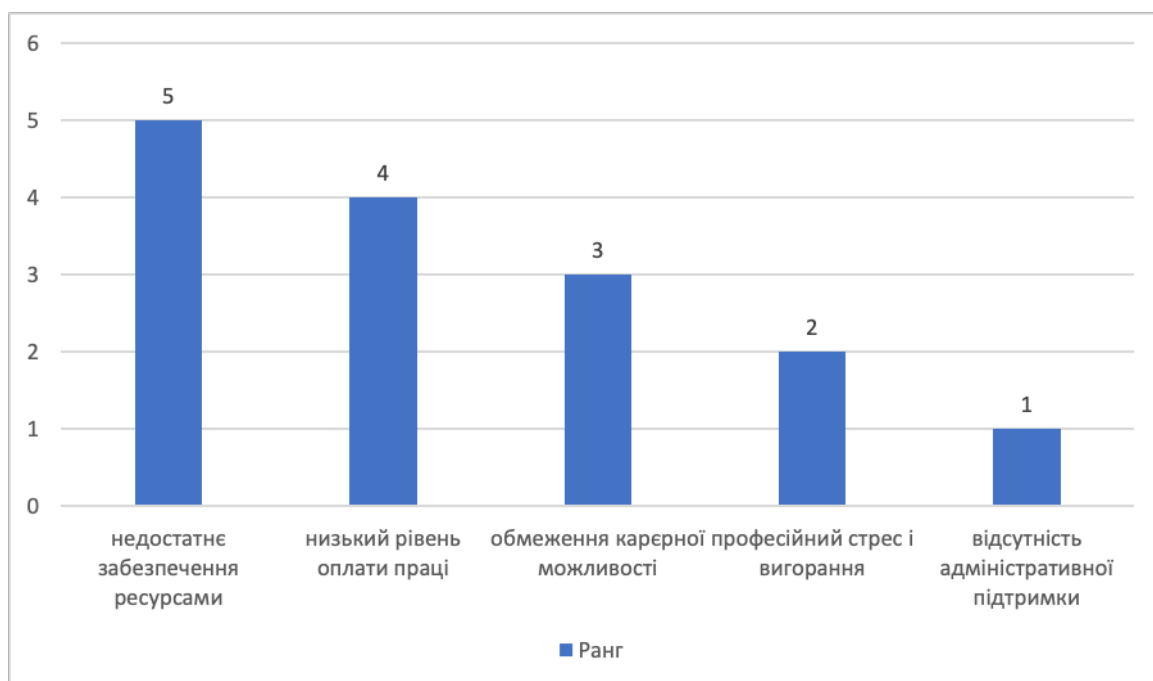

Рис. 2.7 Соціально-економічні виклики, що впливають на діяльність адміністративного персоналу в освітній сфері

У межах реалізації третього етапу емпіричного дослідження було здійснено виявлення стратегічних напрямів реагування на соціально-економічні виклики, які, на думку представників трьох ключових груп стейкхолдерів – здобувачів освіти, педагогічних працівників і адміністративного персоналу, мають бути впроваджені в межах закладу вищої професійної освіти. Анкетування передбачало відкриту частину з

можливістю сформулювати власні пропозиції, що надало змогу вийти за межі стандартного переліку заходів. Для поглиблення аналізу було використано методику фокус-групових інтерв'ю, яка дала змогу розкрити латентні уявлення про інституційні зміни та виявити міжгрупові відмінності в оцінках пріоритетних заходів.

У ході третього етапу емпіричного дослідження було здійснено комплексний аналіз очікуваних стратегічних рішень, які, на думку респондентів (студентів, педагогів та адміністративного персоналу), є доцільними у відповідь на сучасні соціально-економічні виклики, що впливають на функціонування освітніх інституцій. Дані було отримано шляхом кількісного опитування та уточнено у фокус-групових дискусіях. У результаті порівняльного аналізу двох коледжів виявлено ряд спільних пріоритетів.

Найвищі ранги (5) отримали такі напрями: адаптація освітньої політики до змін в економічному середовищі, розвиток партнерств із компаніями для забезпечення практичної підготовки студентів, зменшення надмірного навчального навантаження, а також надання фінансової допомоги і стипендій. Отримані результати свідчать про орієнтацію на стратегічну адаптивність, реалістичні можливості професійного зростання та зменшення тиску на студентів.

Помірний пріоритет (ранг 3–4) було надано інтеграції технологічних інновацій, збільшенню фінансування за рахунок приватних інвестицій, створенню стабільних каналів працевлаштування випускників, підвищенню заробітної плати викладачів та посиленню зв'язку адміністрації зі студентством. Це свідчить про наявність чіткої потреби в модернізації освітнього процесу як у змістовому, так і в організаційному вимірах.

Низький пріоритет (ранг 1–2) респонденти надали таким заходам, як розширення програм стипендій і грантів, формування стратегій сталого розвитку, посилення взаємодії з роботодавцями з питань адаптації програм, що може свідчити про недостатню поінформованість щодо довгострокових

інституційних стратегій або про переорієнтацію студентства на безпосередні потреби (Додаток Є).

Загалом, результати демонструють, що учасники дослідження орієнтовані на впровадження реалістичних, швидкодіючих заходів, які забезпечують негайне покращення якості освітнього процесу та умов перебування в коледжі. Отримані дані варто врахувати під час розроблення дорожньої карти реформ у системі професійної освіти.

Функціонування та розвиток вищих професійних коледжів Китайської Народної Республіки в сучасних умовах визначаються складною взаємодією багаторівневих *соціально-економічних викликів*, серед яких домінують *нестабільність фінансування, цифрова трансформація, демографічні зрушення, трансформація ринку праці, а також глобальні кризи, зокрема пандемія COVID-19*. Визначено, що ці інституції поступово еволюціонують від традиційної освітньої моделі до гнучкої системи, здатної оперативного адаптуватися до змінних умов і формувати кадровий потенціал, релевантний запитам цифрової економіки.

Таким чином, результати дослідження свідчать про те, що механізми функціонування й розвитку вищих професійних коледжів КНР формуються як відповідь на внутрішні та зовнішні виклики й водночас є активним інструментом впливу на соціально-економічну динаміку країни. Здатність до *структурної адаптації, технологічного оновлення, соціальної чутливості та стратегічної модернізації* забезпечує цим інституціям ключову роль у трансформації системи професійної освіти в умовах глобальної нестабільності та цифрового переходу.

З огляду на виявлену багатокomпонентну природу механізмів функціонування й розвитку ВПК КНР, доцільно виокремити п'ять взаємопов'язаних блоків, що репрезентують *інституційний, економічний, педагогічний, цифровий і соціально-партнерський* виміри їхньої трансформації. Розглянемо докладніше кожен із них, починаючи з

інституційного як фундаментального у формуванні стратегічної управлінської архітекtonіки.

На основі аналізу нормативно-правових актів Китайської Народної Республіки, державних стратегічних документів, зокрема ініціативи «Double High Plan» (双高计划, 2019), концепції «Made in China 2025», а також регіональних моделей інтеграції освіти і виробництва, виокремлено *інституційні механізми*, які визначають організаційно-управлінські засади функціонування вищих професійних коледжів (ВПК) в умовах соціально-економічних трансформацій [19; 20; 70]. Вони являють собою сукупність нормативно-правових, адміністративних і регуляторних інструментів, що забезпечують стійкість функціонування закладів освіти та узгоджують їхню діяльність із пріоритетами соціально-економічного розвитку держави [24]. У структурному вимірі зазначені механізми охоплюють удосконалення моделей управління, розширення інституційної автономії, запровадження систем моніторингу якості та посилення стратегічного планування [18; 70].

Однією з найбільш репрезентативних форм реалізації інституційних механізмів є програма «Double High Plan», започаткована Міністерством освіти КНР у 2019 р. [19; 20]. Її метою стало формування мережі високорівневих професійних коледжів і провідних спеціальностей, покликаних виконувати роль флагманів прикладної освіти. У межах цієї ініціативи використовуються механізми конкурсного фінансування, зовнішньої експертизи, оцінювання результативності діяльності та підтримки інноваційних освітніх практик [19].

Інституційний інструментарій функціонування ВПК охоплює автономізацію управління, яка передбачає розширення повноважень адміністрацій коледжів у питаннях формування освітніх програм, розподілу фінансових ресурсів і кадрової політики [70]; рейтингові моделі фінансування, орієнтовані на результати освітньої діяльності, працевлаштування випускників і розвиток партнерства з підприємствами [20]; а також системи багатокритеріального оцінювання якості, що

поєднують внутрішній моніторинг із зовнішнім аудитом та інструментами порівняльного аналізу [24].

Реалізація зазначених механізмів сприяє зміцненню інституційної спроможності вищих професійних коледжів, уніфікації освітніх стандартів відповідно до національних і міжнародних вимог, а також посиленню стратегічного управління, орієнтованого на середньо- і довгостроковий розвиток [19; 70]. Водночас реформування супроводжується певними ризиками, серед яких надмірна централізація управлінських рішень, посилення бюрократичного навантаження внаслідок зростання звітності та нерівномірність реалізації автономії в умовах відмінного ресурсного забезпечення окремих коледжів [18; 24].

Отже, інституційні механізми виступають не лише інструментом модернізації системи професійної освіти, а й чинником забезпечення узгодженості між освітніми цілями, потребами ринку праці та стратегічними орієнтирами соціально-економічного розвитку Китайської Народної Республіки.

Економічні механізми функціонування вищої професійної освіти КНР репрезентують комплекс фінансово-ресурсних інструментів, спрямованих на забезпечення стабільної діяльності освітніх інституцій, підтримку їхнього розвитку та реалізацію програм модернізації [20; 24]. Їх значення зумовлене тим, що саме економічні механізми визначають рівень матеріально-технічного забезпечення, кадрового потенціалу та здатність закладів освіти адаптуватися до змін економічного середовища [14].

Особливої ваги економічний складник набуває в контексті реалізації стратегії «Made in China 2025», яка передбачає підготовку висококваліфікованих кадрів для високотехнологічних галузей економіки [102]. У зв'язку з цим важливого значення набуває поєднання бюджетного фінансування з інструментами державно-приватного партнерства, що сприяє диверсифікації джерел ресурсного забезпечення та активнішому залученню підприємств до розвитку професійної освіти [19; 70].

Практична реалізація економічних механізмів виявляється через надання цільових субвенцій і грантів на модернізацію освітньої інфраструктури, закупівлю сучасного обладнання та підтримку інноваційної діяльності викладачів [20]. Важливим напрямом є також державне інвестування у створення технопарків і навчально-виробничих платформ на базі професійних коледжів, що сприяє інтеграції освіти, науки та виробництва [24]. Поширення набули механізми державно-приватного партнерства, які передбачають спільне фінансування навчально-виробничих центрів, програм підвищення кваліфікації та елементів дуальної підготовки [19].

До основних економічних інструментів належать державні інвестиції центрального та регіонального рівнів, фінансова підтримка закладів у межах «Double High Plan», податкові стимули для підприємств, що співпрацюють із професійними коледжами, фінансування інтегрованих програм типу «3+2», а також механізми пільгового кредитування та субсидування навчання для представників соціально вразливих груп населення [19; 20; 70].

Результатом застосування економічних механізмів є забезпечення фінансової стійкості вищих професійних коледжів, модернізація матеріально-технічної бази, розвиток цифрових лабораторій та симуляційних центрів, підвищення конкурентоспроможності освітніх послуг і розширення доступу до професійної освіти незалежно від соціальних чи територіальних обмежень [14; 20]. Таким чином, економічні механізми виступають важливою передумовою адаптивного розвитку системи вищої професійної освіти КНР та її інтеграції в загальнодержавну модель інноваційного економічного зростання.

Разом із тим реалізація економічних механізмів супроводжується низкою ризиків, які необхідно враховувати у процесі стратегічного управління розвитком вищих професійних коледжів. Серед основних із них – значна залежність системи професійної освіти від державного фінансування, що особливо виявилось в період пандемії COVID-19, коли уповільнення

економічного зростання позначилося на ресурсному забезпеченні освітнього сектору [14; 22]. Вагомим чинником залишається й нерівномірність соціально-економічного розвитку регіонів, яка зумовлює суттєві відмінності у фінансових можливостях коледжів різних провінцій [24]. Окремі ризики пов'язані з недостатньою прозорістю механізмів оцінювання ефективності використання ресурсів та обмеженою автономією закладів у розпорядженні фінансовими коштами, що стримує реалізацію власних стратегічних ініціатив [18; 70].

Отже, економічні механізми формують не лише матеріальну основу функціонування вищих професійних коледжів КНР, а й визначають напрями їхнього інституційного розвитку, впливаючи на якість підготовки фахівців, доступність освіти та адаптивність до потреб ринку праці. Їх результативність значною мірою залежить від ефективності стратегічного планування, системи управління ризиками та рівня взаємодії із державними й приватними партнерами [19; 20].

Стратегічним ядром модернізації вищої професійної освіти Китайської Народної Республіки виступають *педагогічні механізми*, оскільки саме вони безпосередньо визначають зміст, структуру та результати освітнього процесу. В умовах динамічних соціально-економічних змін їх розвиток спрямований на оновлення традиційних підходів до навчання, упровадження інноваційних освітніх технологій та узгодження змісту підготовки з потребами національного й глобального ринку праці [20; 24].

У процесі реформування системи професійної освіти педагогічні механізми реалізуються через модернізацію освітніх програм на засадах компетентнісного підходу, який передбачає інтеграцію знань, умінь, практичного досвіду та ціннісних орієнтацій [20; 103]. Відповідні положення знайшли відображення у стратегічних документах розвитку професійної освіти до 2035 року, де акцентовано увагу на переході від переважно репродуктивної моделі навчання до формування в здобувачів освіти

здатності до критичного мислення, самостійного прийняття рішень, творчості та соціальної відповідальності [103].

Практична реалізація педагогічних механізмів виявляється у впровадженні компетентнісно орієнтованих програм підготовки, заснованих на інтеграції знань, умінь і цінностей, розвитку дуальної моделі навчання, що поєднує освітню та виробничу складові, а також використанні міждисциплінарного підходу до підготовки фахівців для високотехнологічних галузей економіки [19; 84]. Особливого значення набуває створення гнучких модульних програм та індивідуальних освітніх траєкторій, орієнтованих на сфери штучного інтелекту, цифрових індустрій і «зеленої» економіки [46; 86].

Ключовими інструментами реалізації педагогічних механізмів виступають адаптація освітніх програм до сертифікаційної моделі «1+X», що забезпечує поєднання дипломної підготовки з отриманням додаткових професійних кваліфікацій [19; 84], модульне структурування навчальних курсів, яке дозволяє оперативно оновлювати зміст підготовки відповідно до технологічних змін, а також систематичне вдосконалення курикулуму за участю роботодавців, галузевих експертів та профільних органів управління освітою [20]. Важливим напрямом є посилення уваги до розвитку soft skills, підприємницького мислення та адаптивності як необхідних складових професійної компетентності сучасного фахівця [24].

Результатом функціонування педагогічних механізмів має стати забезпечення відповідності підготовки випускників вимогам ринку праці, особливо у сферах високотехнологічного виробництва, цифрової економіки та сервісної діяльності [14]. Водночас важливими наслідками є розвиток комунікативних умінь, здатності до командної роботи, відповідальності, стресостійкості, а також формування навичок критичного мислення і безперервного професійного саморозвитку, що відповідає концепції навчання впродовж життя (lifelong learning) [21].

Попри значний модернізаційний потенціал, реалізація педагогічних механізмів супроводжується певними ризиками. Серед них – дефіцит викладачів нового покоління, здатних ефективно застосовувати сучасні освітні технології та виконувати функції наставників і фасилітаторів [20]; опір інноваціям з боку частини педагогічного персоналу, особливо у менш розвинених регіонах [32]; інституційна інерція, що проявляється у повільному оновленні освітніх стандартів і навчальних планів [24], а також нерівномірність ресурсного забезпечення, яка обмежує можливості впровадження інноваційних педагогічних практик у різних регіонах країни [14].

Таким чином, педагогічні механізми становлять один із ключових складників модернізації професійної освіти в КНР, забезпечуючи змістову адаптацію освітнього процесу до сучасних соціально-економічних реалій та підготовку фахівців, здатних ефективно діяти в умовах технологічних змін і професійної мобільності. Їх ефективність значною мірою визначається кадровим потенціалом, ресурсним забезпеченням та рівнем інтеграції з інституційними, економічними й соціально-партнерськими механізмами розвитку системи вищої професійної освіти.

Крім того, важливе місце в системі функціонування та розвитку вищих професійних коледжів (ВПК) Китайської Народної Республіки посідають *цифрові механізми*, які виступають інструментальною основою трансформації освітнього середовища відповідно до вимог цифрової економіки та концепції Індустрії 4.0. У сучасних умовах цифровізація професійної освіти розглядається не лише як технологічне оновлення, а як комплексна зміна організації освітнього процесу, управлінських практик і моделей взаємодії між усіма суб'єктами освітньої діяльності [20; 22; 63].

У державній освітній політиці КНР цифрові механізми інтегровані в реалізацію національних стратегій цифрового розвитку, зокрема програм «Internet+Education», «Digital China» та інших ініціатив, спрямованих на формування інноваційно орієнтованої економіки [22; 63]. Для вищих

професійних коледжів це означає необхідність розвитку цифрової спроможності як на інституційному, так і на педагогічному рівнях.

Практичне втілення *цифрових механізмів* у діяльності ВПК КНР виявляється у впровадженні комплексних цифрових платформ для організації дистанційного й змішаного навчання, які забезпечують доступ до навчальних матеріалів, електронних систем оцінювання та аналітики освітніх результатів [22]. Важливе місце посідає використання віртуальних симуляторів і цифрових лабораторій, що дають змогу моделювати виробничі процеси та формувати професійні навички в безпечному середовищі [32]. Особливого значення набуває інтеграція технологій штучного інтелекту, які використовуються для персоналізації навчання, автоматизації зворотного зв'язку, адаптивного добору навчальних завдань та моніторингу індивідуальних освітніх траєкторій здобувачів освіти [63].

Ключовими інструментами реалізації цифрових механізмів виступають цифрові кампуси, які об'єднують системи управління навчанням (LMS), електронні бібліотеки, адміністративні сервіси та аналітичні модулі [22]. Важливу роль відіграють платформи масових відкритих онлайн-курсів (MOOC), що розширюють доступ студентів і викладачів до сучасного контенту провідних університетів та індустріальних компаній [32]. Широкого поширення набувають технології віртуальної та доповненої реальності (VR/AR), які застосовуються під час підготовки фахівців технічного, інженерного й медичного профілів, а також хмарні сервіси й цифрові аналітичні системи, що забезпечують зберігання, обробку та використання освітніх даних [22; 63].

Реалізація цифрових механізмів сприяє розширенню доступу до професійної освіти для здобувачів із віддалених і соціально вразливих регіонів, що дозволяє зменшити територіальні та соціальні диспропорції [22]. Водночас підвищується гнучкість освітнього процесу завдяки поєднанню очних і дистанційних форм навчання, індивідуалізації темпів і траєкторій професійної підготовки. Значущим результатом є також зростання рівня

цифрової компетентності студентів і викладачів, що виступає важливою передумовою професійної мобільності та конкурентоспроможності на сучасному ринку праці [32]. Крім того, використання цифрової аналітики та систем підтримки прийняття рішень підвищує ефективність управління освітніми процесами [63].

Разом із тим упровадження цифрових механізмів супроводжується низкою ризиків, які потребують цілеспрямованого управлінського реагування. Насамперед йдеться про цифрову нерівність, що виявляється у відмінностях доступу закладів освіти, викладачів і студентів до технічних ресурсів та високошвидкісного інтернету [14]. Актуальними залишаються проблеми кібербезпеки й захисту персональних даних в умовах широкого використання цифрових платформ і хмарних сервісів [22]. Суттєвим стримувальним чинником є недостатня підготовленість частини педагогічного та адміністративного персоналу до ефективного використання сучасних цифрових технологій, а також ризик формального характеру цифровізації, коли технологічні рішення впроваджуються без глибокої інтеграції в педагогічні й управлінські процеси [32].

Відтак, цифрові механізми виступають одним із системоутворювальних чинників модернізації вищих професійних коледжів КНР, забезпечуючи їх адаптацію до вимог цифрової економіки та підвищуючи якість, доступність і гнучкість професійної освіти. Їхня результативність значною мірою визначається узгодженістю з інституційними, економічними та педагогічними механізмами, а також рівнем цифрової культури й управлінської спроможності освітніх інституцій.

У системі функціонування та розвитку вищих професійних коледжів КНР особливе значення мають *соціально-партнерські механізми*, які забезпечують стійку взаємодію між закладами освіти, підприємствами, органами місцевого самоврядування та громадськими структурами. Їхнє призначення полягає у формуванні відкритого й адаптивного освітнього середовища, орієнтованого на регіональний розвиток, забезпечення

зайнятості випускників та узгодження змісту освітніх програм із потребами конкретних галузей економіки [19; 20].

У китайській моделі професійної освіти соціальне партнерство інституціоналізоване через механізми інтеграції освіти і виробництва (Industry–Education Integration), які отримали нормативне закріплення у низці документів Міністерства освіти КНР, зокрема в «Настановах щодо підвищення якості сучасної професійної освіти» (2021) та стратегічних документах розвитку людського капіталу [103]. Зміст цих механізмів полягає у реалізації моделі «потрійної спіралі» (triple helix), у межах якої коледжі, підприємства та місцеві органи влади виступають партнерами у формуванні змісту підготовки, організації виробничого навчання та працевлаштування випускників [24]. Одним із найбільш характерних прикладів такого підходу є створення регіональних альянсів освіти й виробництва, які забезпечують координацію кадрової підготовки та трансфер інновацій між освітнім і виробничим секторами [19].

Дієвість соціально-партнерських механізмів забезпечується через укладення угод про співпрацю між коледжами та підприємствами, створення спільних навчально-виробничих центрів на базі індустріальних парків і компаній, а також широке впровадження програм стажування й дуальної освіти [19; 84]. Подібні форми взаємодії дозволяють оперативно адаптувати освітні програми до вимог ринку праці, залучати ресурси роботодавців до освітнього процесу та забезпечувати ефективну інтеграцію випускників у професійне середовище.

Результатом функціонування соціально-партнерських механізмів є підвищення рівня працевлаштування випускників, зниження структурного безробіття серед молоді, скорочення розриву між теоретичною підготовкою та реальними виробничими умовами, а також посилення ролі вищих професійних коледжів як важливих суб'єктів регіонального розвитку [14; 24]. Водночас їх реалізація супроводжується певними ризиками. Надмірний вплив бізнесових інтересів може спричинити комерціалізацію освіти,

звуження гуманітарної складової підготовки та послаблення інституційної автономії закладів освіти. Крім того, між суб'єктами партнерства можуть виникати суперечності щодо розподілу відповідальності та узгодження стратегічних пріоритетів [24].

Отже, соціально-партнерські механізми є важливою складовою модернізації системи вищої професійної освіти КНР і реалізуються через інституціоналізовану взаємодію з ринком праці та виробничим сектором. В умовах соціально-економічних трансформацій вони забезпечують стійкість функціонування вищих професійних коледжів, підвищують ефективність кадрової підготовки та сприяють зміцненню зв'язку між освітою, економікою та суспільством.

Узагальнення теоретичного аналізу стратегічних документів КНР, передових практик реалізації політик у сфері професійної освіти, а також результатів емпіричного дослідження, дозволяє систематизувати *основні механізми функціонування та розвитку вищих професійних коледжів в умовах соціально-економічних викликів*. Кожен із виокремлених механізмів (*інституційний, економічний, педагогічний, цифровий, соціально-партнерський*) має свою специфіку реалізації, набір інструментів, очікувані ефекти та потенційні ризики, які потребують врахування при проектуванні стратегій розвитку освітнього сектору. З метою комплексного представлення зазначених характеристик у контексті взаємозв'язку між управлінськими рішеннями, ресурсним забезпеченням і соціальною ефективністю, доцільно подати узагальнену аналітичну таблицю.

Таблиця 2.8 Аналітична характеристика механізмів функціонування та розвитку вищих професійних коледжів КНР в умовах соціально-економічних викликів

Тип механізму	Ключові інструменти реалізації	Очікувані результати впровадження	Потенційні ризики та обмеження
Інституційний	Програма «Double High Plan»; автономізація управлінських процесів; рейтингове	Інституційне зміцнення статусу ВПК; уніфікація стандартів; посилення	Надмірна централізація; ризик бюрократизації;

	оцінювання закладів	стратегічного планування	зниження гнучкості управління
Економічний	Державні субвенції; інвестиції в регіональні технопарки; механізми державно-приватного партнерства	Забезпечення фінансової стабільності; оновлення матеріально-технічної бази; зростання інвестиційної привабливості	Бюджетна залежність; регіональна асиметрія у фінансуванні; неефективність розподілу ресурсів
Педагогічний	Впровадження стандарту «1+X»; дуальна форма підготовки; модульно-компетентнісний підхід до навчання	Зміцнення практичної орієнтації освіти; відповідність підготовки до потреб ринку праці; розвиток soft skills	Низький рівень методичної готовності викладачів; опір інноваціям; інституційна інерція
Цифровий	Освітні цифрові платформи; віртуальні тренажери; впровадження AR/VR; формування цифрових кампусів	Розширення доступності освітніх послуг; індивідуалізація навчання; формування цифрової компетентності	Цифрова нерівність між регіонами; загрози кібербезпеки; дефіцит цифрових навичок у викладачів
Соціально-партнерський	Регіональні альянси освіти й індустрії; створення спільних навчально-виробничих центрів; укладання меморандумів із роботодавцями	Підвищення рівня працевлаштованості випускників; адаптація змісту освіти до потреб ринку; розвиток прикладних компетентностей	Комерціалізація освіти; втрата автономії закладів; можливість конфлікту інтересів

Систематизація встановлених закономірностей дозволяє візуалізувати взаємозв'язок між соціально-економічними викликами та ключовими механізмами функціонування і розвитку вищих професійних коледжів КНР, що представлено на рис. 2.8.

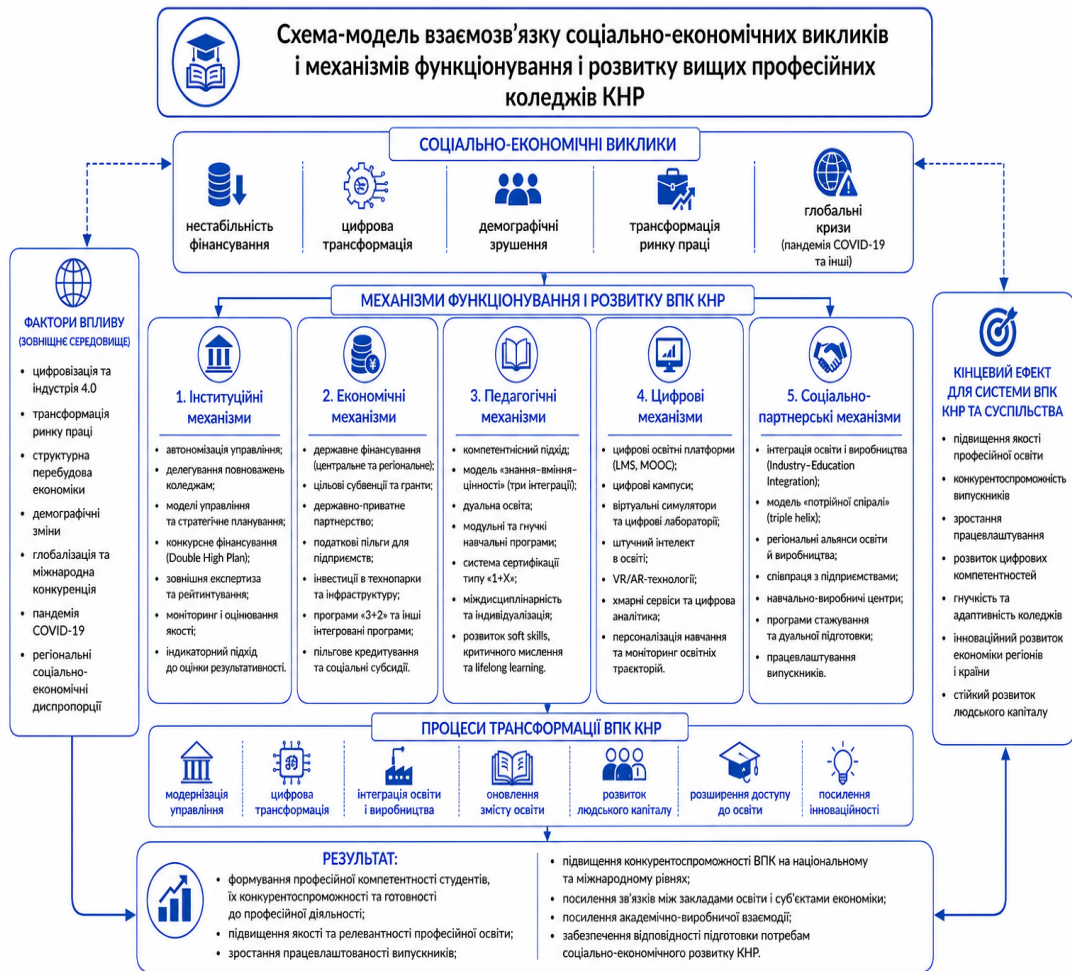

Рис. 2.8. створено за допомогою ШІ на основі авторської розробки

Рис. 2.8. Взаємозв'язок соціально-економічних викликів і механізмів функціонування та розвитку вищих професійних коледжів КНР

Отже, визначення п'яти ключових механізмів функціонування та розвитку вищих професійних коледжів КНР в умовах соціально-економічних викликів – *інституційного, економічного, педагогічного, цифрового та соціально-партнерського* – засвідчив наявність цілісної, багаторівневої моделі трансформації професійної освіти, яка поєднує стратегічні ініціативи державного рівня з інноваційними практиками освітньої та виробничої інтеграції. Визначені інструменти реалізації кожного механізму формують комплексну інфраструктуру підтримки ВПК, сприяючи їх модернізації, підвищенню якості освітніх послуг та адаптації до вимог індустріальної економіки нового покоління. Водночас наявні ризики (інституційна інерція,

цифрова нерівність, бюджетна залежність тощо) вказують на необхідність системного моніторингу ефективності запроваджених механізмів та розроблення механізмів ризик-менеджменту, особливо в умовах динамічних соціально-економічних трансформацій.

2.3. Цілі та завдання функціонування і розвитку вищих професійних коледжів Китайської Народної Республіки в умовах соціально-економічних викликів

В межах досліджуваного аспекта функціонування і розвиток вищих професійних коледжів Китайської Народної Республіки доцільно розглядати з позицій теорії управління освітніми системами, в якій виокремлюють стратегічний, тактичний та операційний рівні управлінської діяльності. На *стратегічному рівні* здійснюється формулювання загальнонаціональних цілей і пріоритетів розвитку професійної освіти, розробка нормативно-правових засад, а також визначення індикаторів системного впливу на економіку й соціальну сферу. *Тактичний рівень* реалізується через діяльність адміністрацій закладів освіти, які трансформують державну політику у конкретні організаційно-управлінські рішення. *Операційний рівень* охоплює безпосередню реалізацію освітнього процесу, у тому числі виробничої практики, дуальної підготовки, контролю якості знань і супроводу професійного становлення здобувачів освіти.

Вказані рівні функціонування реагують на актуальні *соціально-економічні виклики* – *інтенсивне технологічне оновлення, демографічні зміни (зокрема старіння населення), структурну трансформацію ринку праці та потребу в оновленні професійних кваліфікацій*. Відповідні заходи реалізуються в межах державної стратегії модернізації професійної освіти, спрямованої на посилення інтеграції освіти з виробництвом, оновлення навчального змісту, підвищення статусу викладацького корпусу, а також розвиток системи кваліфікацій [96].

В площині запропонованого підходу зміст функціонування та розвитку вищих професійних коледжів доцільно структурувати за десятьма базовими компонентами: *адаптаційно-стратегічним, організаційно-управлінським, освітньо-професійним, практико-виробничим, кадровим, матеріально-технічним, фінансово-економічним, соціально-інтеграційним, інноваційно-технологічним і регуляторно-нормативним*. Детальна характеристика кожного з названих компонентів представлена в п. 1.3.

На *стратегічному рівні* ключову роль відіграють рішення центральних органів державної влади щодо довгострокових пріоритетів розвитку системи професійної освіти. Так, у 2019 році Державна рада КНР затвердила «План реалізації реформи національної професійної освіти», який передбачав сім ключових стратегічних напрямів і двадцять конкретизованих заходів. Основна мета документа полягала у модернізації професійної освіти з урахуванням потреб індустріального розвитку, впровадження інноваційних освітніх технологій і зміцнення співпраці з підприємствами [96].

Зазначений план реформування професійної освіти, ухвалений Державною радою КНР у 2019 році, визначив підвищення якості та статусу професійної освіти як стратегічний пріоритет. Основна увага була зосереджена на подоланні стереотипного уявлення про професійну освіту як про менш престижну порівняно з вищою академічною, а також на переході від кількісного зростання мережі закладів до орієнтації на якість освітньої підготовки [96].

Серед *стратегічних цілей реформування* було визначено: *формування сучасної багаторівневої системи професійної освіти; запровадження національної системи залікових одиниць («банку кредитів») для визнання результатів навчання; посилення партнерської взаємодії між урядом, підприємствами та закладами освіти; розширення масштабів професійної підготовки до рівня, співставного із загальною середньою освітою; оновлення освітніх стандартів і методичних підходів; забезпечення високої якості та привабливості професійної освіти для здобувачів [97]*.

З метою реалізації зазначених цілей у вересні 2020 року дев'ять урядових відомств КНР оприлюднили трирічну програму - «План дій з підвищення якості професійної освіти (2020–2023)», що конкретизував положення стратегії у 56 деталізованих завданнях [98].

Одним із пріоритетів реалізації Плану дій стала підтримка ініціативи «подвійного високого рівня» (*Double High-Level Initiative*), започаткованої у 2019 році. Її мета – створення елітного сегмента вищої професійної освіти через цільову підтримку 50 провідних коледжів і 150 ключових спеціальностей. Передбачалося, що до 2022 року ці установи досягнуть суттєвого підвищення якості освітніх послуг і відіграватимуть роль флагманів реформування всієї галузі [97].

Важливим інструментом реалізації стратегічних орієнтирів розвитку професійної освіти стало оновлення нормативно-правової бази. В 2022 році набрав чинності новий Закон Китайської Народної Республіки «Про професійну освіту» (中華人民共和國職業教育法 – Zhōnghuá Rénmín Gònghéguó Zhíyè Jiàoyù Fǎ), яким закріплено принцип рівної значущості професійної та загальної освіти. Зокрема, зазначається, що випускники професійних коледжів повинні мати рівні можливості для продовження освіти та професійної реалізації, що усуває інституційну нерівність між академічними та професійними освітніми траєкторіями.

У законі визначено амбітні *стратегічні цілі*: до 2025 року має бути в основному сформовано сучасну систему професійної освіти з високим рівнем якості та доступності, а до 2035 року досягнуто провідних міжнародних стандартів у цій галузі. Особлива увага приділяється підвищенню суспільного статусу технічних і кваліфікованих працівників як ключової ланки у структурі національного виробництва. Відповідно, вже до 2025 року заплановано збільшити частку вступників до закладів професійної освіти щонайменше до 10 % від загального обсягу прийому у вищу освіту [99].

Окреме місце в державній політиці посідає забезпечення *соціальної інклюзивності та доступності професійної освіти* для вразливих і

маргіналізованих категорій населення. Зокрема, законодавчо та організаційно підтримується залучення до навчання ветеранів, звільнених працівників, мігрантів, випускників сільських шкіл. Для зазначених груп передбачено спрощені процедури вступу, спеціальні освітні програми та адаптовані форми навчання [100].

Для забезпечення належного ресурсного супроводу реформ держава передбачає суттєве збільшення інвестицій у розвиток професійної освіти. Особлива увага приділяється коледжам, розташованим у центральних та західних провінціях, сільській місцевості та регіонах із низьким рівнем соціально-економічного розвитку. Пріоритетне фінансування таких закладів визначено як ключовий інструмент вирівнювання регіональних диспропорцій та підвищення загальної якості підготовки фахівців [96].

Таким чином, стратегічний рівень управління професійною освітою в КНР охоплює формування нормативно-правових засад функціонування і розвитку вищих професійних коледжів, визначення цільових орієнтирів розвитку, забезпечення ресурсної підтримки та інтеграцію професійної освіти в національні соціально-економічні пріоритети.

На *тактичному рівні* реалізація державних пріоритетів розвитку професійної освіти здійснюється через внутрішню стратегію розвитку конкретного вищого професійного коледжу. Основним призначенням цього рівня є трансляція загальнонаціональних реформаторських орієнтирів у систему організаційно-управлінських рішень, спрямованих на забезпечення належної якості підготовки фахівців із урахуванням потреб регіонального ринку праці та соціально-економічних запитів територіальних громад. У цьому контексті адміністрація закладу виконує адаптаційно-стратегічну функцію, що передбачає розроблення та реалізацію власного плану розвитку, узгодженого з державними програмами та стратегічними документами у сфері професійної освіти.

Важливим складником тактичного рівня є *інституціоналізація взаємодії закладів професійної освіти з суб'єктами ринку праці*. З цією

метою вищі професійні коледжі укладають довгострокові угоди про співпрацю з роботодавцями, створюють опікунські ради й галузеві консультаційні комітети за участю представників промислових підприємств, а також формують освітньо-виробничі кластери. Такий формат взаємодії сприяє узгодженню змісту освітніх програм із актуальними вимогами виробництва та підвищенню практичної спрямованості підготовки здобувачів освіти. Державна політика КНР передбачає стимулювання участі підприємств у підготовці кадрів, зокрема через залучення роботодавців до реалізації освітніх програм, створення спільних навчально-виробничих центрів на базі коледжів та підтримку моделей дуальної освіти [96].

Система управлінських інструментів на рівні вищого професійного коледжу охоплює комплекс заходів *організаційного, матеріально-технічного, інноваційного та фінансово-економічного характеру*. Зокрема, йдеться про вдосконалення організаційної структури закладу шляхом чіткого розмежування повноважень між адміністрацією, структурними підрозділами та громадськими органами управління; модернізацію матеріально-технічної бази відповідно до сучасних галузевих стандартів; упровадження інноваційних управлінських і освітніх технологій, у тому числі елементів «цифрового кампусу»; забезпечення ефективного фінансово-економічного планування на основі раціонального використання державних субвенцій, залучення ресурсів державно-приватного партнерства та розвитку додаткових освітніх послуг.

Важливим складником тактичного рівня функціонування вищих професійних коледжів КНР є *кадровий компонент*, що охоплює формування висококваліфікованого викладацького та управлінського персоналу. З метою підвищення професійної компетентності педагогічних працівників запроваджено систему професійних стандартів для викладачів і керівників коледжів. У 2019 році урядом КНР було затверджено план розвитку так званих «подвійно кваліфікованих» викладачів – фахівців, які поєднують академічну підготовку з практичними виробничими навичками. Цільовим

орієнтиром документа визначено досягнення частки таких викладачів на рівні понад 50 % до 2022 року [101].

Практичними механізмами досягнення цієї мети стали програми стажування викладачів на базі підприємств, залучення галузевих експертів до освітнього процесу, а також реформування системи оплати праці викладачів шляхом прив'язки до показників результативності їхньої діяльності. Такий підхід спрямований на стимулювання підвищення якості навчального процесу, зокрема професійної підготовки здобувачів освіти.

Підвищення управлінської спроможності вищих професійних коледжів забезпечується шляхом організації спеціалізованої підготовки керівних кадрів. У межах плану на 2020–2023 роки було передбачено підготовку 1000 керівників закладів, включаючи директорів (ректорів) і партійних секретарів, через участь у програмах підвищення кваліфікації з сучасного освітнього менеджменту [101].

Значущим напрямом удосконалення діяльності коледжів є *впровадження внутрішньої системи забезпечення якості освіти*. На *інституційному рівні* передбачено регулярне здійснення моніторингу та публікацію щорічних звітів про якість освітніх послуг. У межах загальнодержавної системи контролю якості функціонує трирівнева модель: національний, провінційний та інституційний рівні оцінювання.

Індикаторами ефективності функціонування коледжу на *тактичному рівні* виступають: *рівень працевлаштування випускників за спеціальністю, результати зовнішньої оцінки та акредитації освітніх програм, ступінь задоволеності роботодавців якістю підготовки кадрів, обсяг залучених позабюджетних ресурсів, а також динаміка кадрових показників, зокрема частки викладачів із виробничим досвідом*. В останньому випадку, цільовим критерієм ефективності є досягнення показника не менше 50 % викладачів із відповідним практичним досвідом до 2022 року [101].

Крім того, система щорічного звітування дозволяє здійснювати контроль за такими параметрами, як відповідність освітніх програм

державним стандартам, дотримання умов ліцензування, наявність програм стажування студентів, інтегрованих у галузеве середовище тощо.

Своєю чергою, *операційний рівень* охоплює безпосередню реалізацію освітньо-професійного процесу у вищих професійних коледжах, зосереджену на впровадженні навчальних програм, організації виробничого навчання та забезпеченні освітньої взаємодії з підприємствами. Основна мета цього рівня полягає у формуванні в здобувачів освіти актуальних професійних компетентностей, необхідних для успішної адаптації до вимог сучасної економіки та підвищення рівня працевлаштованості випускників.

Зміст навчання в коледжах динамічно оновлюється з урахуванням положень державних освітніх стандартів і трансформацій ринку праці. В межах *освітньо-професійного компонента* здійснюється впровадження компетентнісного підходу, розробка нових освітніх програм у співпраці з роботодавцями, оновлення навчальних планів відповідно до вимог реального сектору економіки. Одним із провідних форматів організації освітнього процесу є модель дуальної освіти, яка передбачає поєднання теоретичної підготовки з виробничим навчанням на базі підприємств. Значна частка освітнього навантаження реалізується шляхом стажування, учнівства та інших форм практичної підготовки, що дозволяє здобувачам освіти формувати реальні трудові навички ще в процесі навчання [101].

У межах *практико-виробничого компонента* в структурі коледжів створюються сучасні навчально-практичні центри, лабораторії та навчально-виробничі комплекси. Вони оснащуються актуальним технологічним обладнанням і слугують платформою для моделювання виробничих ситуацій, набуття й закріплення практичних умінь здобувачів. Розгортання такої інфраструктури за підтримки базових підприємств дозволяє забезпечити відповідність освітнього процесу сучасним технологічним вимогам.

Інтенсифікація процесів цифровізації є ще одним важливим напрямом операційного рівня функціонування. В освітній процес поступово інтегруються елементи електронного навчання, дистанційні платформи,

віртуальні тренажери, цифрові лабораторії та симулятори виробничих ситуацій. У 2020 році Міністерством освіти КНР було розроблено та впроваджено стандарти «цифрового кампусу», що регламентують вимоги до ІТ-інфраструктури закладів професійної освіти, цифрової трансформації управлінських процесів і використання цифрових технологій у навчанні [101].

Важливим інноваційним вектором розвитку операційного рівня стало *впровадження нових освітніх моделей*, спрямованих на підвищення гнучкості професійної підготовки. Зокрема, реалізується модель «1+X», яка передбачає можливість здобуття студентами поряд із основною кваліфікацією додаткових сертифікатів професійних навичок у специфічних видах діяльності. Такий підхід дозволяє розширити індивідуальні освітні траєкторії, підвищити конкурентоспроможність випускників на ринку праці та забезпечити кращу відповідність між професійною підготовкою і запитами роботодавців [96].

З метою актуалізації змісту навчання, коледжі в тісній співпраці з підприємствами розробляють нові навчальні матеріали, посібники та підручники, адаптовані до сучасних виробничих технологій. Контроль за якістю розробленого контенту здійснюється на національному рівні: відповідно до державної політики, до 50 % навчальних матеріалів, створених у закладах професійної освіти, підлягають вибірковій перевірці на відповідність затвердженим стандартам [101].

Результативність цілепокладання стосовно функціонування та розвитку вищих професійних коледжів КНР в умовах соціально-економічних викликів на операційному рівні визначається, насамперед, досягненнями здобувачів освіти та випускників. До ключових індикаторів належать:

- частка студентів, які отримали додаткові сертифікати в межах моделі «1+X»;
- результати проходження кваліфікаційних іспитів та демонстрацій професійних навичок;

- участь і досягнення в національних та міжнародних конкурсах фахової майстерності (зокрема, WorldSkills);
- рівень працевлаштування випускників за отриманою спеціальністю;
- подальша кар’єрна траєкторія та адаптація на робочому місці.

Окрему увагу приділено індикаторам зворотного зв’язку від роботодавців, які використовуються як один із засобів зовнішнього оцінювання якості професійної підготовки. На основі таких даних коледжі здійснюють коригування змісту освітніх програм, що відповідає принципам безперервного вдосконалення освітнього процесу.

З метою систематизації представлених теоретико-прикладних положень доцільним є узагальнення функціонування і розвитку вищих професійних коледжів Китайської Народної Республіки крізь призму трьох рівнів цілепокладання в управлінському вимірі. В таблиці 2.9. наведено відповідні цілі кожного рівня, інструменти реалізації управлінських рішень, а також ключові індикатори результативності.

Таблиця 2.9 Функціонування і розвиток вищих професійних коледжів КНР в умовах соціально-економічних викликів за рівнями цілепокладання в управлінському вимірі

Рівень управління	Цільові орієнтири функціонування і розвитку ВПК	Інструменти реалізації	Ключові індикатори результативності
Стратегічний (адаптаційно-стратегічний, соціально-інтеграційний, інноваційно-технологічний, фінансово-економічний, регуляторно-нормативний компоненти)	<i>Забезпечення відповідності системи професійної освіти довгостроковим соціально-економічним потребам держави; інтеграція профосвіти до національних програм модернізації, підвищення її престижності та привабливості</i>	Національні стратегії розвитку професійної освіти (реформаторські ініціативи 2019–2024 рр., «План дій» 2020–2023 рр.); оновлене законодавство (Закон про професійну освіту, 2022); державні програми («Double High-Level», ініціатива модернізації до 2035 р.); фінансові	Частка студентів у професійній освіті (не менше 10 % у загальному обсязі до 2025 р.); відповідність підготовки потребам ринку праці; досягнення цілей реформ (створення «банку кредитів», збільшення кваліфікованих кадрів); позитивна динаміка іміджу профосвіти (конкурс до коледжів, суспільне визнання)

		механізми (бюджетні субвенції, стипендії, стимули для підприємств); стандарти (галузеві, кваліфікаційні, професійні)	
Тактичний (організаційно-управлінський, кадровий, матеріально-технічний, фінансово-економічний, соціально-інтеграційний, регуляторно-нормативний компоненти)	Реалізація стратегічних орієнтирів на рівні освітнього закладу; підвищення якості освітніх послуг; зміцнення зв'язків із ринком праці та місцевими громадами; розвиток кадрового й матеріального потенціалу	Інституційні механізми управління (стратегічні плани розвитку, система внутрішнього забезпечення якості, моніторинг показників); партнерство з роботодавцями (угоди, спільні програми, навчально-виробничі центри); розвиток кадрового ресурсу (стажування, залучення практиків, «подвійна кваліфікація»); управління ресурсами (оснащення, інфраструктура, фінансова автономія); дотримання стандартів (акредитація, ліцензування)	Рівень працевлаштування випускників за спеціальністю; результати внутрішніх і зовнішніх оцінювань якості; показники кадрового складу (частка викладачів з виробничим досвідом, кількість стажувань, студентсько-викладацьке співвідношення); ефективність партнерств (угоди з підприємствами, обсяг спільних проєктів); оновлення інфраструктури та впровадження ІТ
Операційний (освітньо-професійний, практико-виробничий, інноваційно-технологічний, соціально-інтеграційний компоненти)	Формування у здобувачів фахової освіти сучасних професійних компетентностей, практичного досвіду та соціальної адаптивності; підготовка до ефективного включення у	Реалізація навчальних програм (модульність, дуальна форма, сучасна тематика); методичне забезпечення (проектне навчання, симуляції, використання ІКТ); впровадження моделі «1+X»	Рівень засвоєння професійних компетентностей (результати іспитів, кількість сертифікатів «X»); наявність практичного досвіду у випускників; показники працевлаштування (частка зайнятих за фахом, рівень

	виробниче середовище та безперервного професійного розвитку	(галузеві сертифікати); співпраця з підприємствами (практики, наставництво, участь у навчанні); контроль якості (демонстраційні роботи, атестація, оновлення матеріалів)	зарплат); досягнення студентів (участь у конкурсах, реалізовані проєкти); оцінки від роботодавців (опитування, зворотний зв'язок)
--	---	--	---

Аналіз функціонування та розвитку вищих професійних коледжів Китайської Народної Республіки засвідчує системну багаторівневу модель управління, що охоплює стратегічний, тактичний та операційний рівні. Кожен із них виконує специфічні функції, узгоджені між собою як у цільовому, так і в інструментальному вимірах, що забезпечує узгодженість державної політики, інституційної практики та щоденної освітньої діяльності.

На *стратегічному рівні* відбувається формулювання загальнонаціональних пріоритетів, нормативно-правове та фінансове забезпечення розвитку системи професійної освіти, інтеграція профосвіти в макроекономічні стратегії (індустріалізація, цифровізація, інноваційна економіка). Здійснюється планування державних реформ, визначення довгострокових цільових орієнтирів (до 2025 та 2035 років), інституційне оновлення (через законодавство та кваліфікаційні рамки), що формує адаптаційно-стратегічні умови для модернізації ВПК. Ключові індикатори ефективності цього рівня охоплюють не лише охоплення населення профосвітою, а й динаміку її суспільного престижу та системного внеску у формування національного людського капіталу.

На *тактичному рівні*, що репрезентує діяльність адміністрацій окремих закладів, визначальним є формування внутрішньої стратегії розвитку коледжу, забезпечення його інтеграції з місцевими громадами й роботодавцями, побудова ефективної системи управління якістю та розвиток

кадрового й ресурсного потенціалу. Цей рівень акумулює управлінські, кадрові, фінансово-економічні та нормативні компоненти, дозволяючи коледжам автономно реалізовувати державну політику з урахуванням регіонального контексту. Індикаторами результативності виступають показники працевлаштування випускників, кадрової кваліфікації викладачів (зокрема, частка «подвійно кваліфікованих» фахівців), якість освітніх програм і рівень залучення зовнішніх ресурсів.

На *операційному рівні* безпосередньо відбувається реалізація освітньо-виробничого процесу, що забезпечує формування у здобувачів освіти професійних компетентностей відповідно до вимог ринку праці. Тут функціонують освітньо-професійний, практико-виробничий, інноваційно-технологічний та соціально-інтеграційний компоненти. В практику широко впроваджуються елементи дуальної освіти, цифрового навчання, інноваційні моделі (зокрема, «1+X»), відбувається модернізація освітнього контенту в тісній співпраці з підприємствами. Результативність вимірюється через рівень засвоєння компетентностей, сертифікаційну успішність, професійні досягнення студентів та рівень задоволеності роботодавців.

Отже, функціонування і розвиток вищих професійних коледжів Китайської Народної Республіки в умовах сучасних соціально-економічних викликів характеризуються багаторівневим управлінським забезпеченням, у межах якого стратегічні орієнтири державної політики послідовно трансформуються в інституційні рішення закладів освіти та конкретні практики організації освітнього процесу. Така взаємопов'язаність рівнів управління забезпечує цілісність системи професійної освіти, її ефективно реагувати на демографічні, технологічні та економічні трансформації, зберігаючи при цьому орієнтацію на підготовку конкурентоспроможного людського капіталу та підтримку сталого розвитку держави.

2.4. Обґрунтування моделі функціонування та розвитку вищих професійних коледжів Китайської Народної Республіки в умовах соціально-економічних викликів

Розроблення моделі здійснюється на основі загальнонаукових підходів до моделювання та принципів структурного функціоналізму, що мають широке застосування в соціогуманітарних науках. У педагогічному дискурсі модель трактується як спрощене, ідеалізоване відображення об'єкта або системи, що дозволяє виокремити її ключові елементи та взаємозв'язки, з метою вивчення властивостей і закономірностей функціонування (О. Пономарьов, С. Вітвицька) [2; 4].

Моделювання в педагогіці розглядається як продуктивний дослідницький метод, що поєднує емпіричне та теоретичне пізнання. В цьому контексті модель виступає як заміник реального об'єкта, який зберігає його сутнісні структурно-функціональні характеристики (Л. Султанова, О. Семенова) [7; 6]. Такий підхід надає змогу не лише концептуалізувати складні педагогічні явища, а й аналізувати їх за допомогою науково верифікованих методик, що, у свою чергу, дозволяє виявити приховані ресурси саморозвитку освітньої системи (Є. Лодатко) [4].

В наукових джерелах, присвячених теорії та методиці професійної освіти, наголошується на тому, що процес педагогічного моделювання має на меті виявлення потенціалу розвитку освітньої системи шляхом побудови експериментальних конструкцій, які відтворюють окремі аспекти її функціонування. Так, О. Ішутіна та Є. Шаповалова підкреслюють, що ключовим завданням моделювання є виявлення внутрішніх ресурсів самовдосконалення освітньої системи [3]. В цьому контексті структурно-функціональний тип моделі вважається доцільним для поетапного проєктування процесів розвитку, оскільки забезпечує логічну диференціацію системи на блоки з чітко окресленими функціональними характеристиками (Є. Лодатко) [4].

Структурно-функціональна модель освітнього інституту, як правило, включає низку взаємозалежних компонентів, кожен з яких виконує специфічні функції в межах єдиної освітньої системи. Зокрема, цільовий блок (концептуальний) визначає стратегічні орієнтири, мету, завдання, принципи й концептуальні засади функціонування інституції; змістовий блок містить характеристику освітніх програм, стандартів і змістових ліній; організаційно-процесуальний компонент охоплює структуру управління, освітні технології, форми та методи навчання; кадровий блок характеризує професійний склад, рівень кваліфікації та компетентнісну готовність педагогічних кадрів; ресурсний блок агрегує матеріальні, фінансові та інформаційні ресурси, необхідні для реалізації освітнього процесу; результативний (оцінно-аналітичний) компонент включає критерії, індикатори та механізми оцінювання ефективності освітньої діяльності [5].

Узагальнюючи зазначене, структурно-функціональна модель виступає інструментом системного аналізу та прогнозування динаміки розвитку освітнього інституту. Вона відображає логіку взаємодії структурних елементів задля досягнення визначених результатів, окреслюючи оптимальні шляхи функціонування й удосконалення освітньої системи.

Методологічною основою побудови авторської моделі є педагогічне моделювання, реалізоване в межах структурно-функціональної парадигми. Згідно з позицією Л. Базиль, саме в процесі моделювання реалізується педагогічна технологія, здатна забезпечити індивідуально-особистісний та професійний розвиток суб'єктів освітнього процесу [1, с. 13–20]. Такий підхід цілком корелює із завданнями нашого дослідження, спрямованими на конструювання моделі, здатної сприяти динамічному розвитку вищих професійних коледжів, підвищенню якості освітніх послуг і забезпеченню їхньої адаптивності до зовнішніх викликів.

Згідно з результатами емпіричних досліджень, упродовж весняного семестру 2020 року понад 1300 вищих професійних коледжів і близько 11 000 професійних шкіл Китайської Народної Республіки були змушені

трансформувати традиційний освітній процес у дистанційний формат [35]. Завдяки своєчасній мобілізації організаційних і технічних ресурсів, широкому впровадженню цифрових платформ та застосуванню принципу «зупинити заняття у класах, але не припиняти навчання» («停课不停学»), вдалося забезпечити безперервність освітнього процесу навіть в умовах повного закриття навчальних корпусів [35].

Уже до травня 2020 року переважна більшість студентів завершували навчання в дистанційному форматі, тоді як із поліпшенням епідеміологічної ситуації розпочалося поступове відновлення очних занять для студентів випускних курсів, що супроводжувалося впровадженням суворих протиепідемічних заходів [60].

Широкомасштабний перехід на онлайн-формати навчання дозволив виявити як сильні, так і вразливі сторони системи професійної освіти. Серед позитивних результатів варто відзначити набуття викладачами досвіду роботи в умовах цифрової педагогіки, створення значної кількості електронних освітніх ресурсів, а також опанування новітніх освітніх технологій [35]. Водночас пандемія виявила і суттєві проблеми, зокрема в частині практичної підготовки студентів. Для більшості фахів спеціальностей характерна наявність значного практичного компонента – лабораторних занять, виробничих практик, стажування – які є складними для ефективної реалізації у дистанційному форматі [35].

Особливо гостро постала проблема нерівномірного забезпечення технічними засобами та доступу до інтернету у віддалених регіонах, де цифрова інфраструктура залишалася недостатньо розвиненою. Відтак, пандемічна криза стала потужним каталізатором змін, що сприяли активному впровадженню дистанційних технологій у систему професійної освіти, але одночасно актуалізувала питання удосконалення матеріально-технічної бази навчальних закладів та підвищення їхньої готовності до подібних надзвичайних ситуацій у майбутньому.

У зв'язку з цим модель функціонування та розвитку вищих професійних коледжів повинна передбачати наявність механізмів гнучкого переходу між очною та дистанційною формами організації освітнього процесу, розвиток цифрових компетентностей викладачів і студентів, а також інтеграцію ефективних засобів забезпечення якості практичного навчання в умовах обмеженого доступу до освітнього середовища.

Впродовж 2020–2025 років економічна система Китайської Народної Республіки зазнала суттєвих змін, що безпосередньо позначилися на функціонуванні системи вищої професійної освіти. Після тривалого періоду стрімкого економічного зростання країна перейшла до фази так званого «нового нормального» – помірному темпу розвитку на рівні близько 5% приросту ВВП [69].

Цей перехід супроводжувався структурною перебудовою національної економіки, в межах якої державна політика змістила акценти з трудомістких галузей на високотехнологічні напрями, інформаційні технології, відновлювану енергетику та сектор послуг. Відповідні орієнтири були закріплені в державних стратегічних документах, зокрема у програмі «Made in China 2025» та Плані модернізації освіти до 2035 року [71].

Такі зрушення зумовили появу нового попиту на висококваліфіковані кадри з розвиненими інженерними, цифровими та інноваційними компетентностями. У відповідь на дефіцит відповідних фахів урядом КНР було ініційовано масштабну реформу професійної освіти, спрямовану на модернізацію саме вищих професійних коледжів як ключової ланки у підготовці кадрів прикладного профілю. Важливим етапом цього процесу стало ухвалення у 2019 році Національного плану реформування професійної освіти, в якому акцентовано увагу на потребі розширення мережі вищих професійних коледжів, підвищення якості освітнього процесу, а також орієнтації їх на задоволення потреб пріоритетних галузей економіки [69].

В межах реалізації означених завдань було започатковано процес трансформації частини провінційних вищих навчальних закладів у прикладні

університети (职业大学), однак особлива роль у задоволенні потреб регіональних ринків праці й далі належить саме вищим професійним коледжам. З метою підвищення їхнього статусу та привабливості для молоді, урядом було започатковано пілотні проекти, які надали окремим вищим професійним коледжам право присудження ступеня бакалавра прикладних наук – що раніше було прерогативою виключно університетського рівня освіти [69].

Таким чином, у контексті нової економічної парадигми вищі професійні коледжі Китаю не лише зберігають свою актуальність, але й дедалі більше розглядаються як провідні інституції підготовки кадрів нового покоління для індустрії 4.0, цифрової економіки та інноваційного розвитку, що потребує переосмислення їхньої моделі функціонування і розвитку її відповідно до структурно-функціональних вимог модернізованої системи професійної освіти.

У межах реалізації політики модернізації системи професійної освіти Китайської Народної Республіки було здійснено комплекс структурних перетворень, спрямованих на підвищення ефективності функціонування вищих професійних коледжів. Зокрема, у 2019 році п'ятнадцять вищих професійних коледжів отримали офіційний дозвіл на зміну статусу і реорганізацію у професійні університети (职业大学), що дало змогу розширити спектр освітніх програм до рівня бакалаврату [20].

Ці заходи реалізовувалися в контексті національного стратегічного завдання – забезпечити до 2025 року принаймні 10% охоплення випускників шкіл вищою професійною освітою, що відповідає прагненню КНР увійти до числа провідних країн світу за масштабами і якістю професійної підготовки [93].

Суттєвим економічним викликом, який детермінував реформування системи вищих професійних коледжів, стала наявність структурної диспропорції між підготовкою кадрів і потребами національного ринку праці.

Тривалий час професійна освіта розглядалася як менш престижна порівняно з університетською, що спричинило дефіцит кваліфікованих робітничих кадрів у виробничому секторі та, водночас, накопичення профіциту випускників класичних університетів, особливо в урбанізованих регіонах [56].

Проблема молодіжного безробіття загострилася в 2022–2023 рр., коли офіційний рівень безробіття серед міського населення віком 16–24 років перевищив 20% [15]. Відповіддю уряду КНР стало підвищення статусу вищої професійної освіти та посилення її інтеграції в систему післяшкільної підготовки. Зокрема, було розширено можливості вступу до вищих професійних коледжів для випускників шкіл, оновлено освітні програми з урахуванням вимог індустрії, а також запроваджено низку нормативно-правових ініціатив, покликаних гарантувати соціальну та академічну рівноправність випускників професійної освіти.

Прийняття в жовтні 2021 року «Керівних вказівок щодо високоякісного розвитку сучасної професійної освіти» та оновленої редакції Закону КНР «Про професійну освіту» у квітні 2022 року стало важливим етапом інституційного зміцнення вищих професійних коледжів. У зазначених документах було закріплено принцип рівності між професійною та загальною освітою, зокрема щодо подальшого навчання, працевлаштування й участі у національних освітніх і кар'єрних програмах [71].

Узагальнюючи, слід констатувати, що політика реформування вищих професійних коледжів КНР є цілеспрямованою відповіддю на виклики сучасного етапу соціально-економічного розвитку, зокрема у сфері зайнятості молоді, структурної модернізації економіки та необхідності підвищення конкурентоспроможності національного людського капіталу.

Крім уже реалізованих заходів, стратегія реформування професійної освіти в КНР передбачає суттєве розширення інституційної мережі. Згідно з офіційними даними, державою заплановано створення сотень нових вищих професійних коледжів і професійних шкіл у різних регіонах країни. Метою цього кроку є підвищення доступності професійної освіти, розширення

пропозиції освітніх послуг прикладного профілю та залучення більшої кількості здобувачів освіти до коледжів [56].

Системні трансформації економіки, що мають місце у 2020-х роках, актуалізують потребу в гнучкій, масовій і якісній системі підготовки кадрів, спроможній адаптивно реагувати на зміну структури ринку праці. У зв'язку з цим модель функціонування і розвитку вищих професійних коледжів має відображати нові вимоги суспільства та економіки. Така модель повинна забезпечувати інтеграцію з потребами роботодавців, системне оновлення змісту навчання відповідно до технологічних інновацій, а також гнучкість у масштабуванні програм підготовки залежно від галузевих і регіональних потреб.

Окремим і надзвичайно впливовим чинником трансформації системи професійної освіти виступає процес цифрової трансформації, який охопив як економічні, так і освітні сфери. В 2020-х роках урядом КНР активно реалізуються стратегії цифровізації, зокрема національні програми «Цифровий Китай» та «Інформатизація освіти 2.0», які передбачають масштабне впровадження інформаційно-комунікаційних технологій в освітній процес. Для вищих професійних коледжів цифровізація є не лише викликом, пов'язаним із необхідністю швидкої адаптації до нових умов, але й потужним ресурсом модернізації [55].

Одним з ключових напрямів цифрової трансформації стало створення нової освітньої інфраструктури, зорієнтованої на інтеграцію технологічних рішень у щоденну практику коледжів. Йдеться про впровадження «смайт-кампусів», хмарних платформ, віртуальних лабораторій та симуляційних середовищ. Зокрема, в китайських коледжах почали функціонувати віртуальні навчальні полігони, що імітують реальні виробничі процеси, сприяючи підвищенню ефективності практичної підготовки студентів [44].

Уже у 2021 році в ряді вищих професійних коледжів було впроваджено програмне забезпечення для віртуального симуляційного навчання, яке

дозволяє дистанційно відпрацьовувати виробничі навички в умовах, максимально наближених до реального середовища [88; 78].

Одним із ключових векторів цифрової трансформації професійної освіти в КНР є широке впровадження електронних освітніх ресурсів, що сприяє модернізації змісту освітнього процесу. Зокрема, за даними досліджень, у Шаньдунському інформаційно-технологічному коледжі було створено понад 800 онлайн-курсів і 73 комплекти віртуальних тренажерів, а Гуанчжоуський політехнічний коледж району Панью реалізував понад 300 дистанційних освітніх модулів [55]. На національному рівні запроваджено «Національну смарт-платформу освіти», що забезпечує централізований доступ до цифрових навчальних ресурсів, інтегрованих зі змістом освітніх програм.

По-друге, цифрові технології сприяють підвищенню гнучкості й індивідуалізації освітнього процесу. Впровадження змішаних форм навчання (blended learning), які передбачають поєднання дистанційного та очного форматів, дозволяє студентам опановувати навчальний матеріал у зручному темпі, повторювати складні теми за потреби, не втрачаючи при цьому можливості проходити очні практичні заняття [28]. Такий підхід є особливо ефективним для категорії дорослих студентів і фахівців, які прагнуть поєднувати професійну діяльність з безперервним навчанням. Звідси особливої ваги набуває розвиток короткострокових програм підвищення кваліфікації. Уряд КНР підтримує створення на базі вищих професійних коледжів системи відкритого навчання з доступом до онлайн-програм для широких верств населення. Згідно з плановими орієнтирами, провідні коледжі мають щороку охоплювати навчанням удвічі більше слухачів курсів підвищення кваліфікації, ніж студентів основних освітніх програм [20].

По-третє, ефективна цифрова трансформація неможлива без формування цифрових компетентностей як у студентів, так і в педагогічного персоналу. З огляду на це, в багатьох вищих професійних коледжах, за підтримки держави, було впроваджено програми підвищення кваліфікації

викладачів, зорієнтовані на розвиток інформаційно-комунікаційної компетентності, методики онлайн-навчання та аналітику освітніх даних [13; 61].

Сформувався новий тип викладача – «подвійно кваліфікований» фахівець, який одночасно володіє високим рівнем професійної підготовки та цифровими педагогічними технологіями. Наприклад, у Цзянсіському сучасному політехнічному коледжі було розроблено цифрову платформу для моніторингу динаміки розвитку професійних компетентностей викладачів, а в Міському професійному коледжі Сичуаню впроваджено смарт-систему на базі штучного інтелекту, що забезпечує педагогічний супровід та підтримує прийняття рішень щодо освітнього проектування [55].

Таким чином, цифрова компонента має бути інтегрована як системоутворювальний елемент у структурно-функціональну модель розвитку вищих професійних коледжів КНР. Вона охоплює інфраструктурні аспекти (створення смарт-кампусів, доступ до освітніх платформ), кадрову політику (формування цифрової компетентності педагогів і студентів), а також оновлення форм і методів навчання відповідно до вимог інноваційного виробництва. Цифровізація постає ключовою детермінантою якості, доступності й адаптивності професійної освіти в умовах сучасних соціально-економічних трансформацій.

Отже, три визначальні вектори викликів – пандемічний, економіко-структурний і технологічний – формують базові контури системних змін, які зумовлюють необхідність переосмислення принципів функціонування і розвитку вищих професійних коледжів Китаю. Саме ці виклики слід враховувати при побудові сучасної моделі їх розвитку.

Система управління професійною освітою в Китайській Народній Республіці має багаторівневий характер і перебуває у стані активної трансформації, що зумовлено як внутрішніми економіко-соціальними потребами, так і зовнішніми викликами глобального розвитку. Впродовж останнього десятиліття уряд КНР реалізував низку масштабних

інституційних перетворень, спрямованих на підвищення якості, престижу та ефективності професійної освіти, насамперед у контексті підготовки кадрів прикладного профілю для індустрій майбутнього.

Однією з фундаментальних засад оновленої системи є підвищення статусу професійної освіти, юридично закріплене в новій редакції Закону КНР «Про професійну освіту» від 20 квітня 2022 р., який набув чинності 1 травня 2022 р. У документі визначено рівнозначність професійної та загальної освіти, закріплено принцип паритету прав випускників професійних коледжів у сфері продовження навчання і працевлаштування, а також передбачено механізми стимулювання підприємств і регіонів до інвестування в освітню галузь [94].

Стратегічне планування реформ реалізується через програмні документи середньо- та довгострокової дії. Зокрема, ключовими орієнтирами стали: «План дій з упровадження реформи професійної освіти» (2019), «Керівні вказівки щодо високоякісного розвитку сучасної професійної освіти» (2021), а також «План розвитку професійної освіти на 2020–2023 рр.», який містить 56 конкретних заходів у межах п'яти стратегічних цілей [94; 27]. До 2025 р. планується досягти щонайменше 10% охоплення випускників шкіл професійною освітою, сформувати національну систему кваліфікацій і розгорнути «кредитний банк» для міжрівневого зарахування навчальних результатів.

Модель управління базується на принципах «ланцюга відповідальності», що передбачає мультистейкхолдерну участь: держава, підприємства та освітні заклади утворюють триєдину систему взаємодії. Держава забезпечує макрорегулювання, бізнес – участь у формуванні змісту освітніх програм і створенні практичних баз, коледжі автономію у впровадженні інновацій. Спеціальні постанови, зокрема «Вказівки щодо залучення підприємств до професійної підготовки» (2021), закріплюють механізми співпраці, зокрема податкові пільги для підприємств, що інвестують у створення навчальних центрів [71].

Важливою складовою є забезпечення якості: впроваджено національну систему оцінювання, розвивається система зовнішньої сертифікації, посилено вимоги до прозорості результатів освітнього процесу. Програма «Подвійного підвищення» (Double High-level Plan) 2019 року спрямована на формування елітних закладів професійної освіти, які виступають носіями передових практик у секторі [71].

Фінансування здійснюється за схемою співфінансування: місцеві бюджети покривають основні видатки, а центр встановлює нормативи і виділяє цільові субвенції. У 2019–2020 рр. уряд централізовано виділив ресурси на додатковий набір у коледжах (реалізовано понад 1,16 млн нових місць) [79]. Закон 2022 р. дозволяє розширене залучення приватного капіталу, зокрема іноземного, що відрізняє сектор професійної освіти від більш зарегульованої загальної вищої освіти [71].

Інтернаціоналізація є ще одним вектором розвитку. Запроваджуються програми співпраці з іноземними партнерами, створюються «Любанівські майстерні» в понад 20 країнах, впроваджуються англomовні програми в коледжах КНР, здійснюється обмін кадрами та інституціональна адаптація зарубіжного досвіду (зокрема німецької дуальної моделі, австралійської системи кваліфікацій тощо) [52; 36; 79].

Таким чином, сучасна система управління вищими професійними коледжами в КНР є результатом інтеграції централізованого стратегічного планування, інституційної гнучкості, соціального партнерства, технологічної модернізації та відкритості до міжнародних моделей, що забезпечує її високу адаптивність до викликів XXI століття.

На основі викладеного вище було розроблено структурну модель функціонування та розвитку вищих професійних коледжів КНР в умовах соціально-економічних викликів, що утворює чотири взаємопов'язані модулі.

Кожен із модулів відображає відповідну площину функціонування інституції як цілісної системи впровадження закладом освітньої діяльності оскільки в основі моделі лежить концептуальне розуміння коледжу як

суб'єкта, що одночасно виступає автономним агентом освітньої політики та адаптивним інститутом реагування на зовнішні виклики.

Зокрема, *цільовий модуль* моделі, спрямований на формування стратегічних орієнтирів, визначення основної мети функціонування та розвитку вищих професійних коледжів у контексті сучасних трансформацій. *Стратегічною метою* є забезпечення якісної, конкурентоспроможної, інноваційно-адаптивної системи професійної освіти, яка здатна гнучко реагувати на соціально-економічні виклики, інтегрувати новітні технології, відповідати потребам регіонального та національного ринку праці. *Основними цілями і завданнями* цього блоку виступають: посилення інституційної спроможності закладів, формування стабільної ресурсної бази, модернізація кадрового потенціалу, впровадження цифрових освітніх технологій, розширення партнерської взаємодії, узгодження змісту підготовки з динамікою економічного середовища. *Концентром моделі* є вищий професійний коледж як суб'єкт, що забезпечує інтеграцію внутрішніх підсистем з урахуванням зовнішніх впливів. Його стратегічна спрямованість полягає в гармонійному поєднанні державних освітніх цілей, вимог ринку праці та інтересів стейкхолдерів.

Змістовий модуль моделі функціонування та розвитку вищого професійного коледжу КНР охоплює взаємопов'язані компоненти, які забезпечують архітектоніку освітньої інституції як цілісної адаптивної системи, спроможної ефективно реагувати на соціально-економічні трансформації. Одним із ключових елементів виступає *адаптаційно-стратегічний компонент*, що передбачає реалізацію стратегічного планування, забезпечення інституційної гнучкості та здатності коледжу оперативного адаптуватися до змін у ринку праці, економіці та демографічній структурі.

В цьому контексті важливого значення набуває *організаційно-управлінський компонент*, який формує нормативно-інституційну рамку функціонування коледжу, охоплює систему управління з розподілом

повноважень між державними, регіональними та локальними рівнями, а також передбачає партнерську взаємодію з бізнесом і органами влади задля зміцнення автономії та підвищення якості освітніх послуг.

У структурі моделі вагому роль відіграє *освітньо-професійний компонент*, що фокусується на оновленні змісту та методів навчання відповідно до принципів компетентнісного підходу, впровадженні цифрових технологій у навчальний процес і створенні гнучких освітніх траєкторій. Його безпосереднім функціональним продовженням є *практико-виробничий (дуальний) компонент*, який забезпечує реалізацію концепції дуальної освіти через організацію стажувань, функціонування навчально-виробничих баз, залучення наставників з виробничого середовища та проведення оцінювання професійної підготовки в реальних умовах. Зазначені компоненти безпосередньо пов'язані з кадровим потенціалом коледжу, що репрезентований *кадровим (педагогічним) компонентом*. Останній охоплює систему підвищення кваліфікації викладачів, залучення практиків з галузі, вдосконалення механізмів атестації, стимулювання професійного розвитку персоналу та формування людського капіталу, здатного до інноваційної педагогічної діяльності.

Матеріально-технічний компонент забезпечує інфраструктурну спроможність закладу, передбачаючи модернізацію освітнього середовища, оновлення обладнання, створення цифрових кампусів і забезпечення доступу до сучасних технологічних ресурсів, необхідних для реалізації змішаних і дистанційних форм навчання. Його фінансовим підґрунтям виступає фінансово-економічний компонент, що включає механізми збалансованого фінансування: поєднання бюджетних дотацій, позабюджетних надходжень, грантової підтримки та економічної стабільності коледжу.

Водночас *соціально-інтеграційний компонент* спрямований на зміцнення зв'язку коледжу з місцевими громадами, підвищення престижності професійної освіти, реалізацію програм соціальної підтримки студентів і

формування сприятливого соціального середовища для особистісного й професійного розвитку.

Інноваційно-технологічний компонент моделі передбачає впровадження сучасних цифрових рішень, участь у науково-дослідницьких ініціативах, розвиток міжнародного співробітництва та створення внутрішніх інноваційних екосистем у межах коледжу. Всі зазначені елементи функціонують у межах *регуляторно-нормативного компонента*, що гарантує дотримання державних стандартів освіти, участь у національних програмах, сертифікацію освітніх продуктів і нормативно-правове забезпечення якісного функціонування освітнього процесу.

Своєю чергою, *нормативно-регуляторний компонент* визначає правові, організаційні та інституційні засади функціонування і розвитку вищих професійних коледжів КНР, забезпечуючи їх відповідність державній освітній політиці, потребам ринку праці та сучасним соціально-економічним викликам.

Сукупність вищезазначених компонентів формує внутрішню логіку змістового блоку, що є системоутворювальною основою функціонування коледжу як інституції, здатної забезпечити якісну підготовку фахівців у динамічному соціально-економічному середовищі.

Операційно-практичний модуль моделі функціонування та розвитку вищого професійного коледжу КНР відображає сукупність механізмів, обґрунтованих п. 2.2. (інституційний, економічний, педагогічний, цифровий, соціально-партнерський), що забезпечують перехід від стратегічного рівня планування до конкретних технологій реалізації освітньої політики на інституційному рівні. В цьому блоці відбувається практична трансформація змістових компонентів моделі в інструменти організації освітнього процесу, кадрової політики, цифрового середовища, фінансового управління та соціального партнерства. Реалізація освітньої діяльності базується на впровадженні модульно-компетентнісного підходу, стандартизованої системи мікрокваліфікацій «1+X», що забезпечує адаптивність професійної

підготовки до змін у структурі ринку праці, потреб виробництва та нових технологічних стандартів. Цей підхід дозволяє гнучко оновлювати освітній зміст, реалізовувати індивідуалізовані траєкторії навчання та підвищувати конкурентоспроможність випускників.

Відтак, у межах *операційно-практичного модулю* чітко окреслюється ієрархія реалізації зазначених механізмів на чотирьох рівнях: державному, інституційному, освітньому та індивідуальному. *На стратегічному (державному) рівні* відбувається формування нормативної та фінансової основи функціонування коледжів, визначення стратегічних пріоритетів і підтримка інноваційних практик. *Тактичний (інституційний) рівень* охоплює управління ресурсами, кадрову політику та організацію взаємодії із соціальними партнерами. *Операційний (освітній та індивідуальний) рівень* безпосередньо стосується реалізації освітніх програм, вибору методик і підходів до навчання. Індивідуальна площина пов'язана із персоналізацією освітнього досвіду, забезпеченням академічної свободи студентів та розвитком їхнього потенціалу відповідно до запитів професійного середовища. Така багаторівнева структура забезпечує цілісність і ефективність реалізації моделі функціонування коледжу в умовах сучасних соціально-економічних трансформацій.

Результативний модуль моделі фокусується на процесах оцінювання ефективності функціонування системи. Моніторинг якості освіти здійснюється на основі комплексних індикаторів, серед яких – успішність студентів, рівень цифрової трансформації викладання, показники працевлаштування, середній дохід випускників, їхня кар'єрна мобільність. Застосування data-driven підходів дозволяє сформувати замкнутий цикл управлінських рішень, у межах якого зворотний зв'язок від стейкхолдерів (роботодавців, студентів, соціальних партнерів) трансформується у відповідні освітні й організаційні зміни. Завдяки поєднанню стабільного фінансування, ефективного управління, цифрової гнучкості, високого кадрового потенціалу та відкритості до партнерства система забезпечує

високий рівень стійкості та адаптивності. Таким чином, результативність функціонування вищих професійних коледжів у межах запропонованої моделі виражається у здатності системи не лише відповідати на наявні виклики, а й прогнозувати їх, готуючи відповідні сценарії розвитку, що є запорукою її тривалої ефективності та інституційної зрілості.

Модель ґрунтується на *принципах стійкості, адаптивності та орієнтації на якість*, маючи за мету забезпечити ефективну реакцію професійних коледжів на зовнішні виклики (такі як пандемії, економічні зміни, науково-технічний прогрес) і одночасно стимулювати їхній внутрішній розвиток (інновації в освітньому процесі, підвищення результативності).

Разом із тим, *цільовий модуль* представлений *стратегічним блоком*, який визначає цілі, завдання та пріоритети розвитку системи. *Змістовий модуль* охоплює *нормативно-правовий та освітньо-змістовий блоки*, що відображають регуляторні засади діяльності коледжів і зміст професійної підготовки здобувачів. *Організаційно-практичний модуль* включає *організаційно-управлінський та ресурсно-технологічний блоки*, спрямовані на реалізацію управлінських механізмів і забезпечення необхідних ресурсів для функціонування системи. *Результативний модуль* представлений *результативно-оцінним блоком*, який забезпечує моніторинг та оцінювання ефективності функціонування і розвитку вищих професійних коледжів в сучасних умовах.

Отже, структурні компоненти моделі відповідають основним підсистемам коледжів, а функціональні зв'язки між ними забезпечують досягнення стратегічних цілей – підготовки конкурентоспроможних фахівців, задоволення потреб економіки та сталого розвитку самого закладу. Нижче подано схематичне відображення моделі (рис. 2.9) та характеристику її складових.

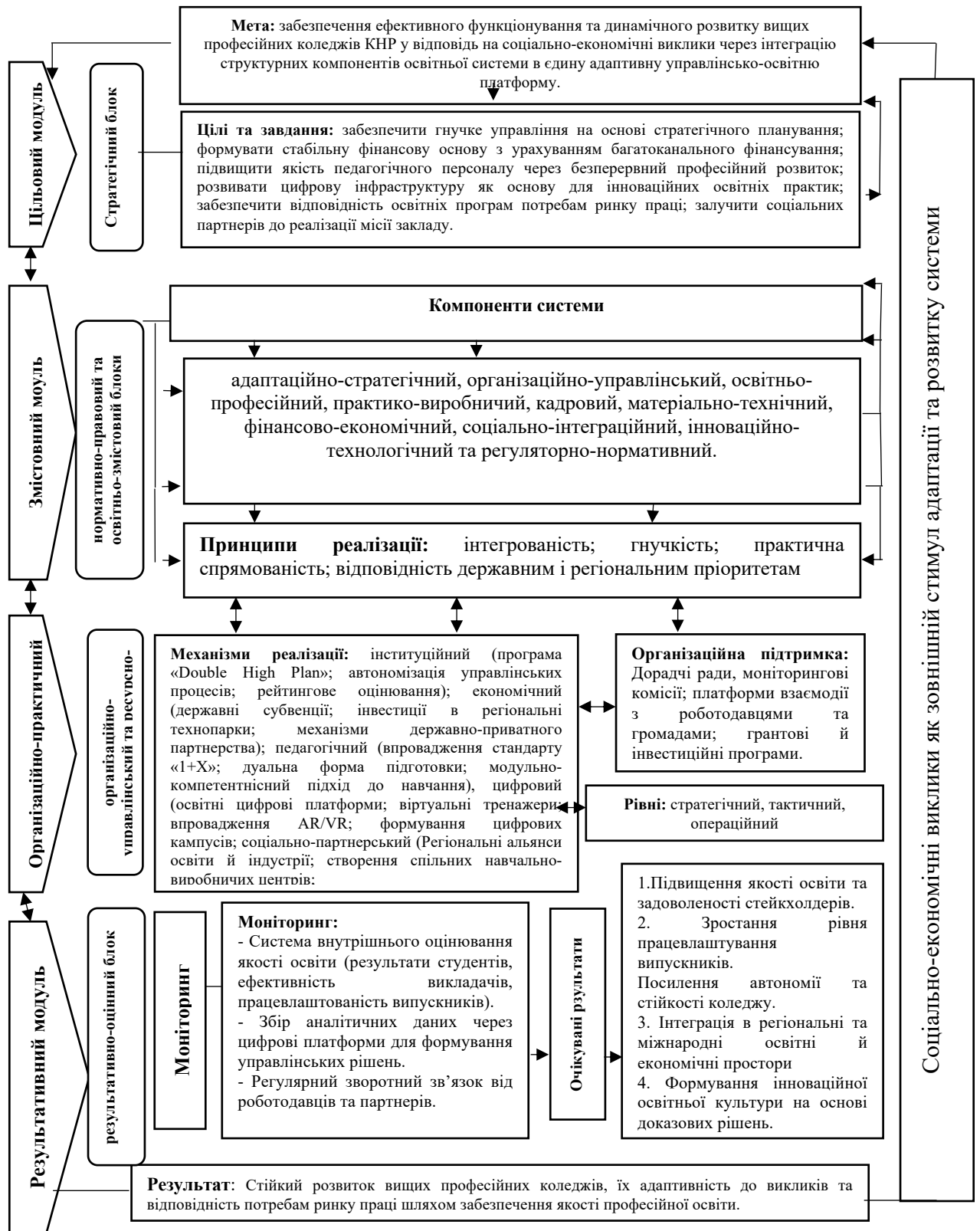

Рис. 2.9. Модель функціонування та розвитку вищого професійного коледжу КНР в умовах соціально-економічних викликів (розроблено автором).

Запропонована модель функціонування та розвитку вищих професійних коледжів КНР в умовах соціально-економічних викликів узагальнює ключові елементи і взаємозв'язки, необхідні для успішної адаптації закладів до сучасних реалій. Вона спирається на наукові підходи моделювання, враховує актуальні виклики 2020–2025 рр. (пандемію, економічну перебудову, цифровізацію) та відображає кращі управлінські практики, що сформувалися у професійній освіті Китаю.

Переваги запропонованої моделі полягають у її комплексності та динамізмі. Вона охоплює всі основні аспекти – від управління і фінансів до освітнього процесу і зовнішніх зв'язків, забезпечуючи цілісне бачення розвитку коледжу. Модель підкреслює важливість інтеграції коледжів у ширшу економічну та соціальну систему, що робить їх більш стійкими та корисними для суспільства. Крім того, модель є адаптивною в часі, тобто її можна актуалізувати під нові виклики, додаючи нові компоненти чи підсилюючи існуючі (скажімо, якщо з'явиться новий глобальний виклик – екологічна криза – коледжі можуть додати компонент екологічної стійкості, інтегрувавши його через вже наявні елементи, такі як освітні програми й партнерства з «зеленими» підприємствами).

Висновки до другого розділу

У результаті дослідження встановлено, що нормативно-правове забезпечення функціонування та розвитку вищих професійних коледжів Китайської Народної Республіки характеризується системністю та спрямованістю на підвищення якості, престижу й адаптивності професійної освіти до сучасних соціально-економічних викликів. Визначено, що оновлення законодавства, упровадження моделей «Double High Plan» і «1+X», розвиток прикладного бакалаврату, цифровізація освітнього середовища та розширення функцій коледжів як центрів навчання впродовж

життя забезпечують інтеграцію професійної освіти з потребами економіки, ринку праці та соціальної політики.

З'ясовано, що функціонування та розвиток вищих професійних коледжів КНР забезпечуються взаємодією інституційного, економічного, педагогічного, цифрового та соціально-партнерського механізмів, які виступають не лише засобом адаптації до нестабільності фінансування, цифрової трансформації, демографічних зрушень, трансформації ринку праці та глобальних криз, а й інструментом подальшої модернізації професійної освіти. Водночас виявлено ризики, пов'язані з ресурсною асиметрією, цифровою нерівністю, інституційною інерцією та надмірною централізацією управління.

Виявлено, що цілі, завдання та зміст функціонування і розвитку вищих професійних коледжів КНР реалізуються в межах багаторівневої моделі, яка охоплює стратегічний, тактичний та операційний рівні й забезпечує узгодженість державної освітньої політики, інституційного управління та освітньо-професійної діяльності. Це сприяє підвищенню якості підготовки фахівців, розвитку партнерської взаємодії з роботодавцями та посиленню адаптивності професійної освіти до соціально-економічних трансформацій.

Обґрунтовано модель функціонування та розвитку вищих професійних коледжів КНР в умовах соціально-економічних викликів, яка характеризується системністю, динамізмом та адаптивністю. Її структурну основу становлять десять взаємопов'язаних компонентів, а механізми моніторингу та зворотного зв'язку забезпечують гнучке реагування на зміни зовнішнього середовища. Це створює передумови для стратегічної модернізації професійної освіти та зміцнення її ролі у формуванні людського капіталу й забезпеченні конкурентоспроможності економіки Китайської Народної Республіки.

Список літератури до розділу 2

1. Базиль Л. О. Модель розвитку літературознавчої компетентності майбутніх учителів української мови і літератури у ВПНЗ: теоретичний аспект. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 16. Творча особистість учителя: проблеми теорії і практики*. 2013. Вип. 20(30). С. 13–20.
2. Вітвицька С. С. *Моделювання професійної підготовки фахівців в умовах євроінтеграційних процесів* : монографія. Житомир: Вид. О. О. Євенок, 2019.
3. Ішутіна О., Шаповалова Є. Педагогічне моделювання як засіб формування методичної компетентності вчителя. *Професіоналізм педагога: теоретичні й методичні аспекти*. 2018. Вип. 7. С. 87–96.
4. Лодатко Є. О. *Педагогічне моделювання* : монографія. Черкаси : Видавець Гордієнко Є. І., 2021. 184 с.
5. Пономарьов О. С. *Моделювання педагогічної творчості і майстерності* : методичні вказівки. 2-ге вид. Харків : Видавець Мачулін Л. І., 2019. 88 с.
6. Сердюк Г. А. Структурно-функціональна модель розвитку дослідницької компетентності вчителя української мови і літератури ліцею. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2024. № 92. С. 121–134.
7. Семенова О. В. Педагогічне моделювання: функції та складові. *Наукові записки Бердянського державного педагогічного університету. Педагогічні науки*. 2015. Вип. 3. С. 299–304.
8. Султанова Л. Ю. Обґрунтування методу моделювання у дослідженні процесу розвитку полікультурної компетентності майбутніх викладачів. *Витоки педагогічної майстерності. Педагогічні науки*. 2016. Вип. 17. С. 169–174.
9. Aduhene D. T., Osei-Assibey E. Socio-economic impact of COVID-19 on Ghana's economy: challenges and prospects. *International Journal of Social*

Economics. 2021. Vol. 48, No. 4. P. 543–556. DOI: <https://doi.org/10.1108/IJSE-08-2020-0582>.

10. Bin E., Islam A. A., Gu X., Spector J. M., Wang F. A study of Chinese technical and vocational college teachers' adoption and gratification in new technologies. *British Journal of Educational Technology*. 2020. Vol. 51, No. 6. P. 2359–2375. DOI: <https://doi.org/10.1111/bjet.12915>.

11. Borsi M. T., Mendoza O. M. V., Comim F. Measuring the provincial supply of higher education institutions in China. *China Economic Review*. 2022. Vol. 71. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.chieco.2021.101724>.

12. Brooks R., Waters J. An analysis of the UK's Turing Scheme as a response to socio-economic and geo-political challenges. *Higher Education*. 2023. DOI: <https://doi.org/10.1007/s10734-023-00995-0>.

13. Bundesministerium für Bildung und Forschung. *Nationale Weiterbildungsstrategie*. 2023. URL: https://www.bmbf.de/bmbf/de/bildung/weiterbildung/nationale-weiterbildungsstrategie/nationale-weiterbildungsstrategie_node.html (date of access: 01.03.2026).

14. Cattaneo A. A. P., Bonini L., Rauseo M. The digital facilitator: an extended profile to manage the digital transformation of Swiss vocational schools. In: Ifenthaler D., Hofhues S., Egloffstein M., Helbig C. (eds.). *Digital Transformation of Learning Organizations*. Cham : Springer, 2021. P. 169–187. DOI: https://doi.org/10.1007/978-3-030-55878-9_10.

15. Chart of the Day: China's Shrinking Workforce. *Caixin Global*. 2019. URL: <https://www.caixinglobal.com/2019-01-29/chart-of-the-day-chinas-shrinking-workforce-101375782.html>. (date of access: 01.03.2026).

16. Chen L. New unproductive forces: the Chinese youth owning their unemployment. *Reuters*. 2024. URL: <https://www.reuters.com/world/china/new-unproductive-forces-chinese-youth-owning-their-unemployment-2024-09-01/>.(date of access: 01.03.2026).

17. Chen Y., Li Y. 廣州首批返校師生將全部接受核酸檢測. *People's Daily* (Guangdong section). URL: <http://gd.people.com.cn/BIG5/n2/2020/0420/c123932-33962438.html>. (date of access: 01.03.2026).
18. Chen T., Rong J., Peng L., Yang J., Cong G., Fang J. Analysis of social effects on employment promotion policies for college graduates based on data mining for online use review in China during the COVID-19 pandemic. *Healthcare*. 2021. Vol. 9, No. 7. DOI: <https://doi.org/10.3390/healthcare9070846>.
19. China adopts revision to Vocational Education Law. *People's Daily Online*. 2022. URL: <https://en.people.cn/n3/2022/0420/c90000-10086519.html> (date of access: 01.03.2026).
20. China announces major reform to vocational education sector. *Australian Government Department of Education*. URL: <https://internationaleducation.gov.au/international-network/china/PolicyUpdates-China/Pages/China-announces-major-reform-to-vocational-education-sector.aspx> (date of access: 01.03.2026).
21. China announces vocational education action plan for 2020–2023. *Australian Government Department of Education*. URL: <https://internationaleducation.gov.au/international-network/china/PolicyUpdates-China/Pages/China-announce-vocational-education-action-plan-for-2020-2023.aspx> (дата звернення: 28.05.2025).
22. China compiles its first national five-year plan for vocational skills training. *Alwihda Info / par Peoples Daily*. 2022. 18 Jan. URL: https://www.alwihdainfo.com/China-compiles-its-first-national-five-year-plan-for-vocational-skills-training_a110552.html (дата звернення: 28.05.2025).
23. China presses ahead digital transformation, int'l cooperation of vocational education. *Belt and Road Portal*. 2023. 17 Feb. URL: <https://eng.yidaiyilu.gov.cn/p/307435.html> (дата звернення: 28.05.2025).
24. China's education arrangements during COVID-19 pandemic period. *Australian Government Department of Education*. URL:

<https://internationaleducation.gov.au/international-network/china/PolicyUpdates-China/Pages/China's-education-arrangements-during-COVID-19-pandemic-period.aspx>.

25. China's Vocational Training Industry: Opportunities for Foreign Investment. *China Briefing*. 2023. 12 July. URL: <https://www.china-briefing.com/news/chinas-vocational-training-industry-opportunities-for-foreign-investment> (дата звернення: 28.05.2025).

26. Cong L. W., Gao H., Ponticelli J., Yang X. Credit allocation under economic stimulus: evidence from China. *The Review of Financial Studies*. 2019. Vol. 32, No. 9. P. 3412–3460. DOI: <https://doi.org/10.1093/rfs/hhz008>.

27. Davronovich M. A., Kholmirezayevich M. I. The development of small business and its socio-economic affects. *Modern Views and Research*. 2020. URL: <https://tsue.scienceweb.uz/index.php/archive/article/download/2177/1553#page=3>
3.

28. Department of Education, Skills and Employment (Australia). China announce vocational education action plan for 2020–2023. 2020. URL: <https://internationaleducation.gov.au/international-network/china/PolicyUpdates-China/Pages/China-announce-vocational-education-action-plan-for-2020-2023.aspx>.

29. Dong S., Wang X., Xu S., Wu G., Yin H. The development and evaluation of Chinese digital science and technology museum. *Journal of Cultural Heritage*. 2011. Vol. 12, No. 1. P. 111–115. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.culher.2010.10.003>.

30. Du P., Wang J. New challenges and opportunities for international cooperation in higher education between China and South Korea in the post-pandemic era. *Journal of the Balkan Tribological Association*. 2022. Vol. 28, No. 3. P. 442–467.

31. Fan X. Policy-driven development and the strategic initiative of one-million enrollment expansion in China's higher vocational education. *ECNU*

Review of Education. 2020. Vol. 3, No. 1. P. 179–186. DOI: <https://doi.org/10.1177/2096531120903879>.

32. Fry C. V., Cai X., Zhang Y., Wagner C. S. Consolidation in a crisis: patterns of international collaboration in early COVID-19 research. *PLOS ONE*. 2020. Vol. 15, No. 7. Article e0236307. DOI: <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0236307>.

33. Fu Shanshan. China's Vocational Training Industry: Opportunities for Foreign Investment. *China Briefing*. 2023. 12 July. URL: <https://www.china-briefing.com/news/chinas-vocational-training-industry-opportunities-for-foreign-investment> (дата звернення: 28.05.2025).

34. Goel R. K., Vishnoi S. Urbanization and sustainable development for inclusiveness using ICTs. *Telecommunications Policy*. 2022. Vol. 46, No. 6. Article 102311. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.telpol.2022.102311>.

35. Guo L., Huang J., Zhang Y. Education development in China: education return, quality, and equity. *Sustainability*. 2019. Vol. 11, No. 13. Article 3750. DOI: <https://doi.org/10.3390/su11133750>.

36. Han X., Zhou Q., Shi W., Yang S. Online learning in vocational education of China during COVID-19: achievements, challenges, and future developments. *Journal of Educational Technology Development and Exchange*. 2020. Vol. 13, No. 2. P. 61–82. DOI: <https://doi.org/10.18785/jetde.1302.06>.

37. He X., Wang S. The value, characterization and direction of internationalization of vocational education in the new era. *Vocational and Technical Education*. 2023. Vol. 33. P. 8–14. DOI: <https://doi.org/10.3969/j.issn.1008-3219.2023.33.004>.

37. Huld A. Navigating China's evolving labor market in 2025. *China Briefing*. 2025. 9 April. URL: <https://www.china-briefing.com/news/chinas-evolving-labor-market-2025/>.

38. Jiang H., Islam A. Y. M. A., Gu X., Spector J. M. Online learning satisfaction in higher education during the COVID-19 pandemic: a regional comparison between Eastern and Western Chinese universities. *Education and*

Information Technologies. 2021. Vol. 26, No. 6. P. 6747–6769. DOI: <https://doi.org/10.1007/s10639-021-10519-x>.

39. Kovalchuk V. I., Maslich S. V., Movchan L. H. Digitalization of vocational education under crisis conditions. *Educational Technology Quarterly*. 2023. Vol. 2023, No. 1. P. 1–17. DOI: <https://doi.org/10.55056/etq.49>.

40. Kryshchanovych S., Prosovykh O., Panas Y., Trushkina N., Omelchenko V. Features of the socio-economic development of the countries of the world under the influence of the digital economy and COVID-19. *International Journal of Computer Science and Network Security*. 2022. Vol. 22, No. 1. P. 9–14. DOI: <https://doi.org/10.22937/IJCSNS.2022.22.2.2>.

41. Liang X., Rozelle S., Yi H. The impact of COVID-19 on employment and income of vocational graduates in China: evidence from surveys in January and July 2020. *China Economic Review*. 2022. Vol. 75. Article 101832. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.chieco.2022.101832>.

42. Li L. Education supply chain in the era of Industry 4.0. *Systems Research and Behavioral Science*. 2020. Vol. 37, No. 4. P. 579–592. DOI: <https://doi.org/10.1002/sres.2702>.

43. Li Q. Analysis and practice on the training of key ability of students majoring in electronic information in higher vocational education. *Procedia Computer Science*. 2021. Vol. 183. P. 791–793. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.procs.2021.02.130>.

44. Li Q. Research on the innovation of student education and management in colleges and universities under network environment. *International Journal of New Developments in Education*. 2024. Vol. 6, No. 5. P. 242–247. DOI: <https://doi.org/10.25236/ijnde.2024.060538>.

45. Li X., Dai K., Zhang X. Transnational higher education in China: policies, practices, and development in a (post-)pandemic era. *Higher Education Policy*. 2023. In press.

46. Li Qian, Lu Wei, Yin Xingjing. 1+X certificate system: progress, problems and countermeasures. *Journal of the National Academy of Education Administration*. 2019. № 12.
47. Liang X., Rozelle S., Yi H. The impact of COVID-19 on employment and income of vocational graduates in China: evidence from surveys in January and July 2020. *China Economic Review*. 2022. Vol. 75. Article 101832. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.chieco.2022.101832>.
48. Lin P. L. Trends of internationalization in China's higher education: opportunities and challenges. *US-China Education Review B*. 2019. Vol. 9, No. 1. P. 1–12. DOI: <https://doi.org/10.17265/2161-6248/2019.01.001>.
49. Ling Y., Chung S. J., Wang L. Research on the reform of management system of higher vocational education in China based on personality standard. *Current Psychology*. 2023. Vol. 42. P. 1225–1237. DOI: <https://doi.org/10.1007/s12144-021-01480-6>.
50. Lomonosov A., Lomonosova O., Nadtochii I. The systematization and classification of socio-economic problems in higher education. *Baltic Journal of Economic Studies*. 2019. Vol. 5, No. 4. P. 137–147. DOI: <https://doi.org/10.30525/2256-0742/2019-5-4-137-147>.
51. Lopez-Murillo K. Diverse socio-economic backgrounds and international pathways: European mobility opportunities through a scholarship programme for Mexican doctoral students. *Higher Education*. 2023. In press. DOI: <https://doi.org/10.1007/s10734-023-01005-z>.
52. Lv J. Q. Luban Workshop — China's international famous brand of professional education. *Journal of Tianjin Vocational Institute*. 2019. Vol. 1. P. 3–10. DOI: <https://doi.org/10.3969/j.issn.1673-582X.2019.01.001>.
53. Lv Y., Wu M., Shouse R. C. Impact of organizational culture, occupational commitment and industry-academy cooperation on vocational education in China: cross-sectional hierarchical linear modeling analysis. *PLOS ONE*. 2022. Vol. 17, No. 2. Article e0264345. DOI: <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0264345>.

54. Ma H., Li D., Zhu X. Effects of parental involvement and family socioeconomic status on adolescent problem behaviors in China. *International Journal of Educational Development*. 2023. Vol. 97. Article 102720. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.ijedudev.2022.102720>.
55. Ma X., Chen M., Diao J. Pathways and outcomes of digital transformation in Chinese vocational colleges. *Vocation, Technology & Education*. 2025. Vol. 2, No. 1. DOI: <https://doi.org/10.54844/vte.2024.0800>.
56. Minzner C. Amid Mounting Youth Unemployment Woes, Beijing Looks Towards Vocational Education. *Asia Unbound, Council on Foreign Relations*. 2023. 25 July. URL: <https://www.cfr.org/blog/amid-mounting-youth-unemployment-woes-beijing-looks-towards-vocational-education>.
57. Mula-Falcón J., Cruz-González C., Domingo Segovia J., Lucena Rodríguez C. Review of higher education policy during the pandemic: a Spanish perspective. *Policy Futures in Education*. 2023. Vol. 21, No. 4. P. 465–485. DOI: <https://doi.org/10.1177/14782103221134188>.
58. Qu L., Dai Y. Internationalization at Home from a Chinese perspective: the case of iZJU. *International Journal of Sustainability in Higher Education*. 2024. In press.
59. Pan W., Chen L., Zhan W. Implications of construction vocational education and training for regional competitiveness: case study of Singapore and Hong Kong. *Journal of Management in Engineering*. 2020. Vol. 36, No. 2. Article 05019010. DOI: [https://doi.org/10.1061/\(ASCE\)ME.1943-5479.0000750](https://doi.org/10.1061/(ASCE)ME.1943-5479.0000750).
60. People's Republic of China, National Health Commission. Technical Scheme for COVID-19 Prevention and Control in Primary and Secondary Schools. 2020. 8 May. URL: <http://www.nhc.gov.cn/jkj/s5898bm/202005/717fd91eb85441dca4e49bc8200b45b8.shtml>.
61. Rüschoff B. Methods of competence assessment in vocational education and training (VET) in Germany: a systematic review. *Federal Institute for Vocational Education and Training*. 2022.

62. Shenzhen Government Online. High-Quality Development. *Shenzhen Government Online*. URL: https://www.sz.gov.cn/en_szgov/aboutsz/profile/content/post_10870036.html (date of access: 14.05.2024).

63. Textbooks for China's vocational education to be compiled. *Xinhua*. 2021. 13 Dec. URL: https://english.www.gov.cn/statecouncil/ministries/202112/13/content_WS61b6f712c6d09c94e48a2273.html (дата звернення: 28.05.2025).

64. Thahir M., Widiawati W., Baitillah N. The post pandemic education: a blended learning approach for teaching and learning in higher education in new normal era. *International Journal of Ethno-Sciences and Education Research*. 2023. Vol. 3, No. 3. P. 99–108. DOI: <https://doi.org/10.46336/ijeer.v3i3.461>.

65. The State Council of the People's Republic of China. The State Council Publishes "Opinion on Implementing Deepened Reform on Admissions System Based on Examination". 2014. 4 Sept. URL: https://www.gov.cn/xinwen/2014-09/04/content_2745653.htm (дата звернення: 28.05.2025).

66. Toan T. T. Opportunities and challenges for quality of human resource in public sector of Vietnam's logistics industry. *International Journal of Public Sector Performance Management*. 2023. In press.

67. Tombe T., Zhu X. Trade, migration, and productivity: a quantitative analysis of China. *American Economic Review*. 2019. Vol. 109, No. 5. P. 1843–1872. DOI: <https://doi.org/10.1257/aer.20150811>.

68. Tomić T., Schneider D. R. Circular economy in waste management: socio-economic effect of changes in waste management system structure. *Journal of Environmental Management*. 2020. Vol. 267. Article 110564. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.jenvman.2020.110564>.

69. Usher A. Skilled for the Future: How China is Transforming Vocational Education with Gerard Postiglione. *Higher Education Strategy*

Associates. 2024. 5 Dec. URL: <https://higherstrategy.com/skilled-for-the-future-how-china-is-transforming-vocational-education-with-gerard-postiglione/>.

70. Vocational Education Law (2022). *China Justice Observer*. 2022. 16 May. URL: <https://www.chinajusticeobserver.com/a/vocational-education-law> (дата звернення: 28.05.2025).

71. Vocational Education in China: New Law Promotes Sector's Growth. *China Briefing*. URL: <https://www.china-briefing.com/doing-business-guide/china/sector-insights/vocational-education-in-china-new-law-promotes-sector-s-growth>.

72. Vocational education reform made major national goal. *The State Council of the People's Republic of China*. 2023. URL: https://english.www.gov.cn/policies/policywatch/202301/18/content_WS63c76385c6d0a757729e5c5a.html.

73. Wang A., Guo D. Technical and vocational education in China: enrolment and socioeconomic status. *Journal of Vocational Education & Training*. 2019. Vol. 71, No. 4. P. 538–555. DOI: <https://doi.org/10.1080/13636820.2018.1535519>.

74. Wang C., Cheng Z., Yue X. G., McAleer M. Risk management of COVID-19 by universities in China. *Journal of Risk and Financial Management*. 2020. Vol. 13, No. 2. Article 36. DOI: <https://doi.org/10.3390/jrfm13020036>.

75. Wang G., Wang Z. Vocational education: a poor second choice? A comparison of the labour market outcomes of academic and vocational graduates in China. *Oxford Review of Education*. 2023. Vol. 49, No. 3. P. 408–427. DOI: <https://doi.org/10.1080/03054985.2022.2096583>.

76. Wu H. Three dimensions of China's "outward-oriented" higher education internationalization. *Higher Education*. 2019. Vol. 77. P. 81–96. DOI: <https://doi.org/10.1007/s10734-018-0262-1>.

77. Wu L., Yan K., Zhang Y. Higher education expansion and inequality in educational opportunities in China. *Higher Education*. 2020. Vol. 80. P. 549–570. DOI: <https://doi.org/10.1007/s10734-020-00498-2>.

78. Xinhua News. Promoting high-quality development of vocational education: Minister of Education Huai Jinping discusses the future of vocational education. 2022. 27 Dec. URL: <http://education.news.cn/20221227/a998be827f0d4d4391da6b55b1bac0f4/c.html> (date of access: 09.03.2025).
79. Xinhua. Vocational college enrollment in China to grow by 2m in 2020–2021. 2020. 8 Dec. URL: https://english.www.gov.cn/statecouncil/ministries/202012/08/content_WS5fcf795ec6d0f725769418a9.html.
80. Xu J., Jiang T., Wei M., Qing Z. The digital transformation of vocational education: experience and reflections of Shenzhen Polytechnic University. *Vocation, Technology & Education*. 2024. Vol. 1. Article 2. DOI: <https://doi.org/10.54844/vet.2024.0522>.
81. Xue E., Li J. Exploring the type-based vocational education system: insights from China. *Educational Philosophy and Theory*. 2022. Vol. 54, No. 10. P. 1670–1680. DOI: <https://doi.org/10.1080/00131857.2021.1934668>.
82. Ye N., Kueh T. B., Hou L., Liu Y., Yu H. A bibliometric analysis of corporate social responsibility in sustainable development. *Journal of Cleaner Production*. 2020. Vol. 272. Article 122679. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.jclepro.2020.122679>.
83. Yu T., Yan X., Jin Y. Vocational Education in China. *Education in China and the World* / eds. F. Zhuolin et al. Shanghai : Shanghai Jiao Tong University Press, 2025. P. 361–412. DOI: https://doi.org/10.1007/978-981-97-7415-9_8.
84. Yue Xiuming, Wang Hong, Zhang Wenhua. Research on the implementation of 1+X Certificate System in Vocational Education reform. *SHS Web of Conferences*. 2023. Vol. 158. Article 02009. DOI: <https://doi.org/10.1051/shsconf/202315802009>. URL: https://www.shs-conferences.org/articles/shsconf/pdf/2023/06/shsconf_essc2023_02009.pdf (дата звернення: 28.05.2025).

85. Zhang J. Exploration and reflection on school-enterprise cooperation in higher vocational colleges under the background of industry-education integration. *Open Journal of Social Sciences*. 2019. Vol. 7, No. 1. P. 66–74. DOI: <https://doi.org/10.4236/jss.2019.71006>.

86. Zhang Suyu. Exploration and practice of the pilot reform of vocational education at the undergraduate level. *Journal of Education and Educational Research*. 2022. Vol. 1, No. 2. P. 60–63. DOI: <https://doi.org/10.54097/jeer.v1i2.3119> (дата звернення: 28.05.2025).

87. Zhang Z., Zhang G., Su B. The spatial impacts of air pollution and socio-economic status on public health: empirical evidence from China. *Socio-Economic Planning Sciences*. 2022. Vol. 83. Article 101167. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.seps.2021.101167>.

88. Zhao W. An empirical study on blended learning in higher education in the “Internet+” era. *Education and Information Technologies*. 2022. Vol. 27, No. 6. P. 8705–8722. DOI: <https://doi.org/10.1007/s10639-022-10944-6>.

89. Zhao Y., Lin S., Liu J., Zhang J., Yu Q. Learning contextual factors, student engagement, and problem-solving skills: a Chinese perspective. *Social Behavior and Personality: An International Journal*. 2021. Vol. 49, No. 2. Article e9796.

90. Zheng J., Kapoor D. State formation and higher education (HE) policy: an analytical review of policy shifts and the internationalization of higher education (IHE) in China between 1949 and 2019. *Higher Education*. 2021. Vol. 81. P. 179–195. DOI: <https://doi.org/10.1007/s10734-020-00517-2>.

91. Zhu Y. New national initiatives of modernizing education in China. *ECNU Review of Education*. 2019. Vol. 2, No. 3. P. 353–362. DOI: <https://doi.org/10.1177/2096531119868069>.

92. 中共中央 国务院关于全面加强新时代大中小学劳动教育的意见. *中华人民共和国中央人民政府网站*. 2019. 13 Feb. URL:

https://www.gov.cn/zhengce/content/2019-02/13/content_5365341.htm (дата звернення: 28.05.2025).

93. 中共中央办公厅
国务院办公厅印发《关于推动现代职业教育高质量发展的意见》. 新华社.
2021. 12 Oct. URL: https://www.gov.cn/zhengce/2021-10/12/content_5642120.htm.

94. 中华人民共和国职业教育法. 全国人民代表大会. 2022. 20 Apr.
URL:
<http://www.npc.gov.cn/npc/c30834/202204/8c16f72f96f04a10b2332fcb2b0315c0.shtml>.

95. 我国职业教育对产业急需技能人才供给力不断提升. 新华社. 2024.
22 Nov. URL: https://www.gov.cn/yaowen/liebiao/202411/content_6988920.htm.

96. Australia. China announces major reform to vocational education sector. *International Education, Department of Education*. URL:
<https://internationaleducation.gov.au/international-network/china/PolicyUpdates-China/Pages/China-announces-major-reform-to-vocational-education-sector.aspx>
(дата звернення: 16.12.2025).

97. Full list of responsible bodies: Ministry of Education (MoE), National Development and Reform Commission (NDRC), Ministry of Industry and Information Technology (MIIT), Ministry of Finance (MoF), Ministry of Human Resources and Social Security (MoHRSS), Ministry of Agriculture and Rural Affairs (MoARA), State-owned Assets Supervision and Administration Commission (SASAC), State Taxation Administration (STA), Poverty Alleviation Office of the State Council.

98. People's Republic of China, Ministry of Education.
教育部等九部门关于印发《职业教育提质培优行动计划（2020—2023年）》的通知 = Nine Government Bodies Including the Ministry of Education Publish the Vocational Education Quality Improvement Action Plan

(2020–2023). 2020. URL:
http://www.moe.gov.cn/srcsite/A07/zcs_zhgg/202009/t20200929_492299.html.

99. Vocational Education in China: New Law Promotes Sector's Growth. *China Briefing*. URL: <https://www.china-briefing.com/doing-business-guide/china/sector-insights/vocational-education-in-china-new-law-promotes-sector-s-growth> (дата звернення: 16.12.2025).

100. The People's Republic of China, Department of Agriculture and Rural Affairs of Jiangxi Province. 江西省农业农村厅办公室 江西省教育厅办公室关于做好2020年全省高职扩招培养高素质农民报名登记和身份审核工作的通知 = Notice on Registration and Identity Verification of the Province's Higher Vocational Enrollment and Training High-Quality Farmers in 2020. 2020. URL:
http://nync.jiangxi.gov.cn/art/2020/10/16/art_27783_2865333.html.

101. China announce vocational education action plan for 2020–2023. *Department of Education, Australian Government*. 2020. 10 Dec. URL:
<https://internationaleducation.gov.au/international-network/china/PolicyUpdates-China/Pages/China-announce-vocational-education-action-plan-for-2020-2023.aspx> (дата звернення: 16.12.2025).

РОЗДІЛ ІІІ. СТРАТЕГІЧНІ ЗАСАДИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ФУНКЦІОНУВАННЯ І РОЗВИТКУ ВИЩИХ ПРОФЕСІЙНИХ КОЛЕДЖІВ КИТАЙСЬКОЇ НАРОДНОЇ РЕСПУБЛІКИ В УМОВАХ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ ВИКЛИКІВ

3.1. Принципи й напрями вдосконалення функціонування та розвитку вищих професійних коледжів Китайської Народної Республіки в державній прогностичній політиці

Вища професійна освіта в Китайській Народній Республіці (КНР) виступає стратегічним ресурсом кадрового забезпечення сталого соціально-економічного розвитку держави. Протягом останнього десятиліття Китай демонструє стабільне економічне зростання, посідаючи друге місце у світі за масштабами валового внутрішнього продукту. Така динаміка зумовлює безперервне зростання попиту на кваліфікованих фахівців у сфері виробництва, інформаційних технологій, інженерії, сільського господарства, сфери обслуговування та інноваційної економіки. Тож професійна освіта, а особливо коледжі вищої професійної освіти, розглядаються урядом як фундаментальна складова модернізаційної стратегії держави [1].

Національна політика у сфері професійної освіти формується на засадах прогностичного підходу, що передбачає довгострокове планування, прогнозування трансформацій на ринку праці, адаптацію освітніх програм до майбутніх запитів економіки. Державні освітні стратегії орієнтовані на забезпечення випереджального розвитку, що реалізується шляхом цілеспрямованого оновлення змісту освіти, вдосконалення структури управління, розширення партнерства між освітніми закладами та виробничим сектором, впровадження цифрових технологій, інтернаціоналізації освітнього простору та інтеграції професійної підготовки з вимогами індустрій [1].

Показовим у цьому контексті є акцент, зроблений керівництвом Китаю на ролі професійної освіти як чинника зміцнення національного добробуту.

Так, Президент КНР Сі Цзіньпін у публічних виступах неодноразово підкреслював, що розвиток професійної освіти сприяє підвищенню рівня зайнятості, забезпечує соціальну мобільність та є запорукою конкурентоспроможності економіки в умовах глобалізації [1].

Зважаючи на те, що законодавчі засади функціонування та розвитку вищих професійних коледжів КНР детально висвітлено в п. 2.1, у межах даного аспекту лише зазначимо, що саме нормативно-правова база визначає *ключові принципи й пріоритетні напрями вдосконалення системи вищої професійної освіти в умовах сучасних соціально-економічних викликів*.

Зокрема в межах реалізації стратегії модернізації освіти Китайська Народна Республіка офіційно проголосила курс на інтенсивну трансформацію та реформування системи професійної освіти з метою підвищення її якості, ефективності та адаптивності до динамічних потреб економіки й суспільства [3; 9; 45]. Відповідно, в державній політиці професійна освіта посідає пріоритетне місце, що закріплено на рівні законодавства як принцип паритетності – тобто визнання рівнозначності професійної освіти іншим секторам освітньої системи з оперттям на *принцип системності та цілісності розвитку*. Відповідно цей рівень освіти є ключовим чинником індустріального та технологічного оновлення країни, а також як інструмент забезпечення соціальної мобільності й зайнятості населення [30; 43].

Другим базовим *принципом вдосконалення функціонування та розвитку професійної освіти є її виховна та практико-зорієнтована спрямованість*, що відображає інтеграцію морально-ціннісного виховання та компетентнісної професійної підготовки в освітньому процесі. Згідно із чинним законодавством, вищі професійні коледжі зобов'язані реалізовувати навчальні програми, які синтезують моральне виховання, професійну етику та набуття прикладних практичних навичок [30; 43]. Закон КНР чітко визначає пріоритет морального формування особистості, виховання в дусі соціалістичних цінностей, розвитку «духу майстерності» (gongjiang jingshen –

工匠精神) у поєднанні із засвоєнням сучасних науково-технічних знань, культурної освіченості та технічної компетентності [30; 43]. У зв'язку з цим, ідея єдності виховання і професійної підготовки є основою для всієї концепції вищої професійної освіти в КНР. Освітній процес у коледжах має на меті не лише підготовку компетентного виконавця чи технічного фахівця, а й формування всебічно розвиненого громадянина, здатного до усвідомленої участі в соціальному житті та виробничій діяльності.

Третім принципом, що визначає організаційні засади вдосконалення досліджуваних процесів, є принцип *багаторівневої адаптивності до динамічних змін ринку праці*. В законодавчому полі КНР закріплено модель, згідно з якою центральна влада відповідає за стратегічне планування, формування єдиної політики та нормативно-правову координацію в галузі професійної освіти, тоді як регіональні та місцеві органи влади здійснюють безпосередню реалізацію програм, розвиток інфраструктури, фінансування та управління закладами освіти [30; 43]. Така структура управління концептуалізується як принцип «державного планування та місцевої відповідальності», що передбачає поєднання централізованого контролю з децентралізацією функціональних повноважень. Водночас закон наголошує на важливості широкого залучення інших суб'єктів – галузевих асоціацій, промислових підприємств, громадських організацій, роботодавців та спільнот – до процесу формування та реалізації політики в галузі професійної освіти, що відповідає принципу багатосторонньої участі (*multi-actor participation*), який посилює гнучкість системи, сприяє її відкритості до інновацій і адаптації до ринкових умов [30; 43].

Законодавча база КНР у сфері професійної освіти визначає активну роль суб'єктів господарювання як співорганізаторів освітнього процесу. Зокрема, чинне законодавство стимулює участь підприємств, професійних асоціацій та галузевих спілок у розробленні освітніх стандартів, здійсненні оцінювання професійних компетентностей, а також в частині видачі відповідних сертифікатів [4; 30; 43].

Таким чином, у Китаї нормативно закріплено модель державно-громадського партнерства як фундаментальний принцип функціонування системи професійної освіти. Вона не обмежується виключно державним управлінням, а передбачає активну взаємодію з представниками бізнесу та громадянського суспільства. В редакції Закону про професійну освіту, ухваленій у 2022 році, акцентується, що професійна підготовка має здійснюватися за участю підприємств, бути чутливою до трансформацій ринку праці та орієнтованою на забезпечення зайнятості випускників [30; 43].

Центральним елементом освітньої політики КНР у професійному секторі є принцип інтеграції освіти з виробництвом, відомий як «产教融合» (chanjiao ronghe) – *принцип інтеграції виробничої сфери та освітньої діяльності*. Цей положення передбачає тісне узгодження навчальних планів із кадровими запитами підприємств, активне впровадження дуальної моделі освіти, а також організацію практичного навчання безпосередньо на виробничих базах компаній. У практичній площині це реалізується через створення тисяч навчально-виробничих центрів, що функціонують на базі співпраці професійних коледжів і підприємств [1; 4; 37].

Ще одним базовим принципом державної політики є *орієнтація професійної освіти на потреби соціально-економічного розвитку держави, професійне становлення та самореалізацію особистості*. Вищі професійні коледжі розглядаються як ключовий інструмент реалізації державної стратегії модернізації. Законодавчо закріплено обов'язок органів державної влади всіх рівнів інтегрувати розвиток професійної освіти до загальнонаціональних планів економічного і соціального зростання, з урахуванням пріоритетів зайнятості, індустріального розвитку та науково-технологічного поступу [7; 30; 43].

Закон також визначає, що професійна освіта має «служити потребам ринку праці та сприяти працевлаштуванню», залишаючись взаємопов'язаною зі стратегіями оновлення виробничих потужностей, регіонального розвитку

та інноваційного зростання [30]. Професійна освіта в КНР, відповідно до законодавства, повинна одночасно враховувати як суспільні потреби, так і індивідуальні можливості та інтереси кожної особи, забезпечуючи рівний доступ для всіх соціальних груп населення та гнучкість освітніх траєкторій [30; 43]. Засади інклюзивності та доступності у реалізації державної політики у сфері професійної освіти проявляється в системному впровадженні заходів, спрямованих на розширення охоплення цільових груп, а саме сільської молоді, мешканців економічно депресивних регіонів, жінок, осіб з інвалідністю, ветеранів, безробітних та інших соціально вразливих категорій населення [30]. Відтак, структура професійної освіти зорієнтована на широке залучення представників різних соціальних груп до системи формування професійної компетентності та створення умов для здобуття актуальних, конкурентоспроможних спеціальностей.

П'ятий засадничий принцип вдосконалення освітньої діяльності вищих професійних коледжів КНР полягає в *забезпеченні її високої якості та інноваційного характеру*. Якщо в 1990-х – на початку 2000-х років ключовим орієнтиром було розширення мережі закладів професійної освіти, то нині стратегічний акцент зміщено на підвищення якості підготовки фахівців. На державному рівні проголошено перехід від політики кількісного зростання до політики якісного піднесення («від кількісного розширення до якісного підвищення» – 数量扩张 → 质量提升) [4].

Складовими цього переходу виступають модернізація освітнього змісту, впровадження сучасних освітніх стандартів та цифрових технологій, перегляд освітніх програм з урахуванням тенденцій науково-технологічного прогресу, а також підвищення рівня кваліфікації педагогічних кадрів. Особливої уваги надається підвищенню практичної компетентності викладачів, оскільки законодавством передбачено вимогу наявності у педагогів вищих професійних коледжів щонайменше трирічного досвіду

роботи у відповідній виробничій галузі, що має забезпечити тісний зв'язок між теоретичною підготовкою та реаліями ринку праці [4].

Однією з ключових передумов підвищення якості професійної освіти в КНР є активне залучення до освітнього процесу висококваліфікованих фахівців-практиків. На нормативному рівні закріплено положення, згідно з яким з 2020 року новопризначення на посади викладачів професійно-орієнтованих дисциплін здійснюються переважно з-поміж осіб, які мають підтверджений практичний досвід роботи у відповідній галузі. Випускники без виробничого стажу, як правило, не розглядаються як кандидати на посади викладачів професійних дисциплін. Крім того, до участі в освітньому процесі на умовах сумісництва активно залучаються інженери, технологи, управлінці та інші фахівці-практики [4].

З метою забезпечення системного контролю за якістю підготовки фахівців створено національну систему зовнішнього оцінювання результатів навчання. До її інструментарію включено щорічне оприлюднення доповідей про стан професійної освіти, а також регулярні перевірки якості процедур оцінювання та присвоєння кваліфікацій [4].

Таким чином, на концептуальному рівні закладено принцип *інноваційності та цифровізації освітнього середовища*, як ключове положення щодо постійного вдосконалення професійної освіти як динамічної системи, що має не лише відповідати актуальним потребам ринку праці, а й підвищувати власну адаптивність через розвиток механізмів внутрішньої і зовнішньої оцінки якості освітніх послуг.

Узагальнюючи, можна виокремити системоутворювальні принципи вдосконалення функціонування інституту вищих професійних коледжів у КНР (рис. 3.1).

Рис. 3.1 створено за допомогою ШІ на основі авторської розробки

Рис. 3.1 Системоутворювальні принципи вдосконалення функціонування та розвитку вищих професійних коледжів КНР в умовах соціально-економічних викликів

У контексті соціально-економічної трансформації та цифрових викликів система вищої професійної освіти КНР орієнтується на принципи, які забезпечують її адаптивність, ефективність та відкритість до змін. Серед них ключовими є: державна пріоритетність у поєднанні з державно-громадським партнерством; посилення професійної підготовки із виховним компонентом; багаторівнева модель управління з децентралізованими функціями реалізації освітньої політики; орієнтація на потреби економіки, соціуму та особистості; якісна трансформація професійної освіти через інноваційні підходи до змісту, форм і методів навчання. Кожен із цих принципів реалізується через відповідні напрями, які корелюють із певними структурними компонентами функціонування коледжів.

Своєю чергою *принцип державної пріоритетності* є системно інтегрованим у адаптаційно-стратегічний та регуляторно-нормативний компоненти. Його реалізація виявляється через централізовану підтримку

програм розвитку, як-от «Double High Plan», нормативне регулювання освітніх стандартів і формування єдиної стратегії професійної підготовки.

Відповідно, ідентифікація ризиків функціонування системи професійної освіти в умовах соціально-економічної турбулентності потребує системного підходу, оскільки надмірна централізація управління, нерівномірність регіонального розвитку, кадровий дефіцит і технологічне відставання здатні суттєво знижувати ефективність упроваджуваних інновацій та стримувати процеси модернізації.

На основі вище зазначеного, пропонуємо узагальнену таблицю, яка демонструє логіку реалізації визначених принципів відповідно до стратегічних засад вдосконалення досліджуваних процесів.

Таблиця 3.1 Стратегічні засади впровадження принципів вдосконалення функціонування та розвитку інституту ВПК КНР в умовах соціально-економічних викликів

Стратегічні засади	Інструмент реалізації	Очікуваний ефект
Державна пріоритетність у поєднанні з державно-громадським партнерством	Центральні програми (Double High Plan), участь роботодавців у формуванні освітніх політик	Підвищення стратегічної керованості, зміцнення інституційного потенціалу
Посилення професійної підготовки з виховним компонентом	Інтеграція соціально-гуманітарних дисциплін, дуальна освіта з наставництвом	Формування професійної етики, соціальної відповідальності, розвиток м'яких навичок
Багаторівнева модель управління з децентралізацією	Автономізація коледжів, фінансова гнучкість, цифрова звітність	Зростання інституційної ефективності, оптимізація управлінських процесів
Орієнтація на потреби економіки, соціуму та особистості	Моніторинг ринку праці, адаптивні освітні програми, співпраця з бізнесом	Збалансованість попиту і пропозиції, актуалізація змісту освіти
Якісна трансформація освіти через інновації	Впровадження цифрових платформ, AR/VR, LMS, мікрокваліфікацій «1+X», дуальна модель	Підвищення гнучкості освітньої траєкторії, підвищення якості й доступності навчання

Зазначені принципи чітко артикульовано в чинних нормативно-правових документах і програмних стратегіях уряду КНР, що визначають довгострокову траєкторію розвитку професійної освіти.

Системні реформи професійної освіти, що здійснюються в КНР з початку 2010-х років, мають програмно-цільовий характер і здійснюються в межах національних стратегічних документів. Зокрема, “Національний план середньо- та довгострокового реформування і розвитку освіти (2010–2020)”, затверджений Державною радою КНР у 2010 році, визначив стратегічні пріоритети модернізації освітньої сфери, включаючи сектор професійної освіти. Основними орієнтирами визначено створення інтегрованої системи безперервної освіти; забезпечення тісного зв'язку між професійною та академічною підготовкою; формування системи «навчання впродовж життя», яка охоплює як підготовку до зайнятості, так і безперервне професійне вдосконалення під час трудової діяльності [7].

Особливий наголос у Плані зроблено на необхідності гармонізації формальної дипломної освіти з неформальними освітніми траєкторіями, що стало підґрунтям для розбудови національної моделі гнучкої професійної мобільності. Пріоритетними було також визначено завдання підготовки висококваліфікованих технічних кадрів, здатних забезпечити потреби модернізації промислового виробництва та впровадження технологічних інновацій. Саме цей стратегічний вектор і став імпульсом для масштабних перетворень у системі професійної освіти КНР протягом 2010-х років.

Одним із ключових стратегічних напрямів модернізації системи професійної освіти в Китайській Народній Республіці виступає її інтеграція з реальними потребами національної економіки та ринку праці, зокрема в контексті глибокої індустріальної трансформації. У цьому контексті важливим етапом реформ стало впровадження нових механізмів доступу до вищої професійної освіти. Зокрема, у 2014 році Державна рада КНР видала постанову, що започаткувала реформу системи вступу до закладів вищої освіти. Відповідно до цієї реформи, було запроваджено альтернативні канали вступу до вищих професійних коледжів, які дозволили абітурієнтам оминати загальнонаціональний вступний іспит Гаокао (*Gaokao*) та вступати на підставі результатів спеціальних іспитів, організованих на місцевому рівні.

Це надало випускникам професійних училищ (закладів середньої професійної ланки) можливість продовжити навчання у вищих професійних коледжах без необхідності конкурувати за загальним балом у межах національного рейтингу. Вже протягом перших трьох років реалізації зазначеної реформи понад 50% новозарахованих студентів вступили до коледжів саме через ці альтернативні механізми відбору, що засвідчило ефективність змін у підвищенні доступності та мотиваційної привабливості вищої професійної освіти для випускників з профільною підготовкою.

Знаковим кроком у подальшому реформуванні системи професійної освіти КНР стало схвалення 13 лютого 2019 року “Плану реалізації реформи національної системи професійної освіти”, який було офіційно оприлюднено Державною радою КНР (далі – Національний план реформування) [4].

Цей програмно-стратегічний документ визначив нову фазу розвитку професійної освіти та містив сім базових цілей і двадцять конкретизованих заходів, спрямованих на підвищення ефективності функціонування всієї системи [4].

Ключова ідея плану полягала в необхідності суттєвого підвищення престижу професійної освіти, ліквідації стереотипів щодо її «нижчого статусу» порівняно з академічною освітою та формуванні позитивного іміджу професійної підготовки як конкурентоспроможної й інноваційно орієнтованої освітньої галузі. У документі наголошено на важливості створення привабливого освітнього середовища для молоді, що включає оновлення освітніх стандартів, модернізацію змісту програм, перегляд системи оцінювання, удосконалення кадрового забезпечення та активізацію співпраці з промисловим сектором [4].

У Плані реалізації реформи національної системи професійної освіти, затвердженому у 2019 році, а також у подальших програмних документах уряду КНР, окреслено низку ключових напрямів трансформації професійної освіти, що мають системний і стратегічний характер.

Основною ціллю проголошено перехід до концепції «освіти високої якості», що передбачає модернізацію освітнього процесу через оновлення змісту навчальних програм, впровадження цифрових освітніх технологій, а також посилення акценту на розвитку практичних навичок у студентів. На загальнодержавному рівні вперше поставлено завдання ліквідації стереотипів щодо меншовартості професійної освіти порівняно з академічною та підвищення її суспільного престижу до рівня рівноцінної альтернативи вищій освіті академічного спрямування [4].

Для досягнення цієї мети було засновано Національну консультативну раду з питань професійної освіти при Державній раді КНР (国家职业教育指导咨询委员会) – постійно діючий експертно-аналітичний орган, який надає рекомендації щодо реформ, бере участь у розробці нормативно-правових актів і сприяє стандартизації системи професійної підготовки. Окрім того, започатковано публікацію щорічної Національної доповіді про стан професійної освіти, яка дозволяє системно відстежувати динаміку змін і прогрес у реалізації визначених цілей [4].

Крім того, інноваційним механізмом, запропонованим Планом 2019 року, стала модель сертифікації «1+X», яка передбачає, що поряд із базовим дипломом (1) студент може отримати одну або кілька додаткових професійних сертифікацій (X), що засвідчують опанування ним конкретних прикладних компетентностей. Дана модель була впроваджена в експериментальному режимі з 2019 року й націлена на формування в студентів багатофункціональних професійних профілів і здатності до горизонтального професійного перемикання в умовах змін ринку праці [4].

Паралельно із цим урядом ініційовано створення «кредитного банку» професійної освіти – єдиної цифрової платформи для обліку та визнання індивідуальних навчальних досягнень, здобутих як у закладах освіти, так і в умовах виробничого навчання або підвищення кваліфікації. Така система дозволяє здійснювати перезарахування навчальних кредитів у межах різних

освітніх траєкторій та створює умови для поступового переходу випускників професійних училищ до коледжів, а надалі – до університетів [4].

У цьому контексті формування Національної рамки кваліфікацій розглядається як інструмент забезпечення вертикальної та горизонтальної мобільності здобувачів освіти. Важливо зазначити, що з метою забезпечення уніфікованості та прозорості навчального процесу також переглянуто державні стандарти професійної освіти, запроваджено єдині вимоги до результатів навчання та оновлено класифікатор спеціальностей.

Одним із ключових стратегічних пріоритетів модернізації професійної освіти КНР є підвищення професійної кваліфікації педагогічних кадрів і забезпечення відповідної інфраструктури для реалізації сучасних освітніх програм. Згідно з положеннями Плану реалізації реформи національної системи професійної освіти, значна увага приділяється формуванню високопрофесійного кадрового складу. Зокрема, встановлено нормативну вимогу щодо наявності у викладачів виробничого досвіду щонайменше тривалістю три роки у відповідній галузі промисловості. Це положення покликане забезпечити тісний зв'язок навчального процесу з реальними умовами виробництва та підвищити практичну орієнтованість професійної підготовки [4].

Крім того, запроваджено механізм залучення фахівців-практиків на умовах часткової зайнятості до освітнього процесу у якості інструкторів і майстрів виробничого навчання. Починаючи з 2020 року, нові вакансії викладачів практико-орієнтованих дисциплін у коледжах та прикладних університетах, як правило, не відкриваються для випускників без досвіду виробничої діяльності; натомість пріоритет віддається кандидатам із практичним стажем у промисловості [4].

Уряд КНР також вжив низку заходів для фінансового забезпечення реформ. У 2019–2020 роках із фонду страхування на випадок безробіття було перерозподілено понад 100 млрд юанів (≈ 15 млрд доларів США) на реалізацію програм професійного навчання та підвищення кваліфікації,

розрахованих на охоплення близько 15 мільйонів працівників [4]. Одним з інструментів соціальної підтримки стала національна стипендія для учнів професійних училищ, спрямована на стимулювання освітньої мобільності молоді з малозабезпечених родин та запобігання соціальній нерівності в доступі до професійної підготовки [4].

У контексті розвитку матеріально-технічної бази професійної освіти особливе місце посідає співпраця з представниками реального сектору економіки. Підприємства активно залучаються до створення навчально-виробничих центрів, лабораторій і баз практичного навчання, за що передбачено відповідні податкові пільги, гранти та інші інституційні бонуси [1].

Зміцнення кадрового складу й інфраструктурної бази є фундаментальними умовами реалізації концепції якісної професійної освіти. Такі заходи сприяють поглибленню інтеграції навчання з виробництвом, підвищенню ефективності підготовки кадрів та відповідності випускників вимогам сучасного ринку праці.

Одним із відповідей уряду КНР на виклики, пов'язані зі старінням населення та поступовим скороченням частки працездатного населення, стало стратегічне нарощування масштабів професійної освіти. У 2018 році загальна чисельність студентів, які навчалися у закладах професійної освіти різного рівня, становила 26,9 млн осіб. У 2019 році урядом КНР було проголошено ціль щодо розширення набору до вищих професійних коледжів на 1 мільйон студентів понад встановлені обсяги, що стало важливою частиною реалізації державної освітньої політики [13].

Ця ініціатива передбачала створення додаткових можливостей для випускників загальноосвітніх шкіл, зокрема для тих, хто не зміг успішно скласти вступні іспити до класичних університетів, продовжити освіту за робітничими та технічними спеціальностями. Водночас урядом визначено довгостроковий орієнтир досягнення паритету між кількістю учнів, залучених до старшої школи академічного спрямування, та студентів

середніх професійних закладів (пропорція 50:50), що відображено в офіційному документі “Про поглиблення реформи системи вступу на основі іспитів” (2014), згідно з яким половина випускників базової школи має орієнтуватися на професійний освітній маршрут [29].

Крім того, у межах реформи значно розширено доступ до професійної освіти для осіб, які вже перебувають на ринку праці. До таких категорій належать ветерани, колишні спортсмени, звільнені працівники, трудові мігранти, які повернулися до КНР. Для них створено гнучкі механізми професійної перепідготовки та підвищення кваліфікації, що реалізуються в межах національної системи професійної освіти [4].

У межах реалізації принципу поєднання освіти з реальними потребами економіки та виробничої практики, у 2019 році було суттєво активізовано розвиток механізмів державно-приватного партнерства. Згідно з положеннями Плану 2019 року, система професійної освіти має поступово перейти від моделі, що формується переважно державними органами, до такої, яка орієнтується на потреби ринку та драйвиться роботодавцями. Це проголошено офіційно як стратегічний вектор на найближчі 5–10 років [4].

У цьому контексті запроваджено низку стимулювальних інструментів для бізнесу. Зокрема, підприємства, які активно беруть участь у підготовці фахівців, отримують податкові пільги, мають пріоритети в рейтингах соціальної відповідальності та можуть розраховувати на підтримку з боку держави при створенні навчально-виробничих баз. Ці заходи спрямовані на мотивацію бізнес-структур до інвестування в розвиток освітньої інфраструктури, зокрема до відкриття центрів професійної підготовки на підприємствах, організації стажувань, наставництва та дуального навчання [1].

У рамках стратегічної трансформації системи професійної освіти КНР закріплено положення про необхідність повноцінної інтеграції бізнесу в усі етапи освітнього процесу. Відповідно до урядових програм і Плану реформування, бізнес повинен стати рівноправним партнером держави, брати

участь у розробленні освітніх стандартів, формуванні змісту професійних програм, інвестуванні в освітню інфраструктуру, зокрема в створення навчальних центрів на підприємствах. Китайський уряд офіційно орієнтується на кращі міжнародні практики дуальної системи підготовки кадрів, насамперед досвід Німеччини, Японії та Швейцарії [4].

Реалізація зазначеної моделі вже дає відчутні результати. Згідно з офіційними статистичними даними, у 2022 році понад 3000 підприємств у КНР інтегровано до системи професійної освіти, а на їхній базі функціонують навчальні підрозділи, спеціалізовані класи або навчальні програми. Крім того, у співпраці з бізнесом створено 24,9 тис. навчально-виробничих баз для практики та стажування студентів, що стало одним із найбільших показників у світі [1].

Таким чином, реалізація реформ спрямована на формування тісного взаємозв'язку між освітнім сектором і виробничим середовищем, що забезпечує як релевантність підготовки, так і підвищення конкурентоспроможності випускників.

Особливе місце в інституціональному оформленні нової моделі розвитку професійної освіти займають так звані “флагманські” ініціативи, спрямовані на формування еталонних практик. У 2019 році урядом КНР було започатковано програму «Подвійний високий рівень» (中国特色高水平高职学校和专业建设计划), яка стала логічним продовженням університетської стратегії «Подвійна перша кляса» (Double First-Class Initiative). Основною метою програми було створення до 2022 року 50 зразково-показових вищих професійних коледжів та 150 спеціалізованих центрів передового досвіду, що отримали пріоритетне фінансування та державну підтримку [13].

Завданням цих інституцій є прискорене впровадження оновлених освітніх стандартів, апробація інноваційних підходів до викладання, а також підвищення статусу китайської професійної освіти до світового рівня.

Програма також передбачає розвиток інституційної автономії, розширення академічних прав коледжів та посилення їхньої спроможності до науково-методичного забезпечення професійної підготовки.

У контексті реалізації масштабної реформи професійної освіти в Китайській Народній Республіці ключового значення набуває інституційне розширення освітніх можливостей та цифрова трансформація освітнього середовища. Одним із вагомих кроків у напрямі структурного оновлення стало поступове підвищення статусу закладів вищої професійної освіти. Починаючи з 2019 року, урядом КНР розпочато пілотну програму, що передбачає трансформацію окремих вищих професійних коледжів (高等职业院校) у заклади з правом надання ступеня бакалавра прикладного спрямування (职学士学位).

Такі заклади отримали офіційну назву “**职业大学**” (професійні університети), і вже у 2019 році 15 із них пройшли відповідну процедуру ліцензування [11]. Цей крок слід розглядати як системне рішення, спрямоване на розширення вертикальної мобільності випускників, підвищення суспільної привабливості професійної освіти та формування реальних умов для реалізації концепції «освіти впродовж життя».

У 2023 році кількість професійних університетів перевищила 50, і вони функціонують на правах повноцінних вищих навчальних закладів із можливістю присудження освітнього ступеня бакалавра, еквівалентного за статусом академічному бакалаврату. Цей процес є індикатором зрушення у бік зближення професійної та академічної освітніх систем, що, своєю чергою, зумовлює необхідність перегляду освітньої політики в бік інтегративних моделей навчання [11].

Паралельно з інституційними перетвореннями, що відбуваються у структурі професійної освіти, в КНР активно впроваджуються цифрові технології як стратегічний ресурс модернізації. Прийнята у 2019 році урядова

програма «*Освітня модернізація – 2035*» (教育现代化2035) визначає пріоритетом «ускорення освітньої трансформації в умовах інформаційної епохи» (加快教育现代化步伐, 适应信息化时代需求). В цьому документі особливий акцент зроблено на запровадженні інтелектуальних кампусів, розвитку платформ онлайн-освіти, аналітики великих даних, використанні штучного інтелекту в освітньому процесі, а також підтримці змішаного й мобільного навчання як складових сучасного освітнього середовища [6].

Подальші кроки з інституціоналізації цифровізації освіти були закріплені в «Настановах щодо сприяння здоровому розвитку онлайн-освіти» (教育部等十一部门关于促进在线教育健康发展的指导意见), схвалених у 2020 році Міністерством освіти КНР спільно з низкою урядових відомств. Документ містить положення про інтеграцію електронних платформ у систему формальної освіти, підтримку цифрової інфраструктури закладів, формування національного каталогу якісного цифрового контенту для онлайн-курсів, а також забезпечення рівного доступу до цифрових освітніх ресурсів незалежно від регіону проживання [19].

Отже, професійна освіта КНР на сучасному етапі розвивається у двох взаємопов'язаних площинах. Так, з одного боку – шляхом підвищення академічного статусу професійних закладів через їх трансформацію у професійні університети з правом надання ступеня бакалавра; з іншого – шляхом масштабного впровадження цифрових інструментів та інноваційних підходів до організації освітнього процесу. Обидві тенденції відображають загальнодержавну стратегію поступової інтеграції професійної освіти до глобального освітнього простору та посилення її ролі як чинника соціально-економічного зростання.

Інституційна модернізація професійної освіти в Китайській Народній Республіці супроводжується інтенсивною цифровізацією навчального процесу, що особливо актуалізувалася у період пандемії COVID-19. Уже у

вересні 2019 року Міністерство освіти КНР спільно з низкою урядових відомств видало директиву щодо розвитку онлайн-освіти, а глобальна епідеміологічна криза 2020 року стала каталізатором цифрових перетворень у галузі, зокрема в системі професійної підготовки [9].

Для професійної освіти цифровізація на практиці означає впровадження електронних симуляторів, віртуальних лабораторій, онлайн-курсів з технологічних спеціальностей, а також розвиток інтерактивних платформ дистанційного навчання. При цьому цифрові інновації супроводжуються переглядом змісту професійної підготовки з урахуванням структурних змін в економіці та трансформацій ринку праці.

Зокрема, у вересні 2022 року Міністерством освіти КНР було затверджено нову редакцію Національного класифікатора спеціальностей для професійної освіти, що включає 1349 найменувань. За попереднє десятиліття із класифікатора було вилучено 108 застарілих спеціальностей, а 1007 – модернізовано або введено як нові, що становить понад 70% оновлення загального змісту підготовки [42]. Такий масштабний перегляд навчальних програм є проявом прогностичного підходу, де система освіти не лише реагує на зміни, а й проактивно готується до потреб майбутньої економіки, зокрема у сферах штучного інтелекту, “зеленої” інженерії, цифрового виробництва, кібербезпеки тощо.

Таким чином, у період з 2010 року до сьогодні КНР реалізувала комплексну реформу професійної освіти, яка охопила всі рівні – від нормативно-правового регулювання (зокрема, оновлення *Закону про професійну освіту* у 2022 році) до системного впровадження стратегічних планів (*Національний план розвитку освіти 2010–2020*, стратегія “*Освіта модернізації – 2035*»), інвестицій у навчальну інфраструктуру та оновлення освітнього змісту.

Ключові вектори цієї реформи – це: підвищення якості професійної підготовки; розширення масштабів охоплення населення освітою; гнучкість»

освітніх траєкторій; інтеграція освіти з виробництвом; відкритість до технологічних інновацій.

Важливою методологічною рисою реформи стало випереджувальне планування на основі прогнозів, що дозволило синхронізувати розвиток професійної освіти з потребами соціально-економічного зростання. Такий прогностичний підхід офіційно закріплено в оновленому Законі про професійну освіту (2022). Згідно зі статтею 7, «уряди всіх рівнів включають розвиток професійної освіти до планів національного економічного і соціального розвитку та узгоджують його з політикою зайнятості, трансформацією економіки, модернізацією промислової структури та науково-технічним прогресом» [30].

Практична реалізація цього підходу здійснюється через систему державних програм і стратегічних документів із чітко визначеними цільовими орієнтирами. У плані 2010–2020 років, наприклад, було сформульовано конкретні індикатори щодо охоплення професійною освітою, рівня працевлаштування випускників, відповідності змісту підготовки структурі зайнятості. У стратегічному документі «*Education Modernization 2035*», затвердженому у 2019 році, професійна освіта визнана одним із восьми ключових векторів, що мають бути суттєво оновлені до 2035 року [9].

Стратегія визначає, що до 2035 року в КНР має бути створено сучасну, гнучку та високоякісну систему професійної освіти, здатну забезпечувати випереджальне формування кадрового потенціалу відповідно до потреб інноваційної економіки. Особливої ваги набуває модель соціально орієнтованого управління освітою, яка передбачає активну участь роботодавців, регіональних громад і професійних спілок у формуванні запиту на освітні послуги. Таким чином, державна освітня політика КНР дедалі більше тяжіє до моделі кооперативного планування, у межах якої формується стійка триєдність: «держава - бізнес – суспільство».

Визначальним елементом сучасної державної політики Китайської Народної Республіки у сфері професійної освіти є прогностичний підхід, що

інтегрується у всі рівні освітнього планування. У стратегічному документі *Education Modernisation Plan Towards 2035* передбачено низку завдань розвитку, які мають забезпечити випереджальну здатність освітньої системи до адаптації в умовах динамічних соціально-економічних змін. Серед них – створення національної системи прогнозування потреб у кадрах, удосконалення нормативно-правової бази, впровадження кваліфікаційних рамок, розвиток інституційних механізмів оцінювання результатів навчання [9].

У вже затверджених стратегічних документах простежується орієнтація на перспективне планування розвитку професійної освіти, зокрема шляхом визначення бажаних параметрів функціонування системи на 5, 10 та 15-річну перспективу, а також конкретизації послідовних кроків щодо їх досягнення. Змістова структура освітньої політики формується з урахуванням макротрендових чинників, зокрема демографічних трансформацій та економічних прогнозів.

Одним із чинників, що обґрунтовують необхідність реалізації прогностичного підходу, є демографічне старіння населення. Уряд КНР визнає, що скорочення частки населення працездатного віку істотно впливає на параметри функціонування системи підготовки кадрів. За офіційними даними, у період з 2011 по 2018 рік загальна чисельність працездатного населення в країні зменшилася на 3%, а його частка в структурі населення скоротилася до приблизно 65%. Згідно з прогнозами, до 2030 року вона знизиться до 57% [4].

Врахування таких тенденцій обумовило ухвалення низки рішень, зокрема розширення масштабів професійної підготовки дорослого населення, активізацію програм навчання протягом життя, а також збільшення обсягів прийому до закладів вищої професійної освіти. Урядовими структурами було проголошено курс на розширення участі коледжів у підготовці фахівців із середньо- та вищою кваліфікацією для компенсації прогнозованого дефіциту кадрів на ринку праці.

Поряд із демографічним чинником стратегічну вагу має трансформація економічної структури, що супроводжується четвертою промисловою революцією. З огляду на це, уряд КНР здійснює випереджальні дії щодо оновлення номенклатури спеціальностей та модернізації змісту освітніх програм відповідно до вимог нових галузей – цифрової економіки, інтелектуального виробництва, штучного інтелекту, зеленої енергетики тощо. За даними аналітичних звітів, лише за останнє десятиліття із переліку спеціальностей було вилучено 108 застарілих найменувань, водночас 1007 було модернізовано або введено вперше, що становить понад 70% оновлення класифікатора [1].

Прогностична логіка чітко відображена і в нормативно-програмних установках. У «Керівних вказівках щодо високоякісного розвитку сучасної професійної освіти», оприлюднених у 2021 році, зазначено, що до 2025 року щонайменше 10% загального обсягу набору до закладів вищої професійної освіти повинно припадати на бакалаврські програми, які реалізуються у професійних університетах [11]. Така орієнтація зумовлена потребою ринку праці у фахівцях із вищим рівнем кваліфікації, а також прагненням до поступового зростання освітнього рівня трудових ресурсів. Варто зазначити, що у 2024 році частка студентів, зарахованих на програми бакалаврського рівня у професійних університетах, становила приблизно 1,6%, що засвідчує масштабність завдань, поставлених до 2025 року, та потребу в активному інституційному розгортанні професійного бакалаврату [11].

Прогностичний підхід до розвитку професійної освіти в КНР реалізується як на загальнодержавному, так і на галузевому та регіональному рівнях. Зокрема, міністерства, що здійснюють галузеве управління (промисловості, сільського господарства, транспорту тощо), системно аналізують динаміку потреб у кадрах у відповідних секторах та у взаємодії з освітніми органами формують замовлення на підготовку фахівців. Такі прогностичні механізми спрямовані на забезпечення балансу між освітньою пропозицією та довгостроковими викликами ринку праці.

Ілюстративним прикладом впровадження даного підходу є заснування у 2024 році Університету цивільних справ Китаю (*China Civil Affairs University / 民政职业大学*) – першого профільного закладу, який здійснює підготовку кадрів для сектору соціального обслуговування, зокрема за спеціальностями, пов'язаними з управлінням у сфері одруження, доглядом за особами похилого віку, ритуальними послугами тощо [11]. Університет є прямою відповіддю державної політики на прогнозоване старіння населення, що потребує розширення системи підготовки спеціалістів для соціальної сфери.

Подібним чином стратегія регіонального розвитку також реалізується через освітню компоненту, яка функціонує на основі випереджувального планування. Наприклад, у регіоні Сюн'ань передбачено пріоритетний розвиток сучасної професійної освіти відповідно до потреб “нової економіки” цього стратегічного району. У провінції Хайнань розвиток вищої та професійної освіти адаптований до умов функціонування вільної економічної зони та зростаючої міжнародної активності регіону [41].

Значущим елементом прогностичного управління є участь Китаю у міжнародних ініціативах із прогнозування навичок (*skills foresight*), зокрема у співпраці з ЮНЕСКО, мережею ЮНЕВОК, іншими спеціалізованими структурами. Результати таких міжнародних досліджень безпосередньо впроваджуються в національні освітні стратегії та нормативні документи. Наприклад, акцент зроблено на необхідності переходу від виробничої парадигми “*Made in China*” до інноваційної моделі “*Created in China*”, що потребує розвитку у випускників інноваційного мислення, творчих здібностей і високого рівня професійної майстерності [1].

У 2021 році оприлюднено «Керівні вказівки щодо високоякісного розвитку сучасної професійної освіти», в яких передбачено, що до 2025 року щонайменше 10% загального контингенту студентів закладів вищої професійної освіти повинні навчатися за програмами бакалаврського рівня

[11]. Такий орієнтир ґрунтується на довгостроковому прогнозі дефіциту кваліфікованих кадрів у секторах нової економіки.

У 2024 році цей показник становив лише близько 1,6%, тому реалізація стратегічного курсу вимагає активного створення нових професійних університетів та трансформації існуючих коледжів з підвищенням освітнього рівня програм [11].

Узагальнюючи, можна констатувати, що система професійної освіти КНР функціонує як частина єдиної прогностично зорієнтованої моделі державного управління, що характеризується:

1. стратегічним плануванням з часовими горизонтами на 5–15 років;
2. інтеграцією результатів моніторингу демографічних, економічних та технологічних тенденцій у формування освітньої політики;
3. високим рівнем гнучкості та адаптивності освітніх програм;
4. тісним узгодженням з галузевими та регіональними програмами соціально-економічного розвитку.

Ці механізми забезпечують здатність системи професійної освіти КНР не лише реагувати на зміни, а й формувати кадрові ресурси випереджувально, орієнтуючись на майбутні виклики. Зокрема, вже нині понад 70% працівників, залучених у стратегічно важливі сектори нової індустрії та сфери послуг, є випускниками професійних навчальних закладів [11].

У контексті реалізації стратегії модернізації професійної освіти Китайська Народна Республіка демонструє приклад системного реформування, що базується на інтеграції з потребами економіки, підвищенні статусу професійної освіти та диверсифікації освітніх траєкторій.

Сучасна система професійної освіти КНР є найбільшою у світі за масштабами, оскільки налічує понад 11,2 тис. навчальних закладів, у яких здобувають освіту понад 29,15 млн студентів.

Щороку з професійних технікумів та коледжів випускається приблизно 10 млн фахівців, що забезпечує потреби держави в кадрах для пріоритетних галузей економіки [1].

Однією з ключових тенденцій є підвищення статусу професійної освіти шляхом трансформації коледжів у професійні університети (职业大学), які отримали право на підготовку бакалаврів прикладного спрямування. У 2019 році Міністерством освіти КНР затверджено статус університетів для 15 провідних коледжів, зокрема Чендуського університету мистецтв і технологій, Сіаньського технологічного університету тощо [32]. В 2024 році таких закладів налічувалося понад 50, а обсяг їх набору продовжує зростати [11].

Особливої уваги заслуговує приклад Чжецзянського політехнічного університету, де випускники спеціальності «Технології експлуатації та обслуговування рухомого складу залізничного транспорту» мають рівень працевлаштування понад 98%. Така результативність пов'язана з тісною кооперацією закладу з підприємствами, зокрема CRRC – найбільшим виробником швидкісних поїздів у світі [11].

Окремої уваги заслуговує поширення інтегрованих освітніх моделей, що передбачають безперервні траєкторії професійного зростання – наприклад, формула “3+2+2” (три роки у профільній школі, два роки в коледжі, два – на бакалавраті), а також взаємне визнання кредитів між професійними та академічними інституціями. Таке узгодження сприяє академічній мобільності та зменшенню бар'єрів між різними освітніми сегментами [1].

Також слід відзначити активну реалізацію програм «освіта – виробництво», що є прикладом дуального навчання. У Тяньцзіні створено Сино-німецькі інститути прикладних технологій, де освітній процес поєднується з практичною підготовкою на підприємствах. У Шеньчженьському політехнічному інституті за підтримки корпорації Huawei

функціонують спільні лабораторії та спеціалізовані ІТ-програми. Національна статистика фіксує понад 24,9 тис. навчально-виробничих баз, створених на підприємствах, що засвідчує високий рівень залучення бізнесу до підготовки кадрів [1].

Удосконалення нормативно-правових засад функціонування професійної освіти в КНР відображено у Законі про професійну освіту, ухваленому у новій редакції 2022 року. Згідно з ним, підприємствам надано право створювати внутрішні підрозділи професійного навчання, укомплектовані власними штатними викладачами або організовані спільно з професійними коледжами. Така інституалізація закріплює за бізнесом статус повноцінного суб'єкта освітнього процесу [43].

Більше того, зазначеним законом офіційно дозволено участь підприємств у розробці державних стандартів професійної освіти, укладанні навчальних програм, створенні підручників і методичних матеріалів для профосвіти (там само). Практична імплементація цього положення виявляється у партнерських освітніх ініціативах провідних корпорацій. Зокрема, компанія Huawei, у співпраці з низкою вищих коледжів, ініціювала створення авторських курсів з технологій п'ятого покоління (5G) та штучного інтелекту. Автомобілебудівні концерни FAW та Geely, у свою чергу, відкрили на підприємствах освітні центри, де здійснюється дуальна підготовка студентів – теоретичне навчання в коледжах поєднується з практикою на виробництві.

Одним із найбільш інноваційних прикладів є реалізація у провінції Шаньдун експериментальної моделі інтеграції освіти, науки та виробництва в межах проєкту «столичний коледж – виробничий парк». Згідно з цією моделлю, промисловий кластер об'єднується з групою освітніх установ, створюючи простір, де студенти під керівництвом викладачів і інженерів компаній здійснюють повний цикл інноваційного проєктування – від генерування ідеї до створення прототипу.

Паралельно з нормативно-інституційними змінами спостерігається активне оновлення освітніх програм відповідно до потреб цифрової економіки. Значна кількість професійних коледжів відкрила спеціальності, що охоплюють напрямки штучного інтелекту, великих даних, хмарних обчислень, інтернету речей. Так, у Гуандунському промисловому політехнічному університеті у 2023 році запроваджено спеціальність “Сучасна логістика (планування та аналіз даних)”, яка готує фахівців з логістичного менеджменту, орієнтованого на цифрову трансформацію. Програма створена у партнерстві з провідними логістичними компаніями і включає курси з аналітики даних, управління ланцюгами постачання, основ штучного інтелекту [11].

Актуальним прикладом є також відкриття у 2024 році першого в країні факультету доповненої та віртуальної реальності при Шеньчженьському професійному університеті, що спеціалізується на підготовці кадрів для секторів метавсесвіту, цифрового дизайну і геймінгу. Така динамічна адаптація до появи нових технологій і професій засвідчує здатність системи до випереджального реагування на виклики цифрової епохи [16].

Водночас КНР активно розвиває міжнародний вимір професійної освіти. Одним із флагманських напрямів інтернаціоналізації стало створення так званих «Лу Банівських майстерень» (鲁班工坊) за межами країни. Ці навчальні центри, названі на честь легендарного китайського майстра, відкриваються у державах-партнерах Китаю (зокрема, у країнах Азії, Африки, Латинської Америки) з метою передання досвіду китайської моделі професійної підготовки. З 2016 по 2022 рік було засновано 20 таких майстерень у 19 країнах світу [1].

Модель функціонування майстерень передбачає навчання місцевої молоді за адаптованими програмами з використанням китайських освітніх ресурсів і обладнання. Наприклад, у Таїланді «Лу Банівська майстерня» пропонує 49 спеціалізованих курсів у 14 категоріях – від альтернативної

енергетики до smart-технологій. Поряд з цим спостерігається зростання інтересу іноземних студентів до здобуття професійної освіти безпосередньо в Китаї. Так, за офіційною статистикою, понад 17 тисяч іноземців навчаються у понад 400 китайських професійних коледжах, що мають міжнародні програми співпраці [27].

Таким чином, інституційне розширення прав підприємств, оновлення спеціальностей відповідно до вимог цифрової економіки та інтернаціоналізація профосвіти через ініціативи на кшталт «Лу Банівських майстерень» демонструють системну і стратегічну трансформацію професійної освіти КНР в умовах глобалізації і технологічних змін.

У контексті стратегічного розвитку професійної освіти в КНР важливою є тенденція до її інтернаціоналізації. Актуальним прикладом такої практики є спільна освітня програма Пекінського коледжу транспортних технологій з французьким університетом, орієнтована на підготовку авіаційних техніків, а також партнерство Шанхайського міського професійного коледжу з сінгапурським коледжем готельного менеджменту, що включає обмін навчальними програмами. Держава акцентує увагу на тому, що відкритість освіти є ключовою умовою її модернізації. Зокрема, в січні 2025 року було оприлюднено «План побудови сильної освіти до 2035 року», в якому міжнародний вплив названо серед шести основних характеристик «освіти соціалізму з китайською специфікою» [1].

Таким чином, приклади інтернаціоналізації свідчать про трансформацію системи вищих професійних коледжів КНР у відкриту, гнучку та здатну до інтеграції у світовий освітній простір. Водночас така відкрита модель дозволяє не лише переймати передові освітні практики, але й експортувати власні моделі професійної підготовки.

Високий рівень конкурентоспроможності китайських випускників підтверджується їх успіхами на міжнародних змаганнях, зокрема WorldSkills. Так, у 2019 році команда КНР здобула 16 золотих, 14 срібних і 5 бронзових медалей, посівши перше місце в загальнокомандному заліку. Китайські

учасники досягли найвищих результатів у таких компетенціях, як мехатроніка, вебдизайн, зварювання, кулінарне мистецтво, обійшовши традиційно сильні команди [1].

Досягнення такого рівня стало можливим завдяки цілеспрямованим державним інвестиціям у розвиток навичок створенню спеціалізованих програм підготовки до WorldSkills, оновленню матеріально-технічної бази коледжів, залученню іноземних фахівців-тренерів. Успіхи на міжнародній арені змінили суспільне ставлення до професійної освіти всередині країни, підвищивши її престиж і рівень довіри з боку бізнесу. Випускники коледжів дедалі частіше розглядаються як основна рушійна сила інноваційного розвитку.

Згідно з аналітичними оцінками, професійна підготовка, що надається в коледжах, відіграє ключову роль у переході китайської економіки від моделі «Made in China» до «Created in China», забезпечуючи високу якість продукції та інноваційність [1].

Розглянуті вище приклади відображають ключові *стратегічні напрями* реформ, що і конкретизуються в удосконаленні функціонування та розвитку вищих професійних коледжів КНР в умовах соціально-економічних викликів: *інтеграцію з індустрією, прогностичне оновлення змісту освіти, піднесення статусу профосвіти, розширення міжнародної присутності*. Усі ці вектори є складовими цілісної державної стратегії створення до 2035 року потужної освітньої системи соціалістичного Китаю, здатної повною мірою задовольнити потреби національної модернізації [8].

Таким чином, система вищих професійних коледжів КНР демонструє динамічний розвиток та здатність до стратегічної трансформації. Її інтернаціоналізація, інноваційність та ефективна інтеграція у глобальні освітні та економічні процеси дозволяють прогнозувати подальше зміцнення позицій Китаю як світового лідера у сфері професійної освіти.

Стратегічні документи КНР та сучасна практика розвитку професійної освіти засвідчують поступове зміщення акцентів від екстенсивного

розширення системи до її якісного оновлення. Саме тому одним із пріоритетних напрямів подальшого розвитку виступає *підвищення якості освіти*, що пов'язано з реалізацією ініціативи «Double High Plan», запровадженням прикладних бакалаврських програм, удосконаленням системи оцінювання результатів навчання та розвитком мережі провідних закладів професійної освіти [19; 20]. Такі зміни спрямовані не лише на забезпечення конкурентоспроможності випускників, а й на підвищення суспільного престижу професійної освіти.

Не менш важливого значення набуває напрям *інтеграції освіти з виробництвом*, необхідність якого зумовлена прискоренням технологічних змін і зростанням попиту на фахівців, підготовка яких максимально наближена до реальних виробничих умов. У зв'язку з цим подальшого розвитку набувають дуальна освіта, навчально-виробничі бази, механізми державно-приватного партнерства, а також система «1+X» і модульні освітні програми, що дають змогу оперативно адаптувати зміст підготовки до потреб роботодавців [1; 19; 30].

Водночас виклики цифрової економіки та досвід пандемії COVID-19 актуалізували *цифрову трансформацію освіти*. Широке використання онлайн-платформ, технологій штучного інтелекту, віртуальної та доповненої реальності, цифрових тренажерів і систем аналітики великих даних розглядається як необхідна умова підвищення гнучкості, персоналізації та доступності професійної підготовки [21; 22; 63]. Одночасно цифровізація поширюється і на управлінські процеси, зокрема через створення банків освітніх кредитів та електронних портфоліо.

Трансформація ринку праці та поширення концепції навчання впродовж життя зумовлюють необхідність *розширення доступу та гнучкості професійної освіти*. Розвиток кредитних систем, механізмів визнання результатів попереднього навчання та сертифікаційної моделі «1+X» створює передумови для формування індивідуалізованих освітніх траєкторій і

забезпечує можливість безперервного професійного вдосконалення протягом життя [19; 20].

Важливою тенденцією виступає також *підвищення статусу професійної освіти*, що проявляється у трансформації окремих коледжів у професійні університети, розширенні бакалаврських програм прикладного спрямування та законодавчому закріпленні рівнозначності професійної й академічної освіти [20; 30]. Це сприяє зміцненню суспільного іміджу професійної підготовки та розширенню освітніх перспектив випускників.

Подальша модернізація системи неможлива без *розвитку кадрового потенціалу*, оскільки технологічні та змістові зміни потребують нового типу викладача, здатного поєднувати педагогічну діяльність із практичним досвідом. Саме тому пріоритетного значення набувають стажування на підприємствах, залучення фахівців-практиків та створення системи безперервного професійного розвитку викладацького складу [19; 20].

Паралельно спостерігається посилення процесів *інтернаціоналізації освіти*, про що свідчить розширення міжнародних партнерств, реалізація програм подвійних дипломів, діяльність «майстерень Лу Баня», а також участь китайських закладів професійної освіти в проєктах UNESCO та WorldSkills [8; 21]. Це не лише сприяє запозиченню передового досвіду, а й поступово перетворює Китай на одного з провідних експортерів власних моделей професійної підготовки.

Доцільним напрямом подальшого вдосконалення досліджуваних процесів виступає *прогностичне управління розвитком*, що передбачає орієнтацію на довгострокове планування та узгодження освітньої політики з демографічними, економічними й технологічними тенденціями. Необхідність такого підходу зумовлена посиленням структурних змін на ринку праці, демографічними зрушеннями, цифровою трансформацією виробництва та потребою в оперативному реагуванні на глобальні соціально-економічні виклики. У зв'язку з цим у КНР дедалі більшого значення набуває практика стратегічного прогнозування потреб у людському капіталі, використання

великих даних для моніторингу професійних траєкторій випускників, а також узгодження структури підготовки кадрів із пріоритетами програм «Made in China 2025», «Double High Plan» та національних планів розвитку до 2035 року [19; 20; 30]. Такий підхід сприяє своєчасному оновленню змісту освітніх програм, перерозподілу ресурсів між галузями підготовки та забезпечує випереджувальний характер функціонування вищих професійних коледжів, перетворюючи їх із інституцій, що реагують на зміни, на суб'єкти, здатні прогнозувати й формувати майбутні потреби соціально-економічного розвитку країни.

Отже, в контексті соціально-економічних викликів, що постають перед системою професійної освіти Китайської Народної Республіки, *застосування визначених принципів і напрямів удосконалення функціонування та розвитку інституту вищих професійних коледжів* супроводжується низкою потенційних ризиків і обмежень, які потребують теоретичного осмислення та управлінського прогнозування. З огляду на інституційну складність зазначеного типу закладів, а також на багатоаспектність впливу чинників глобального, національного й регіонального рівнів, ризики не є однорідними за своїм походженням і охоплюють практично всі структурні компоненти системи професійної підготовки.

З огляду на компонентну будову функціонування та розвитку вищих професійних коледжів КНР, доцільно окреслити ризики, що можуть виникати у процесі реалізації принципів їх удосконалення в умовах соціально-економічних викликів.

Зокрема, в межах *адаптаційно-стратегічного компонента* особливої уваги потребує ризик надмірної централізації освітньої політики. За умов домінування макропланування та орієнтації на уніфіковані державні рішення може знижуватися здатність коледжів оперативно реагувати на специфічні потреби локальних ринків праці. Додатковим обмеженням виступає формалізація державно-громадського партнерства, коли підприємства декларуються як учасники освітнього процесу, однак фактично не

залучаються до розроблення освітніх програм, оновлення змісту підготовки та оцінювання результатів навчання. У такому разі знижується ефективність трансферу знань, технологій і виробничого досвіду в освітнє середовище.

Організаційно-управлінський та регуляторно-нормативний компоненти пов'язані з ризиками несинхронності між різними рівнями управлінської вертикалі. Поєднання інституційної автономії з підзвітністю може бути результативним лише за умови належного кадрового, фінансового та інформаційно-аналітичного забезпечення. Якщо ж децентралізація не супроводжується реальним посиленням інституційної спроможності коледжів і місцевих органів управління, автономізація набуває формального характеру, спричиняючи управлінську фрагментацію, сповільнення інноваційних процесів і послаблення цілісності освітньої системи.

У площині *освітньо-професійного та практико-виробничого компонентів* ризики пов'язані передусім із реалізацією принципу поєднання професійної підготовки з виховним компонентом. Надмірна нормативізація виховної роботи, зумовлена ідеологічними орієнтирами державної політики, може звужувати простір для розвитку критичного мислення, креативності та автономії студентів. За відсутності належної методичної підготовки педагогів інтеграція виховного складника у професійну освіту може зводитися до формального виконання планових заходів, не забезпечуючи реального впливу на становлення особистості здобувача освіти.

Кадровий і матеріально-технічний компоненти актуалізують ризики, пов'язані з якісною трансформацією освітнього середовища на основі інноваційних підходів до змісту, форм і методів навчання. Попри деклароване впровадження цифрових кампусів, гнучких освітніх платформ, технологій доповненої та віртуальної реальності, їх ефективність може обмежуватися нерівномірним технічним забезпеченням коледжів у різних регіонах та недостатнім рівнем цифрової компетентності викладацького складу. У таких умовах модернізація набуває фрагментарного характеру й не забезпечує системної цифрової трансформації освітнього процесу.

У межах *фінансово-економічного компонента* особливого значення набуває ризик посилення ресурсної нерівності між закладами. Децентралізація управлінських функцій без відповідного перерозподілу фінансових ресурсів може збільшити залежність коледжів від можливостей місцевих бюджетів. За таких умов заклади, що функціонують у розвинених регіонах і вже мають високий рейтинг та інфраструктурний потенціал, отримують додаткові переваги, тоді як коледжі менш забезпечених територій ризикують опинитися в ситуації обмеженого доступу до модернізаційних ресурсів.

Соціально-інтеграційний компонент виявляє ризики, пов'язані з необхідністю одночасного врахування потреб економіки, суспільства та особистості. Недостатня розвиненість механізмів прогнозування попиту на компетентності ускладнює своєчасне оновлення змісту підготовки, що може поглиблювати розрив між результатами професійної освіти та очікуваннями роботодавців. Водночас посилення конкуренції за студентський контингент створює ризик комерціалізації освіти, за якого соціальна місія професійних коледжів поступово поступається ринковим пріоритетам, що може негативно позначатися на доступності та якості підготовки.

Таким чином, при впровадженні зазначених принципів і напрямів удосконалення інституту вищих професійних коледжів КНР виникає комплекс ризиків, які варіюються від управлінських і фінансових до педагогічних і соціальних. Їхня своєчасна ідентифікація, системна оцінка та інтеграція в процес стратегічного планування розвитку професійної освіти є ключовими передумовами забезпечення її стійкості, ефективності та відповідності викликам часу.

3.2. Забезпечення якості освітньої діяльності вищих професійних коледжів Китайської Народної Республіки в умовах соціально-економічних викликів

Проблематика забезпечення якості освіти у вищих професійних коледжах (ВПК) Китайської Народної Республіки після 2020 року постає як один із ключових векторів реалізації системної реформи професійної освіти в умовах складних соціально-економічних трансформацій. Уряд КНР, реагуючи на зміни в технологічному укладі, виклики глобальної пандемії COVID-19, а також структурну перебудову економіки, визначив якість підготовки фахівців у ВПК як пріоритет державної освітньої політики. У цьому контексті особливого значення набули заходи, спрямовані на зміцнення інституційної спроможності коледжів до забезпечення якісних освітніх результатів, модернізацію стандартів, механізмів контролю якості, розбудову кадрового потенціалу та інтеграцію інноваційних форм навчання.

Комплексна політика КНР у зазначеному напрямі окреслена в низці стратегічних документів. Зокрема, рамкову основу для реалізації реформ заклала програма «Національного впровадження реформи професійної освіти» (2019), відома як «职教20条» («20 пунктів профосвіти»), яка вперше системно окреслила необхідність переходу від кількісного нарощування потужностей до забезпечення якісної модернізації освітнього процесу [45].

Подальша конкретизація завдань відбулася у вересні 2020 року, коли дев'ять міністерств під координацією Міністерства освіти КНР схвалили «План дій з підвищення якості професійної освіти на 2020–2023 роки» (提质培优行动计划), що включав 10 тематичних розділів, 27 ключових завдань і 56 проєктів, орієнтованих на суб'єктів усіх рівнів – від центрального уряду до окремих закладів освіти [20; 45].

Головною метою зазначеного Плану стала трансформація системи професійної освіти від екстенсивної моделі розвитку до інноваційно

орієнтованої, що передбачає підвищення якості, створення доданої освітньої цінності, а також забезпечення інклюзивності й соціальної справедливості. У межах реалізації цієї мети було окреслено п'ять пріоритетних напрямів розвитку.

По-перше, формування сучасної системи професійної освіти та національної рамки кваліфікацій. Передбачалося завершення до 2025 року побудови цілісної освітньої архітектури, зокрема запровадження механізму «банку кредитів», який має забезпечити накопичення й мобільність результатів навчання упродовж життя. Такий механізм розглядається як складова політики безперервної освіти та інструмент гнучкого реагування на потреби економіки [20; 30].

По-друге, визначення ланцюга відповідальності за якість професійної підготовки, що передбачає чіткий розподіл функцій між державними органами, роботодавцями та закладами освіти. У межах цього напрямку посилюється інтеграція професійної освіти з виробництвом, а роботодавці активно залучаються до розроблення освітніх програм і оцінювання професійних компетентностей [1; 20].

По-третє, розширення масштабів професійної освіти та підвищення її суспільного статусу. Стратегічною ціллю визначено досягнення до 2025 року частки прийому до вищих професійних коледжів на рівні не менше 10 % загального контингенту вступників до закладів вищої освіти. Для цього створюються умови доступу до професійної освіти представників різних соціальних груп, а професійна освіта офіційно утверджується як рівнозначна академічній, що відкриває додаткові можливості освітньої та професійної мобільності [20; 30].

По-четверте, оновлення стандартів, змісту та методів навчання. У межах комплексної реформи ініційовано перегляд державних стандартів професійної освіти, модернізацію навчальних програм та впровадження інноваційних педагогічних технологій. Центральним елементом цього напрямку стала реформа «三教», яка передбачає синхронне оновлення

викладацького складу, навчальних матеріалів і педагогічних підходів [20; 32].

По-п'яте, підвищення якості підготовки випускників та суспільної привабливості професійної освіти. Зусилля держави спрямовані на покращення показників працевлаштування, узгодження компетентностей випускників із потребами економіки та формування позитивного сприйняття професійної освіти як повноцінного освітнього й кар'єрного шляху [20; 30].

Таким чином, державна політика КНР після 2020 року засвідчує перехід до нової парадигми забезпечення якості професійної освіти, у межах якої вона розглядається не як локальне інституційне завдання, а як складова загальної стратегії соціально-економічного розвитку. У центрі цієї парадигми перебувають принципи міжгалузевої координації, гнучкості, компетентнісної спрямованості та соціальної справедливості [20; 30].

У контексті реалізації реформ, спрямованих на модернізацію професійної освіти, китайська держава використовує багаторівневу модель управління, що передбачає залучення адміністративних і ресурсних можливостей органів влади різних рівнів. Координацію міжвідомчої взаємодії на загальнодержавному рівні забезпечує Комітет з професійної освіти Державної ради КНР, тоді як на регіональному рівні функціонують аналогічні координаційні структури за участю місцевих органів управління освітою, галузевих асоціацій та роботодавців [20; 30].

Важливий вплив на формування стратегічних орієнтирів розвитку професійної освіти мало ухвалення у жовтні 2021 року Центральним комітетом Комуністичної партії Китаю та Державною радою документа «Настанови щодо сприяння високоякісному розвитку сучасної професійної освіти». У ньому офіційно задекларовано намір сформувати до 2035 року одну з найрозвиненіших систем професійної освіти у світі, здатну забезпечити кадрові потреби інноваційної економіки та високотехнологічного виробництва [19; 30].

Логічним продовженням цієї політики стала нова редакція Закону Китайської Народної Республіки «Про професійну освіту», ухвалена Всекитайськими зборами народних представників у квітні 2022 року та введена в дію 1 травня 2022 року. У цьому законі підвищено статус професійної освіти шляхом офіційного визнання її рівності із загальною середньою та вищою освітою. Згідно із законодавчими приписами, до 2025 року мають бути суттєво покращені умови надання професійної освіти та забезпечено підвищення її якості, а до 2035 року – досягнуто її інтеграції у глобальний освітній простір на рівні провідних країн світу [30].

Закон також містить низку положень, що засвідчують стратегічне прагнення КНР до активізації державно-приватного партнерства в освіті. Насамперед, передбачено заохочення підприємств до безпосередньої участі у процесі підготовки кадрів, стимулювання відкриття спільних програм, а також розвиток міжнародного співробітництва та експортної присутності китайських професійних коледжів.

Особливої уваги в державній стратегії набуває інституціоналізація системи забезпечення якості освіти. У Плані дій з підвищення якості професійної освіти на 2020–2023 роки окремий тематичний блок присвячено розбудові системи оцінювання якості та освітнього управління. У ньому наголошено на необхідності створення дієвих методик контролю результатів навчальної діяльності закладів професійної освіти. До таких механізмів належать випадкові (репрезентативні) перевірки рівня сформованості практичних компетентностей, рецензування виробничих звітів, аналіз кваліфікаційних проєктів студентів тощо. Формування подібної системи дозволяє вибудувати модель зовнішнього незалежного моніторингу якості освіти, підзвітного Міністерству освіти КНР та регіональним освітнім адміністраціям [45].

Паралельно із запровадженням зовнішніх механізмів контролю державна політика передбачає перенесення основної відповідальності за якість освітнього процесу безпосередньо на заклади освіти. У зазначеному

Плані дій було закріплено принцип «діагностики та покращення», який передбачає циклічний процес самооцінювання, виявлення проблем та реалізації коригувальних заходів. Цей підхід, апробований у низці експериментальних коледжів у попередні роки, з 2020 року поширено на всю систему вищих професійних коледжів [20; 45].

Внутрішня система забезпечення якості в межах цього підходу передбачає створення кожним коледжем індикативної моделі самооцінювання, яка містить комплекс якісних і кількісних показників ефективності освітньої діяльності. Аналіз освітніх програм, кваліфікаційного рівня викладачів, результатів навчання здобувачів освіти, а також застосовуваних педагогічних технологій дає змогу своєчасно виявляти проблемні зони та інтегрувати заходи щодо їх усунення у систему стратегічного управління. Таким чином формується замкнений цикл забезпечення якості – від визначення цілей до моніторингу, діагностики, коригування та досягнення нових результатів [20; 32].

У свою чергу, держава встановлює національну систему індикаторів і стандартів якості, зобов'язуючи коледжі формувати внутрішню політику відповідно до державних нормативів. Ці індикатори використовуються на провінційному та центральному рівнях як інструменти оцінювання ефективності, розподілу фінансування та стратегічного планування розвитку ВПК [19; 20].

Отже, державна політика КНР у сфері забезпечення якості професійної освіти після 2020 року реалізується в логіці поєднання регулятивного впливу «згори» та управлінської відповідальності «знизу», що формує двовекторну модель управління якістю. Її особливостями є нормативне посилення реформ, фінансова підтримка модернізації та інституційна структуризація механізмів внутрішнього й зовнішнього контролю якості, що сприяє формуванню культури якості у професійній освіті КНР [19; 20; 30].

Відповідно до вимог державної освітньої політики Китайської Народної Республіки у вищих професійних коледжах впроваджується

багаторівнева система внутрішнього забезпечення якості освітнього процесу. Вона функціонує як інтегрований елемент загальнонаціональної моделі моніторингу та оптимізації професійної освіти й спрямована на підвищення ефективності управління, професійної компетентності педагогічного персоналу та результативності підготовки фахівців [19; 20].

Центральним компонентом внутрішньої системи контролю є комплексна діагностично-аналітична модель оцінювання якості освітньої діяльності, що поєднує нормативно визначені індикатори з урахуванням локальної специфіки. Кожен коледж формує власну систему стандартів якості на основі загальнонаціональних вимог, галузевих особливостей, регіонального соціально-економічного контексту та інституційної місії. На цій основі вибудовується система критеріїв оцінювання, яка охоплює зміст освітніх програм, кваліфікацію викладачів, рівень матеріально-технічного забезпечення, ефективність управління, академічну успішність студентів та їх конкурентоспроможність на ринку праці [19; 20; 32].

Функціонування внутрішніх структур моніторингу забезпечує безперервний цикл збору, обробки та аналізу інформації, що дає змогу своєчасно виявляти структурні дисфункції та коригувати управлінські стратегії. Внутрішній аудит здійснюється на основі кількісних і якісних показників із залученням зовнішніх експертів та роботодавців як зацікавлених сторін у підготовці конкурентоспроможного випускника [1; 20].

Важливою складовою внутрішньої політики забезпечення якості в системі ВПК є розвиток викладацького корпусу. Згідно з офіційними вимогами, педагоги мають відповідати профілю «双师型» («подвійний викладач»), що передбачає поєднання педагогічної та виробничо-практичної компетентностей. Це забезпечує реалізацію принципу практикоорієнтованого навчання та посилює зв'язок освіти з виробництвом [1; 20; 33].

Для підтримки такого профілю реалізується п'ятирічний цикл підвищення кваліфікації педагогічних працівників, відповідно до якого всі викладачі зобов'язані проходити стажування або професійне навчання не

рідше одного разу на п'ять років. Із 2020 року в КНР започатковано новий етап національної програми розвитку викладацького складу професійної освіти, що передбачає виробничі стажування на підприємствах, тренінги з новітніх технологій та функціонування педагогічних майстерень [20; 45].

У межах реалізації цієї програми відбулися суттєві зміни в системі кваліфікаційної атестації викладачів. Зокрема, було відмовлено від домінування формальних кількісних показників, що отримало назву «破除“五唯”» («подолання п'яти виключно»). Натомість пріоритет було надано виробничому досвіду, результативності педагогічної діяльності та участі у спільних корпоративних проєктах [20; 45].

Крім того, ВПК отримали ширші повноваження щодо формування кадрового складу шляхом залучення до викладацької діяльності фахівців-практиків із виробничої сфери. Законодавчо підтримано укладання контрактів із майстрами виробничого навчання, а також запроваджено механізми матеріального стимулювання за участь у дуальній освіті, науково-виробничій співпраці та наставництві студентських проєктів [1; 20; 30].

У межах інституційного контексту внутрішнього забезпечення якості важливим напрямом реформування виступає оновлення змісту навчання та модернізація освітніх програм. Реакція на зміни ринку праці, технологічні трансформації та індустріальні виклики зумовила необхідність систематичного перегляду спеціальностей, структурних компонентів програм та методологічних підходів до організації освітнього процесу. Відповідно до настанов Міністерства освіти КНР, вищі професійні коледжі зобов'язані забезпечувати регулярну ревізію освітнього контенту із залученням представників галузей, роботодавців та зовнішніх експертів [19; 20; 32].

Однією з важливих інновацій стало впровадження механізму публічного оприлюднення навчальних планів і програм, що забезпечує прозорість освітньої діяльності, посилює довіру роботодавців і громадськості та створює умови для постійного зворотного зв'язку. Такий інструмент сприяє адаптації освітнього процесу до змін економічного середовища та

підвищує підзвітність вищих професійних коледжів як суб'єктів національної системи професійної освіти [19; 20].

У контексті формування системи критеріїв якості викладання у вищих професійних коледжах особлива увага приділяється впровадженню компетентнісного підходу. Зокрема, стандарти оцінювання передбачають обов'язкове включення елементів моделі «культура + навички», у межах якої не менше 50 % підсумкової оцінки формується на основі демонстрації студентами практичних умінь і навичок [19; 20]. Такий підхід забезпечує більш об'єктивне оцінювання рівня професійної готовності здобувачів освіти та сприяє інтеграції навчання з реальними умовами виробничої діяльності [1; 33].

У рамках посилення прикладної спрямованості освітнього процесу суттєво підвищено вимоги до організації дипломного проектування та виробничої практики. Освітні установи зобов'язані забезпечити, щоб зміст кваліфікаційних робіт відображав актуальні проблеми галузі, мав інноваційний потенціал і демонстрував застосування сучасних технологічних рішень. Практична підготовка повинна здійснюватися безпосередньо на підприємствах або із використанням симуляційного обладнання, що відтворює реальні виробничі процеси. Контроль за дотриманням зазначених вимог здійснюється як у формі державних експертних перевірок, так і через механізми внутрішнього аудиту самих коледжів [1; 19; 20].

Системна трансформація внутрішньої політики забезпечення якості супроводжується створенням у окремих ВПК спеціалізованих структур – підрозділів внутрішнього аудиту або рад із питань якості освіти. До їх складу входять представники адміністрації, педагогічного колективу, студентської спільноти, а також роботодавці як ключові стейкхолдери [40]. Основними функціями зазначених структур є узагальнення результатів внутрішнього моніторингу, розроблення коригувальних заходів, організація процедур зворотного оцінювання та контроль за дотриманням стандартів якості [19; 20].

Одним із практичних механізмів професійного обміну в межах політики забезпечення якості стала інституціоналізація механізму peer review, який передбачає взаємні візити представників різних коледжів з метою проведення зовнішнього аудитування, обміну досвідом і поширення ефективних управлінських практик. У низці провінцій функціонують міжколеджеві консорціуми, що забезпечують наставницьку підтримку менш ресурсозабезпечених закладів, зокрема у питаннях акредитаційного супроводу та апробації інноваційних освітніх підходів [8; 20].

Таким чином, у системі вищої професійної освіти КНР сформовано багаторівневу модель внутрішнього забезпечення якості, яка поєднує аналітичні, методичні, процедурні та управлінські інструменти. Її структурно-функціональні елементи охоплюють безперервний моніторинг освітніх результатів, кадрову політику, оновлення змісту навчання, розвиток процедур внутрішнього оцінювання та залучення зовнішніх суб'єктів до експертної участі [19; 20; 30]. Така інтегративна модель створює інституційну основу для підвищення ефективності освітньої діяльності та реалізації принципів сталого розвитку в освітньому середовищі.

Окремим чинником впливу на забезпечення якості освіти стало поширення пандемії COVID-19, що суттєво трансформувала контекст реалізації освітніх програм, особливо тих, що передбачали практичну компоненту. На початку 2020 року уряд КНР впровадив жорсткі обмежувальні заходи, результатом яких стало тимчасове припинення очного навчання для понад 270 мільйонів учнів і студентів, включно з понад 1300 вищими професійними коледжами та 11 000 професійно-технічними училищами [12; 18; 15].

Дистанційна форма навчання, що була екстрено впроваджена у відповідь на пандемічну кризу, виявила системні вразливості, пов'язані з цифровою нерівністю, недостатньою підготовленістю викладачів до роботи в онлайн-середовищі та обмеженими можливостями віртуалізації практико-орієнтованих компонентів освітніх програм. Проте ці обставини також

стимулювали масштабну цифрову трансформацію освітньої інфраструктури та активізацію процесів методичного оновлення, що у подальшому можуть стати основою для формування гібридних моделей професійної підготовки у ВПК КНР.

У відповідь на епідеміологічну ситуацію, спричинену пандемією COVID-19, Міністерство освіти Китайської Народної Республіки оперативно реалізувало стратегічну ініціативу, що передбачала переведення усіх освітніх установ на дистанційний формат навчання. У межах національної кампанії «停课不停学» («Не ходимо до школи, але навчання не припиняється») було видано нормативний припис щодо організації повноцінного онлайн-освітнього процесу в умовах карантинних обмежень [15].

Вперше в освітній історії КНР дистанційне навчання було масштабно задіяне як структурна частина офіційного освітнього процесу, що охоплював не лише загальноосвітні школи, а й заклади професійної та вищої освіти [5].

Незважаючи на безпрецедентні масштаби та швидкість трансформацій, перехід на онлайн-освіту в системі вищої професійної освіти загалом продемонстрував свою функціональну ефективність. Згідно з результатами емпіричних досліджень, навчальний процес у коледжах не було перервано навіть у період пікових обмежень. Організаційна адаптація ВПК виявилася достатньо оперативною, оскільки було інтегровано різноманітні освітні платформи – як національного, так і комерційного характеру, включаючи MOOC-системи, сервіси відеоконференцзв'язку, а також спеціалізоване програмне забезпечення для проведення занять [15].

З метою методичної та технічної підтримки освітніх установ держава забезпечила безоплатний доступ до 22 національних онлайн-платформ, що налічували понад 24 тисячі навчальних курсів. До структури цих ресурсів було включено й інноваційні віртуальні симулятори, призначені для відтворення практичних занять з 18 найбільш затребуваних у професійній сфері спеціальностей [24].

Результати внутрішнього моніторингу свідчать, що понад половина закладів вищої освіти та професійних коледжів Китаю розпочали весняний семестр 2020 року у дистанційному форматі вчасно, використовуючи наявні навчальні платформи, цифрові курси та відеотрансляції лекцій [26].

Разом із тим, експрес-перехід на онлайн-навчання супроводжувався виявленням низки структурних та методичних проблем, пов'язаних насамперед із забезпеченням якості освітнього процесу в дистанційному середовищі. Найбільш вразливою ланкою виявилася практична складова професійної підготовки. Проведення лабораторних занять, виробничих практик і стажувань на підприємствах у багатьох випадках було призупинено або замінено демонстраційними відеоматеріалами та віртуальними тренажерами, що лише частково відтворювали необхідний досвід [15].

В умовах обмеженого доступу до матеріально-технічної бази, нестачі цифрової компетентності у частини викладачів, а також цифрової нерівності серед студентів, значна частина професійних освітніх програм зазнала скоригованої реалізації. Цей досвід висвітлив необхідність перегляду підходів до цифровізації освітнього середовища, розробки стабільних гібридних форматів навчання та інтеграції цифрових рішень не лише як тимчасової форми, а як сталого компонента професійної підготовки в умовах невизначеності.

Попри інтенсивне впровадження цифрових технологій у сферу професійної освіти Китайської Народної Республіки, досвід пандемії COVID-19 виявив низку системних обмежень, що ускладнили забезпечення якісного освітнього процесу у дистанційному форматі. Передусім, слід зазначити, що не всі компоненти професійної компетентності студентів можуть бути сформовані в умовах дистанційного навчання з достатнім рівнем ефективності, особливо практичні навички, які потребують безпосередньої взаємодії з матеріальним середовищем та викладачем.

Додатково, на перших етапах реалізації дистанційного навчання виявилися істотні організаційні та технічні бар'єри. Частина педагогічних

працівників і студентів не володіла необхідними цифровими компетентностями, а наявні освітні платформи не витримували навантаження в години пікової активності. Найбільш вразливими виявилися території з недостатньо розвиненою інфраструктурою доступу до мережі Інтернет – передусім сільська місцевість і малозабезпечені провінції, де значна частина студентів не мала змоги підключитися до онлайн-занять через відсутність високошвидкісного інтернету або належних технічних засобів (персональних комп'ютерів, планшетів, смартфонів тощо) [23].

За офіційними даними Міністерства освіти КНР, в окремих регіонах технічні обмеження стали суттєвим чинником, що перешкоджав доступу до дистанційної освіти, що, своєю чергою, могло спричинити загрозу подальшого посилення соціальної та освітньої нерівності [23]. Таким чином, пандемічна криза не лише актуалізувала проблему цифрової нерівності, а й висвітлила незбалансованість регіонального розвитку у сфері освітніх технологій.

З метою подолання вказаних викликів, центральні та місцеві органи влади реалізували низку цілеспрямованих заходів. Міністерство промисловості та інформатизації активізувало процес розбудови широкопasmової інтернет-мережі та мобільного зв'язку, що мало на меті розширення доступу до цифрових ресурсів в умовах локдауну. Одночасно було організовано надання фінансової підтримки студентам із соціально вразливих категорій для придбання технічних засобів та оплати послуг Інтернету. Так, у провінції Ляонін було виділено понад 7 мільйонів юанів для надання цільових субсидій приблизно 20 тисячам студентів [23].

Починаючи з квітня 2020 року, в контексті стабілізації епідеміологічної ситуації, було поступово відновлено функціонування закладів професійної освіти в очному форматі, зокрема, спочатку – для випускних курсів, згодом – для студентів інших років навчання [34; 22]. Перехід до комбінованого (змішаного) формату навчання дав змогу частково компенсувати освітні

втрати, спричинені карантинними обмеженнями, та зберегти безперервність навчального процесу.

Разом із тим, пандемія стала каталізатором глибинних трансформацій у системі професійної освіти КНР, надавши потужного імпульсу її цифровій модернізації. Варто зазначити, що ще у 2018 році Міністерство освіти КНР проголосило програму "Освіта в інформаційному середовищі 2.0", яка передбачає поетапне оновлення цифрової інфраструктури освіти, інтеграцію новітніх технологій у навчальний процес та забезпечення цифрової доступності до 2025 року [45].

Відповідно до Плану дій з удосконалення якості професійної освіти КНР на 2020–2023 роки, окремим пріоритетом визначено реалізацію проєкту «Інформаційне середовище 2.0», який передбачає створення національних цифрових платформ для спільного використання навчальних ресурсів між закладами, розробку віртуальних тренажерів і симуляторів, запровадження систем управління освітнім процесом, а також активне впровадження елементів штучного інтелекту у професійну підготовку [45]. Така стратегія покликана забезпечити системну цифрову трансформацію вищих професійних коледжів, сприяти інноваційному оновленню змісту і форм навчання та зменшити цифровий дисбаланс між регіонами.

Одним із ключових інноваційних векторів розвитку професійної освіти в КНР після 2020 року стало активне впровадження технологій віртуальної (VR) та доповненої реальності (AR) в освітній процес. У традиційному форматі викладання значна частина технічних дисциплін зазнавала труднощів, пов'язаних із «розривом» між теоретичним навчанням і практичним застосуванням знань. У результаті студенти опановували абстрактні принципи й формули без можливості їх закріплення на прикладах реальних технологічних процесів.

Для подолання зазначеної прогалини урядом КНР було ініційовано низку стратегічних інвестицій у створення віртуалізованих навчальних середовищ, які забезпечують можливість моделювання складних

технологічних операцій у форматі інтерактивної симуляції. Так, у жовтні 2020 року Міністерство освіти КНР акредитувало понад 700 державних VR-курсів, які охоплюють 41 галузь, зокрема інженерію, медицину, архітектуру, економіку та ін. [38]. Засоби віртуальної реальності відкривають нові когнітивні можливості для здобувачів освіти, зокрема демонстрацію прихованих фізичних процесів (наприклад, передача хвиль у телекомунікаційних системах) або виконання виробничих дій у симульованому середовищі без ризику матеріальних втрат і фізичної загрози [14].

Для вищих професійних коледжів (ВПК) це набуває особливої цінності, оскільки дозволяє відпрацьовувати професійні вміння без потреби у дорогому обладнанні, складному логістичному забезпеченні або спеціально облаштованих лабораторіях. Таким чином, VR/AR-технології виступають інструментом підвищення якості професійної підготовки, знижуючи бар'єри доступу до складних практичних компонентів навчання [21; 32].

Поряд із віртуальними симуляціями, в освітній практиці коледжів КНР поширеним стало застосування масових відкритих онлайн-курсів (МООС), мікрокурсів (SPOC), а також розроблення авторських цифрових освітніх продуктів. За державної підтримки було створено загальнонаціональну платформу професійної освіти «职业教育云平台», яка акумулює тисячі цифрових ресурсів, зокрема електронні підручники, відеолекції та інтерактивні тести з широкого спектра спеціальностей [21]. Під час пандемії ця платформа трансформувалася з експериментального ресурсу в системну основу дистанційного освітнього процесу. Навіть після відновлення очного навчання використання цієї моделі не було припинено – вона стала важливим компонентом змішаного навчання (blended learning), яке поєднує самостійне засвоєння теоретичного матеріалу в онлайн-середовищі з подальшою практичною підготовкою в аудиторному форматі [22; 32]. Запровадження такого підходу дає змогу індивідуалізувати траєкторії теоретичної підготовки студентів, а також забезпечити ефективніше використання навчального часу

й ресурсів викладача. Зростає залученість здобувачів освіти до виконання практико-орієнтованих завдань, аналізу виробничих кейсів та реальних професійних ситуацій, що сприяє формуванню вищого рівня когнітивної та операційної компетентності [21; 32].

Узагальнюючи, можна стверджувати, що цифровізація в системі ВПК КНР стала важливим чинником підвищення якості освітнього процесу. Інтеграція дистанційних технологій, гнучких форматів навчання та візуалізованих інструментів (VR/AR) відкрила нові можливості для розвитку галузі, водночас актуалізувавши потребу у підтриманні мотиваційної залученості студентів, забезпеченні валідності результатів навчання та розвитку цифрових компетентностей викладачів. Як засвідчив пандемічний період, система професійної освіти КНР стала більш резильєнтною, адаптованою до нестандартних умов і здатною забезпечувати безперервність освітнього процесу навіть в умовах криз [22; 32; 36].

Додатковим системним викликом, що посилюється у постпандемічний період, стали структурні трансформації економіки КНР. Розгортання процесів індустрії 4.0, розвиток високотехнологічного виробництва, цифрової економіки та сервісного сектору сформували нову парадигму вимог до професійних компетентностей випускників. Ринок праці дедалі активніше потребує фахівців, здатних працювати зі складним цифровим програмним забезпеченням, автоматизованими системами управління та сучасними технологічними комплексами, тоді як традиційні галузі перебувають у стадії трансформації, що зумовлює необхідність системної перепідготовки працівників [7; 33].

Пандемія COVID-19 лише прискорила ці процеси, змінивши структуру зайнятості та характер освітніх запитів. У відповідь на це уряд КНР ініціював формування проактивної моделі професійної освіти, орієнтованої не лише на реагування на поточні потреби економіки, а й на прогнозування майбутніх компетентностей [20; 30].

Одним із провідних механізмів трансформації професійної освіти КНР є концепція інтеграції освіти і виробництва (产教融合) та розбудова стійких партнерств між закладами освіти й роботодавцями (校企合作). Інституціоналізація цього підходу розпочалася у 2019 році із запровадження програми сертифікації підприємств нового типу («企业产教融合型企业»), які беруть активну участь у підготовці кадрів. До їхніх функцій належать створення навчально-виробничих центрів, забезпечення практичної підготовки студентів та спільне розроблення освітніх програм і стандартів компетентностей [1; 20]. Для стимулювання участі бізнесу держава запровадила систему податкових і фінансових пільг [4].

На етапі пілотного впровадження найбільш активними стали провінції Шаньдун і Чжецзян, де були апробовані моделі інтеграції виробництва й освіти, що згодом стали основою загальнодержавних підходів у межах Плану дій на 2020–2023 роки [20; 45]. Зокрема, передбачалося створення інформаційної платформи щодо кадрових потреб, регулярне оприлюднення прогнозів ринку праці та формування «карти стикування» професійної освіти з виробничими секторами економіки [20].

Для забезпечення реального впливу бізнесу на зміст професійної підготовки в усіх ВПК створюються галузеві консультативні ради, не менше 50 % складу яких становлять представники підприємств, професійних асоціацій і промислових об'єднань. До їхніх функцій входить рецензування навчальних планів, участь у розробленні стандартів компетентності, координація виробничої практики та моніторинг відповідності освітнього змісту вимогам роботодавців [1; 20].

Важливим компонентом структурної модернізації професійної освіти стало впровадження «сучасної системи учнівства» (现代学徒制), за якої студенти поєднують навчання у коледжі з практичною підготовкою на підприємстві. Упродовж 2015–2020 років у межах цієї моделі було реалізовано понад 1300 пілотних проєктів, а План дій на 2020–2023 роки

передбачив її подальше масштабування [20; 45]. Паралельно розвивається модель «нового виробничого учнівства» (企业新型学徒制), орієнтована на перепідготовку молодих працівників без відриву від виробництва [1].

Реалізація зазначених стратегій супроводжується оновленням структури спеціальностей у коледжах. Відбувається перехід від традиційних напрямів підготовки до програм з робототехніки, великих даних, хмарних обчислень, електромобілів, промислового дизайну та соціального догляду [7; 33]. Для оперативного реагування на зміни ринку праці запроваджено механізм динамічного управління спеціальностями («вхід–вихід спеціальностей»), який дає змогу швидко відкривати нові програми та вилучати ті, що втратили актуальність [20].

Інституційною новацією стала система сертифікації «1+X», у межах якої кожен студент поряд із дипломом може отримати один або декілька додаткових професійних сертифікатів. У 2021 році було затверджено 469 видів таких сертифікатів, а професійні коледжі отримали стимули для інтеграції сертифікаційних модулів у навчальні плани [20; 44].

У сукупності ці реформи демонструють прагнення держави забезпечити структурну відповідність професійної освіти потребам ринку праці та використовувати її як інструмент соціально-економічної політики. За офіційними даними, у 2019 році кількість вступників до ВПК зростає на 1,16 млн осіб, а у 2020 році – ще на 1,57 млн осіб [46]. Особливу увагу було приділено соціально вразливим категоріям населення. Кількість студентів із бідних регіонів, прийнятих до ВПК у 2019 році, досягла 726,9 тис., що на 245,5 тис. більше, ніж у 2015 році [46]. Це підтверджує орієнтацію державної політики на посилення соціальної справедливості та розширення доступу до професійної освіти.

Поряд із кількісним розширенням контингенту студентів уряд КНР реалізує політику «якісного розширення» (质量型扩招), яка передбачає пропорційне збільшення матеріально-технічних, кадрових і дидактичних

ресурсів [20; 45]. У 2019–2020 роках центральний бюджет виділив додаткові кошти на модернізацію інфраструктури ВПК, а також збільшив обсяги підготовки педагогічних кадрів для системи професійної освіти [20]. Для нових соціальних груп були запроваджені адаптивні освітні програми, а особливого значення набули гнучкі форми навчання – вечірні відділення, модульні курси та заочні програми, що відповідає концепції навчання впродовж життя [20; 30].

З метою посилення орієнтації професійної освіти на потреби ринку праці в КНР запроваджено механізм систематичного моніторингу працевлаштування випускників. Вищі професійні коледжі зобов'язані щороку оприлюднювати офіційні звіти, які містять інформацію про рівень первинного працевлаштування, середній рівень оплати праці випускників за спеціальністю та частку їхньої зайнятості у споріднених галузях. Зазначені показники використовуються як індикатори ефективності діяльності закладів, впливаючи на їхню репутацію, позиції в системі оцінювання та обсяги державної підтримки [35, 45]. До пандемії COVID-19 рівень працевлаштування випускників ВПК залишався стабільно високим: понад 90 % випускників знаходили роботу протягом шести місяців після завершення навчання [35]. Хоча пандемічна криза ускладнила ситуацію на ринку праці, реалізація державних програм підтримки зайнятості, зокрема стимулювання малого бізнесу до працевлаштування молодих фахівців, дозволила зберегти відносно високі показники. Так, у 2021 році первинний рівень працевлаштування випускників закладів вищої освіти та професійних коледжів перевищив 77 % [20, 47].

Таким чином, система вищих професійних коледжів КНР демонструє високий рівень адаптивності до змін економічного середовища та потреб ринку праці. Інтеграція з роботодавцями, гнучкість освітніх програм і цілеспрямована державна підтримка сприяють підвищенню ефективності професійної підготовки та її відповідності актуальним соціально-економічним запитам. Водночас результати досліджень засвідчують

зростання рівня задоволеності роботодавців якістю підготовки випускників, що підтверджує ефективність реалізованих механізмів взаємодії між системою професійної освіти та виробничим сектором [35, 37].

У 2019–2020 роках уряд КНР реалізував масштабну програму розширення доступу до ВПК, спрямовану на залучення молоді та дорослого населення до здобуття прикладних професійних компетентностей. У межах цієї програми загальна кількість студентів, зарахованих до професійних коледжів, зросла з приблизно 3,66 млн осіб у 2018 році до понад 5,5 млн у 2021 році, що становить приріст більш ніж на 50 % [47]. Особливо динамічне зростання спостерігалось у 2019–2020 роках, коли було реалізовано цільовий план розширення контингенту на 2 млн осіб [47].

Розвиток інституційної мережі супроводжувався відкриттям нових професійних коледжів – їх кількість збільшилася з 1418 у 2018 році до 1468 у 2020 році. Створення нових освітніх закладів відбувалося передусім у тих провінціях, де спостерігався дефіцит можливостей продовження освіти після школи, що вказує на прагнення держави до регіонального вирівнювання доступу до професійної освіти [47].

Зазначені заходи засвідчують послідовне використання ВПК як ефективного інструмента соціально-економічної політики, що поєднує освітню функцію з активною участю в реалізації пріоритетів ринку праці, регіонального розвитку та соціальної стабільності.

Стратегічне розширення системи вищої професійної освіти в КНР у постпандемічний період стало відповіддю на зростаючі потреби економіки у кваліфікованих фахівцях та необхідність мінімізації негативних соціально-економічних наслідків сповільнення економічного зростання в умовах кризи, спричиненої пандемією COVID-19 [45; 46]. Важливою метою цього розширення було також відтермінування виходу молоді на перенасичений ринок праці, що дозволило не лише зменшити рівень молодіжного безробіття, але й сприяти підвищенню кваліфікаційного рівня робочої сили.

Водночас, маючи на меті збереження належного рівня якості освіти за умов стрімкого зростання контингенту, уряд вживає заходів щодо нарощування ресурсної бази ВПК. Йдеться, зокрема, про виділення додаткових коштів на розширення викладацького складу, оновлення обладнання та навчальної інфраструктури [45]. Проте, незважаючи на ці кроки, зростання навантаження на наявні ресурси залишається значним. За офіційними даними Міністерства освіти КНР, у 2020 році вперше було зафіксовано перевищення співвідношення «студент–викладач» у системі ВПК на рівні понад 20:1 (у 2018 році цей показник становив близько 18:1) [47]. Така динаміка свідчить про зростання навчального навантаження на одного викладача, що ускладнює підтримання належного рівня індивідуалізованого підходу та педагогічного супроводу.

З метою оптимізації цього співвідношення професійні коледжі впроваджують комплекс організаційно-педагогічних рішень, зокрема розширення практики наставництва, використання автоматизованих систем контролю знань та активне залучення фахівців-практиків до викладання окремих навчальних курсів на умовах сумісництва [40; 45]. На рівні державної політики вжито заходів щодо збільшення державного замовлення у педагогічних університетах за спеціальностями, пов'язаними з підготовкою викладачів професійного навчання, що має на меті забезпечити збалансування попиту на викладацькі кадри в середньостроковій перспективі [45].

У структурному вимірі професійної підготовки спостерігається чітка орієнтація на випереджальне формування компетентностей у галузях, визначених як стратегічно важливі для економіки КНР. Зокрема, на основі державної програми «Made in China 2025» відбувається створення нових спеціалізацій і програм підготовки кадрів у сферах штучного інтелекту, робототехніки, електротранспорту, ІТ та високотехнологічного виробництва [6; 21].

Однією з ефективних моделей виступає укладання договорів між коледжами та великими промисловими підприємствами про цільову підготовку кадрів. У межах такої співпраці спільно розробляються освітні програми, відбувається цільовий набір студентів, а найкращим випускникам надаються гарантії працевлаштування [1; 40].

Ще одним важливим вектором модернізації ВПК є інтернаціоналізація кадрової підготовки. З огляду на активне розширення присутності китайських підприємств на глобальних ринках, зростає потреба у фахівцях, які володіють іноземними мовами, обізнані з міжнародними стандартами та здатні до міжкультурної комунікації [8; 21]. У зв'язку з цим у програми професійної освіти інтегруються курси англійської мови, а також підготовка до отримання міжнародно визнаних сертифікатів. Частина коледжів запроваджує програми міжнародної мобільності, залучаючи іноземних викладачів або організовуючи академічні обміни [8].

Поряд із державними ініціативами суттєвий вплив на якість освітнього процесу мають ініціативи самих професійних коледжів. Починаючи з 2020 року, у системі ВПК спостерігається посилення внутрішньої конкуренції між закладами, що зумовлюється їхньою участю в національних рейтингах, інноваційних проєктах і конкурсах професійної майстерності [40; 45]. Такий тип змагальності функціонує як внутрішній механізм забезпечення якості, підкріплений зовнішніми критеріями оцінювання ефективності діяльності закладів.

Одним із ключових чинників модернізації системи професійної освіти стала державна програма «Подвійний високий рівень» (双高计划), реалізацію якої розпочато у 2019 році [33; 45]. У межах цієї ініціативи Міністерство освіти КНР здійснило відбір 56 коледжів для комплексного інституційного розвитку та 141 коледжу для цільового розвитку окремих спеціальностей, що відповідають пріоритетам соціально-економічного розвитку країни [33].

Заклади, включені до програми, отримують пріоритетне фінансування, методичну підтримку та розширені управлінські повноваження [33; 45]. Це

створює конкурентний тиск і для інших закладів, які прагнуть відповідати заданим стандартам та підвищувати якість своєї діяльності.

Одним із результатів реалізації програми стало створення центрів передового досвіду (高水平专业群), у межах яких здійснюється розвиток провідних освітніх програм до рівня міжнародних стандартів [33].

Реалізація програми спричинила активізацію інституційного розвитку самих закладів. Зокрема, створюються спеціалізовані підрозділи внутрішнього забезпечення якості освіти, інститути підвищення кваліфікації викладачів, центри кар'єри та працевлаштування [40; 45]. Суттєві зміни відбулися і в нормативно-правовій основі функціонування коледжів. Відповідно до чинного законодавства, кожен заклад зобов'язаний мати Статут, в якому формалізовано політики забезпечення якості, академічної доброчесності, механізми оцінювання викладання та підтримки студентів [30].

Підвищення кваліфікації педагогічного персоналу розглядається як пріоритетний напрям діяльності ВПК. Поряд із державними програмами професійного розвитку, самі заклади активно інвестують у формування людського капіталу [40; 45]. Запроваджуються щорічні конкурси професійної майстерності, організовуються міжнародні стажування викладачів, а також посилюється політика вирівнювання статусу викладачів ВПК та університетів щодо оплати праці, кар'єрного зростання й соціального захисту [30; 45].

Забезпечення якісних навчальних матеріалів і освітніх ресурсів виступає ще однією з пріоритетних сфер модернізації. Нині акцент зміщено на створення власного прикладного контенту, розроблення оригінальних підручників, електронних ресурсів та відеокурсів, які після експертизи можуть отримувати статус національних або провінційних освітніх ресурсів [40; 45].

Важливою інституційною практикою стало також систематичне налагодження зворотного зв'язку з випускниками та роботодавцями.

Щорічно здійснюються опитування роботодавців, результати яких враховуються під час оновлення освітніх програм [1; 40]. У низці коледжів запроваджено систему сертифікації випускників на основі портфоліо, що виступає додатковим індикатором якості професійної підготовки [40].

Реалізація зазначених підходів є складовою ширшої внутрішньої системи забезпечення якості освіти, яка набуває особливої ваги в сучасних умовах функціонування вищих професійних коледжів КНР. Визначальною передумовою досягнення стратегічних цілей стає комплексний підхід до моніторингу й управління якістю, що охоплює управлінську, освітню, організаційну та партнерську діяльність. З урахуванням викликів цифрової трансформації, динаміки ринку праці та завдань соціальної інтеграції, у системі професійної освіти КНР формується багатоаспектна модель внутрішнього контролю якості, побудована на циклічному принципі: аналіз – планування – реалізація – оцінювання – удосконалення [40; 45].

Таким чином, система забезпечення якості розглядається не лише як адміністративний інструмент контролю, а як механізм безперервного саморозвитку закладу, орієнтований на стратегічне самоуправління, підвищення релевантності підготовки випускників до потреб ринку праці та зміцнення інституційної спроможності коледжів у динамічному соціально-економічному середовищі.

На *початковому етапі реалізації внутрішньої системи забезпечення якості освітньої діяльності* вищих професійних коледжів КНР провідною процедурою виступає комплексна аналітична оцінка внутрішнього та зовнішнього середовища функціонування закладу [30; 40; 45]. Внутрішній контекст передбачає всебічне вивчення поточного рівня ресурсного забезпечення, що охоплює матеріально-технічну інфраструктуру, кадровий потенціал, фінансову стабільність і наявність сучасних цифрових інструментів для управління освітнім процесом [40]. Особливу увагу зосереджено на оцінюванні результативності освітньої діяльності, що визначається через такі параметри, як академічна успішність студентів,

ступінь відповідності навчальних програм професійним стандартам, інтеграція елементів дуальної освіти, а також ступінь інноваційної насиченості змісту навчання [1; 40; 45]. У структурі зовнішнього середовища ключовим орієнтиром виступає динаміка працевлаштування випускників, що аналізується за показниками частки випускників, які працевлаштовані за здобутою спеціальністю, середньої тривалості пошуку першого місця роботи та рівня заробітної плати в перші роки після завершення навчання [35; 40]. Також проводиться експертна оцінка ефективності застосування цифрових рішень в управлінні коледжем та освітнім процесом, включаючи впровадження електронних платформ для навчання (LMS), інструментів дистанційної підтримки, хмарних сервісів і аналітичних панелей моніторингу [21; 36]. Не менш важливим є визначення ступеня стабільності та стратегічної орієнтованості партнерських зв'язків із підприємствами, які залучаються до реалізації програм дуальної освіти, надають бази практики, фінансово підтримують інституцію або здійснюють спільну розробку освітніх продуктів [1; 40]. Сукупність зазначених чинників формує обґрунтовану інформаційно-аналітичну основу для подальшого стратегічного планування й удосконалення управлінських рішень у межах внутрішньої системи якості [40; 45].

Наступним етапом функціонування внутрішньої системи забезпечення якості є *стратегічне планування*, яке реалізується на основі попереднього аналітичного моніторингу та виявлення системних дисбалансів у ключових компонентах освітньої діяльності [40; 45]. Планування передбачає визначення середньо- та довгострокових цілей розвитку коледжу з урахуванням національних освітніх пріоритетів, регіональних потреб ринку праці та глобальних викликів, пов'язаних із цифровою трансформацією та інтернаціоналізацією освіти [21; 30; 45]. Сформульовані цілі мають бути операційно конкретизованими, вимірюваними та досяжними, що дозволяє забезпечити їх інтеграцію у відповідні напрями діяльності: оновлення навчальних програм, вдосконалення кадрової політики, підвищення

ефективності управлінських процесів, розширення співпраці з роботодавцями, оптимізація цифрової інфраструктури та механізмів фінансування [1; 21; 40]. В процесі стратегічного планування використовуються сучасні інструменти управління якістю – SWOT-аналіз, стратегічні карти розвитку, індикатори ключових результатів (KPI), моделі ризик-менеджменту, що забезпечує системність і обґрунтованість прийнятих рішень [40; 45]. Таким чином, стратегічне планування не лише фіксує пріоритети розвитку коледжу, а й формує логіку змін, спрямованих на поступове усунення виявлених диспропорцій та досягнення цільових показників у межах визначених напрямів інституційного вдосконалення [33; 45].

На етапі *реалізації внутрішньої системи забезпечення якості* ключова роль належить адміністративно-педагогічному персоналу, який виконує функції інтеграторів стратегічних орієнтирів у практичну площину освітнього процесу [40; 45]. Саме ці суб'єкти освітньої діяльності відповідають за імплементацію інноваційних підходів до організації навчання, включаючи модульно-компетентнісну структуру програм, технології змішаного й цифрового навчання, персоналізовані траєкторії підготовки, а також елементи дуального формату [1; 21; 36]. Реалізація визначених стратегічних цілей потребує ефективного використання внутрішніх ресурсів і зовнішніх партнерств, адаптації педагогічних технологій до вимог цифрового середовища, залучення представників галузі до освітнього процесу [1; 21; 40]. Адміністративна складова охоплює організаційне та кадрове забезпечення процесів змін, контроль за дотриманням нормативних регламентів, моніторинг ключових показників ефективності та координацію взаємодії між усіма структурними підрозділами коледжу [30; 40]. Успішна реалізація етапу забезпечується через встановлення чітких зон відповідальності, систему наставництва, регулярне підвищення кваліфікації педагогів, а також впровадження внутрішньої документації, що регламентує якість освітніх послуг на всіх рівнях [40; 45].

Такий підхід дозволяє трансформувати стратегічне бачення в конкретні освітні продукти, які відповідають як очікуванням студентів, так і вимогам сучасного ринку праці [1; 35].

На наступному етапі здійснюється *системне оцінювання результатів*, що передбачає комплексний аналіз досягнутих показників за допомогою інтегрованих кількісних та якісних індикаторів, адаптованих до контексту функціонування конкретного освітнього закладу [40; 45]. До таких індикаторів належать рівень академічної успішності здобувачів освіти, динаміка їхнього працевлаштування, результати професійної сертифікації, рівень задоволеності освітніми послугами, ефективність цифрових рішень, ступінь залученості роботодавців до освітнього процесу, сталість партнерських зв'язків, інтенсивність підвищення кваліфікації персоналу та інші параметри, релевантні до стратегічних орієнтирів коледжу [1; 21; 35; 40]. Оцінювання проводиться з урахуванням внутрішніх нормативів, регламентів програми «Double High Plan» та зовнішніх стандартів професійної освіти, що дозволяє не лише зафіксувати рівень досягнення цілей, а й виявити відхилення, ризики та латентні дисфункції в системі [33; 40; 45].

Завершальний етап циклу – *вдосконалення* – *передбачає прийняття коригувальних рішень* на основі аналітичних висновків попередньої фази [40]. Удосконалення реалізується через перегляд змісту освітніх програм і підходів до їхньої реалізації, адаптацію управлінських процедур, оптимізацію системи внутрішнього моніторингу, посилення інституційної автономії, а також трансформацію стратегії взаємодії з ринком праці [1; 30; 40]. Особлива увага приділяється оперативному оновленню навчальних модулів, розширенню спектра мікрокваліфікацій, вдосконаленню цифрової інфраструктури, розробленню гнучких моделей взаємодії з підприємствами [1; 21; 44; 45]. У такий спосіб забезпечується безперервний цикл покращення якості, що відповідає сучасній концепції управління розвитком вищих

професійних коледжів КНР в умовах соціально-економічних трансформацій [33; 40; 45].

Таким чином, механізм постійного вдосконалення забезпечує зворотний зв'язок між усіма компонентами функціонування коледжу, сприяючи його динамічному розвитку та відповідності сучасним соціально-економічним викликам.

Визначальною рисою китайської моделі є інтеграція індикаторів якості в систему стратегічного менеджменту. В межах програми «Double High Plan» було розроблено національну систему бенчмаркінгу, яка передбачає щорічне рейтингове оцінювання ВПК за низкою параметрів: рівень працевлаштування випускників, кількість програм дуальної освіти, ступінь цифровізації освітнього процесу, участь у регіональних індустриальних ініціативах, розвиток інституційного партнерства, наявність центрів прикладних досліджень. Таким чином, Double High Plan виступає не лише як інструмент фінансування чи модернізації інфраструктури, а й як еталон якості, що задає референтні орієнтири для всієї системи професійної освіти.

У такій площині доцільним є формування інституційно закріпленої системи критеріїв оцінювання ефективності освітньої діяльності вищих професійних коледжів, адаптованої до стратегічної моделі розвитку. З огляду на основні напрями трансформації, критеріальне поле може представлене у табл.3.2

Таблиця 3.2 Критерії оцінювання ефективності освітньої діяльності ВПК КНР в умовах соціально-економічних викликів

Напрямок оцінювання	Критерії ефективності
Якість управління	Наявність системи внутрішнього моніторингу; прозорість управлінських процедур
Якість освітнього процесу	Частка модульних програм; рівень проходження стандарту 1+X; студентська успішність
Розвиток партнерства	Кількість активних угод з підприємствами; наявність спільних програм
Рівень цифровізації	Впровадження LMS, AR/VR; частка дистанційних курсів; індекс цифрової готовності
Працевлаштування випускників	Частка випускників, працевлаштованих за спеціальністю; середній термін пошуку роботи

Отже, забезпечення якості освітньої діяльності вищих професійних коледжів Китайської Народної Республіки в умовах сучасних соціально-економічних викликів характеризується переходом від переважно адміністративного контролю до комплексної моделі безперервного вдосконалення, що поєднує державне регулювання, інституційну автономію, цифрову трансформацію та тісну взаємодію з виробничим сектором. Сформована система орієнтована на випереджальне реагування на зміни ринку праці, підвищення адаптивності освітнього середовища та забезпечення стійкого розвитку професійної освіти як важливого чинника соціально-економічної модернізації країни.

3.3. Практичні рекомендації з використання прогресивного досвіду щодо вдосконалення функціонування та розвитку вищих професійних коледжів Китайської Народної Республіки в умовах соціально-економічних викликів

У сучасних умовах соціально-економічного розвитку Китайської Народної Республіки функціонування системи вищих професійних коледжів набуває особливої стратегічної ваги. Формування висококваліфікованого кадрового потенціалу для потреб інноваційної економіки розглядається як ключовий чинник забезпечення конкурентоспроможності національного ринку праці, який, згідно з аналітичними оцінками, стикається з дефіцитом кваліфікованих робітників на тлі перенасичення випускниками класичних університетських програм [39].

Уряд КНР розглядає професійну освіту як дієвий інструмент подолання структурних диспропорцій на ринку праці, зниження рівня безробіття, а також як важіль реалізації загальнонаціональних стратегій, таких як сільське відродження, політика «спільного добробуту» та запобігання входженню в «пастку середнього доходу» [39].

Водночас система вищих професійних коледжів КНР стикається з низкою системних викликів, серед яких – стійке соціальне упередження щодо престижності професійної освіти, нерівномірний рівень підготовки кадрів у різних закладах, застарілість освітніх програм, слабкий рівень інтеграції з реальними потребами промисловості, а також суттєві регіональні диспропорції у фінансуванні, кадровому забезпеченні та доступі до сучасної інфраструктури.

З огляду на зазначене, пропонуємо комплекс рекомендацій, спрямованих на удосконалення функціонування та розвитку вищих професійних коледжів у контексті актуальних соціально-економічних викликів. Рекомендації базуються на прогресивному досвіді та кращих практиках як національного, так і міжнародного рівнів, з урахуванням регіональної специфіки Китаю, а також із розподілом на коротко- та довгострокові горизонти реалізації.

Однією з ключових передумов успішної модернізації професійної освіти в КНР є врахування регіональних асиметрій, що склалися між економічно розвиненими східними та периферійними західними провінціями. Східні регіони характеризуються високою концентрацією індустріальних підприємств, інноваційних кластерів, освітніх установ та фінансових ресурсів. У той час як західні території, попри значний людський потенціал, зазнають браку інфраструктури, кваліфікованих викладацьких кадрів і доступу до сучасних технологічних засобів навчання, що актуалізує необхідність цілеспрямованого підсилення матеріально-технічного, кадрового та інноваційно-технологічного компонентів функціонування вищих професійних коледжів у таких регіонах.

Сучасні дослідження підтверджують, що масштаб системи професійної освіти відіграє суттєву роль у соціально-економічному розвитку розвиненіших східних і центральних провінцій КНР, зокрема Цзянсу, Чжецзян, Шаньдун, Гуандун, Хенань, Хубей та Хунань, тоді як у західному макрорегіоні, зокрема Сичуань, Юньнань, Гуйчжоу, Ганьсу, Цінхай, Шеньсі,

Нінся-Хуейський автономний район, Сіньцзян-Уйгурський автономний район, Тибетський автономний район, Внутрішня Монголія, Гуансі-Чжуанський автономний район і Чунцінповідного значення набувають не стільки кількісні, скільки якісні характеристики освітнього процесу [31].

Іншими словами, у східному та центральному макрорегіонах, які характеризуються вищою концентрацією промислових кластерів, урбанізованих територій і розвиненішого ринку праці, пріоритетним залишається подальше розширення освітньої мережі та збільшення обсягів підготовки фахівців. Натомість для західних провінцій і автономних районів найбільш ефективною стратегією є інвестування у підвищення якості освітніх програм, зміцнення кадрового потенціалу та інституційну інтеграцію з регіональними стейкхолдерами – місцевими виробничими підприємствами, органами управління освітою й регіональними центрами зайнятості [33].

Таким чином, у державній політиці Китайської Народної Республіки вже закладено механізми підтримки соціально та економічно вразливих територій, насамперед західного макрорегіону, до якого належать Сичуань, Юньнань, Гуйчжоу, Ганьсу, Цінхай, Шеньсі, Чунцін, Нінся, Сіньцзян, Тибет, Внутрішня Монголія та Гуансі. Одним із прикладів реалізації такої стратегії стала Програма відродження освіти у центральних та західних районах, започаткована у 2010 році. У її межах передбачено розширення освітньої інфраструктури, будівництво нових навчальних закладів, запровадження фінансових стимулів для залучення абітурієнтів і педагогічних працівників до освітнього процесу в менш розвинених регіонах [17].

Значно активізовано державні інвестиції у розвиток освіти в західному макрорегіоні КНР, зокрема в провінціях Сичуань, Юньнань, Гуйчжоу, Ганьсу, Цінхай і Шеньсі, а також у Сіньцзян-Уйгурському, Тибетському, Нінся-Хуейському, Гуансі-Чжуанському автономних районах, Внутрішній Монголії та місті центрального підпорядкування Чунцін. Збільшення цільового фінансування, запровадження механізмів фінансового

вирівнювання та підтримка кадрового потенціалу спрямовані на подолання регіональних диспропорцій у доступі до якісної професійної освіти [17].

Разом із регіональними диспропорціями, значні соціально-економічні виклики супроводжують функціонування системи професійної освіти загалом. Зокрема, наслідки стрімкої урбанізації та внутрішньої міграції призвели до зміни профілю здобувачів освіти, де сільська молодь із нижчим академічним рейтингом дедалі частіше обирає професійні коледжі, що, однак, не завжди гарантує їм подальше професійне зростання [10].

Істотним бар'єром на шляху до популяризації професійної освіти залишається сформована в суспільстві ієрархія освітніх пріоритетів, у межах якої здобуття університетського диплому трактується як більш престижний і соціально значущий вибір. Такий культурно обумовлений дисбаланс формує упереджене ставлення як з боку абітурієнтів і їхніх батьків, так і з боку потенційних роботодавців, що негативно впливає на імідж та якісний склад студентства вищих професійних коледжів [39].

Однак упродовж останніх років спостерігається поступова трансформація зазначеної парадигми. У зв'язку з різким зростанням попиту на фахівців технічного профілю, держава активно впроваджує заходи щодо формування позитивного іміджу професійної освіти. Зокрема, у новій редакції Закону КНР «Про професійну освіту» закріплено принцип рівнозначності професійної та академічної підготовки, що має на меті ліквідувати дискримінаційне розмежування між цими двома освітніми траєкторіями [39].

В цьому контексті формування стратегії розвитку вищих професійних коледжів потребує двоєдиного підходу: з одного боку, слід забезпечувати підвищення якості освіти, її практичної орієнтації та конкурентоспроможності, а з іншого – враховувати специфіку соціально-економічного середовища різних регіонів. Такий диференційований підхід дозволяє поєднати національні пріоритети модернізації освіти з потребами локальних громад і ринку праці.

З урахуванням виявлених проблем та викликів, що постають перед системою вищої професійної освіти Китайської Народної Республіки, доцільним є формулювання комплексу рекомендацій, розподілених за двома часовими горизонтами – коротко- та довгостроковою перспективою. Короткострокові заходи передбачають реалізацію ініціатив, орієнтованих на досягнення оперативного ефекту в межах 2–3 років. Натомість довгострокові стратегії спрямовані на формування структурних основ для забезпечення стабільного розвитку системи професійної освіти у контексті реалізації стратегічних орієнтирів реформування освітньої сфери КНР до 2025 та 2035 років, що свідчить про посилення організаційно-управлінського компонента функціонування галузі.

Одним із ключових напрямів удосконалення професійної освіти у короткостроковій перспективі є активізація інтеграційних процесів між системою підготовки кадрів і реальним сектором економіки. Зокрема, доцільним є запровадження моделей дуальної освіти, що передбачають поєднання теоретичної підготовки у закладах освіти із практичною діяльністю на виробництві. Ефективним механізмом у цьому контексті вважається реалізація так званої «сучасної системи учнівства», за якої студенти значну частину навчального часу проводять на підприємствах під супроводом кваліфікованих наставників з виробничого середовища. Урядові програми вже передбачають надання субсидій підприємствам, що беруть участь у підготовці фахівців за такою моделлю. Такий підхід є проявом реалізації соціально-партнерського компонента, що забезпечує сталість взаємодії між коледжами, роботодавцями та місцевими громадами.

Водночас необхідним є розширення кола економічних агентів, залучених до реалізації освітніх програм. Варто стимулювати участь не лише малих і середніх підприємств, а й великих державних та приватних компаній. Йдеться про створення навчально-виробничих центрів на базі коледжів, спільну розробку та коригування навчальних планів, формування інституційного партнерства між бізнесом і освітніми установами. В

результаті така модель сприятиме гармонізації змісту професійної освіти із запитами сучасного ринку праці, забезпечуючи підготовку фахівців, які володіють не лише теоретичними знаннями, але й практичними компетентностями, адаптованими до конкретних умов виробництва.

Доречно враховувати міжнародний досвід, зокрема практики Німеччини та Швейцарії, де дуальна система підготовки фахівців забезпечує високу ефективність соціалізації молоді та конкурентоспроможність випускників на ринку праці. Адаптація зазначених практик до китайських реалій має здійснюватися з урахуванням культурно-економічної специфіки національного середовища [37].

Наступним важливим напрямом короткострокових реформ є оновлення змісту професійної освіти з орієнтацією на технологічні трансформації економіки. У зв'язку з цим постає необхідність перегляду чинних освітніх програм, їхнього оновлення відповідно до потреб наукоємних галузей та індустрій майбутнього. В пріоритетному порядку слід розглядати відкриття нових спеціальностей та освітніх компонентів у таких сферах, як цифрова економіка, штучний інтелект, «зелені» технології, сучасне машинобудування, робототехніка, відновлювана енергетика, інформаційні системи та смарт-агроіндустрія.

Державна освітня політика має передбачати цільову підтримку регіонів, у яких формуються кластери зазначених галузей, через розміщення ресурсів, відкриття центрів компетенцій та створення умов для підготовки спеціалістів, затребуваних у конкретному локальному контексті. Такий підхід забезпечить як задоволення попиту ринку праці на кваліфіковані кадри, так і економічну диверсифікацію регіонів у межах загальнонаціональної стратегії інноваційного розвитку

Водночас короткострокові пріоритети розвитку вищих професійних коледжів передбачають не лише структурні зміни освітнього змісту, а й забезпечення відповідності навчальних програм актуальним потребам інноваційної економіки. З цією метою необхідно встановити постійний

механізм оновлення освітніх програм у співпраці з роботодавцями, передусім для інтеграції сучасних технологій, індустріальних стандартів і матеріально-технічного забезпечення. Такий підхід сприятиме підвищенню практичної орієнтації навчального процесу та забезпеченню високої конкурентоспроможності випускників коледжів на національному та міжнародному ринку праці [39].

Враховуючи викладене, зазначений напрям передбачає цілісну трансформацію змістової та інфраструктурної складової функціонування вищих професійних коледжів. Йдеться, насамперед, про модернізацію *освітньо-професійного компонента* через регулярне оновлення освітніх програм, орієнтацію на галузеві інновації та зміцнення зв'язків із роботодавцями. Одночасно активізується *інноваційно-технологічний компонент*, що виявляється у відкритті нових спеціальностей у сферах цифрової економіки, штучного інтелекту, «зелених» технологій, смарт-агроіндустрії тощо. Забезпечення технологічної спроможності коледжів, зокрема шляхом створення центрів компетентностей та технічного оновлення навчальної бази, відображає розвиток *матеріально-технічного компонента*, необхідного для ефективної реалізації зазначених змін.

Не менш важливим чинником модернізації системи професійної освіти є розвиток *кадрового потенціалу*. Якість освітнього процесу безпосередньо залежить від кваліфікаційного рівня педагогічних працівників, тому в короткостроковій перспективі доцільним є зосередження зусиль на підвищенні професійної майстерності викладачів. Рекомендується організувати масштабні програми підвищення кваліфікації та стажування в реальному секторі економіки для формування так званого «подвійного професіоналізму» педагогів, тобто поєднання теоретичної підготовки з практичним досвідом у виробничому середовищі.

Зокрема, викладачам технічних дисциплін варто надати можливість тимчасового проходження практики на сучасних підприємствах для ознайомлення з новітніми виробничими процесами, технологіями та

стандартами. Така взаємодія сприятиме актуалізації змісту викладання і забезпечить його відповідність запитам галузей, що динамічно трансформуються.

Одночасно слід упроваджувати інноваційні освітні методики, зокрема проєктно-зорієнтоване навчання, проблемно-модульний підхід, цифрові тренажери, платформи симуляції виробничих процесів та інші інструменти практико-орієнтованої підготовки. У КНР уже реалізуються подібні ініціативи. Зокрема, з 2019 року функціонує державна програма формування корпусу «подвійно-кваліфікованих» викладачів, що передбачає стажування педагогів, підвищення їхньої виробничої компетентності та обмін професійним досвідом [39]. Подальше розгортання таких заходів доцільно спрямовувати насамперед на західні та менш розвинені провінції й автономні райони КНР, зокрема Ганьсу, Цінхай, Гуйчжоу, Юньнань, Сичуань, Шеньсі, Сінцзян-Уйгурський автономний район, Тибетський автономний район, Нінся-Хуейський автономний район, Гуансі-Чжуанський автономний район, Внутрішню Монголію та Чунцін.

Крім того, доцільним є запровадження міжрегіональних програм обміну викладачами, у межах яких досвідчені фахівці з економічно розвинених східних і південних регіонів, зокрема провінцій Гуандун, Цзянсу, Чжецзян, Шаньдун, Фуцзянь, а також міст Пекін, Шанхай і Тяньцзінь, тимчасово скеровуватимуться до вищих професійних коледжів західного макрорегіону для підвищення якості освітнього процесу, упровадження інноваційних методик і наставницького супроводу молодих викладачів.

Водночас молоді перспективні педагоги із західних регіонів КНР мають отримувати підтримку у вигляді грантів на стажування у провідних закладах професійної освіти та на високотехнологічних підприємствах Східного Китаю, передусім у провінціях Гуандун, Цзянсу, Чжецзян і Шаньдун, а також у мегаполісах Шанхай, Пекін, Шеньчжень і Тяньцзінь. Системне оновлення кадрового ресурсу в поєднанні з інституціоналізацією

інноваційного викладання здатне забезпечити якісну модернізацію вищої професійної освіти навіть у короткотерміновій перспективі.

Таким чином, реалізація зазначених заходів репрезентує комплексний розвиток *кадрового (педагогічного) компонента*, що передбачає не лише підвищення кваліфікації викладачів, а й формування умов для постійної професійної мобільності, міжрегіональної взаємодії та оновлення педагогічного складу відповідно до потреб галузей. Паралельно активізується *інноваційно-технологічний компонент*, адже впровадження цифрових тренажерів, симуляційних платформ та проектно-модульних підходів підвищує ефективність освітнього процесу, наближаючи його до реального виробництва.

Особливої ваги набуває *соціально-інтеграційний компонент*, що виявляється у зменшенні освітньо-кадрових диспропорцій між провінціями завдяки міжрегіональним обмінам, формуванню горизонтальних партнерств між коледжами, підприємствами та органами місцевої влади. Такий підхід сприяє не лише розвитку людського капіталу, а й укріпленню соціальної згуртованості та регіональної стабільності в межах загальнонаціональної модернізаційної стратегії КНР.

Ще одним критично важливим аспектом є підвищення соціального престижу професійної освіти. Успішна реалізація реформ неможлива без подолання поширених суспільних стереотипів, що формують уявлення про професійні коледжі як про менш престижну освітню траєкторію. З огляду на це, рекомендовано запровадити загальнонаціональну інформаційну кампанію, спрямовану на формування позитивного іміджу професійної освіти. Зміст такої кампанії має включати широке висвітлення історій успіху випускників професійних коледжів, демонстрацію їхнього кар'єрного зростання та внеску у стратегічно важливі галузі економіки.

Доцільно також активізувати залучення засобів масової інформації, соціальних мереж, представників бізнесу та впливових лідерів громадської думки для популяризації робітничих професій та технічних спеціальностей.

Окрему ефективність у цьому контексті демонструє організація національних і регіональних конкурсів професійної майстерності (за аналогією з WorldSkills), фестивалів інноваційних проєктів, виставок студентських досягнень тощо.

Паралельно з інформаційною підтримкою важливим є створення матеріальних стимулів для здобувачів освіти. Пропонується впровадити систему іменних стипендій і грантів для кращих студентів професійних коледжів, преференції при працевлаштуванні у державному секторі для випускників із високими академічними та професійними результатами. Одним з ефективних інструментів короткострокового стимулювання є система сертифікації «1+X», яка надає можливість здобувачам освіти отримати додаткові сертифікати, що засвідчують володіння окремими компетентностями, актуальними на ринку праці [3].

Запропоновані заходи відображають комплексне задіяння кількох ключових структурних компонентів функціонування й розвитку професійної освіти. Передусім, *соціально-інтеграційний компонент*, який виявляється у спрямованості на зміну суспільних уявлень та руйнування стереотипів щодо «нижчого» статусу професійної освіти через цілеспрямовану медійну комунікацію, залучення громадськості, бізнес-структур та лідерів думок. Одночасно, *кадровий (педагогічний) компонент* реалізується через підтримку студентів та викладачів – у вигляді стипендій, грантів, пільгових умов працевлаштування, а також сертифікації «1+X», що формує індивідуальну освітню траєкторію і підвищує конкурентоспроможність випускника.

Регуляторно-нормативний компонент забезпечує формалізацію цих змін, зокрема через закріплення процедур сертифікації, регламентування стимулів, створення нормативного поля для партнерства з медіа та бізнесом. Не менш значущим є інституційний компонент, який передбачає включення зазначених реформ у стратегічні документи розвитку освіти та запуск загальнонаціональних механізмів підвищення престижу професійних коледжів. Крім того, організаційно-управлінський компонент проявляється у

необхідності координації між міністерствами, коледжами, місцевими органами влади, роботодавцями та медіаплатформами задля ефективного втілення реформ у коротко- та середньостроковій перспективах. У контексті соціально-економічних трансформацій Китайська Народна Республіка приділяє значну увагу формуванню відкритої та доступної системи професійної освіти для широких верств населення, включаючи соціально вразливі категорії та мешканців сільських територій. Одним із пріоритетів короткострокової стратегії розвитку системи професійної освіти має стати інституціоналізація альтернативних освітніх траєкторій вступу до вищих професійних коледжів. Зокрема, передбачено впровадження спеціалізованого вступного іспиту (аналогічного загальнонаціональному гаокао), призначеного для випускників середніх професійних шкіл, працівників технічних галузей, безробітної молоді та осіб, які прагнуть пройти перекваліфікацію [39].

У короткостроковій перспективі необхідно забезпечити ефективну реалізацію цієї ініціативи, сформувавши механізми прозорого та справедливого відбору, що враховуватимуть не лише рівень базової підготовки вступників, а й наявність професійних навичок. Поряд із цим доцільно передбачити розширення набору студентів із категорій дорослого населення – зокрема, колишніх військовослужбовців, вивільнених працівників, трудових мігрантів та представників сільських громад.

Інноваційним прикладом такої практики є проект, реалізований у провінції Цзянсі, де у 2020 році організовано цільовий набір 4000 фермерів до вищих професійних коледжів із повним фінансуванням навчання та звільненням від необхідності проходження стандартних вступних іспитів [28].

Розширення доступу до професійної освіти потребує одночасного посилення фінансової підтримки для здобувачів із сільських регіонів. Пропонується запровадження механізмів цільового фінансування (освітні ваучери, пільгові кредити, соціальні гранти), а також формування

підготовчих програм для осіб, що потребують компенсаторного вирівнювання академічної підготовки. Важливим концептом у цьому контексті є імплементація принципу «навчання впродовж життя», що передбачає безперервний розвиток і підвищення кваліфікації впродовж усього життєвого та професійного шляху.

В умовах суттєвих територіальних диспропорцій пріоритетного значення набуває прискорене зміцнення матеріально-технічної бази закладів професійної освіти у західних провінціях. З метою ліквідації критичних розривів між Сходом і Заходом КНР пропонується впровадити державну програму цільового інвестування в інфраструктуру освітніх закладів на периферії. Така програма має передбачати модернізацію лабораторного та виробничого обладнання, створення навчально-практичних майданчиків, а також розвиток спеціальностей, релевантних до регіональної економіки – таких як аграрні технології, гірничодобувна справа, відновлювані джерела енергії тощо [17].

З метою забезпечення кадрового наповнення системи рекомендовано розробити пакет соціальних стимулів для викладачів, які погоджуються працювати у сільських або віддалених районах. Такими стимулами можуть бути підвищені посадові оклади, забезпечення житлом, пільгові умови професійного зростання (скорочені строки присвоєння вчених звань, участь у міжнародних програмах мобільності тощо).

Додатковим механізмом подолання освітньої нерівності між регіонами є ініціатива «наставництва між коледжами», що передбачає тимчасове шефство успішних закладів східного макрорегіону над освітніми установами Заходу. У межах таких партнерств здійснюється обмін навчальними матеріалами, розробка спільних онлайн-курсів, проведення спільних семінарів і тренінгів для підвищення кваліфікації персоналу, а також залучення студентів до міжрегіональних освітніх проєктів.

У контексті соціально-економічних трансформацій, що супроводжуються як урбанізаційними процесами, так і зростанням попиту на

висококваліфіковану робочу силу, пріоритетного значення набуває цифрове оновлення системи професійної освіти. Зважаючи на суттєві регіональні відмінності в матеріально-технічному забезпеченні закладів освіти, що є базовою складовою *фінансово-економічного компонента* активне впровадження сучасних освітніх технологій розглядається як один із найперспективніших шляхів забезпечення рівного доступу до якісної освіти, зокрема для мешканців сільських і гірських районів західних провінцій.

У короткостроковій перспективі доцільним є створення загальнонаціональної цифрової платформи професійної освіти, яка має виконувати функції інтегрованого освітнього середовища. Передбачається, що така платформа об'єднає онлайн-курси, відеолекції, симуляційні матеріали, електронні підручники та методичні розробки провідних викладачів, що дозволить студентам з різних регіонів, незалежно від місця проживання, отримувати уніфікований доступ до якісного освітнього контенту. Особливе значення це матиме для регіонів, де наявні обмеження в інфраструктурі, кадровому забезпеченні або спеціалізованому обладнанні.

Зважаючи на вище окреслені виклики, пропонується першочергово здійснити оцифрування освітніх програм з пріоритетних спеціальностей, орієнтованих на стратегічні напрями економічного розвитку (інформаційні технології, зелена енергетика, промислові інновації). У рамках зазначеної ініціативи доцільним є запуск системи «віртуальних майстерень» – онлайн-лабораторій і симуляторів, що дозволять студентам формувати професійні навички у цифровому середовищі, що моделює реальні виробничі процеси. Це особливо актуально для коледжів, які не мають можливості розгорнути повноцінну матеріально-практичну базу в межах окремих навчальних модулів.

Інституційною підставою для реалізації таких заходів виступає «План вдосконалення якості професійної освіти на 2020–2023 роки», в якому передбачено створення Національного відкритого університету, розширення мережі онлайн-ресурсів, а також запуск системи так званого «освітнього

кредитного банку», що дозволить громадянам накопичувати та трансформувати освітні досягнення в гнучкі формати сертифікації, визнані роботодавцями [3].

Реалізація вказаних завдань потребує технічної модернізації освітнього середовища. Зокрема, підключення коледжів до широкосмугового інтернету, оснащення навчальних приміщень мультимедійним обладнанням, організація цифрових лабораторій, а також підготовка педагогічного складу до впровадження моделей змішаного навчання. Таким чином, цифровізація виступає не лише як інструмент вирівнювання освітніх можливостей, але і як підґрунтя для сталого розвитку системи в умовах переходу до цифрової економіки.

Окремим, не менш значущим, вектором короткострокових перетворень у сфері професійної освіти виступає формування інституційної моделі оперативного реагування на зміни в структурі зайнятості. В сучасних умовах високої динаміки трансформацій ринку праці виникає об'єктивна потреба в системній реалізації програм короткотермінового навчання, перекваліфікації та підвищення кваліфікації населення. Особливого значення ці процеси набувають у зв'язку з необхідністю модернізації кадрового потенціалу для цифрових галузей, зеленої економіки, індустрії сервісу та логістики.

У цьому контексті вищі професійні коледжі повинні розглядатися як регіональні центри навчання впродовж життя, здатні забезпечувати адаптивну підготовку не лише для молоді, а й для дорослого населення – зокрема осіб, які втрачають роботу через автоматизацію, або потребують актуалізації професійних знань. З огляду на це, доцільним є розширення спектра короткотермінових сертифікаційних програм, що можуть бути реалізовані у форматі інтенсивних модулів із гнучким графіком. Особливої уваги заслуговують курси з ІТ-компетентностей, мовної підготовки, підприємництва, а також робота з новітніми цифровими технологіями в промисловості.

Уряд КНР вже визначив стратегічну мету – забезпечити не менше 35 мільйонів можливостей для професійного навчання у межах короткострокових курсів та збільшити набір до вищих професійних коледжів на 2 мільйони осіб протягом двох років [39]. У межах цього завдання вищі професійні коледжі мають подвоїти чисельність осіб, охоплених навчанням, включно із тими, хто залучається до програм у форматі «короткої траєкторії» та гнучких модульних курсів [3].

Зазначені стратегічні орієнтири функціонально охоплюють *адаптаційно-стратегічний компонент* розвитку вищих професійних коледжів, що виявляється у здатності до оперативного реагування на зміни в структурі зайнятості та прогнозуванні потреб ринку праці. Паралельно реалізується *освітньо-професійний компонент*, який передбачає трансформацію змісту освітніх програм у напрямі короткострокових і модульних курсів, адаптованих до нових вимог виробництва, сервісної індустрії та цифрової економіки.

Особливої уваги набуває *кадровий компонент*, що репрезентує розвиток системи безперервної освіти для дорослого населення, зокрема для категорій, що втратили роботу внаслідок автоматизації або потребують актуалізації фахових знань.

Така багатовекторна модель дозволяє професійним коледжам виступати регіональними хабами перекваліфікації, підвищення кваліфікації та навчання впродовж життя.

Одним із першочергових напрямів короткострокової модернізації системи вищої професійної освіти КНР виступає формування ефективних механізмів взаємодії між закладами освіти, місцевими центрами зайнятості та суб'єктами ринку праці. В сучасних умовах, що характеризуються високою мобільністю економічних процесів і зростанням нестабільності зайнятості в окремих галузях, важливим завданням є оперативне реагування на зміни у структурі попиту на кваліфіковану робочу силу. З цією метою доцільним є розвиток партнерських моделей між професійними коледжами,

регіональними органами зайнятості та підприємницькими структурами з метою виявлення актуальних потреб у компетентностях і запуску гнучких програм перекваліфікації для безробітних осіб та працівників, які опинилися під ризиком втрати роботи внаслідок трансформації економічного середовища.

Зміст таких програм має орієнтуватися на освоєння нових професій, релевантних до сучасних запитів ринку праці, з акцентом на прикладну спрямованість, коротку тривалість і адаптивність до потреб конкретних цільових груп. Подібні ініціативи сприятимуть не лише стабілізації рівня зайнятості в регіонах, а й посиленню ролі вищих професійних коледжів як провідних інституцій з розвитку людського капіталу, здатних оперативно реагувати на виклики економічного розвитку та забезпечувати соціальну згуртованість населення.

В цій площині важливого значення набуває розширення міжнародної співпраці у сфері професійної освіти, що виступає додатковим каталізатором інституційної модернізації. Зважаючи на позитивні результати пілотних проєктів, реалізованих у партнерстві з провідними освітніми інституціями зарубіжних країн, доцільним є розгортання системної міждержавної взаємодії. Зокрема, у короткотерміновій перспективі професійні коледжі КНР можуть значно посилити свій потенціал шляхом запровадження програм обміну досвідом із закладами з розвиненою системою професійної освіти (Федеративна Республіка Німеччина, Австралія, Республіка Корея тощо). Доцільно передбачити організацію короткострокових візитів іноземних викладачів, проведення спільних майстер-класів, а також розроблення навчально-методичних матеріалів за участі зарубіжних експертів.

Таким чином, впровадження короткострокових заходів, спрямованих на забезпечення оперативної перекваліфікації кадрів і розвиток міжнародного співробітництва, може вже у найближчій перспективі забезпечити значне підвищення інституційної спроможності вищих професійних коледжів, їх конкурентоспроможності та соціальної

ефективності в межах регіональних економік. Водночас для забезпечення сталого розвитку системи професійної освіти та її адаптації до викликів майбутнього необхідно розробити та імплементувати стратегії довгострокового характеру, які будуть спрямовані на структурну модернізацію, оновлення управлінських моделей, трансформацію ціннісних орієнтирів і стійку інтеграцію в глобальний освітній простір.

Реалізація цілісної моделі модернізації системи вищої професійної освіти Китайської Народної Республіки поряд із короткостроковими заходами, спрямованими на оперативне реагування на актуальні виклики, особливої ваги набуває обґрунтування стратегічних напрямів її довгострокового розвитку, здатних забезпечити інституційну стабільність, стійке зростання якості освітніх послуг і відповідність глобальним тенденціям трансформації ринку праці.

У довготривалій перспективі ключовою передумовою для ефективного функціонування та сталого розвитку вищих професійних коледжів виступає створення стійкої, гнучкої та результатоорієнтованої моделі фінансування й управління. З огляду на зростаючу роль професійної освіти в економіці знань, державна політика має передбачати поетапне збільшення частки бюджетних витрат на професійну освіту, відповідно до актуальних і прогнозованих потреб національного ринку праці.

Доцільним є законодавче гарантування базового (стабільного) фінансування закладів професійної освіти, зокрема в бідніших і сільських регіонах, на рівні, достатньому для забезпечення оновлення матеріально-технічної бази, модернізації освітніх програм та підтримки належного рівня оплати праці педагогічного складу. Одночасно необхідно стимулювати диверсифікацію джерел фінансування, зокрема шляхом залучення ресурсів місцевого бізнесу, меценатських фондів, випускників, а також розгортання механізмів державно-приватного партнерства.

У цьому контексті доцільним є впровадження системи податкових стимулів для підприємств, які інвестують у розвиток інфраструктури

професійної освіти (створення лабораторій, надання стипендій, фінансування навчальних центрів). Такі механізми сприятимуть формуванню відповідального партнерства між освітою й бізнесом та забезпеченню прикладної спрямованості професійної підготовки. У цьому контексті започаткування податкових преференцій для бізнесу, що інвестує у розвиток освітньої інфраструктури, може розглядатися як елемент фінансово-економічного компонента модернізації професійної освіти. Ці заходи не лише розширюють джерела фінансування, а й створюють умови для соціально-партнерської взаємодії, сприяючи посиленню соціально-інтеграційного компонента розвитку вищих професійних коледжів.

Крім того, стратегічно важливо вибудувати прозору й підзвітну модель управління, яка ґрунтуватиметься на принципах результативності, автономії та відповідальності. Управління коледжами має орієнтуватися на індикатори якості освіти та ефективності функціонування, зокрема працевлаштування випускників, успішність студентів у професійних конкурсах, рівень задоволеності роботодавців підготовкою кадрів. Відповідно, частина фінансування має бути прив'язана до результатів зовнішнього моніторингу й акредитації. Перехід до моделей управління, що базуються на чітко визначених індикаторах якості, повністю відповідає логіці *організаційно-управлінського компонента* функціонування та розвитку вищих професійних коледжів. В умовах зростаючої автономії закладів освіти важливо забезпечити баланс між свободою управлінських рішень і об'єктивною системою зовнішньої оцінки їх ефективності.

Також важливо запровадити національну систему акредитації та рейтингування професійних коледжів, що дозволить підвищити їхню прозорість, стимулювати конкуренцію та орієнтацію на якість. Також слід передбачити розширення управлінської автономії для закладів, які демонструють стабільно високі результати, з одночасним формуванням наглядових рад за участі представників індустрії, роботодавців та громадськості. Такий підхід дозволить забезпечити синергію між

стратегічними цілями держави та реальними потребами економіки, що є критично важливим у довготривалій перспективі.

Довгострокове реформування системи професійної освіти передбачає її інституційну інтеграцію у національну та міжнародну архітектуру освіти, що забезпечить не лише гнучкість професійних траєкторій, а й соціальну привабливість профільної підготовки. Одним із базових елементів цього процесу має стати повноцінне впровадження Національної рамки кваліфікацій (НРК) КНР, що поєднується з концепцією «освітнього кредитного банку» - системи визнання та накопичення результатів навчання, здобутих у різних форматах і закладах. Запровадження Національної рамки кваліфікацій (НРК) КНР та концепції «освітнього кредитного банку» становить основу *регуляторно-нормативного компонента*, що покликаний забезпечити відкритість, визнання та взаємозалік результатів навчання в межах різних інституцій і освітніх траєкторій. У поєднанні з інституційними заходами щодо акредитації та рейтингування, це дозволяє формувати більш гнучку, інтегровану та соціально визнану модель професійної освіти.

Як зазначено в офіційних планах уряду на 2020–2023 роки, створення системи, що дозволяє зберігати, визнавати й трансформувати освітні досягнення в академічний чи професійний статус, має завершитися до 2030 року [3].

У межах цієї стратегії рекомендовано забезпечити горизонтальну та вертикальну мобільність випускників професійних коледжів. Це означає, що кредити, здобуті під час навчання у коледжі чи на сертифікаційних програмах, мають визнаватися під час вступу до університету (зокрема на освітні програми рівня бакалавра прикладних наук, магістра професійного спрямування), а також враховуватися роботодавцями при кваліфікаційній атестації.

Ключовим напрямом є створення зрозумілої ієрархії кваліфікацій, що включатиме робітничі рівні, техніків, молодших спеціалістів, бакалаврів прикладних наук, магістрів професійної освіти, з урахуванням

взаємовідповідності між професійними сертифікатами та академічними ступенями. Це дозволить забезпечити прозорість освітніх траєкторій і сприятиме тому, щоб професійна освіта не розглядалася як тупикова, а навпаки – як органічна частина системи навчання впродовж життя. Структурна узгодженість рівнів освіти й сертифікації з виробничими потребами забезпечує також реалізацію *практико-виробничого (дуального) компонента*, що передбачає послідовне професійне зростання випускника через поєднання теоретичної підготовки та практики на виробництві. Такий підхід дозволяє не лише підвищити якість підготовки, а й сформувати у здобувачів сталі професійні навички відповідно до ринкових запитів.

Важливо також розвивати механізми визнання кваліфікацій на міжрегіональному та міжнародному рівнях. Усередині країни необхідно гармонізувати сертифікаційні системи між провінціями та міжгалузевими освітніми підсистемами, а на міжнародному рівні – забезпечити інтеграцію в глобальні рамки кваліфікацій, зокрема через участь у Всесвітній рамці кваліфікацій ЮНЕСКО. Такий підхід не лише розширить академічну й професійну мобільність громадян КНР, а й сприятиме експорту освітніх послуг і глобальному визнанню дипломів китайських коледжів.

Таким чином, механізми інтеграції в міжнародні кваліфікаційні простори підсилюють *адаптаційно-стратегічний компонент* функціонування системи, орієнтованої на відповідність глобальним викликам і можливостям.

Одним із ключових векторів розвитку професійної освіти в КНР є поступова трансформація провідних вищих професійних коледжів у прикладні університети, що надають ступені бакалавра, а в перспективі – і професійного магістра. Цей стратегічний курс спрямований на підвищення академічного статусу та соціальної привабливості професійної освіти. У 2019 році було зроблено перші практичні кроки в цьому напрямі – 15 вищих професійних коледжів отримали дозвіл на реорганізацію у «професійні університети» з правом провадження освітньої діяльності на рівні

бакалаврських програм [2]. Це також сигналізує про оновлення освітньо-професійного компонента з акцентом на розширення спектру кваліфікацій і модернізацію освітніх програм.

До 2025 року заплановано істотне збільшення кількості таких програм, а до 2035 року – виведення китайської системи професійної освіти на рівень провідних світових зразків. У цьому контексті доцільним є подальше впровадження так званої «подвійної високорівневої ініціативи» (Double High Plan), яка передбачає формування мережі зразкових професійних закладів та спеціальностей із китайською специфікою. Уже нині до участі в цій ініціативі залучено 197 коледжів, що отримали державну підтримку у вигляді цільового фінансування, розширених повноважень і автономії [3].

У довгостроковій перспективі зазначені заклади мають стати інноваційними хабами професійної освіти, де апробуватимуться нові стандарти, підходи та методики з подальшим масштабуванням на національному рівні. Поряд із розширенням програм бакалаврату доцільно ініціювати створення вертикальних освітніх траєкторій — зокрема, відкривати професійно орієнтовані програми магістратури (Master of Engineering, Master of Professional Studies) у тісній співпраці з галузями виробництва, а також започатковувати програми докторського рівня прикладного спрямування, зорієнтовані на інноваційні завдання реального сектора економіки [2]. Такий підхід сприятиме формуванню нового покоління викладачів і дослідників, тісно інтегрованих у виробничу практику, що, своєю чергою, забезпечить підвищення престижу професійної освіти й відкриє нові кар'єрні перспективи для її випускників.

Стратегічним напрямом модернізації є формування багаторівневої національної системи забезпечення якості професійної освіти. На урядовому рівні вже ініційовано перегляд змісту навчальних програм та впровадження сучасних методик викладання [3]. У перспективі необхідним є розроблення єдиних національних стандартів професійних кваліфікацій і освітніх результатів для ключових галузей.

Рекомендується створити незалежні органи з оцінювання якості освіти, які здійснюватимуть регулярний аудит діяльності коледжів, аналізуючи відповідність навчальних програм потребам ринку, стан матеріально-технічної бази та компетентність випускників. Ефективним інструментом підвищення якості підготовки фахівців може стати запровадження системи сертифікації випускників шляхом складання національного кваліфікаційного іспиту або захисту практично орієнтованого проєкту.

Для забезпечення прозорості й стимулювання конкурентоспроможності освітніх закладів доцільним є формування інтегрального рейтингу регіональних систем професійної освіти, що враховуватиме кількісні та якісні індикатори: рівень охоплення навчанням, працевлаштованість випускників, середню заробітну плату, показники студентського задоволення тощо. Провінції з нижчими показниками повинні отримувати державну підтримку у вигляді ресурсів і методичної допомоги з метою гармонізації розвитку системи на національному рівні. Таким чином, завдяки механізмам стандартизації та оцінювання забезпечується контрольований розвиток професійної освіти без втрати якості у процесі її масштабування.

У контексті довгострокового стратегічного планування актуальним є закріплення стійких механізмів співпраці між професійною освітою та промисловістю на інституційному рівні. Якщо в короткостроковій перспективі мова йде про налагодження контакту з роботодавцями, то довготривала мета полягає в інтеграції промисловості до системи управління освітою. Рекомендується створити при кожному вищому професійному коледжі галузеві консультаційні ради, до складу яких входитимуть представники бізнесу, профільних асоціацій, провідні випускники. Такі ради мають брати участь у формуванні навчальних планів, визначенні пріоритетів підготовки кадрів, узгодженні галузевого замовлення.

Окрім цього, варто законодавчо закріпити механізми державно-приватного партнерства в управлінні професійною освітою, зокрема шляхом передачі права стратегічного керівництва окремими коледжами

представникам індустрії. Подібна практика вже підтримується урядом КНР, оскільки найбільшим корпораціям дозволено відкривати власні навчальні заклади або спільно управляти існуючими [39].

У стратегічному розрізі доцільно розвивати на базі коледжів так звані фахові центри досконалості (centers of excellence), що функціонуватимуть як багатофункціональні платформи для підготовки кадрів, перепідготовки персоналу галузі, проведення прикладних досліджень та розробки інновацій. Особливу увагу слід приділити регіональній специфіці у західних провінціях, приміром, доцільно розвивати агропромислові коледжі, гірничо-технічні – у видобувних регіонах, туристично-сервісні – у зонах із високим рекреаційним потенціалом. Такий підхід сприятиме як регіональній економічній стабільності, так і збереженню людського капіталу в місцях проживання, формуючи альтернативу трудовій міграції до мегаполісів.

Одним із пріоритетних напрямів удосконалення системи вищої професійної освіти Китайської Народної Республіки в умовах соціально-економічної трансформації є нівелювання регіональних диспропорцій, зокрема подолання тривалих історичних відмінностей у рівні розвитку освітньої інфраструктури між східними та західними провінціями. Попри здійснені реформи, цей виклик зберігає актуальність, що зумовлює необхідність розроблення та впровадження комплексної довгострокової державної програми підтримки професійної освіти в регіонах із низьким соціально-економічним потенціалом. Така програма повинна мати горизонт планування не менше десяти років і передбачати низку системних заходів, серед яких – будівництво сучасних навчальних кампусів у віддалених районах, розгортання якісної цифрової інфраструктури з метою забезпечення широкого доступу до дистанційних освітніх сервісів, створення цільових фондів для фінансування стипендій та академічних грантів для студентів і викладачів із західних територій [39]. Додатковим чинником ефективності може стати інституціалізація моделі міжрегіонального партнерства, за якої провідні заклади східного Китаю здійснювали б системну підтримку

розвитку коледжів у менш розвинених областях через створення філій, підготовку управлінських кадрів і трансфер організаційно-педагогічного досвіду. Такий підхід відповідає логіці вже реалізованих урядових ініціатив у суміжних сферах, зокрема програмі «Допомога Сходу Заходу», яка продемонструвала високу результативність і може бути ефективно адаптована до потреб професійної освіти. Очікується, що в середньостроковій перспективі – орієнтовно через п'ять-десять років – вдасться суттєво зменшити розрив між регіонами у таких ключових показниках, як рівень оснащення навчальних закладів, кваліфікаційний потенціал викладацького складу, якість та відповідність навчальних програм потребам місцевих ринків праці. Наукові дослідження підтверджують, що лише синхронне поєднання кількісного нарощування освітніх послуг у розвинених регіонах із цілеспрямованим підвищенням якості в менш забезпечених територіях може забезпечити системний синергійний ефект для суспільства в цілому, сприяючи підвищенню соціальної мобільності та загального рівня людського капіталу [33].

Іншим стратегічно важливим механізмом є формування сталої культури навчання впродовж життя, що в умовах швидкоплинної соціально-технологічної динаміки набуває особливого значення для професійної освіти. У цьому контексті вищі професійні коледжі мають поступово трансформуватися у відкриті освітні хаби, які забезпечують доступ не лише молоді, а й дорослого населення до гнучких освітніх маршрутів, модульних програм, вечірніх і вихідних занять, дистанційного навчання, а також консультаційної підтримки у сфері побудови професійної кар'єри. Підґрунтям для цього вже виступають наявні ініціативи зі створення відкритих університетів і впровадження системи академічного визнання результатів неформального та інформального навчання, що отримує інституційну підтримку на рівні державної освітньої політики [3].

У довгостроковій перспективі ця мережа має поширитися на всю територію КНР, забезпечуючи кожному громадянину можливість

регулярного оновлення професійних компетентностей через систему професійних коледжів, що функціонуватимуть у форматі безперервної освіти. Для цього важливо вибудувати ефективні механізми зворотного зв'язку із випускниками, моніторинг їхньої освітньої та професійної траєкторії, а також створити умови для оперативного реагування на зміну запитів ринку праці. Водночас розвиток культури lifelong learning потребує системної співпраці з роботодавцями та місцевою владою, яка має забезпечити прогнозування затребуваних навичок і тенденцій на кшталт автоматизації, діджиталізації та трансформації економіки в напрямі сталого розвитку. Таким чином, адаптивність і гнучкість, закладені на рівні інституційного дизайну професійної освіти, стають передумовами її стійкості та здатності до самооновлення в умовах постійних змін.

У контексті глобальних процесів інтеграції та транснаціональної мобільності важливою стратегічною ціллю є поступове перетворення КНР на одного з провідних експортерів якісної професійної освіти. Досягнення цієї мети можливе за умови виходу вищих професійних коледжів країни на світовий рівень якості, що заплановано до 2035 року. Така трансформація дозволить не лише задовольнити внутрішній попит, але й забезпечити притік іноземних студентів, насамперед із країн, що розвиваються. У цьому зв'язку доцільним є розвиток стратегічного бренду китайської професійної освіти на міжнародному рівні, зокрема через створення Лубаньських майстерень за кордоном, запуск спільних освітніх програм у межах ініціативи «Один пояс – один шлях», участь у глобальних проектах UNESCO-UNEVOC та міжнародних конкурсах професійної майстерності. Інтеграція в міжнародний освітній простір сприятиме не лише зростанню авторитету китайських інституцій, а й залученню додаткових фінансових ресурсів, активізації обміну інноваційними практиками та формуванню мультикультурного середовища в освітніх кампусах [46].

Окремої уваги заслуговує послаблення державного регулювання у сфері участі іноземного капіталу в професійній освіті, особливо в межах зон

вільної торгівлі, що відкриває нові можливості для створення міжнародних центрів професійної підготовки з участю провідних освітніх і виробничих установ інших країн. Реалізація цієї стратегії дозволить КНР не лише зміцнити свої позиції на глобальному ринку освітніх послуг, але й забезпечити постійне оновлення змісту власної системи освіти через інтеграцію міжнародних стандартів і практик.

У контексті зростаючої глобалізації освітнього простору та зміцнення економічної інтеграції Китайська Народна Республіка активно розвиває міжнародне співробітництво у сфері вищої професійної освіти, зокрема з країнами Європейського Союзу та Україною. Ці форми співпраці слугують інституційною основою для розвитку спільних освітніх програм, академічної мобільності, обміну досвідом у сфері цифровізації та внутрішнього забезпечення якості. Актуальними в цьому контексті є приклади реалізованих і потенційних партнерських програм, які створюють підґрунтя для формування нових моделей коледжів-партнерів.

У межах співпраці Китай–ЄС варто виокремити ініціативу EU–China Higher Vocational Education Cooperation, що діє з 2017 року під егідою China Education Association for International Exchange (CEAIE) та European Association of Institutes for Vocational Training. У межах цієї програми реалізуються пілотні проекти між китайськими та європейськими професійними закладами, спрямовані на впровадження спільних навчальних планів, розроблення спільних стандартів оцінювання та підготовку педагогічних кадрів для дуального навчання. Зокрема, коледжі з Німеччини, Франції та Бельгії активно співпрацюють із китайськими інституціями в галузях мехатроніки, автомобільної інженерії, інформаційних технологій [37].

У рамках ініціативи «Освітній Шовковий шлях» (Education Silk Road), яка є частиною геостратегічного проекту «Belt and Road Initiative», активно реалізуються спільні програми професійної підготовки за галузевим принципом, у тому числі з європейськими партнерами, а від 2019 року – за

участю окремих українських закладів. Так, Пекінський професійно-технічний коледж зв'язку реалізує програму з підготовки спеціалістів з телекомунікацій разом із Державним університетом телекомунікацій (Київ), передбачаючи спільне стажування, розроблення модульних курсів і застосування китайських цифрових рішень у навчальному процесі. Аналогічні програми були розроблені за участю технічних коледжів Ханьдана та Луояна й українських політехнічних центрів на регіональному рівні [96].

Окрім того, в межах Erasmus+ CBHE (Capacity Building in Higher Education) були реалізовані низка спільних проєктів між коледжами КНР, Німеччини, Литви та України, зокрема в напрямі цифрової трансформації професійної освіти, розвитку інструментів внутрішнього забезпечення якості, а також підготовки студентів до роботи в умовах цифрової економіки. Один із таких проєктів – «DigitalVET: Development of Digital Competences in Vocational Education» – передбачав створення спільних навчальних платформ і сертифікаційних програм у сфері хмарних технологій і IT-безпеки [39].

З огляду на ці практики, доцільним є обґрунтування потенційних моделей спільних коледжів-партнерів, які можуть бути апробовані в умовах інших країн:

- Модель двосторонньої навчальної платформи: зарубіжний та китайський коледжі розробляють спільну освітню програму за принципом «1+1» або «2+1» (навчання частково в іншій країні, частково в КНР), з урахуванням стандартів обох країн. Приклад: створення платформи на базі Українського коледжу електроніки та Шеньянського політехнічного технікуму.

- Модель спільного центру дуальної освіти: створення регіонального хабу для підготовки кадрів у галузі логістики або машинобудування, що передбачає участь китайських підприємств в інших країнах (наприклад, «Great Wall Motors», CRRC) у розробці освітніх програм і наданні баз практики.

- Модель двостороннього партнерства (КНР–ЄС): організація навчання в двох країнах із залученням європейських сертифікаційних інституцій (наприклад, TÜV SÜD) для випускників програм інженерної підготовки або агропромислового профілю.

Таким чином, партнерські програми формують стратегічні передумови для створення нової генерації професійних освітніх закладів з високим рівнем інтернаціоналізації, цифровізації та адаптивності до вимог ринку праці. Їх адаптація потребує нормативного узгодження, методичного супроводу, а також розбудови довгострокових дво- та багатосторонніх механізмів освітньої дипломатії.

Зокрема, модель «Double High Plan», що поєднує державну підтримку, інституційну автономію, індикативне планування та механізми внутрішнього забезпечення якості, становить значний інтерес як потенційна основа для інноваційної адаптації в українських реаліях.

Актуальними є також підходи КНР до формування регіональних альянсів «освіта–виробництво–інновації», які дозволяють залучати підприємства до розробки та оновлення освітніх програм, організації дуального навчання, проведення сертифікації та надання баз для стажування. Ці механізми можуть бути імплементовані в рамках міжсекторальної співпраці за участю органів державної влади, бізнесу, університетів і професійних коледжів в Україні, особливо в регіонах із концентрацією промислових підприємств.

Істотним резервом розвитку професійної освіти в інших країнах може стати інституціоналізація моделі «освітніх хабів», що поєднують професійну підготовку, цифрову інфраструктуру, дослідницьку компоненту та інкубатори підприємництва. Такі моделі, апробовані в китайських коледжах у межах плану «Made in China 2025», відкривають нові горизонти для створення мережеских кластерів із залученням партнерів із ЄС. Зокрема, потенційно ефективними можуть бути спільні освітні програми з

китайськими або європейськими установами, які вже мають досвід у дуальній освіті, модульних курсах і мікрокваліфікаціях.

На двосторонньому рівні окреслюються перспективи для створення пілотних моделей коледжів-партнерів, що реалізують спільні програми підготовки з використанням єдиних стандартів оцінювання, змішаного формату навчання, спільної цифрової інфраструктури та інноваційного менеджменту якості. Слід відзначити приклади співпраці між зарубіжними закладами професійної освіти та КНР у рамках програм обміну, спільного розроблення навчальних курсів, участі в міжнародних ініціативах (наприклад, Erasmus+ CBHE, EU–China Belt and Road Initiative).

Таким чином, синтез елементів китайського досвіду в системі вищої професійної освіти може стати каталізатором оновлення зарубіжних моделей за умови урахування національних контекстів, нормативно-правової специфіки та потреб ринку праці.

Зважаючи на наявні структурні відмінності, рівень інституційної автономії, цифрову зрілість та кадровий потенціал, адаптація окремих складників китайської моделі вимагає цілеспрямованої інтерпретації, а не прямого копіювання. Звідси, доцільним є визначення релевантних компонентів, що можуть бути інтегровані в практику інших країн за принципом функціональної еквівалентності. З метою узагальнення відповідних можливостей адаптації представлено аналітичну таблицю 3.3, в якій зіставлено ключові елементи китайського досвіду із потенційними напрямками їх трансформації в умовах зарубіжних систем професійної освіти.

Таблиця 3.3 Елементи моделі функціонування та розвитку ВПО КНР в умовах соціально-економічних викликів і можливості їх адаптації в умовах зарубіжних освітніх політик

Елементи китайського досвіду	Можливості адаптації
Програма «Double High Plan»	Розроблення Національної програми підтримки розвитку ВПК із державним рейтингуванням і фінансуванням
Регіональні альянси «освіта–виробництво–інновації»	Створення регіональних рад розвитку професійної освіти участю бізнесу та місцевих органів влади

Освітні хаби на базі коледжів	Пілотне впровадження на базі технічних коледжів навчання + інкубатор + R&D + цифрова платформа
Дуальна форма освіти, стандарти «1+X»	Впровадження галузевих сертифікацій, інтеграція підприємств у структуру навчальних планів
Внутрішня система якості з етапами «аналіз–оцінка–удосконалення»	Створення обов'язкових центрів забезпечення якості ВПК, з чіткими KPI та цифровими індикаторами
Партнерські програми КНР–ЄС (освіта, технології)	Розширення участі зарубіжних коледжів у спільних проєктах Erasmus+, Horizon Europe, Belt and Road Education Initiative

Таким чином, упровадження послідовної, науково обґрунтованої та комплексної стратегії вдосконалення функціонування та розвитку вищих професійних коледжів КНР, що поєднує регіональні, соціальні, освітні та міжнародні аспекти розвитку, здатне забезпечити не лише підвищення якості освітніх послуг, але й формування основи для сталого соціально-економічного зростання, зміцнення людського капіталу та інтеграції національної системи освіти у глобальний простір знань.

Висновки до третього розділу

1. Розвиток вищих професійних коледжів Китайської Народної Республіки у державній прогностичній політиці відбувається як складова системного курсу модернізації професійної освіти, зорієнтованої на довгострокове планування, адаптивність і стратегічну відповідність потребам економіки знань. Сформульовані принципи – державна пріоритетність, посилення виховного компонента, багаторівнева модель управління, орієнтація на потреби економіки та якісна трансформація – не лише визначають ціннісні й організаційні орієнтири розвитку галузі, а й структурують зміст освітньої політики. Їх реалізація відбувається через відповідні структурні компоненти системи професійної освіти, зокрема адаптаційно-стратегічний, освітньо-професійний, кадровий, цифровий, соціально-інтеграційний, фінансово-економічний та інші. Запроваджені механізми – такі як дуальна освіта, сертифікація «1+X», «кредитний банк»,

професійні університети та інституційне партнерство з бізнесом – забезпечують функціональну взаємодію між політичними орієнтирами та освітньою практикою. Прогностичний підхід виступає методологічною основою цього процесу: система професійної освіти КНР не лише адаптується до змін, а й проактивно формує кадровий потенціал для майбутніх викликів, зокрема демографічних, технологічних та економічних. Водночас окреслено низку ризиків, які стосуються надмірної централізації, кадрового дефіциту, нерівності фінансування, фрагментарності цифровізації та формалізації виховного компонента. Їх попередження та подолання потребують інституційного балансування між державним регулюванням і автономією коледжів, а також між прагматичними цілями ринку праці й соціально-гуманітарною місією освіти. Отже, на сучасному етапі система вищих професійних коледжів КНР формується як динамічна, багаторівнева та інноваційно орієнтована структура, що інтегрує стратегії прогнозування, технологічного розвитку, соціального партнерства та інтернаціоналізації з метою забезпечення стійкої конкурентоспроможності країни в глобальному освітньому та економічному просторі.

2. У контексті соціально-економічних викликів після 2020 року забезпечення якості освітньої діяльності у вищих професійних коледжах Китайської Народної Республіки набула стратегічного значення як ключовий елемент модернізації системи професійної освіти. Уряд КНР реалізує комплексну політику якісного зростання ВПК, що базується на поєднанні нормативно-правових реформ, фінансової підтримки, оновлення змісту та інфраструктури освіти, посилення взаємодії з роботодавцями та цифрової трансформації освітнього середовища.

Утверджується багаторівнева модель внутрішнього забезпечення якості, що включає самооцінювання, зовнішній моніторинг, розбудову індикативних систем оцінювання, розвиток кадрового потенціалу та активне використання VR/AR і змішаних форматів навчання. ВПК трансформуються в активних агентів змін, здатних адаптувати освітні програми до потреб

інноваційної економіки, забезпечуючи високу працевлаштовуваність випускників.

Запровадження циклічної внутрішньої системи забезпечення якості вищих професійних коледжів КНР, яка включає зворотний зв'язок із випускниками та роботодавцями, формування портфоліо, стратегічне планування, цифровізацію процесів та системну оцінку результатів, забезпечує не лише відповідність освітніх програм потребам ринку праці, а й сприяє формуванню інституційної спроможності коледжів до сталого розвитку. Такий підхід перетворює систему якості з формального механізму контролю на інструмент стратегічного самоуправління і безперервного удосконалення в умовах соціально-економічних трансформацій.

3. Комплекс реалізованих і запропонованих заходів удосконалення функціонування та розвитку вищих професійних коледжів Китайської Народної Республіки в умовах соціально-економічних трансформацій засвідчує високий рівень інтегрованості освітньої, соціальної, економічної та управлінської політики. Рекомендовані практики відображають послідовне задіяння структурних компонентів моделі професійної освіти, що забезпечує її цілісність і здатність до адаптації. Так, реалізація стратегічних програм (зокрема «Double High Plan») активізує інституційний та адаптаційно-стратегічний компоненти, формуючи основу для довгострокового планування та модернізації системи. Через розвиток партнерств із бізнесом і запровадження дуальної моделі навчання забезпечується практико-виробничий та соціально-партнерський компоненти, орієнтовані на інтеграцію освіти з ринком праці та зміцнення професійної мобільності.

Оновлення змісту навчання, акцент на цифрових технологіях і створення нових спеціальностей у сферах інноваційної економіки демонструє активне оновлення освітньо-професійного, інноваційно-технологічного та матеріально-технічного компонентів, тоді як впровадження інструментів сертифікації «1+X», міжрегіональні обміни, програми підвищення кваліфікації та формування корпусу викладачів нового типу сприяють

розвитку кадрового (педагогічного) компоненту. Водночас соціально-інтеграційний компонент посилюється завдяки формуванню нової освітньої культури, що передбачає зниження регіональних диспропорцій, формування позитивного іміджу професійної освіти та створення умов для соціальної згуртованості.

Запровадження Національної рамки кваліфікацій, механізмів академічної мобільності, освітнього кредитного банку та системи визнання результатів навчання підсилює регуляторно-нормативний компонент, формуючи відкриту і гнучку архітектуру освіти, що відповідає принципам навчання впродовж життя. Фінансово-економічний компонент забезпечується за рахунок диверсифікації джерел фінансування, державно-приватного партнерства та податкових стимулів для бізнесу, що інвестує в освіту.

Аналіз можливостей адаптації цих практик в українському контексті свідчить про доцільність функціонально-еквівалентної інтеграції низки ключових елементів. Зокрема, модель «Double High Plan» може бути використана як прототип для створення національної програми розвитку ВПК України з рейтингуванням, цільовим фінансуванням і впровадженням механізмів внутрішнього забезпечення якості. Перспективним є також запровадження системи дуальної освіти з інституціалізацією сертифікаційного підходу, розвиток освітніх хабів на базі коледжів та міжрегіональних партнерств. З урахуванням міжнародного досвіду та локальних потреб, українська система професійної освіти може трансформуватися в конкурентоспроможну, відкриту й інноваційно орієнтовану підсистему, що сприятиме не лише модернізації національного ринку праці, а й поглибленню євроінтеграційних процесів у галузі освіти.

Список літератури до розділу 3

1. Найбільша у світі система профосвіти та 10 мільйонів фахівців щорічно: як КНР будує основу зростання економіки. *EconomistUA.com*. URL: <https://economistua.com/najbilsha-u-sviti-sistema-profosviti-ta-10-miljoniv-fahivtsiv-shhorichno-yak-knr-buduye-osnovu-zrostannya-ekonomiki/> (дата звернення: 18.02.2026).
2. Chen L., Chen K. 全国首批“职业大学”什么样? *Xinhuanet*. 2019. 8 June. URL: http://www.xinhuanet.com/politics/2019-06/08/c_1124597456.htm.
3. China announce vocational education action plan for 2020–2023. *International Education (Australia)*. 2020. 10 Dec. URL: <https://internationaleducation.gov.au/international-network/china/PolicyUpdates-China/Pages/China-announce-vocational-education-action-plan-for-2020-2023.aspx> (дата звернення: 18.07.2025).
4. China announces major reform to vocational education sector. *International Education*. 2019. URL: <https://internationaleducation.gov.au/international-network/china/PolicyUpdates-China/Pages/China-announces-major-reform-to-vocational-education-sector.aspx> (дата звернення: 18.07.2025).
5. China’s education arrangements during COVID-19 pandemic period. *International Education*. 2020. 20 May. URL: <https://internationaleducation.gov.au/international-network/china/PolicyUpdates-China/Pages/China's-education-arrangements-during-COVID-19-pandemic-period.aspx> (дата звернення: 18.07.2025).
6. China Internet Network Information Center. The 44th China Statistical Report on Internet Development. 2019. Aug. URL: http://www.cac.gov.cn/2019-08/30/c_1124938750.htm.
7. China: National Plan for Medium and Long Term Education Reform and Development: 2020, issued in 2010. *UNESCO Institute for Lifelong Learning*. URL: <https://www.uil.unesco.org/en/articles/china-national-plan-medium-and->

[long-term-education-reform-and-development-2020-issued-2010](#) (дата звернення: 18.07.2025).

8. China unveils blueprint for building strong education system by 2035. *Xinhua English News*. 2025. 20 Jan. URL: https://english.www.gov.cn/policies/latestreleases/202501/20/content_WS678d85c6c6d0868f4e8eef83.html (дата звернення: 18.07.2025).

9. China's education modernisation plan towards 2035. *International Education*. 2020. 1 Apr. URL: <https://internationaleducation.gov.au/international-network/china/PolicyUpdates-China/Pages/China's-education-modernisation-plan-towards-2035-.aspx> (дата звернення: 18.07.2025).

10. China's vocational education woes. *East Asia Forum*. 2022. 2 Aug. URL: <https://eastasiaforum.org/2022/08/02/chinas-vocational-education-woes/> (дата звернення: 18.07.2025).

11. China's vocational universities attract more students with broader job opportunities. *Xinhua English News*. 2024. 9 Aug. URL: <https://english.news.cn/20240809/703b153ecb63410ab3fb999811faa58e/c.html> (дата звернення: 18.07.2025).

12. Coronavirus Disease 2019 (COVID-19) Situation Report – 77. *WHO*. 2020. 6 Apr. URL: <https://www.who.int/docs/default-source/coronaviruse/situation-reports/20200406-sitrep-77-covid-19.pdf>.

13. Full Text of 2019 Government Work Report “2019年政府工作报告全文”. *The State Council of the People's Republic of China*. 2019. 5 Mar. URL: <https://www.gov.cn/zhuanti/2019qglh/2019lhzfgzbg/index.htm>.

14. Griese B. *Leastrategiestegies in Engineering Mathematics. Studien Zur Hochschuldidaktik Und Zum Lehren Und Lernen Mit Digitalen Medien in Der Mathematik Und in Der Statistik*. Wiesbaden : Springer Fachmedien Wiesbaden, 2017.

15. Han X., Zhou Q., Shi W., Yang S. Online learning in vocational education of China during COVID-19: achievements, challenges, and future

developments. *Journal of Educational Technology Development and Exchange*. 2020. Vol. 13. URL: <https://aquila.usm.edu/jetde/vol13/iss2/4> (дата звернення: 18.07.2025).

16. Huang Ying, Chen Mei-Fen. Research on the Application of “VR + Theory-Practice Integrated Teaching Method” in Practical Training Teaching in Secondary Vocational Education. *US-China Education Review A*. 2025. Vol. 15, No. 3. P. 241–244. DOI: <https://doi.org/10.17265/2161-623X/2025.03.010>. URL: <https://www.davidpublisher.com/Public/uploads/Contribute/67e1183e64297.pdf> (дата звернення: 19.07.2025).

17. Li Jiayi. A study of the impact of geographical differences between East and West on educational effectiveness. *Proceedings of the 2024 3rd International Conference on Science Education and Art Appreciation (SEAA 2024)* / eds. Y. Li et al. *Advances in Social Science, Education and Humanities Research*. 2024. Vol. 866. P. 438–446.

18. Ministry of Education of China. 中国教育概况1—2018年全国教育事业发展情况. 2019. 29 Sept. URL: http://www.moe.gov.cn/jyb_sjzl/s5990/201909/t20190929_401639.html.

19. Ministry of Education of the People’s Republic of China. 2020. URL: http://www.moe.gov.cn/srcsite/A22/moe_826/202003/t20200303_426801.html.

20. Niu L. *Promotion of vocational and experiential education in China* : thesis for the degree of Master of Professional Studies in Global Development. Ithaca : Cornell University, 2024. 45 p.

21. People’s Republic of China, Ministry of Education. 教育部等十一部门关于促进在线教育健康发展的指导意见 = Notice of the Ministry of Education, National Development and Reform Commission and the Ministry of Finance on issuing Several Opinions on “Double First-Class” Construction of Colleges and Universities to Promote the Integration of Disciplines and Speed up the Education of Postgraduate Students in the Field of Artificial

Intelligence. 2020. 21 Jan. URL:
http://www.moe.gov.cn/srcsite/A22/moe_826/202003/t20200303_426801.html.

22. People's Republic of China, Ministry of Education Official WeChat account.

全国超1亿学生已返校，校园疫情防控如何做？教育部这场发布会详解 = More than 100 million students across the country have returned to campus, how will schools conduct disease control and prevention? The Ministry of Education holds press conference to give out details. 2020. 12 May. URL:
<https://mp.weixin.qq.com/s/oK7wQe7UiVza-6kUCm-gxw>.

23. People's Republic of China, Ministry of Education Official WeChat account.

疫情期间国家中小学网络云平台浏览次数超20亿，这场发布会详解中小学线上教学情况 = National cloud learning platform for primary and secondary school viewed over 2 billion times, this press conference gives out details. URL:
<https://mp.weixin.qq.com/s/RqztvCSY-FfIzD3M4cENrA>.

24. People's Republic of China, Ministry of Education. 教育部应对新型冠状病毒感染肺炎疫情工作领导小组办公室关于在疫情防控期间做好普通高等学校在线教学组织与管理工作的指导意见 = Guiding Opinions of the MoE's Leading Group on Responding to the COVID-19 Outbreak on the Management of Higher Education Online Education during the Epidemic Outbreak Period. 2020. 24 Feb. URL:
http://www.moe.gov.cn/srcsite/A08/s7056/202002/t20200205_418138.html.

25. People's Republic of China, Ministry of Education. 中国教育概况1—2018年全国教育事业发展情况 = China Education Overview – 2018 National Education Development. 2019. 29 Sept. URL:
http://www.moe.gov.cn/jyb_sjzl/s5990/201909/t20190929_401639.html.

26. People's Republic of China, Ministry of Education. 1454所高校在线开学！教育部将启动高校在线教学英文版国际平台建设项目 = 1454 colleges and universities start online! The Ministry of Education will start

the construction of an international platform for online teaching of English in universities. 2020. 10 Feb. URL: https://mp.weixin.qq.com/s/TX0hb_FUtGGomtZKFX8FJQ.

27. 17,000 overseas students in Chinese higher vocational colleges: report. *China Daily*. URL: <https://www.chinadaily.com.cn/a/201906/21/WS5d0c366fa3103dbf143297a7.html> (дата звернення: 19.07.2025).

28. The People's Republic of China, Department of Agriculture and Rural Affairs of Jiangxi Province. 2020. URL: http://nync.jiangxi.gov.cn/art/2020/10/16/art_27783_2865333.html.

29. The State Council Publishes "Opinion on Implementing Deepened Reform on Admissions System Based on Examination" [国务院印发《关于深化考试招生制度改革的实施意见》]. *The State Council of the People's Republic of China*. 2014. 4 Sept. URL: https://www.gov.cn/xinwen/2014-09/04/content_2745653.htm.

30. Vocational Education Law of the People's Republic of China (2022). *Wikisource*. URL: [https://en.wikisource.org/wiki/Vocational_Education_Law_of_the_People%27s_Republic_of_China_\(2022\)](https://en.wikisource.org/wiki/Vocational_Education_Law_of_the_People%27s_Republic_of_China_(2022)) (дата звернення: 18.07.2025).

31. Wang M., Zheng Y., Ma S., Lu J. Does higher vocational education matter for rural revitalization? Evidence from China. *Humanities and Social Sciences Communications*. 2024. Vol. 11. Article 963. DOI: <https://doi.org/10.1057/s41599-024-03011-w>.

32. Wang S. Exploration of undergraduate vocational education in China: process, experience and strategy. *Journal of Education and Training Studies*. 2023. Vol. 11, No. 4. P. 83–98. DOI: <https://doi.org/10.11114/jets.v11i4.6426>.

33. Wang M., Zheng Y., Ma S., Lu J. Does higher vocational education matter for rural revitalization? Evidence from China. *Humanities and Social Sciences Communications*. 2024. Vol. 11. URL:

<https://www.nature.com/articles/s41599-024-02672-7> (дата звернення: 18.07.2025).

34. Year 9 students in China are the graduating class of junior high school. They are required to sit the “Academic Test for Junior High School Students” (Zhongkao) in order to enter senior high school. This is a highly competitive process, much like the National College Entrance Exam (Gaokao).

35. You M., Yin J. Analysis of the current situation of employment satisfaction of graduates in higher vocational colleges and universities. *SHS Web of Conferences*. 2024. Vol. 190. Article 03009. P. 1–7. DOI: <https://doi.org/10.1051/shsconf/202419003009>.

36. Xia Y., Hu Y., Wu C., Yang L., Lei M. Challenges of online learning amid the COVID-19: college students’ perspective. *Frontiers in Psychology*. 2022. Vol. 13. 22 Dec. DOI: <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2022.1037311>.

37. Zhang J., Chen Z., Wu Z., Hora M. An introduction to technical and vocational education in China: implications for comparative research and practice on internships. *Center for Research on College Workforce Transitions Research Brief*. 2020. No. 12. Madison, WI : University of Wisconsin–Madison. 19 p. URL: https://ccwt.wisc.edu/wp-content/uploads/2022/04/ccwt_report_An-Introduction-to-Technical-and-Vocational-Education-in-China.pdf (дата звернення: 18.07.2025).

38. Zha Q., Wu H., Hayhoe R. Why Chinese universities embrace internationalization: an exploration with two case studies. *Higher Education*. 2019. Vol. 78, No. 4. P. 669–686.

39. Zhang Z. China’s vocational education reform and foreign investment opportunities. *China Briefing*. 2021. 22 Oct. URL: <https://www.china-briefing.com/news/chinas-vocational-education-reform-and-foreign-investment-opportunities/> (дата звернення: 18.07.2025).

40. Zhang Q., Fang F., Tang Q., Yao Z., Chen C. Innovation and practice of internal quality assurance system in higher education institutions: taking Jingzhou Vocational and Technical College as an example. *Journal of Education*,

Teaching and Innovation. 2023. Vol. 5, No. 3. 01 Sept. DOI: <https://doi.org/10.61414/jeti.v5i3.133>.

41. Zhou C. Has Hainan's Free-Trade Zone Lived up to Expectations in Its First 12 Months? *South China Morning Post*. 2019. 29 Mar. URL: <https://www.scmp.com/economy/china-economy/article/3003783/has-hainans-free-trade-zone-lived-expectations-its-first-12>.

42. 中华人民共和国教育部. 职业教育专业目录（2021年修订）. 2022. Sept. URL: https://www.moe.gov.cn/srcsite/A07/zcs5989/202209/t20220912_659093.html (дата звернення: 18.07.2025).

43. 中华人民共和国主席令 第112号. 中华人民共和国职业教育法（2022年修订）. *新华社*. 2022. 20 Apr. URL: https://www.gov.cn/zhengce/2022-04/20/content_5686380.htm (дата звернення: 18.07.2025).

44. 教育部辦公廳 等. 關於2021年1+X證書制度試點及469類X證書認可情況的通報. *教育部*. 2021. 15 Aug. URL: <https://moe.gov.cn/...> (дата звернення: 19.07.2025).

45. 教育部职业教育与成人教育司负责人. 部门联动推进职业教育提质培优增值赋能：就《职业教育提质培优行动计划（2020—2023年）》答记者问. *中华人民共和国中央人民政府官网*. 2020. 29 Sept. URL: https://www.gov.cn/zhengce/2020-09/29/content_5548114.htm (дата звернення: 18.07.2025).

46. 习近平. 以建交60周年为新起点，赓续传统友谊，深化互信和合作，共同开创中毛战略伙伴关系发展新未来，更好造福两国人民. *中华人民共和国中央人民政府*. 2025. URL: https://www.gov.cn/xinwen/2025-07/19/content_XXXXXXX.htm (дата звернення: 19.07.2025).

47. 教育处驻比利时使馆. Education in China over the past 10 years.
中国驻比利时大使馆教育处网站. 2022. 14 Sept. URL:
<https://belgium.lxgz.org.cn/belgium/lxzg/2022091421350715863/index.html> (дата
звернення: 18.07.2025).

ВИСНОВКИ

У дисертації в теоретичному та практичному аспектах здійснено узагальнення й запропоновано нове розв'язання наукової проблеми функціонування та розвитку вищих професійних коледжів Китайської Народної Республіки в умовах соціально-економічних викликів, що полягає в обґрунтуванні моделі та окресленні принципів, напрямів і механізмів удосконалення організаційно-управлінського супроводу освітньої діяльності закладів. Результати проведеного дослідження засвідчили досягнення поставленої мети, виконання визначених завдань і дали підстави для формулювання таких висновків:

1. Проаналізовано теоретичні підходи до вивчення проблеми функціонування і розвитку вищих професійних коледжів Китайської Народної Республіки в контексті соціально-економічних викликів. Установлено, що комплексне осмислення трансформаційних процесів у сфері професійної освіти КНР можливе лише на основі інтеграції чотирьох аналітичних підходів – *інституційного* (забезпечує концептуальне підґрунтя для аналізу нормативно-правових, організаційних і структурних засад функціонування системи вищої професійної освіти), *соціально-економічного* (розкриває професійну освіту як активний чинник соціальної мобільності, зайнятості та регіонального розвитку), *управлінського* (дозволяє оцінити ефективність функціонування закладів професійної освіти крізь призму інституційної автономії, партнерства з ринком праці, цифровізації управління та розвитку управлінських компетентностей) *та культурно-освітнього* (акцентуалізує ціннісні орієнтири і ментальні установки, що визначають престиж професійної освіти в суспільстві).

Встановлено, що в сучасному науковому дискурсі, представленому китайськими, європейськими та українськими дослідниками, проблема розглядається багатовекторно й охоплює такі напрями, як *інституційна модернізація професійної освіти, інтеграція освіти і виробництва,*

цифровізація освітнього середовища, забезпечення якості та стандартизація підготовки фахівців.

2. Здійснено ретроспективний аналіз функціонування й розвитку вищих професійних коледжів Китайської Народної Республіки в умовах соціально-економічних викликів, а саме – встановлено, що еволюція професійної освіти в КНР є реактивно-прогностичною відповіддю на глибинні трансформації економіки, суспільства та політики Китаю.

Систематизовано *чотири ключові етапи* розвитку професійної освіти: реформування 1980-х років, інституціоналізацію 1990–2000-х, модернізацію 2010-х і цифрову трансформацію 2020-х років. Кожен із цих періодів супроводжувався переосмисленням функцій професійної освіти – від кадрового забезпечення індустріального зростання до формування гнучкого, висококваліфікованого людського капіталу для економіки знань. Визначено, що нормативно-правове забезпечення кожного з етапів послідовно закріплювало за професійними коледжами статус стратегічних інституцій освітньої системи, а державна політика сприяла їх інфраструктурному, кадровому й змістовому оновленню.

Виявлено, що соціально-економічні виклики відігравали роль потужного каталізатора реформ (індустріальна модернізація, урбанізація, глобалізація, технологічний прорив, пандемія COVID-19, демографічне старіння - усі ці чинники ставали імпульсами для нормативного перегляду функціональних моделей професійної освіти), що відбивалося в таких ініціативах, як створення прикладних університетів, дуальних навчальних платформ, центрів досконалості та цифрових освітніх середовищ.

Узагальнено, що вищі професійні коледжі КНР трансформувалися з маргінального сегмента освітньої системи в потужний стратегічний інструмент державної політики, що забезпечує конкурентоспроможність країни в умовах глобальної економіки знань.

3. Сформульовано визначення ключових понять дослідження, а саме: *соціально-економічні виклики*, що є комплексом об'єктивно зумовлених

демографічних, економічних, технологічних, соціокультурних і інституційних змін та суперечностей, які порушують усталені моделі функціонування систем і вимагають від них перебудови, оновлення та вироблення нових механізмів реагування задля сталого розвитку та ефективного функціонування;

функціонування і розвиток вищих професійних коледжів КНР в умовах соціально-економічних викликів – це процес забезпечення стабільності, модернізації та інноваційного зростання закладу в умовах демографічних, економічних, культурних, технологічних, управлінських та нормативних трансформацій.

Уточнено, що змістовно ці процеси реалізуються через взаємодію ключових компонентів: *адаптаційно-стратегічного, організаційно-управлінського, освітньо-професійного, практико-виробничого, кадрового, матеріально-технічного, фінансово-економічного, соціально-інтеграційного, інноваційно-технологічного та регуляторно-нормативного*. Кожен із компонентів виконує окрему функцію в забезпеченні стійкості системи вищих професійних коледжів та її здатності до інституційного оновлення. Визначено, що ефективне функціонування і розвиток коледжів в сучасних умовах можливе лише за узгодженості між цими елементами, що дозволяє формувати гнучку освітню модель, адаптовану до потреб ринку праці та глобальних технологічних змін.

4. Розроблено та обґрунтовано *модель функціонування і розвитку вищих професійних коледжів Китайської Народної Республіки в умовах соціально-економічних викликів*, яка слугує аналітичною рамкою для забезпечення стратегічної адаптації закладів до динамічних трансформацій у глобальному та національному середовищі. Запропонована модель базується на осмисленні досліджуваних процесів як складної відкритої системи, що функціонує на основі *цільового, змістового, операційно-практичного та результативного модулів*, кожен з яких структурно взаємопов'язаний із відповідними підсистемами управління, освіти, інфраструктури, кадрового

потенціалу, фінансів і партнерства та, зокрема, інтегрує такі взаємопов'язані блоки: *стратегічний*, що визначає цілі й пріоритети розвитку відповідно до державної освітньої політики та соціально-економічних викликів; *нормативно-правовий*, який забезпечує регуляторну основу функціонування закладів; *організаційно-управлінський*, спрямований на реалізацію механізмів управління, розвиток інституційної автономії та управлінської гнучкості; *освітньо-змістовий*, що відображає модернізацію змісту професійної підготовки відповідно до вимог ринку праці та індустрії 4.0; *ресурсно-технологічний*, який охоплює кадрове, матеріально-технічне та цифрове забезпечення; *результативно-оцінний*, що передбачає систему критеріїв і показників оцінювання ефективності освітньої діяльності вищих професійних коледжів.

Функціональні зв'язки між компонентами моделі забезпечують реалізацію основної мети – підготовки конкурентоспроможних, інноваційно-адаптивних професіоналів, здатних ефективно інтегруватися у вимоги регіонального та національного ринку праці. Модель охоплює рівневу систему управління (*стратегічний - державний, тактичний - інституційний, операційний – освітній та індивідуальний*), що забезпечує ефективне втілення стратегічних орієнтирів у конкретних організаційних механізмах.

Зокрема, операційно-практичний рівень моделі розкриває реалізацію *інституційного, економічного, педагогічного, цифрового та соціально-партнерського механізмів*, які забезпечують гнучкість, інноваційність та ефективність діяльності коледжів у сучасних умовах. Результативний блок моделі базується на використанні data-driven підходів, що дозволяють забезпечити якісне зворотне оцінювання *результатів, адаптацію змісту та форм навчання, стратегічне планування функціонування та розвитку вищих професійних коледжів на основі емпіричних даних*.

Таким чином, модель не лише відображає поточну логіку досліджуваних процесів, але й слугує інструментом прогнозування,

оновлення та цілеспрямованого розвитку закладів освіти в умовах соціально-економічної турбулентності.

5. Визначено, що вдосконалення процесів функціонування та розвитку вищих професійних коледжів КНР в умовах соціально-економічних викликів має ґрунтуватися на сукупності взаємопов'язаних *специфічних принципів*, серед яких ключовими визначено: системності та цілісності розвитку, адаптивності до динамічних змін ринку праці, інтеграції освіти і виробництва, інноваційності та цифровізації освітнього середовища, поєднання інституційної автономії з підзвітністю результатів діяльності. Обґрунтовано, що *провідними напрямками вдосконалення функціонування та розвитку вищих професійних коледжів КНР в умовах соціально-економічних викликів* є: підвищення якості освіти – перехід від кількісного розширення до якісної модернізації змісту, стандартів і результатів навчання; інтеграція освіти з виробництвом – розвиток дуальної освіти, навчально-виробничих баз і залучення представників виробництва у формуванні освітніх програм; цифрова трансформація освіти; розширення доступу та гнучкості освіти – альтернативні траєкторії вступу, навчання впродовж життя, кредитні системи та визнання результатів навчання; підвищення статусу професійної освіти; розвиток кадрового потенціалу; інтернаціоналізація освіти; прогностичне управління розвитком інституції. Узагальнено, що ці напрями формують цілісну стратегію адаптивного та випереджального розвитку системи вищої професійної освіти КНР.

На підставі здійсненого теоретичного аналізу та розгорнутого емпіричного дослідження було *охарактеризовано механізми функціонування і розвитку вищих професійних коледжів Китайської Народної Республіки в умовах соціально-економічних викликів*: інституційний, економічний, педагогічний, цифровий і соціально-партнерський. Зокрема, інституційний механізм забезпечує стратегічне управління та модернізацію системи професійної освіти; економічний – її фінансову стійкість і ресурсний розвиток; педагогічний – оновлення змісту й технологій професійної

підготовки студентів; цифровий – цифровізацію освітнього середовища; соціально-партнерський – узгодження професійної підготовки з потребами ринку праці та посилення взаємодії з роботодавцями.

6. Укладено практичні рекомендації щодо вдосконалення якості функціонування та розвитку вищих професійних коледжів Китайської Народної Республіки в умовах соціально-економічних викликів, які мають комплексний характер і орієнтовані на різні рівні управління освітньою системою.

Зокрема, сформульовані практичні рекомендації щодо вдосконалення функціонування та розвитку вищих професійних коледжів КНР: *короткострокові (оперативні)*: розширити впровадження дуальної освіти, оновити зміст освітніх програм, підвищити практичну кваліфікацію викладачів, масштабувати цифровізацію освітнього процесу, розширити доступ до освіти, підвищити престиж професійної освіти, посилити регіональну підтримку; *довгострокові (стратегічні)*: запровадити стійку модель фінансування, розвинути систему управління освітньою діяльністю за результатами комплексного внутрішнього і зовнішнього моніторингу, інституціоналізувати інтеграцію освітнього процесу з виробництвом, розвинути систему кваліфікацій і кредитів, розширити вертикальні освітні траєкторії, сформувати систему навчання впродовж життя, посилити інтернаціоналізацію освітніх послуг. Практичні рекомендації зорієнтовані на поєднання *оперативних змін* (зміст, кадри, цифровізація) із системними *трансформаціями* (фінансування, управління, інтеграція з економікою), що забезпечує стійкий і випереджальний розвиток системи професійної освіти КНР.

Також обґрунтовано *напрями вдосконалення функціонування і розвитку вищих професійних коледжів КНР* за рівнями, зокрема: *на рівні державної освітньої політики* доцільним є узгодження розвитку професійної освіти з національними пріоритетами, посилення нормативно-правового забезпечення взаємодії освіти й виробництва, розширення фінансової підтримки інновацій

та активізація участі роботодавців у формуванні освітніх стандартів; *на інституційному рівні* рекомендовано впровадження стратегічного управління на основі розробленої структурно-функціональної моделі, що передбачає підвищення управлінської гнучкості, розвиток цифрової інфраструктури, оновлення освітніх програм відповідно до вимог Індустрії 4.0 та посилення партнерства з підприємствами через індустріально-освітні альянси й дуальну підготовку.

Особливу увагу приділено вдосконаленню системи забезпечення якості освітньої діяльності, що включає розбудову ефективної внутрішньої системи моніторингу якості, використання цифрових інструментів оцінювання результатів навчання, впровадження сучасних механізмів зовнішнього оцінювання та акредитації, а також застосування чітко визначених критеріїв і показників ефективності функціонування та розвитку закладів. Крім того, практичні рекомендації спрямовані на підвищення соціальної ефективності професійної освіти, зокрема через розширення доступу до навчання для різних соціальних груп, посилення соціальної підтримки здобувачів освіти, формування позитивного іміджу професійної освіти та підвищення її престижу в суспільстві.

ДОДАТКИ

ДОДАТОК А

АНКЕТА

для виявлення впливу соціально-економічних викликів на функціонування і розвиток вищих професійних коледжів Китайської Народної Республіки

Шановний респонденте!

Просимо Вас взяти участь у дослідженні, присвяченому вивченню впливу соціально-економічних викликів на функціонування і розвиток вищих професійних коледжів КНР. Отримані результати будуть використані виключно в наукових цілях. Анкетування є анонімним.

I. ЗАГАЛЬНІ ВІДОМОСТІ

1. Ваша категорія:
 - студент
 - педагогічний працівник
 - представник адміністративного персоналу
2. Стаж навчання / роботи:
 - до 3 років
 - 3–5 років
 - 6–10 років
 - понад 10 років
3. Тип закладу:
 - державний
 - недержавний
4. Регіон розташування закладу:

II. ОЦІНЮВАННЯ РІВНЯ ЦИФРОВОЇ ЗРІЛОСТІ ЗАКЛАДУ

Оцініть кожен показник за шкалою від 1 до 10 балів, де 1 – дуже низький рівень, 10 – максимально високий рівень.

1. Стан цифрової інфраструктури закладу:

Показники	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Доступ до високошвидкісного Інтернету	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Забезпеченість комп'ютерними лабораторіями	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Наявність цифрових сервісів та електронних ресурсів	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Функціонування освітніх платформ	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

2. Ступінь інтеграції цифрових технологій:

Показники	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Використання онлайн-платформ	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Використання мобільних застосунків	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Застосування хмарних технологій	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Використання VR/AR технологій	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

III. РАНЖУВАННЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ ВИКЛИКІВ

Оцініть ступінь впливу наведених чинників протягом 2018–2023 рр.

1 – найбільш значущий виклик;

20 – найменш значущий виклик.

Соціально-економічний виклик

Ранг

Соціально-економічний виклик	Ранг
Фінансові труднощі студентів і викладачів	_____
Висока вартість навчання та підвищення кваліфікації	_____
Недостатність державного фінансування	_____
Низький рівень оплати праці	_____
Недостатній рівень стипендіального забезпечення	_____
Обмежений доступ до освітніх ресурсів	_____
Перевантаженість навчальною та професійною діяльністю	_____
Емоційне вигорання	_____
Нестабільність зайнятості	_____
Обмежені можливості стажування	_____
Обмежені кар'єрні перспективи	_____
Соціальна ізоляція	_____
Прояви дискримінації	_____
Складність поєднання роботи й навчання	_____
Зміни державного регулювання та фінансування	_____
Недостатня адміністративна підтримка	_____
Технологічна нерівність	_____
Управлінська неефективність	_____
Вплив глобалізаційних процесів	_____
Економічна нестабільність	_____

IV. ОЦІНЮВАННЯ МОЖЛИВИХ СТРАТЕГІЙ РЕАГУВАННЯ

Оцініть кожний захід за трьома критеріями:

- 3 – високий рівень;
- 2 – середній рівень;
- 1 – низький рівень.

Заходи	Доцільність	Обґрунтованість	Реалістичність
Розширення цифрової інфраструктури			
Розвиток дуальної освіти			
Посилення співпраці з роботодавцями			
Підвищення кваліфікації викладачів			
Розширення програм стажування			
Збільшення фінансової підтримки студентів			
Удосконалення системи управління закладом			
Психологічна підтримка учасників освітнього процесу			
Розвиток програм навчання впродовж життя			
Розширення міжнародного співробітництва			

V. ВІДКРИТІ ЗАПИТАННЯ

1. Які соціально-економічні проблеми, на Вашу думку, найбільше впливають на функціонування Вашого закладу?

2. Які заходи могли б підвищити ефективність функціонування та розвитку вищих професійних коледжів КНР?
Дякуємо за участь у дослідженні!

ДОДАТОК Б

КАРТКА ЕКСПЕРТНОГО ОЦІНЮВАННЯ РІВНЯ ІНСТИТУЦІЙНОЇ СТІЙКОСТІ
ВИЩОГО ПРОФЕСІЙНОГО КОЛЕДЖУ КНР

Інструкція. Оцініть ступінь прояву кожного показника за п'ятибальною шкалою:

- 1 бал – низький рівень;
2 бали – рівень нижче середнього;
3 бали – середній рівень;
4 бали – достатній рівень;
5 балів – високий рівень.

Критерії	Показники	Оцінка
Організаційно-управлінський	Гнучкість системи управління	
	Ефективність управлінських рішень	
	Рівень адміністративної підтримки	
Фінансово-економічний	Стабільність фінансування	
	Залучення додаткових ресурсів	
	Розвиненість партнерства з підприємствами	
Освітньо-професійний	Актуальність освітніх програм	
	Практична спрямованість підготовки	
	Відповідність програм потребам ринку праці	
Кадровий	Професійна компетентність викладачів	
	Можливості підвищення кваліфікації	
	Мотивація педагогічного персоналу	
Цифровий	Розвиненість цифрової інфраструктури	
	Інтеграція цифрових технологій	
	Доступність електронних ресурсів	
Соціально-інтеграційний	Соціальна підтримка студентів	
	Рівень інклюзивності освітнього середовища	
	Розвиток кар'єрного супроводу	

Загальний рівень інституційної стійкості:

- 18–42 бали – низький;
43–66 балів – середній;
67–90 балів – високий.

ДОДАТОК В

ДІАГНОСТИЧНА КАРТА ГОТОВНОСТІ ВИЩОГО ПРОФЕСІЙНОГО КОЛЕДЖУ
ДО РЕАГУВАННЯ НА СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ ВИКЛИКИ

Оцініть кожне твердження за шкалою:

- 1 – повністю не згоден;
 - 2 – скоріше не згоден;
 - 3 – важко відповісти;
 - 4 – скоріше згоден;
 - 5 – повністю згоден.
1. Заклад оперативно реагує на зміни ринку праці.
 2. Освітні програми регулярно оновлюються.
 3. Коледж має сталі зв'язки з роботодавцями.
 4. Цифрова інфраструктура відповідає сучасним вимогам.
 5. Викладачі володіють сучасними цифровими технологіями.
 6. Адміністрація підтримує інноваційні ініціативи.
 7. У закладі існує система психологічної та соціальної підтримки.
 8. Коледж забезпечує можливості для навчання впродовж життя.
 9. Внутрішня система забезпечення якості функціонує ефективно.
 10. Заклад здатний адаптуватися до кризових ситуацій.

Інтерпретація результатів:

- 10–24 бали – низький рівень готовності;
- 25–39 балів – середній рівень;
- 40–50 балів – високий рівень.

ДОДАТОК Г

КАРТА ОЦІНЮВАННЯ ЦИФРОВОЇ СТІЙКОСТІ ВИЩОГО ПРОФЕСІЙНОГО КОЛЕДЖУ

Мета: визначення рівня технологічного розвитку закладу вищої професійної освіти за двома параметрами: станом цифрової інфраструктури та рівнем інтеграції цифрових освітніх технологій.

Інструкція

Оцініть кожний показник за десятибальною шкалою:

- 1–2 бали – дуже низький рівень;
- 3–4 бали – низький рівень;
- 5–6 балів – середній рівень;
- 7–8 балів – достатній рівень;
- 9–10 балів – високий рівень.

I. ПАРАМЕТР «ЦИФРОВА ІНФРАСТРУКТУРА»

1. Доступність високошвидкісного інтернету.
2. Забезпеченість комп'ютерною технікою.
3. Наявність спеціалізованих комп'ютерних лабораторій.
4. Використання систем управління навчанням (LMS).
5. Функціонування електронної бібліотеки.
6. Наявність цифрових освітніх платформ.
7. Розвиненість інформаційно-комунікаційних сервісів.
8. Забезпеченість мультимедійним обладнанням.
9. Доступність хмарних сервісів для учасників освітнього процесу.
10. Рівень кібербезпеки та захисту інформації.

Середній бал за параметром «Цифрова інфраструктура»:

$$\Sigma X1/10 = \underline{\hspace{2cm}}$$

II. ПАРАМЕТР «ІНТЕГРАЦІЯ ЦИФРОВИХ ОСВІТНІХ ТЕХНОЛОГІЙ»

1. Використання онлайн-платформ у навчальному процесі.

2. Застосування мобільних освітніх застосунків.
3. Використання хмарних технологій.
4. Використання електронних освітніх ресурсів.
5. Застосування змішаного навчання.
6. Використання технологій відеоконференцій.
7. Використання віртуальних лабораторій.
8. Застосування технологій VR/AR.
9. Використання цифрових тренажерів і симуляторів.
10. Інтеграція штучного інтелекту та адаптивних цифрових сервісів.

Середній бал за параметром «Інтеграція освітніх технологій»:

$$\Sigma X2/10 = \underline{\hspace{2cm}}$$

III. РОЗРАХУНОК ІНДЕКСУ ЦИФРОВОЇ ЗРІЛОСТІ

Індекс цифрової зрілості (ІЦЗ) визначається за формулою:

$$\text{ІЦЗ} = (\text{ДІ} + \text{ІТ}) / 2,$$

де:

ДІ – середній бал цифрової інфраструктури;

ІТ – середній бал інтеграції цифрових технологій.

Інтерпретація результатів

1,0–2,9 бала – критичний рівень;

3,0–4,9 бала – низький рівень;

5,0–6,9 бала – середній рівень;

7,0–8,4 бала – достатній рівень;

8,5–10,0 бала – високий рівень цифрової зрілості.

Рівні цифрової зрілості закладу характеризуються таким чином:

- критичний – цифрові ресурси мають фрагментарний характер;
- низький – цифрова інфраструктура розвинена недостатньо;
- середній – створено базові умови для цифровізації;
- достатній – цифрові технології системно інтегровані в освітній процес;
- високий – цифрова трансформація є невід'ємною складовою функціонування та розвитку закладу.

ДОДАТОК Г

КАРТА ДІАГНОСТИКИ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ ВИКЛИКІВ ТА ІНСТИТУЦІЙНОЇ ГОТОВНОСТІ ДО ЇХ ПОДОЛАННЯ

Мета: визначення рівня вираженості соціально-економічних викликів та оцінювання готовності закладу вищої професійної освіти до їх подолання.

Інструкція

Оцініть ступінь прояву кожного із наведених чинників за п'ятибальною шкалою:

1 бал – практично не проявляється;

2 бали – проявляється незначною мірою;

3 бали – проявляється помірно;

4 бали – проявляється суттєво;

5 балів – проявляється дуже сильно.

I. СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ ВИКЛИКИ

1. Недостатнє фінансування освітніх програм.
2. Обмежені можливості матеріальної підтримки.
3. Недостатній доступ до сучасних освітніх ресурсів.
4. Обмежені можливості практичної підготовки та стажувань.

5. Надмірне навчальне або професійне навантаження.
6. Професійний стрес та емоційне вигорання.
7. Нестабільність фінансування.
8. Недостатній рівень заробітної плати.
9. Обмежені перспективи професійного розвитку.
10. Низький рівень адміністративної підтримки.
11. Труднощі адаптації до змін освітньої політики.
12. Невизначеність кар'єрних перспектив.
13. Технологічна нерівність.
14. Обмежені можливості підвищення кваліфікації.
15. Недостатній рівень психологічної підтримки.

Сума балів _____

II. ІНСТИТУЦІЙНА ГОТОВНІСТЬ ДО ПОДОЛАННЯ ВИКЛИКІВ

Оцініть за п'ятибальною шкалою ступінь готовності закладу до реагування на соціально-економічні виклики:

1. Система матеріальної підтримки учасників освітнього процесу.
2. Розвиненість механізмів психологічної підтримки.
3. Наявність програм професійного розвитку.
4. Ефективність внутрішньої комунікації.
5. Рівень адміністративної підтримки.
6. Доступність сучасних освітніх ресурсів.
7. Організація практичної підготовки та стажувань.
8. Гнучкість управлінських рішень.
9. Здатність швидко реагувати на зміни зовнішнього середовища.
10. Ефективність взаємодії із роботодавцями.

Сума балів _____

III. РОЗРАХУНОК ІНДЕКСУ ІНСТИТУЦІЙНОЇ СТІЙКОСТІ

Індекс інституційної стійкості (ІС) визначається за формулою:

$$ІС = (ІГ / СВ) \times 10,$$

де

ІГ – середній показник інституційної готовності;

СВ – середній показник вираженості соціально-економічних викликів.

Інтерпретація результатів

0,1–2,0 – критичний рівень стійкості;

2,1–4,0 – низький рівень;

4,1–6,0 – середній рівень;

6,1–8,0 – достатній рівень;

8,1–10,0 – високий рівень.

Характеристика рівнів

Критичний рівень – заклад неспроможний ефективно реагувати на соціально-економічні виклики.

Низький рівень – реагування має фрагментарний характер.

Середній рівень – наявні окремі механізми адаптації.

Достатній рівень – функціонують системні механізми реагування.

Високий рівень – заклад характеризується стійкістю, адаптивністю та здатністю до випереджувального розвитку.

КАРТА ОЦІНЮВАННЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ ВИКЛИКІВ ТА СТРАТЕГІЙ РЕАГУВАННЯ У ВИЩИХ ПРОФЕСІЙНИХ КОЛЕДЖАХ КНР

Мета: визначення рівня вираженості соціально-економічних викликів та оцінювання пріоритетності стратегій реагування в умовах функціонування закладів вищої професійної освіти.

Інструкція:

Оцініть кожний показник за п'ятибальною шкалою:

- 1 бал – практично не впливає;
- 2 бали – слабкий вплив;
- 3 бали – помірний вплив;
- 4 бали – значний вплив;
- 5 балів – критичний вплив.

I. ОЦІНЮВАННЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ ВИКЛИКІВ

- 1. Недостатнє фінансування освітніх програм.
- 2. Недостатнє забезпечення сучасними освітніми ресурсами.
- 3. Низький рівень матеріального забезпечення.
- 4. Обмежені можливості кар'єрного розвитку.
- 5. Недостатність практичної підготовки та стажувань.
- 6. Надмірне навчальне або службове навантаження.
- 7. Високий рівень професійного стресу та емоційного вигорання.
- 8. Недостатня адміністративна підтримка.
- 9. Невизначеність майбутніх кар'єрних перспектив.
- 10. Нестабільність фінансування та освітньої політики.

Сума балів _____

Середній показник _____

II. ОЦІНЮВАННЯ ПРІОРИТЕТНОСТІ СТРАТЕГІЙ РЕАГУВАННЯ

Оцініть доцільність запропонованих заходів за п'ятибальною шкалою:

- 1 бал – низька доцільність;
 - 2 бали – недостатня доцільність;
 - 3 бали – помірна доцільність;
 - 4 бали – висока доцільність;
 - 5 балів – першочергова необхідність.
- 1. Адаптація освітньої політики до змін соціально-економічного середовища.
 - 2. Розвиток партнерства з підприємствами та компаніями.
 - 3. Розширення можливостей практичної підготовки.
 - 4. Зменшення навчального та професійного навантаження.
 - 5. Розвиток механізмів фінансової підтримки та стипендіального забезпечення.
 - 6. Підвищення рівня заробітної плати педагогічних працівників.
 - 7. Створення стабільних каналів працевлаштування випускників.
 - 8. Залучення додаткових інвестицій у розвиток закладу.
 - 9. Інтеграція сучасних цифрових технологій.
 - 10. Посилення комунікації між адміністрацією та учасниками освітнього процесу.
 - 11. Удосконалення взаємодії з роботодавцями.
 - 12. Розроблення стратегій сталого розвитку закладу.

Сума балів _____

Середній показник _____

III. РОЗРАХУНОК ІНДЕКСУ АДАПТИВНОСТІ ЗАКЛАДУ

Індекс адаптивності (ІАЗ) визначається за формулою:

$$ІАЗ = СР / СВ,$$

де

CP – середній показник стратегій реагування;

CB – середній показник вираженості соціально-економічних викликів.

Інтерпретація результатів

0,1–0,9 – критичний рівень адаптивності;

1,0–1,4 – низький рівень;

1,5–1,9 – середній рівень;

2,0–2,4 – достатній рівень;

2,5 і більше – високий рівень адаптивності.

Характеристика рівнів

Критичний рівень – наявні виклики суттєво переважають можливості закладу щодо їх подолання.

Низький рівень – реагування має переважно ситуативний характер.

Середній рівень – сформовані окремі механізми адаптації.

Достатній рівень – заклад характеризується системною здатністю до реагування на зміни.

Високий рівень – заклад демонструє стійкість, гнучкість та здатність до випереджувального розвитку.

平顶山职业技术学院

关于实施博士论文研究成果的证明

任国园

论文题目：《中华人民共和国高等职业院校在社会经济挑战条件下的运作与发展》

该论文为申请哲学博士学位提交，专业代码 011 “教育/教育学”

本证明确认，任国园博士论文的研究成果已于 2024-2025 学年应用于平顶山职业技术学院的教学活动中，旨在完善教育过程的教学指导，提升学院教师及行政管理人员的管理能力。

该研究的理论总结和分析结论被作为指导专业教育机构在社会经济转型条件下发展的方法论建议的基础，特别是在战略预测、教育质量保障和管理方法现代化方面。

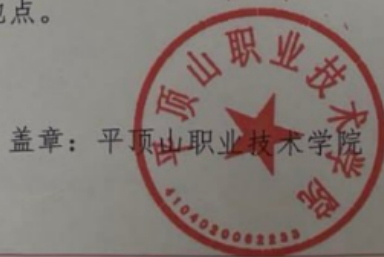
论文材料被用于：准备和举办关于机构战略发展的教学研讨会和工作会议；在分析教育项目的实施效果及其与区域劳动力市场需求匹配度时；在制定提高毕业生竞争力的内部分析报告时；在提高教师关于教育与生产融合及管理数字化转型方面的专业技能时。

研究的部分内容被用于教学课程机械设计、模具设计的教学内容中，这使得职业教育在全球背景下发展的问题得以凸显，并拓宽了教育工作者对现代职业培训机构管理模式的认识。

博士论文研究成果的应用促进了管理分析文化的提升、教育过程方法论保障的完善、机构发展战略规划的强化以及职业培训质量保障系统化方法的形成。

本证明文件可提交至要求提交地点。

学校负责人 任国园 (签名)

盖章：平顶山职业技术学院

河南质量工程职业学院

关于实施博士论文研究成果的证明

任国园

《中华人民共和国高等职业院校在社会经济挑战条件下的运作与发展》

申请哲学博士学位

专业代码 011“教育/教育学”

任国园的论文研究成果已于 2023-2024 学年在河南质量工程职业学院投入实践，旨在完善机构发展战略管理，提升教育活动质量，增强教育过程对当代社会经济挑战的适应性。

在实施研究成果的过程中，运用了论文中关于将职业教育机构视为开放的社会经济体系的概念性观点，该体系在动态劳动力市场、数字化转型和对专业人才培养质量要求日益提高的条件下运作。在更新机构发展战略方针、制定内部教育质量保障计划以及完善管理程序时，作者的理论和方法论成果均得到了充分体现。

关于职业学院发展结构功能组织的研究成果被用于：优化教育项目成效内部监测系统；完善教育申请者职业培训成效评估标准；拓展与雇主及社会合作伙伴的合作；引入教育过程数字化管理元素；加强管理决策的分析成分。

研究分析材料被应用于职业导向学科数据计算的教学中，机械设计的教学中，这有助于受教育者形成对现代职业教育发展趋势的整体认识，理解战略管理机制以及教育与生产整合在提高毕业生竞争力中的作用。

博士论文研究成果的应用促进了教育管理系统的完善，加强了机构发展的战略导向，完善了内部质量保证程序，并形成了更灵活的社会经济环境变化应对模式。在完善组织管理流程和提高教育申请者的专业培训质量方面，呈现出积极的发展态势。本证明文件可提交至要求提交地点。

学校负责人 (签名)

平顶山工业职业技术学院
Pingdingshan Polytechnic College

地址：河南省平顶山市黄河路81号

电话：0375-2066462 7023572 7023573

网址：www.pzxy.edu.cn

关于实施博士论文研究成果的证明

任国园

《中华人民共和国高等职业院校在社会经济挑战条件下的运作与发展》

申请哲学博士学位

专业代码 011 “教育/教育学”

本证明确认，2024-2025 年期间，平顶山工业职业技术学院分阶段实施了任国园博士论文研究成果，旨在完善机构的组织管理保障体系，提升当代社会经济转型背景下教育过程的质量。

在实施的第一阶段，在该机构行政和方法结构的会议上，对研究的概念性条款进行了分析讨论，特别是将职业学院视为一个开放的社会经济体系，融入劳动力市场和国家人力资本发展政策。获得的理论总结成为修订机构发展战略方针的基础。

在第二阶段，拟议的结构功能发展模型的要素被整合到教育课程更新、内部教育质量保障体系完善和战略规划程序细化过程中。特别关注的是加强管理决策、职业培训内容、资源保障与教育活动成效之间的联系。

在实施过程中，采用了研究中提出的评估机构运作效率的方法，该方法考虑了机构对劳动力市场需求的适应性、创新水平、与雇主的整合程度以及毕业生的竞争力。相关规定被用于准备分析材料、发展计划和方法建议。

该论文的部分内容也被引入到通识经济学科的教学过程中，这使得职业教育机构在全球社会挑战背景下战略发展的问题得以凸显。

实施结果表明，机构发展管理更加系统化，管理决策机制得到完善，教育活动质量监测方法得到更新，与雇主的合作伙伴关系得到拓展。论文提出的观点有助于形成更灵活的机构运作模式，以战略性适应外部环境变化为导向。

本论文研究成果具有应用价值，可用于职业教育和高等教育机构以及教育管理部门的工作。本证明书可提交至要求提交的地点。

李树伟

学校负责人 (签名)

博学 · 慎思 · 厚德 · 笃行